

मध्यमकालीन खर्च संरचना

(आर्थिक वर्ष २०७८/८०-२०८१/८२)

प्रदेश सरकार

प्रदेश योजना आयोग

प्रदेश नं. १, विराटनगर

मध्यमकालीन खर्च संरचना (आर्थिक वर्ष २०७९/८०-२०८१/८२)
प्रतिलिपि अधिकार @ प्रदेश सरकार, प्रदेश योजना आयोग, प्रदेश नं. १, विराटनगर, नेपाल
फोन नं.: ०२१-४७०३७६
इ-मेल: info.ppc@p1.gov.np
वेबसाइट: <http://ppc.p1.gov.np/>
प्राविधिक सहयोग: UNDP

मध्यकालीन खर्च संरचना

(आ.व. २०७९/८०-२०८१/८२)

प्रदेश सरकार
प्रदेश योजना आयोग
प्रदेश नं. १, विराटनगर, नेपाल
असार, २०७९

मन्त्री, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

मन्तव्य

आवधिक योजना र वार्षिक बजेटबिच तादात्म्यता कायम गरी समष्टिगत र विषय क्षेत्रगत लक्ष्य एवं उद्देश्य हासिल गर्न सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापनको महत्त्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । सार्वजनिक खर्चमा विनियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता र वित्तीय सुशासन कायम गरी सार्वजनिक स्रोतको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न मध्यमकालीन खर्च संरचना (MTEF) एउटा महत्त्वपूर्ण औजारको रूपमा रहेको छ । अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले सार्वजनिक आय-व्ययको विवरण प्रस्तुत गर्दा अनिवार्य रूपमा तीन वर्षमा हुने खर्चको प्रक्षेपण सहितको मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । उक्त व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्ने प्रयास स्वरूप आ.व. २०७९/८०-२०८१/८२ को प्रदेश स्थापना काल पश्चात् चौथो मध्यमकालीन खर्च संरचनाको रूपमा यो दस्तावेज तयार भएको छ ।

वस्तुगत र व्यवहारिक रूपमा स्रोत र खर्चको त्रि-वर्षीय प्रक्षेपण गरिएको यो मध्यमकालीन खर्च संरचना दस्तावेज, पन्ध्रौँ राष्ट्रिय आवधिक योजना, प्रदेशको आवधिक योजना र दिगो विकास लक्ष्यका आधार सूचकको जगमा तयार भएको छ । "समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली" को दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच, "स्वच्छ, सुखी र समुन्नत प्रदेश" को प्रादेशिक सोच तथा दिगो विकास लक्ष्य, २०३० हासिल गर्न यो दस्तावेज सहयोगी हुनेछ । यसले सबै मन्त्रालय/विषयक्षेत्रगत निकायलाई आवश्यक स्रोत सहित सार्वजनिक वित्तको पूर्वानुमान गर्न सहयोग पुग्ने पूर्ण आशा एवं विश्वास लिएको छु ।

अहोरात्र खटेर यो मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्ने प्रदेश योजना आयोग तथा सो कार्यमा सहजीकरण गर्ने आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय, विषयगत मन्त्रालयका योजना महाशाखा सम्बद्ध पदाधिकारी तथा राष्ट्रसेवक कर्मचारी र प्राविधिक सहयोग गर्ने संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय विकास कार्यक्रम (UNDP) प्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

असार, २०७९

ईन्द्र बहादुर आड्बो

मन्त्री

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

हार्दिक आभार

अन्तर-प्रादेशिक अध्ययनको अधिकांश आर्थिक-सामाजिक सूचकमा राष्ट्रिय औसतभन्दा माथि तथा कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (GDP) मा दोस्रो स्थानमा रहेको प्रदेश नं. १ पनि कोभिड-१९ महामारीको चुनौती र पछिल्लो रसिया-युक्रेन युद्धको प्रभावबाट अछुतो रहेन । तसर्थ, विकसित अन्तर्राष्ट्रिय परिस्थितिका साथै दीर्घकालीन राष्ट्रिय लक्ष्य तर्फ केन्द्रित बजेट विन्यासलाई ध्यानमा राखेर यो मध्यमकालीन खर्च संरचना (MTEF) को निर्माण गरिएको छ । विषयगत प्रदेश मन्त्रालय तथा निकायबाट प्राप्त विवरण र तथ्याङ्क समावेश गरी मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरिएको हो । क्षेत्रगत तथ्याङ्क साभार गर्दा सकेसम्म यथार्थपरक बनाउने कोसिस गरिएको छ ।

यस खर्च संरचनाले प्रथम प्रादेशिक पञ्चवर्षीय योजनाको साथै पन्ध्रौँ राष्ट्रिय योजनाले परिलक्षित गरेका लक्ष्य र उद्देश्य प्राप्तमा वार्षिक बजेटलाई आबद्ध गर्न मद्दत गर्ने अपेक्षा गरिएको छ । दिगो विकास लक्ष्य (SDG) को आन्तरिकीकरण मार्फत सन्तुलित, समावेशी, दिगो विकास र समृद्धि हासिल हुने गरी कार्यक्रम तय गर्ने यस मध्यमकालीन खर्च संरचनामा कार्यक्रम तथा बजेटलाई विभिन्न सूचकअनुसार साङ्केतीकरण गरी निष्कर्ष पेस गरिएको छ । आशा छ सबै मन्त्रालय तथा निकायबाट "स्वच्छ, सुखी र समुन्नत प्रदेश" को दीर्घकालीन सोचसँग आबद्ध यो मध्यमकालीन खर्च संरचनाको पूर्ण पालना हुनेछ । साथै, आगामी वर्षमा यस प्रयासलाई थप सुदृढ र प्रभावकारी बनाउन यो दस्तावेज कोशेदुङ्गा साबित बन्ने विश्वास छ ।

यथोचित सरोकार र मार्गदर्शनका लागि माननीय मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रीज्यूहरू, प्रमुख सचिवज्यू लगायत सबै मन्त्रालयका सचिवज्यूहरू, सम्बद्ध राष्ट्रसेवक कर्मचारी तथा यो संरचना तयार गर्न संलग्न रहनु भएका यस आयोगका पदाधिकारी तथा राष्ट्रसेवक कर्मचारी लगायत सबैमा हार्दिक आभार तथा धन्यवाद प्रकट गर्दछु ।

असार, २०७९

डा. पूर्ण कुमार लोकसोम

उपाध्यक्ष

प्रदेश योजना आयोग, प्रदेश नं. १

प्रदेश योजना आयोग

माननीय मुख्यमन्त्री राजेन्द्र कुमार राई	अध्यक्ष
माननीय डा. पूर्ण कुमार लोकसोम	उपाध्यक्ष
माननीय डा. ज्ञानेन्द्र बहादुर कार्की	सदस्य
माननीय नारायण कोईराला	सदस्य
माननीय प्रकाश राई	सदस्य
माननीय अन्जु खड्का	सदस्य
डा. रामप्रसाद घिमिरे, प्रमुख सचिव, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय	सदस्य
श्री सुमन दाहाल, सचिव, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	सदस्य
श्री जयकुमार घिमिरे, सचिव	सदस्य-सचिव

विषयसूची

परिच्छेद १ परिचय	१
१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ अवधारणा तथा उद्देश्य	१
१.३ संस्थागत व्यवस्था	२
१.४ मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अभ्यास	३
१.५ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा प्रक्रिया	३
परिच्छेद २ मध्यमकालीन खर्च संरचना (आ.व. २०७९/८०-२०८१/८२)	५
२.१ पृष्ठभूमि	५
२.२ प्रदेशको दीर्घकालीन सोच	५
२.३ दीर्घकालीन सोचका आधार स्तम्भ	५
२.४ प्रदेशको समष्टिगत लक्ष्य	५
२.५ समष्टिगत उद्देश्य	५
२.६ समष्टिगत रणनीति	६
२.७ परिमाणात्मक लक्ष्य	६
२.८ स्वच्छ, सुखी र समुन्नतका प्रादेशिक लक्ष्य, गन्तव्य र सूचक	७
२.९ मध्यमकालीन खर्च संरचनाको बजेट विनियोजन र प्रक्षेपण	१२
२.१० बजेट विनियोजन र प्रक्षेपणको बाँडफाँट	१४
२.११ अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको अनुमान र प्रक्षेपण	१८
परिच्छेद ३ मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय	२१
३.१ सुशासन तथा क्षमता विकास	२१
परिच्छेद ४ आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	२६
४.१ मानवअधिकार, शान्ति सुरक्षा तथा सुव्यवस्था	२६
४.२ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन	२७
परिच्छेद ५ आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	३१
परिच्छेद ६ सडक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय	३५
६.१ सडक पूर्वाधार	३५
६.२ शहरी विकास	३६
परिच्छेद ७ स्वास्थ्य मन्त्रालय	४२
७.१ स्वास्थ्य तथा पोषण	४२
परिच्छेद ८ खानेपानी, सिँचाइ तथा ऊर्जा मन्त्रालय	४८
८.१ खानेपानी तथा सरसफाइ	४८
८.२ सिँचाइ तथा जलउत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन	४९
८.२.१ सिँचाइ	४९
८.२.२ जलउत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन	५०
८.३ ऊर्जा	५१
८.३.१ जलविद्युत	५१
८.३.२ सौर्य तथा अन्य नवीकरणीय ऊर्जा	५२
परिच्छेद ९ सामाजिक विकास मन्त्रालय	५९

९.१ शिक्षा	५९
९.२ जनसङ्ख्या तथा बसाइँसराइ	६०
९.३ लैङ्गिक समानता तथा महिला सशक्तिकरण	६१
९.४ सामाजिक समावेशीकरण	६३
९.५ सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	६४
९.६ ज्येष्ठ नागरिक	६४
९.७ अपाङ्गता भएका व्यक्ति	६५
९.८ बालबालिका तथा किशोर किशोरी	६६
९.९ युवा तथा खेलकुद	६७
९.१० गैरसरकारी क्षेत्र	६८
९.११ विज्ञान तथा प्रविधि	६९
परिच्छेद १० कृषि मन्त्रालय	७८
१०.१ कृषि, पशुपक्षी तथा मत्स्य विकास	७८
परिच्छेद ११ भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय	८४
११.१ भूमि व्यवस्थापन	८४
११.२ सहकारी क्षेत्र	८५
११.३ गरिबी निवारण	८६
परिच्छेद १२ उद्योग, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	८९
१२.१ उद्योग	८९
१२.२ श्रम तथा रोजगारी	९०
१२.३ खानी तथा खनिज सम्पदा	९१
१२.४ वाणिज्य तथा आपूर्ति	९२
परिच्छेद १३ वन, वातावरण तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय	९९
१३.१ वन, भू-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन	९९
परिच्छेद १४ यातायात व्यवस्था तथा सञ्चार मन्त्रालय	१०७
१४.१ यातायात पूर्वाधार विकास तथा यातायात व्यवस्थापन	१०७
१४.२ सूचना तथा सञ्चार प्रविधि	१०८
परिच्छेद १५ पर्यटन तथा संस्कृति मन्त्रालय	११२
१५.१ पर्यटन	११२
१५.२ भाषा, कला, साहित्य, संस्कृति तथा सम्पदा संरक्षण	११३
१५.३ गुठी व्यवस्थापन	११४
परिच्छेद १६ प्रदेश सभा	११९
परिच्छेद १७ प्रदेश योजना आयोग	१२३
परिच्छेद १८ प्रदेश लोक सेवा आयोग	१२८
परिच्छेद १९ मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	१३३
परिच्छेद २० प्रदेश लगानी प्राधिकरण	१३७
परिच्छेद २१ दिगो विकास लक्ष्य (SDG) को मध्यमकालीन खर्च संरचनासँग अन्तरआबद्धता	१४०
अनुसूची	१४५

तालिकाको सूची

तालिका २.१ : प्रमुख समष्टिगत सूचक तथा लक्ष्य	६
तालिका २.२ : स्वच्छका सूचक तथा लक्ष्य	७
तालिका २.३ : सुखका सूचक तथा लक्ष्य	८
तालिका २.४ : समुन्नतका सूचक तथा लक्ष्य	९
तालिका २.५ : त्रिवर्षीय बजेट विनियोजन तथा प्रक्षेपण (प्रचलित मूल्यमा)	१३
तालिका २.६ : दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोचका रणनीतिक स्तम्भको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण	१४
तालिका २.७ : प्रादेशिक सोचको सूचकको आधारमा बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण	१५
तालिका २.८ : दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण	१६
तालिका २.९ : लैङ्गिक सङ्केतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण	१७
तालिका २.१० : जलवायु सङ्केतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण	१७
तालिका २.११ : स्थानीय तहमा हुने वित्तीय हस्तान्तरणको तीन आर्थिक वर्षको अनुमान तथा प्रक्षेपण	१८
तालिका २.१२ : समष्टिगत रणनीतिको आधारमा	१८
तालिका २.१३ : परियोजनाको प्राथमिकताका आधारमा बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण	१९
तालिका २.१४ : मानव विकास सूचकाङ्कको आधारमा बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण	१९
तालिका २१.१: स्वच्छता	१४७
तालिका २१.२ : सुखी	१४७
तालिका २१.३: समुन्नति	१४८
तालिका २१.४: दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण	१४९

परिच्छेद १

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

सार्वजनिक स्रोत साधनको प्रभावकारी र कुशल परिचालन गर्न विनियोजन कुशलता, वित्तीय अनुशासन र कार्यान्वयन दक्षताको परिपालन गराउने औजार मध्यमकालीन खर्च संरचना हो । आवधिक योजना, नीति तथा कार्यक्रम, वार्षिक विकास कार्यक्रम, प्रदेशस्तरीय योजना र बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ र वार्षिक बजेटबिच तादात्म्यता र सामञ्जस्यता कायम गर्नको लागि यो मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरिएको छ । दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच “समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली”, प्रादेशिक दीर्घकालीन सोच “स्वच्छ, सुखी र समुन्नत प्रदेश”, दिगो विकास लक्ष्य, २०३० र “सामाजिक न्यायसहितको प्रदेश निर्माण गर्ने” प्रादेशिक उद्देश्य हासिल गर्न सार्वजनिक खर्चको कुशल परिचालन अपरिहार्य छ ।

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा (१६) बमोजिम नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा आ-आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्रका विषयहरूमा हुने सार्वजनिक खर्चको अनुमानित विवरण तयार गर्नुपर्छ । आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ अनुसार प्रदेश योजना आयोगले मध्यमकालीन खर्च संरचनामा आगामी तीन वर्षको समष्टिगत वित्त खाका, बजेट तथा कार्यक्रमको खाका र नतिजाको खाकाको साथै प्रस्तावित आयोजना वा कार्यक्रमको क्रियाकलापगत विवरण, क्रियाकलापको अनुमानित प्रति एकाइ लागत, आयोजना वा कार्यक्रम सञ्चालनमा लाग्ने अनुमानित समय तथा सोबाट प्राप्त हुन सक्ने प्रतिफलसमेत खुलाई प्रत्येक आयोजना वा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण गर्नुपर्छ ।

आर्थिक वर्ष २०७९/८० को हकमा विनियोजित बजेटअनुरूप नै र आगामी दुई आर्थिक वर्षको हकमा आयोजना कार्यान्वयनको स्थिति, उपलब्ध स्रोत साधन र खर्च गर्ने क्षमतालाई आधार मानी बजेट प्रक्षेपण गरिएको छ । यो प्रक्षेपणले प्रदेशका सबै मन्त्रालय तथा निकायलाई आगामी वर्षको बजेट तर्जुमा गर्दा मध्यमकालीन खर्च संरचनाको सीमाभित्र बस्न अनिवार्य गराउनुका साथै बहुवर्षीय योजनाहरूको स्रोत सुनिश्चितताको हकमा पनि यो सीमा लागू हुन्छ ।

१.२ अवधारणा तथा उद्देश्य

सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको महत्त्वपूर्ण औजारको रूपमा कार्य गर्ने मध्यमकालीन खर्च संरचनाले स्रोत साधनको आकलन गरी प्राथमिकताको क्षेत्रमा मध्यमकालीन अवधिको लागि स्रोतको बाँडफाँटसहित अनुमानको खाका तयार गर्दछ । गत आर्थिक वर्षको वास्तविक स्रोत अनुमान र खर्च अनुसार आगामी दुई वर्षको आर्थिक वर्षको बजेट प्रक्षेपण मार्फत मध्यमकालीन खर्च संरचनाको खाका तयार हुन्छ । चक्रीय हिसाबले प्रत्येक आर्थिक वर्षको संशोधित उपलब्धिसहित विकासको आवश्यकता, आयोजना कार्यान्वयनको अवस्था, राजस्व र वैदेशिक सहायताको अनुमानलाई मध्यनजर गरी आगामी तीन वर्षको बजेट प्रक्षेपण गरिन्छ । यसले बजेट तर्जुमा प्रक्रियालाई यथार्थपरक र वस्तुनिष्ठ बनाउँदै बजेटलाई राष्ट्रिय दीर्घकालीन सोचका सूचक, प्रादेशिक दीर्घकालीन सोचका आधार स्तम्भ, दिगो विकास लक्ष्य, लैङ्गिक सङ्केत र जलवायु सङ्केतको आधारमा अनुमान तथा प्रक्षेपण गर्दछ ।

मध्यमकालीन खर्च संरचनाका उद्देश्य निम्नानुसार छन् :

- क. सार्वजनिक खर्च प्रणालीमा वित्त अनुशासन कायम गरी समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व कायम गर्नका लागि सरकारलाई प्राप्त हुने मध्यम अवधिको आन्तरिक र बाह्य स्रोतको वास्तविक अनुमान गरी बजेट खाका तर्जुमा गर्ने ।
- ख. सरकारको विकास योजनाको प्राथमिकताका क्षेत्रमा लगानीको सुनिश्चितता प्रदान गर्न स्रोत र साधनको विनियोजन प्रक्रियाको पुनः संरचना गरी प्राथमिकता प्राप्त विषयगत क्षेत्रमा बजेटको बाँडफाँट गर्ने ।
- ग. सार्वजनिक खर्चलाई बढी प्रभावकारी र कुशल बनाई लक्षित प्रतिफल सुनिश्चित गर्ने ।
- घ. सम्बन्धित मन्त्रालयको बजेट अनुमान वास्तविक बनाउने ।

१.३ संस्थागत व्यवस्था

मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमामा देहाय बमोजिम संस्थागत व्यवस्था गरिएको छ :

क. निर्देशक समिति

मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा कार्यको समग्र निर्देशनका लागि देहाय बमोजिमको निर्देशक समिति रहेको छ :

माननीय अर्थमन्त्री	- अध्यक्ष
माननीय उपाध्यक्ष, प्रदेश योजना आयोग	- सदस्य
माननीय सदस्यहरू, प्रदेश योजना आयोग	- सदस्य
प्रमुख सचिव	- सदस्य
प्रदेशका सबै सचिवहरू	- सदस्य
सचिव, प्रदेश योजना आयोग	- सदस्य-सचिव

ख. स्रोत समिति

अर्थतन्त्रको आर्थिक परिसूचकको विश्लेषण गरी समष्टिगत आर्थिक संरचना तयारी, आगामी तीन आर्थिक वर्षको बजेटको कुल सीमा प्रक्षेपण, खर्च तथा स्रोत सहितको मध्यमकालीन खर्च संरचना सीमा निर्धारण र बजेटको कार्यान्वयन स्थितिको समीक्षा गरी आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सीमा निर्धारण गरी सो सीमासहितको मार्गदर्शन पठाउन देहाय बमोजिमको स्रोत समिति रहनेछ :

मन्त्री, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	- संयोजक
उपाध्यक्ष, प्रदेश योजना आयोग	- सदस्य
सचिव, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	- सदस्य
प्रदेश लेखा नियन्त्रक, प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय	- सदस्य
निर्देशक, नेपाल राष्ट्र बैंक, प्रदेश कार्यालय	- सदस्य
महाशाखा प्रमुख, बजेट तथा योजना महाशाखा (आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय)	- सदस्य
महाशाखा प्रमुख, वित्त व्यवस्थापन महाशाखा (आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय)	- सदस्य-सचिव

नोटः

* प्रदेश योजना आयोगका आर्थिक व्यवस्थापन क्षेत्र हेर्ने सदस्य विशेष आमन्त्रित हुनेछ ।

ग. मध्यमकालीन खर्च संरचना कार्यदल

मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गर्नको लागि देहाय बमोजिमको विभिन्न विषय/क्षेत्रगत प्राविधिक समिति रहने व्यवस्था गर्नुपर्ने हुन्छ ।

सचिव, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	- संयोजक
बजेट तथा कार्यक्रम महाशाखा प्रमुख, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	- सदस्य
प्रमुख, योजना तथा अनुगमन महाशाखा, सबै प्रादेशिक मन्त्रालय वा निकाय	- सदस्य
महाशाखा प्रमुख, प्रदेश योजना आयोग	- सदस्य-सचिव

घ. मध्यमकालीन खर्च संरचना प्राविधिक समिति

सम्बन्धित मन्त्रालय तथा आयोग/निकायमा देहाय बमोजिम मध्यमकालीन खर्च संरचना कार्यदल रहने छ । सो कार्यदलले मन्त्रालय र मातहतका निकायका प्रत्येक क्रियाकलापको एकाइगत लागत आकलन गरी मध्यमकालीन खर्च संरचनाको खाका तर्जुमा र बजेट मस्यौदा तयार गर्ने कार्य गर्दछ ।

महाशाखा प्रमुख (योजना हेर्ने)	- अध्यक्ष
आर्थिक शाखा प्रमुख	- सदस्य
मातहतका निकाय/निर्देशनालयको प्रतिनिधि*	- सदस्य

नोटः

- * मातहत निकाय नरहेको हकमा आवश्यक नपर्ने ।
- * संवैधानिक अङ्ग र प्रदेश सभाका सचिवले आ-आफ्नो निकायको मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरी/गराई पेस गर्नु पर्नेछ ।

१.४ मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अभ्यास

मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनको सुरुवात नेपालको दसौं आवधिक योजनादेखि भएको हो । अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४, प्रदेश सरकारको आर्थिक कार्यविधि नियमित तथा व्यवस्थित गर्ने सम्बन्धमा बनेको विधेयक तथा आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ ले मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनलाई अनिवार्य गरेको हुनाले यो मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गरेको हो ।

१.५ मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा प्रक्रिया

क. त्रि-वर्षीय खर्च प्रक्षेपणसहित कुल बजेटको आकार तयारी

गत आर्थिक वर्षको सार्वजनिक खर्चको यथार्थ स्थिति, चालु आर्थिक वर्षको अनुमान र मध्यमकालीन खर्च संरचनाको आधारमा विषय क्षेत्रगत निकाय/मन्त्रालयसँग नीतिगत छलफल गरी आगामी आर्थिक वर्षको आय-व्ययको प्रारम्भिक प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्दछ । यसका साथै प्रदेशको समष्टिगत अर्थतन्त्रको वर्तमान स्थिति, राष्ट्रिय योजना/प्रादेशिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना, कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको प्रक्षेपण, वित्तीय स्थिति, वित्त परिचालनको सम्भावना, राजस्व तथा करको प्रक्षेपण, कार्यगत नीति र प्राथमिकताको आधारमा बजेट तथा स्रोत समितिले आगामी आर्थिक वर्षको कुल बजेटको आकार र सीमा निर्धारण गर्नु पर्दछ ।

ख. बजेट सीमा र मार्गदर्शन पठाउने

बजेट तथा स्रोत समितिले तयार गरेको बजेटको सीमाभिन्न रही मन्त्रालयगत र क्षेत्रगत रूपमा चालु, पुँजीगत र वित्तीय व्यवस्थासहितको बजेटको सीमा र मार्गदर्शनबमोजिम आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयले प्रादेशिक मन्त्रालयगत बजेट सूचना प्रणाली (PLMBIS) मा प्रविष्टि गर्दछ । सबै मन्त्रालय तथा निकायले बजेटको सीमाको पालना गर्नु पर्दछ ।

ग. आयोजना बैंक र आयोजनाको छनौट तथा प्राथमिकीकरण

प्रदेशस्तरीय योजना र बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ को आधारमा प्रदेशको आवश्यकता, विशिष्टता र सम्भाव्यता, कार्यान्वयन योग्यता र बढी प्रतिफलयुक्त विषयक्षेत्रगत आयोजनाको पहिचान, विश्लेषण तथा प्राथमिकीकरण र छनौट गरी आयोजना बैंक बनाउनु पर्दछ । छनौट भएका परियोजनालाई प्राथमिकताक्रमको आधारमा मध्यमकालीन खर्च संरचनामा समावेश गर्नु पर्दछ । यसरी समावेश गरिएको परियोजनामा आगामी आर्थिक वर्षको बजेट विनियोजन र थप दुई आर्थिक वर्षको खर्च तथा स्रोतको प्रक्षेपण गर्नु पर्दछ ।

घ. मध्यमकालीन खर्च संरचना, कार्यक्रम तथा बजेट प्रस्ताव

विषयक्षेत्रगत मन्त्रालय/निकायले आफ्ना प्राथमिकीकरणका आधारमा र स्रोत समितिले तयार गरेको सीमा/मार्गदर्शनभिन्न रहेर छनौट भएका आयोजना/कार्यक्रमको त्रि-वर्षीय खर्च प्रक्षेपणसहित मध्यमकालीन खर्च संरचना र आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तयार गरिन्छ । यसरी तयार भएको बजेट प्रादेशिक मन्त्रालयगत बजेट सूचना प्रणाली (PLMBIS) मा प्रविष्टि गरी आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयमा पठाउनु पर्दछ ।

ङ. विषयगत प्राविधिक समितिमा छलफल

पन्ध्रौँ राष्ट्रिय योजना, प्रदेशको एकल तथा साझा अधिकार सूची, प्रादेशिक ऐन कानून, प्रदेशको प्रथम आवधिक योजना, दिगो विकास लक्ष्य, प्रदेशको आवश्यकता, सम्भावना तथा विशिष्टता र आयोजना बैंकको प्राथमिकतामा परेका आयोजना/कार्यक्रमको त्रि-वर्षीय खर्च प्रक्षेपणसहित मध्यमकालीन खर्च संरचना र बजेटमाथि सम्बन्धित विषयगत प्राविधिक समितिमा छलफल गरिन्छ ।

च. मस्यौदा तयारी गरी प्रदेश सभामा पेस गर्ने

विषयगत प्राविधिक समितिमा छलफल पश्चात् प्रस्ताव गरिएका आयोजना/कार्यक्रमको त्रि-वर्षीय खर्च प्रक्षेपणसहित मध्यमकालीन खर्च संरचनाको प्रारम्भिक र अन्तिम मस्यौदा तयार गरी प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत गरिन्छ । यसरी स्वीकृत भएको मध्यमकालीन खर्च संरचना वार्षिक आय-व्ययको विवरण (बजेट) सँगै प्रदेश सभामा पेस गर्नु पर्दछ ।

परिच्छेद २

मध्यमकालीन खर्च संरचना (आ.व. २०७९/८०-२०८१/८२)

२.१ पृष्ठभूमि

दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच "समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली", प्रादेशिक दीर्घकालीन सोच "स्वच्छ, सुखी र समुन्नत प्रदेश" र प्रादेशिक दीर्घकालीन लक्ष्य "सामाजिक न्यायसहितको समृद्ध प्रदेश निर्माण हुने" अवधारणा सहित मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार भएको छ ।

"स्वच्छ, सुखी र समुन्नत प्रदेश" को प्रादेशिक दीर्घकालीन सोचका १२ आधार स्तम्भ निर्धारण गरिएको छ । "स्वच्छ" तर्फ ४ वटा (स्वस्थ र सन्तुलित पर्यावरण, आधारभूत सरसफाइ सुविधा, नवीकरणीय ऊर्जा, जैविक कृषि), "सुखी" तर्फ ४ वटा (परिष्कृत तथा मर्यादित जीवन, सभ्य र न्यायपूर्ण समाज, सुशासन, जीवनस्तर) तथा "समुन्नत" तर्फ ४ वटा (उच्च र समतामूलक आय, मानव पुँजी निर्माण तथा सम्भावनाको पूर्ण उपयोग, सर्वसुलभ आधुनिक पूर्वाधार एवं सघन अन्तर आवद्धता, उच्च र दिगो उत्पादन र उत्पादकत्व) आधार स्तम्भ रहेका छन् । राष्ट्रिय लक्ष्यसँग सामञ्जस्यता कायम गरी आधार स्तम्भका ६६ वटा प्रादेशिक लक्ष्य, गन्तव्य र सूचक (स्वच्छ तर्फ १०, सुखी तर्फ २५ र समुन्नत तर्फ ३१) निर्धारण गरिएको छ ।

२.२ प्रदेशको दीर्घकालीन सोच

"स्वच्छ, सुखी र समुन्नत प्रदेश"

२.३ दीर्घकालीन सोचका आधार स्तम्भ

दीर्घकालीन सोचलाई देहाय बमोजिम ३ मूल स्तम्भका १२ आधार स्तम्भमा वर्गीकरण गरिएको छ :

स्वच्छ	सुखी	समुन्नत
३.१ स्वस्थ र सन्तुलित पर्यावरण	२.१ परिष्कृत तथा मर्यादित जीवन	१.१ उच्च र समतामूलक आय
३.२ आधारभूत सरसफाइ सुविधा	२.२ सभ्य र न्यायपूर्ण समाज	१.२ मानव पुँजी निर्माण तथा सम्भावनाको पूर्ण उपयोग
३.३ नवीकरणीय ऊर्जा	२.३ सुशासन	१.३ सर्वसुलभ तथा आधुनिक पूर्वाधार एवं सघन अन्तर आवद्धता
३.४ जैविक कृषि	२.४ जीवनस्तर	१.४ उच्च र दिगो उत्पादन र उत्पादकत्व

२.४ प्रदेशको समष्टिगत लक्ष्य

"सामाजिक न्यायसहितको समृद्ध प्रदेश निर्माण हुने"

२.५ समष्टिगत उद्देश्य

- उत्पादनमुखी क्षेत्रमा लगानी वृद्धि गरी आय र मर्यादित रोजगारीका अवसरमा वृद्धि गर्नु ।
- शिक्षा, स्वास्थ्य र सामाजिक सुरक्षामा गुणात्मक सुधार गर्दै उन्नत मानव संसाधन विकास एवं समतामूलक समाजको आधार निर्माण गर्नु ।
- गुणस्तरीय दिगो भौतिक पूर्वाधारको विकास गर्नु ।
- जलवायु अनुकूलन गर्दै वन, वातावरण, जलाधार र जैविक विविधताको संरक्षण गर्नु ।
- सुशासनको अभिवृद्धि गर्नु ।

२.६ समष्टिगत रणनीति

- क. कृषि तथा गैर कृषि क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्ने ।
- ख. समावेशी विकाससहितको न्यायपूर्ण समाज निर्माण गर्ने ।
- ग. शिक्षा, स्वास्थ्य लगायत आधारभूत सेवा-सुविधाको पहुँचमा विस्तार गर्ने ।
- घ. यातायात, विद्युत, सिँचाइ आदि रणनीतिक महत्त्वका पूर्वाधारको विकास गर्ने ।
- ङ. वन, वातावरण, जैविक विविधताको विकास एवं संरक्षण गर्ने ।
- च. जलवायु परिवर्तन अनुकूलता अभिवृद्धि एवं प्रभावकारी विपद् व्यवस्थापन गर्ने ।
- छ. दक्ष, उत्तरदायी पारदर्शी तथा नतिजा मूलक प्रशासनको विकास गरी सुशासनको प्रवर्द्धन गर्ने ।

२.७ परिमाणात्मक लक्ष्य

प्रदेश सरकारले लिएको "स्वच्छ, सुखी र समुन्नत प्रदेश" को सोच तथा "सामाजिक न्यायसहितको समृद्ध प्रदेश निर्माण गर्ने" उद्देश्य हासिल गर्न केन्द्रित रहँदै यस प्रदेशको आगामी तीन वर्षको मध्यमकालीन खर्च संरचनाको प्रमुख लक्ष्य तथा नतिजा सूचक निर्धारण गरिएको छ । सो अनुसार समष्टिगत लक्ष्यको विद्यमान स्थिति तथा आगामी ३ वर्षको अपेक्षित उपलब्धि तालिका २.१ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.१ : प्रमुख समष्टिगत सूचक तथा लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक/लक्ष्य	एकाइ	२०७७/७८ को उपलब्धि	२०७८/७९ को अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन उत्पादकको मूल्यमा	दश लाखमा	६७५,६१४	७६३,२६८	८५०,९२२	९३८,५७६	१,०२६,२३०
२	वार्षिक आर्थिक वृद्धिदर	प्रतिशत	४.३४	५.४१	६.४८	७.५५	८.६२
	कृषि	प्रतिशत	२.६०	२.८६	३.६०	३.९६	४.६०
	गैह कृषि	प्रतिशत	४.५७	६.५०	७.००	८.४५	९.६७
	उद्योग	प्रतिशत	५.००	६.४०	७.२०	८.४०	९.५०
	सेवा	प्रतिशत	४.४०	६.८०	७.८०	९.७३	११.४३
३	प्रति व्यक्ति कुल राष्ट्रिय आय	अमेरिकी डलर	१,१४९	१,२६७	१,३१०	१,३५०	१३८०

आर्थिक वृद्धि दर आकलन गर्दा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबाट बजेट तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन, ऊर्जा उपलब्धता, केही बृहत् आयोजना सम्पन्न हुने अवस्था, निर्माण क्षेत्रको तीव्र वृद्धि, व्यावसायिक कृषिमा बढ्दो आकर्षण, पर्यटक आगमनमा हुने वृद्धि आदिलाई आधार बनाइएको छ । यसबाट आर्थिक वर्ष २०८१/८२ सम्ममा यस प्रदेशको प्रति व्यक्ति आय हालको १२६७ अमेरिकी डलरबाट वृद्धि भई १३८० हुने अनुमान गरिएको छ ।

२.८ स्वच्छ, सुखी र समुन्नतका प्रादेशिक लक्ष्य, गन्तव्य र सूचक

क. स्वच्छका सूचक तथा लक्ष्य

तालिका २.२ : स्वच्छका सूचक तथा लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक/लक्ष्य	एकाइ	२०७७/७८ को उपलब्धि	२०७८/७९ को अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	वनले ढाकेको क्षेत्रफल	प्रतिशत	४३.७५	४८.९६	४८.९६	४८.९८	५०.००
२	वायु प्रदूषणको मात्रा (पि.एम. २.५)	µg/m ³	४६.५०	४४.००	४२.००	४१.००	४०.५०
३	हरित गृह ग्याँस उत्सर्जन (यातायात तथा उद्योग क्षेत्र)	प्रतिशत	१०.००	९.००	८.००	८.००	७.५०
४	औद्योगिक क्षेत्रबाट हरितगृह ग्याँस उत्सर्जन	प्रतिशत	४.५०	४.३०	४.१०	३.८३	३.२५
५	कृषि क्षेत्रबाट हरितगृह ग्याँस उत्सर्जनको परिमाण	गिगाजुल	३२००	३१५०	३१००	२९५०	२८००
६	आधारभूत सरसफाइ सुविधा पुगेको जनसङ्ख्या	प्रतिशत	७०.००	७३.००	७६.००	८०.००	८५.००
७	ऊर्जा उपभोगमा सौर्य तथा अन्य नवीकरणीय ऊर्जाको अनुपात	प्रतिशत	२.४०	२.६०	२.८०	२.९०	३.००
८	ऊर्जा उपभोगमा नवीकरणीय ऊर्जाको अनुपात	परिवार सङ्ख्या	१०,०००	१०,५००	११,०००	११,५००	१२,०००
९	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा विपदबाट भएको क्षतिको अनुपात (Disaster loss as percent of GDP)	प्रतिशत	०.६०	०.५०	०.३५	०.२०	०.१०
१०	जैविक बालीको अनुपात	प्रतिशत	२.१०	२.२०	२.३५	२.५०	२.६०

ख. सुखका सूचक तथा लक्ष्य

तालिका २.३ : सुखका सूचक तथा लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक/लक्ष्य	एकाइ	२०७७/७८ को उपलब्धि	२०७८/७९ को अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	सुशासनमा आधारित नतिजामुखी प्रशासन	सूचकाङ्क (-२.५ देखि २.५ सम्म)	०.००	०.४०	०.८०	१.२५	१.३०
२	भ्रष्टाचार न्यूनता अनुभूति	सूचकाङ्क (० देखि १०० सम्म)	३३.००	३२.००	३१.००	३०.००	२९.००
३	उत्तरदायित्व, पारदर्शिता र भ्रष्टाचार न्यूनीकरण सूचकाङ्क	सूचकाङ्क (१ देखि ६)	३.४०	३.६०	३.८०	४.००	४.२०
४	विपद्बाट मृत्यु	सङ्ख्या	५१	४५	४०	३०	२०
५	विपद्बाट सम्पत्तिमा क्षति	रु. करोडमा	४०.००	३०.००	२५.००	२०.००	१८.००
६	नागरिक सन्तुष्टि अनुभूतिको सूचकाङ्क	सूचकाङ्क	५.००	५.२०	५.३०	५.५०	५.६०
७	दर्ता भएका अपराध उजुरीको फछ्यौट	प्रतिशत	७७.००	८१.००	८६.००	८८.००	९०.००
८	मानव अधिकार उल्लङ्घनका घटना	संख्या	६७८.००	५९३.००	५०८.००	४२४.००	४००.००
९	शान्ति सुरक्षाका लागि प्रतिव्यक्ति बजेट	रुपैयाँ	१८१.००	१८६.००	१९५.००	२००.००	२१०.००
१०	लैङ्गिक सशक्तिकरण	सूचकाङ्क	०.६२	०.६४	०.६७	०.६९	०.७१
११	लैङ्गिक हिंसा न्यूनीकरण	प्रतिशत	२०.००	१९.००	१८.००	१७.००	१५.००
१२	लैङ्गिक असमानता न्यूनीकरण	सूचकाङ्क	०.३४	०.३२	०.३०	०.२८	०.२६
१३	राजनीतिक सशक्तिकरण सूचकाङ्क	सूचकाङ्क	०.७२	०.७३	०.७४	०.७५	०.७६
१४	सामाजिक सशक्तिकरण सूचकाङ्क	सूचकाङ्क	०.५०	०.५२	०.५४	०.५५	०.५७
१५	आर्थिक सशक्तिकरण सूचकाङ्क	सूचकाङ्क	०.४६	०.४८	०.५०	०.५२	०.५४

क्र.सं.	सूचक/लक्ष्य	एकाइ	२०७७/७८ को उपलब्धि	२०७८/७९ को अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१६	बालबालिकाको जन्मदरता	प्रतिशत	७०	७५	८०	८५	९०
१७	किशोरी अवस्थाको प्रजनन दर न्यूनीकरण	प्रतिशत	८.००	६.००	५.००	४.००	३.५०
१८	पुङ्कोपना भएका बालबालिका	प्रतिशत	३१.५०	३१.००	३०.५०	३०.००	२९.५०
१९	कम तौल भएका बालबालिका	प्रतिशत	२३.००	२२.००	२१.००	२०.००	१९.००
२०	बालबालिकामा रक्तअल्पता	प्रतिशत	४८.००	४५.००	४२.००	४०.००	३८.००
२१	महिलामा रक्तअल्पता	प्रतिशत	३६.००	३४.००	३२.००	३०.००	२८.००
२२	सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणका कार्यक्रममा आवद्ध जनसंख्या	प्रतिशत	३३.००	३६.००	३९.००	४२.००	४३.००
२३	प्रादेशिक बजेटमा सामाजिक सुरक्षामा भएको खर्च	प्रतिशत	१२.००	१२.५०	१३.००	१३.७०	१३.९०
२४	सामाजिक सुरक्षाको अनुभूति	सूचकाङ्क	४.९०	५.००	५.१०	५.२०	५.३०
२५	सुरक्षित र सम्मानजनक जीवनयापन गरिरहेका जेष्ठ नागरिक	प्रतिशत	४५.००	५०.००	५५.००	६०.००	६५.००

ग. समुन्नतका सूचक तथा लक्ष्य

तालिका २.४ : समुन्नतका सूचक तथा लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक/लक्ष्य	एकाइ	२०७७/७८ को उपलब्धि	२०७८/७९ को अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (उत्पादकको मूल्यमा)	दश लाखमा	६७५,६१४	७६३,२६८	८५०,९२२	९३८,५७६	१,०२६,२३०
२	कृषि क्षेत्रको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा योगदान	प्रतिशत	३४.६०	३४.३०	३३.१०	३२.५०	३१.७५
३	उद्योग क्षेत्रको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा योगदान	प्रतिशत	१६.८०	१७.००	१७.८०	१८.२०	१८.७०
४	सेवा क्षेत्रको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा योगदान	प्रतिशत	४८.६०	४८.७०	४९.१०	४९.३०	४९.५५

क्र.सं.	सूचक/लक्ष्य	एकाइ	२०७७/७८ को उपलब्धि	२०७८/७९ को अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
५	वार्षिक आर्थिक वृद्धिदर	प्रतिशत	४.३४	५.४१	६.४८	७.५५	८.६२
६	प्रतिव्यक्ति आय	अमेरिकी डलर	११४९.००	१२६७.००	१३१०.००	१३५०.००	१३८०.००
७	कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर	प्रतिशत	२.६०	२.८६	३.६०	३.९६	४.६०
८	गैर कृषि क्षेत्रको वृद्धिदर	प्रतिशत	४.५७	६.५०	७.००	८.४५	९.६७
९	सम्पत्तिमा आधारित असमानता जनाउने सूचक (Gini Coefficient)	Coefficient (०-१)	०.३४	०.३३	०.३३	०.३२	०.३१
१०	माथिल्लो १० र तल्लो ४० प्रतिशत जनसङ्ख्याको आम्दानीको अनुपात (PALMA Ratio)	अनुपात	१.००	०.९८	०.९६	०.९४	०.९२
११	अपेक्षित आयु (जन्म हुँदाको)	वर्ष	७१.५०	७१.६०	७१.९०	७२.००	७२.१०
१२	५ वर्ष मुनिको बाल मृत्युदर	प्रति हजार जीवित जन्ममा	३०.००	२७.००	२४.००	२२.००	२१.००
१३	शिशु मृत्युदर	प्रति हजार जीवित जन्ममा	२७.००	२४.००	२२.००	२०.००	१८.००
१४	नवजात शिशु मृत्युदर	प्रति हजार जीवित जन्ममा	२०.००	१९.००	१८.००	१७.००	१६.००
१५	आधा घण्टाको दूरीमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्ने परिवार	प्रतिशत	६५.००	७०.००	७५.००	८०.००	८५.००
१६	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान	रुपैयाँ अर्बमा	१९८.२०	२१३.८०	२२९.४०	२४५.००	२६०.६०
१७	बहुआयामिक गरिबीमा रहेको जनसङ्ख्या	प्रतिशत	१७.००	१५.९०	१५.५०	१५.१०	१४.५०
१८	विद्युतमा पहुँच प्राप्त परिवार	प्रतिशत	९५.५०	९८.००	९८.४०	९८.८०	९९.००
१९	आधारभूत खानेपानी पुगेको जनसङ्ख्या	प्रतिशत	९८.००	९८.२०	९८.४०	९८.७०	९९.१०

क्र.सं.	सूचक/लक्ष्य	एकाइ	२०७७/७८ को उपलब्धि	२०७८/७९ को अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
२०	सुरक्षित खानेपानी पुगेको जनसङ्ख्या	प्रतिशत	१९.००	२१.००	२३.००	२५.००	२६.००
२१	आधा घण्टाको दूरीमा यातायातको पहुँच भएको जनसङ्ख्या	प्रतिशत	८६.००	८९.००	९२.००	९५.००	९७.००
२२	सडक घनत्व	(कि.मि./ १०० वर्ग कि.मि.)	५१.००	५४.००	५७.००	६०.००	६३.००
२३	बेरोजगारी दर	प्रतिशत	८.३०	७.३०	६.४०	५.४०	५.००
२४	श्रम सहभागिता दर	प्रतिशत	४६.७०	५१.१०	५५.६०	६०.००	६२.००
२५	श्रमको उत्पादकत्व	रु. हजारमा	२२७.००	२४५.८०	२६४.५०	२८३.३०	३००.००
२६	रोजगारीमा औपचारिक क्षेत्रको हिस्सा	प्रतिशत	४१.२३	४३.७०	४६.३३	५०.००	५५.००
२७	कुल साक्षरता दर	प्रतिशत	८८.००	९३.००	९६.००	९७.००	९९.००
	आधारभूत तहको खुद भर्ना दर (NER)	प्रतिशत	९५.००	९७.००	९८.००	९८.५०	९९.५०
	माध्यमिक तहको खुद भर्ना दर पहुँच (NER)	प्रतिशत	६०.००	६५.००	६७.००	७०.००	७२.००
२८	काम गर्ने उमेरका प्राविधिक तथा व्यावसायिक तालिम प्राप्त जनसङ्ख्या	प्रतिशत	३५.००	४१.००	४६.००	५०.००	५३.००
२९	उच्च शिक्षामा कुल भर्ना दर	प्रतिशत	१७.५०	१९.००	१९.५०	२०.००	२२.००
३०	कृषि भूमिको उत्पादकत्व (प्रमुख बाली)	मे.ट. प्रति हे.	३.७०	४.१०	४.५०	४.८०	५.००
३१	रोजगार आम्दानीमा लैङ्गिक असमानता (पुरुष : महिला)	अनुपात	०.५७:०.४३	०.५६:०.४४	०.५६:०.४४	०.५५:०.४५	०.५३:०.४७

२.९ मध्यमकालीन खर्च संरचनाको बजेट विनियोजन र प्रक्षेपण

प्रदेश सरकारको स्रोत आकलन गर्दा देहाय अनुसार प्राप्त हुने रकमलाई आधार मानिएको छ :

क. राजस्व बाँडफाँट

- अ. कर राजस्व बाँडफाँट : अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ अनुसार राजस्व बाँडफाँट (मूल्य अभिवृद्धि कर र आन्तरिक अन्तःशुल्क रकम) स्वरूप १५ प्रतिशतका दरले तोकिए बमोजिमको अनुपातमा प्रदेशलाई प्राप्त हुने रकम ।
- आ. रोयल्टी बाँडफाँट : रोयल्टी (पर्वतारोहण, विद्युत, वन, खानी तथा खनिज, पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोत) बाट सङ्कलित राजस्व रकमको २५ प्रतिशत रकम ।

ख. आन्तरिक आय

- अ. प्रदेशको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने कृषि आयमा लाग्ने कर तथा प्राप्त हुने घर जग्गा रजिस्ट्रेशन, सवारी साधन दस्तुर बापत सङ्कलन हुने रकम ।
- आ. आगामी आर्थिक वर्षमा हुने आर्थिक गतिविधि, स्थानीय तहसँगको साझा राजस्व सम्बन्धी पहलबाट प्राप्त हुने रकम ।

ग. अनुदान

- अ. सङ्घबाट प्रदेशलाई प्राप्त हुने वित्तीय समानीकरण रकम ।
- आ. सङ्घबाट प्रदेशलाई प्राप्त हुने सशर्त अनुदान रकम ।
- इ. प्रदेशलाई प्राप्त हुने समपूरक अनुदान रकम ।
- ई. प्रदेशलाई प्राप्त हुने विशेष अनुदान रकम ।

घ. वैदेशिक सहायता

दातृ राष्ट्र वा संस्थासँग भएको आगामी दुई वर्षमा प्राप्त हुन सक्ने वैदेशिक सहायता रकम ।

ङ. आन्तरिक ऋण

प्रदेशको कुल राजस्वको १० प्रतिशतको सीमाभित्रको आन्तरिक ऋण रकम ।

उल्लिखित आधारलाई विश्लेषण गर्दा तीन वर्षको अवधिमा कुल बजेट रु. १ खर्ब २५ अर्ब २६ करोड ४९ लाख (प्रचलित मूल्यमा) रहने प्रक्षेपण गरिएको छ । यस मध्ये चालु खर्च रु. ४७ अर्ब ५३ करोड ४८ लाख (३७.९४ प्रतिशत) र पुँजीगत खर्च रु. ७७ अर्ब ७३ करोड १ लाख (६२.०६ प्रतिशत) रहने प्रक्षेपण गरिएको छ । यस सम्बन्धी थप विवरण तालिका २.५ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका २.५ : त्रिवर्षीय बजेट विनियोजन तथा प्रक्षेपण (प्रचलित मूल्यमा)

(रु. हजारमा)

क्र.सं.	विवरण	२०७७/७८ को यथार्थ	२०७८/७९ संशोधित अनुमान	मध्यमकालीन लक्ष्य			जम्मा
				२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	
१	बजेट अनुमान						
	चालु खर्च	९२१३६२८	८७११०५५	१५०७८४६२	१५८३२३८५	१६६२४००४	६५४५९५३४
	पूँजीगत खर्च	१५८६६०४९	१६८२२५५०	२१५०८३८९	२२५८३८०८	२३७१२९९९	१००४९३७९५
	वित्तीय व्यवस्था	२८७१५८४	४०२३९५०	३१५१४४९	३३०९०२१	३४७४४७३	१६८३०४७७
	कुल	२७९५१२६१	२९५५७५५५	३९७३८३००	४१७२५२१५	४३८११४७६	१८२७८३८०७
२	स्रोत अनुमान						
	प्रदेशलाई सङ्घबाट प्राप्त हुने अनुदान						
	समानिकरण	७९९८४००	८५६७८००	९००८२००	९४५८६१०	९९३१५४१	४४९६४५५१
	सशर्त	७००००००	८००००००	८६९५९००	९१३०६९५	९५८७२३०	४२४१३८२५
	विशेष	५३५०००	५९३३००	४७५०००	४९८७५०	५२३६८८	२६२५७३८
	समपूरक	८४२७००	११६१२००	९२००००	९६६०००	१०१४३००	४९०४२००
	जम्मा अनुदान	१६३७६१००	१८३२२३००	१९०९९१००	२००५४०५५	२१०५६७५८	९४९०८३१३
	राजस्व बाँडफाँटबाट प्रदेशलाई प्राप्त हुने	७६२००००	९६०२५००	११८८२४००	१२४७६५२०	१३१००३४६	५४६८१७६६
	प्रदेशको आन्तरिक राजस्व	३७५००००	४०९७६००	४९८४५४०	५२३३७६७	५४९५४५५	२३५६१३६२
	जम्मा राजस्व	११३७००००	१३७००१००	१६८६६९४०	१७७१०२८७	१८५९५८०१	७८२४३१२८
	नेपाल सरकार - ऋण/वैदेशिक सहायता	०	२६१३०८	२५६७६०	२६९५९८	२८३०७८	१०७०७४४
	मौज्दात	८३८०००	२०१२००	३५१५५००	३६९१२७५	३८७५८३९	१२१२१८१४
	कुल	२८५८४१००	३२४८४९०८	३९७३८३००	४१७२५२१५	४३८११४७६	१८६३४३९९९
३	बचत (-) न्यून (+)	-६३२८३९	-२९२७३५३	०	०	०	-३५६०१९२

२.१० बजेट विनियोजन र प्रक्षेपणको बाँडफाँट

आगामी तीन वर्षको बजेट अनुमान र प्रक्षेपणको विभिन्न आधारमा गरिएको तुलनात्मक विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

क. दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोचका रणनीतिक स्तम्भको आधारमा बाँडफाँट

कार्यक्रम तथा आयोजनाको पन्ध्रौँ योजनाको रणनीतिक स्तम्भ बमोजिम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका २.६ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.६ : दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोचका रणनीतिक स्तम्भको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

(रु. हजारमा)

राष्ट्रिय लक्ष्य सङ्केत	राष्ट्रिय लक्ष्य	आ.व २०७९/८० को व्यय अनुमान		आ.व २०८०/८१ को प्रक्षेपण		आ.व २०८१/८२ को प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१.१	उच्च र समतामूलक राष्ट्रिय आय	२३०४९३८२	५८.००	२४४०९२५१	५८.५०	२६२८६८८५	६०.००
१.२	मानव पुँजी निर्माण तथा सम्भावनाको पूर्ण उपयोग	१५१९५१७	३.८९	१६२७२८३	३.९०	१७०४२६६	३.८९
१.३	सर्वसुलभ आधुनिक पूर्वाधार एवं सघन अन्तर आबद्धता	२९५७४३१	७.४४	३२५४५६७	७.८०	३२६०५६८	७.४४
१.४	उच्च र दिगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व	४४१४७३०	११.११	४०६८२०८	९.७५	३९९५६०७	९.१२
२.१	परिष्कृत तथा मर्यादित जीवन	४२२५४८५	१०.६३	४५०६३२३	१०.८०	४६५८५९७	१०.६३
२.२	सुरक्षित, सभ्य र न्यायपूर्ण समाज	२४८२४४	०.६२	२९२०७७	०.७०	२७३६८९	०.६२
२.३	प्रदूषणमुक्त र स्वच्छ वातावरण	१४४४०४३	३.६३	१५८५५५८	३.८०	१५९२०५७	३.६३
२.४	सुशासन	९४३७०३	२.३७	१००१४०५	२.४०	१०४०४३३	२.३७
२.५	सबल लोकतन्त्र	८७३२९५	२.२०	९३८८१७	२.२५	९६२८०८	२.२०
२.६	राष्ट्रिय एकता, सुरक्षा र सम्मान	३४५००	०.०९	४१७२५	०.१०	३८०३६	०.०९
कुल जम्मा		३९७३८३००	१००.००	४१७२५२१५	१००.००	४३८११४७६	१००.००

नोट: *स्थानीय तहलाई प्रदान गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदानको रणनीतिक स्तम्भको आधारमा साङ्केतिकरण गर्दा समावेश गरिएको छैन ।

ख. प्रादेशिक सोचको आधारमा बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

प्रादेशिक सोच अन्तर्गत 'स्वच्छ', 'सुखी' र 'समुन्नत' को सूचक बमोजिम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका २.७ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.७ : प्रादेशिक सोचको सूचकको आधारमा बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

(रु. हजारमा)

राष्ट्रिय लक्ष्य सङ्केत	राष्ट्रिय लक्ष्य	आ.व २०७९/८० को व्यय अनुमान		आ.व २०८०/८१ को प्रक्षेपण		आ.व २०८१/८२ को प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१.१	उच्च र समतामूलक आय	४१८३११९	१०.५३	४५०६३२३	१०.८०	४७७५४५१	१०.९०
१.२	मानव पुँजी निर्माण तथा सम्भावनाको पूर्ण उपयोग	१७१६२१२	४.३२	२०८६२६१	५.००	२४०९६३१	५.५०
१.३	सर्वसुलभ आधुनिक पूर्वाधार एवं सघन अन्तर आबद्धता	१८४८८१६३	४६.५२	१६७३१८११	४०.१०	१५८५५३७३	३६.१९
१.४	उच्च र दिगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व	१९९९४५२	५.०३	२५०३५१३	६.००	३०६६८०३	७.००
२.१	परिष्कृत तथा मर्यादित जीवन	४०६११२	१.०२	६२५८७८	१.५०	७००९८४	१.६०
२.२	सभ्य र न्यायपूर्ण समाज	७९५८१०	२.००	१०४३१३०	२.५०	१३१४३४४	३.००
२.३	सुशासन	२५४१११६	६.३९	२८३७३१५	६.८०	३१८०७१३	७.२६
२.४	जीवनस्तर	३६९३१५६	९.२९	४३८११४८	१०.५०	४८१९२६२	११.००
३.१	स्वस्थ र सन्तुलित पर्यावरण	२५३३१७८	६.३७	२९२०७६५	७.००	३१७६३३२	७.२५
३.२	आधारभूत सरसफाइ सुविधा	२५५०७८५	६.४२	२८३७३१५	६.८०	३०२२९९२	६.९०
३.३	नवीकरणीय ऊर्जा	५६१००	०.१४	२०८६२६	०.५०	२६२८६९	०.६०
३.४	जैविक कृषि	७७५०९७	१.९५	१०४३१३०	२.५०	१२२६७२१	२.८०
कुल जम्मा		३९७३८३००	१००.००	४१७२५२१५	१००.००	४३८११४७६	१००.००

ग. दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा बाँडफाँट

दिगो विकास लक्ष्यबमोजिम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका २.८ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.८ : दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

(रु. हजारमा)

सङ्केत नं.	राष्ट्रिय लक्ष्य	आ.व २०७९/८० को व्यय अनुमान		आ.व २०८०/८१ को प्रक्षेपण		आ.व २०८१/८२ को प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	गरिबीको अन्त्य	११८५०३	०.३०	३१२९३९	०.७५	४३८११५	१.००
२	शून्य भोकमरी	४२६१५२	१.०७	६२५८७८	१.५०	८७६२३०	२.००
३	स्वस्थ जीवन	३७७०८३५	९.४९	४१७२५२२	१०.००	४६००२०५	१०.५०
४	गुणस्तरीय शिक्षा	१५०८१८७	३.८०	१५८३५९६	३.८०	१७५२४५९	४.००
५	लैङ्गिक समानता	५०७४६	०.१३	२०८६२६	०.५०	२६२८६९	०.६०
६	सफा पानी तथा सरसफाइ	४४८३०१९	११.२८	४७९८४००	११.५०	५०८२१३१	११.६०
७	आधुनिक ऊर्जामा सर्वसाधारणको पहुँच	१४४८००	०.३६	१६६९०१	०.४०	२१९०५७	०.५०
८	समावेशी आर्थिक वृद्धि तथा मर्यादित काम	७२९५४८३	१८.३६	७८८६०६६	१८.९०	८३२४१८०	१९.००
९	उद्योग, नवीन खोज र पूर्वाधार	११४४९२३२	२८.८१	१००३४९१४	२४.०५	८८४९९१८	२०.२
१०	असमानता न्यूनीकरण	१४५२९१	०.३७	२०८६२६	०.५०	२६२८६९	०.६०
११	दिगो शहर र बस्ती	३४२०१४४	८.६१	३७५५२६९	९.००	४०३०६५६	९.२०
१२	दिगो उपभोग तथा उत्पादन	२९३७०९७	७.३९	३३३८०१७	८.००	३७२३९७५	८.५०
१३	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन	६८१६४२	१.७२	८३४५०४	२.००	१०९५२८७	२.५०
१५	भूसतह स्रोतको उपयोग	५६६०२०	१.४२	७५१०५४	१.८०	८३२४१८	१.९०
१६	शान्तिपूर्ण, न्यायपूर्ण र सशक्त समाज	२४७०९८९	६.२२	२७१२१३९	६.५०	३०६६८०३	७.००

सङ्केत नं.	राष्ट्रिय लक्ष्य	आ.व २०७९/८० को व्यय अनुमान		आ.व २०८०/८१ को प्रक्षेपण		आ.व २०८१/८२ को प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१७	दिगो विकास साझेदारी	२७०१६०	०.६८	३३३८०२	०.८०	३९४३०३	०.९०
	साझेतीकरण नगरिएको						
	कुल जम्मा	३९७३८३००	१००.००	४९७२५२९५	१००.००	४३८११४७६	१००.००

नोट: *स्थानीय तहलाई प्रदान गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदानलाई लैङ्गिक सङ्केतको आधारमा साझेतीकरण गर्दा समावेश गरिएको छैन ।

घ. लैङ्गिक सङ्केतको आधारमा बाँडफाँट

लैङ्गिक सङ्केतबमोजिम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका २.९ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.९ : लैङ्गिक सङ्केतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

(रु. हजारमा)

सङ्केत नं.	लैङ्गिक लक्ष्य	आ.व २०७९/८० को व्यय अनुमान		आ.व २०८०/८१ को प्रक्षेपण		आ.व २०८१/८२ को प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	प्रत्यक्ष लाभ	१६१५०२५७	४०.६४	१६९५७७७०	४२.००	१८४००८२०	४५.००
२	अप्रत्यक्ष लाभ	१८१०४११९	४५.५६	१९००९३२५	४६.००	२०१५३२७९	४७.००
३	तटस्थ	५४८३९२४	१३.८०	५७५८१२०	१२.००	५२५७३७७	८.००
	साझेतीकरण नगरिएको	०	०	०	०	०	०
	कुल जम्मा	३९७३८३००	१००.००	४९७२५२९५	१००.००	४३८११४७६	१००.००

नोट: *स्थानीय तहलाई प्रदान गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदानलाई लैङ्गिक सङ्केतको आधारमा साझेतीकरण गर्दा समावेश गरिएको छैन ।

ड. जलवायु सङ्केतको आधारमा बाँडफाँट

जलवायु सङ्केतबमोजिम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका २.१० मा प्रस्तुत गरिएको छ ।
तालिका २.१० : जलवायु सङ्केतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

(रु. हजारमा)

सङ्केत नं.	जलवायु लक्ष्य	आ.व २०७९/८० को व्यय अनुमान		आ.व २०८०/८१ को प्रक्षेपण		आ.व २०८१/८२ को प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	प्रत्यक्ष लाभ	७५०४९९३	१८.८९	८३४५०४३	२०.००	९२००४९०	२१.००
२	अप्रत्यक्ष लाभ	२१५८६५०७	५४.३२	२२९४८८६८	५५.००	२४५३४४२६	५६.००
३	तटस्थ	१०६४६८८०	२६.७९	१०४३९३०४	२५.००	१००७६६३९	२३.००
	साङ्केतीकरण नगरिएको	०	०	०	०	०	०
	कुल जम्मा	३९७३८३००	१००.००	४१७२५२९५	१००.००	४३८१९४७६	१००.००

नोट: *स्थानीय तहलाई प्रदान गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदानलाई लैङ्गिक सङ्केतको आधारमा साङ्केतीकरण गर्दा समावेश गरिएको छैन ।

२.११ अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको अनुमान र प्रक्षेपण

स्थानीय तहमा हस्तान्तरण हुने तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका २.११ मा प्रस्तुत गरिएको छ । स्थानीय तहमा हुने अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण नेपाल सरकारले निर्धारण गर्ने सामयिक परिवर्तन अनुरूप परिवर्तन हुन सक्नेछ ।

तालिका २.११ अः स्थानीय तहमा हुने वित्तीय हस्तान्तरणको तीन आर्थिक वर्षको अनुमान तथा प्रक्षेपण

(रु. हजारमा)

आ.व.	समानीकरण अनुदान	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान	विशेष अनुदान	जम्मा
२०७७/७८ (यथार्थ)	१००००००	५६२३८७	१३०८४९१	०	२८७०७९८
२०७८/७९ (संशोधित अनुमान)	१००००००	१६५५८८७	१३६८२५९	०	४०२४९४६
२०७९/८० (अनुमान)	१००००००	७९९४४९	१३६००००	०	३१५९४४९
२०८०/८१ (प्रक्षेपण)	१०५००००	८३९०२९	१४२८०००	०	३३०९०२९
२०८१/८२ (प्रक्षेपण)	११०२५००	८७२५७३	१४९९४००	०	३४७४४७३
जम्मा	५१५२५००	४७९३३९७	६९६४०७०	०	१६८२९८८७

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को विनियोजन र पछिल्लो दुई वर्षको प्रक्षेपण विषय क्षेत्रगत नतिजा, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण, अपेक्षित उपलब्धि र विषयक्षेत्रगत अनुमानित बजेट परिच्छेद ३ देखि ७ सम्म प्रस्तुत गरिएको छ । यसैगरी कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र सङ्केत तथा स्रोत अनुसूची १.१ देखि १८.४ मा समावेश गरिएको छ ।

तालिका २.१२ : समष्टिगत रणनीतिको आधारमा

(रु. हजारमा)

सङ्केत	प्राथमिकता	आ.व २०७९/८० को व्यय अनुमान		आ.व २०८०/८१ को प्रक्षेपण		आ.व २०८१/८२ को प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	कृषि तथा गैर कृषि क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि	५९१७०३३	१४.८९	६४६७४०८	१५.५०	७००९८३६.१२	१६.००
२	समावेशी विकास सहितको न्यायपूर्ण समाज निर्माण	८५५९६३०	२१.५४	९१७९५४७	२२.००	९८५७५८२.०४४	२२.५०
३	शिक्षा, स्वास्थ्य लगायत आधारभूत सेवा-सुविधाको पहुँचमा विस्तार	४५१४२७१	११.३६	५००७०२६	१२.००	५४७६४३४.४६९	१२.५०
४	यातायात, विद्युत, सिँचाइ आदि रणनीतिक महत्त्वका पूर्वाधारहरूको विकास	९२९४७८८	२३.३९	८५३२८०६	२०.४५	७६४५१०२.५१८	१७.४५
५	वन, वातावरण, जैविक विविधताको विकास एवं संरक्षण	१९११४१२	४.८१	२२९४८८७	५.५०	२६२८६८८.५४५	६.००
६	दक्ष, उत्तरदायी, पारदर्शी तथा नतिजामूलक प्रशासनको विकास गरी सुशासनको प्रवर्द्धन	१०७२९३	०.२७	३१२९३९	०.७५	५४७६४३.४४६९	१.२५
७	साधारण प्रशासन	४९१९६०२	१२.३८	५१७३९२७	१२.४०	५४७६४३४.४६९	१२.५०
८	स्थानीय तहमा हस्तान्तरण हुने अनुदान	५६८२५८	१.४३	६२५८७८	१.५०	७००९८३.६१२	१.६०
९	कृषि तथा गैर कृषि क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि	३९४६०१३	९.९३	४१७२५२२	१०.००	४४६८७७०.५२७	१०.२०
कुल जम्मा		३९७३८३००	१००.००	४१७२५२१५	१००.००	४३८११४७६	१००.००

परियोजनाको प्राथमिकताका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका २.१३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.१३ : परियोजनाको प्राथमिकताका आधारमा बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

(रु. हजारमा)

सङ्केत	प्राथमिकता	आ.व २०७९/८० को व्यय अनुमान		आ.व २०८०/८१ को प्रक्षेपण		आ.व २०८१/८२ को प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
P1	पहिलो प्राथमिकता	३५७६४४७०	९०	३८३८७१९७.८	९२	४११८२७८७.२१	९४
P2	दोस्रो प्राथमिकता	३९७३८३०	१०	३३३८०१७.२	८	२६२८६८८.५४५	६
कुल जम्मा		३९७३८३००	१००	४१७२५२१५	१००	४३८११४७६	१००

मानव विकास सूचकाङ्क (HDI) को ३ अवयवको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका २.१४ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.१४ : मानव विकास सूचकाङ्कको आधारमा बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

(रु. हजारमा)

क्र.सं.	क्षेत्र	आ.व २०७९/८० को व्यय अनुमान		आ.व २०८०/८१ को प्रक्षेपण		आ.व २०८१/८२ को प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	स्वास्थ्य	८३७०५८९	२१.०६	९१७९५४७	२२.००	१००७६६३९	२३.००
२	शिक्षा	६१९४१०३	१५.५९	७५१०५३९	१८.००	८७६२२९५	२०.००
३	आम्दानी	२५१७३६०८	६३.३५	२५०३५१२९	६०.००	२४९७२५४१	५७.००
कुल जम्मा		३९७३८३००	१००.००	४१७२५२१५	१००.००	४३८११४७६	१००.००

परिच्छेद ३

मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय

३.१ सुशासन तथा क्षमता विकास

१. पृष्ठभूमि

संविधानले सार्वजनिक प्रशासनमा सुशासनको प्रत्याभूति गर्ने, मानवअधिकारको संरक्षण र संवर्द्धन गर्दै विधिको शासन कायम राख्ने, राष्ट्रिय सुरक्षा प्रणालीको विकास गरी शान्ति सुरक्षाको व्यवस्था गर्ने, भ्रष्टाचार र अनियमितता नियन्त्रणका लागि प्रभावकारी नीति अवलम्बन गरिएको छ । प्रदेश सरकारको प्रशासनिक संरचना अन्तर्गत प्रदेश सभा, १३ मन्त्रालय, ४ आयोग/निकाय, ७ वटा निर्देशनालय र १८५ कार्यालय समेत जम्मा २०५ कार्यालय रहेका छन् । सो अन्तर्गत विभिन्न पदमा ४,३९८ दरबन्दी रहेको छ । जसमध्ये करिब ६५ प्रतिशत पदपूर्ति भएको छ । हालसम्म ५८ ऐन, ६१ नियमावली, २२ निर्देशिका, ६५ कार्यविधि तथा मापदण्ड र २ गठन आदेश स्वीकृत भइसकेको छ । प्रदेश भ्रष्टाचार न्यूनता अनुभूति सूचकाङ्क ३२ रहेको छ । यसैगरी उत्तरदायी, पारदर्शी र भ्रष्टाचार न्यूनीकरण सूचकाङ्क (१ न्यूनतम -६ अधिकतम) ३.४ रहेको छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

प्रदेश सरकारका लागि आवश्यक पर्ने सबै कानून तर्जुमा भई नसकेको, कर्मचारीको न्यून पदपूर्ति हुनु, दक्ष जनशक्तिको कमी हुनु, अधिकारको बाँडफाँटमा अन्योल हुनु, प्रदेश निजामती सेवा, प्रदेश प्रहरी, स्थानीय सेवाको गठन भई नसक्नु, प्रशासनिक तथा आर्थिक अनुशासन कायम गर्ने प्रभावकारी संयन्त्र एवं प्रणालीको विकास भई नसक्नु, तालिम तथा अनुसन्धान केन्द्रले पूर्ण क्षमतामा कार्य गर्न नसक्नु, मानव संसाधनको यकिन प्रक्षेपण नहुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

संविधानको अनुसूची अनुरूपको प्राप्त कार्य जिम्मेवारी अनुसार प्रशासनिक संरचनाको निर्माण तथा सङ्गठनात्मक पुनर्संरचना गर्नु, अन्तर निकाय समन्वय प्रभावकारी बनाउनु, कर्मचारीलाई क्षमतावान र उत्प्रेरित बनाउनु, शासकीय प्रबन्धमा पारदर्शिता उत्तरदायित्व एवं जबाफदेहीता प्रवर्द्धन गर्नु, प्रदेशको कार्यक्षेत्र सु-स्पष्ट गर्दै बुझाइमा एकरूपता कायम गर्नु, प्रदेश तथा स्थानीय तहको क्षमता अभिवृद्धि गर्नु, विद्युतीय शासनको अवधारणालाई प्रदेश सरकारको संयन्त्र र व्यवहारमा आन्तरिकरण गर्नु, प्रदेशमा क्षेत्रगत मानव संसाधनको प्रक्षेपण गरी व्यवस्थापन गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

सुशासनमा आधारित नतिजामुखी सार्वजनिक प्रशासन ।

४. उद्देश्य

सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई नतिजामुखी र प्रभावकारी बनाउँदै सुशासन प्रवर्द्धन गर्नु ।

५. रणनीति

क. प्रदेशको अधिकार र कार्य-जिम्मेवारी अनुसार प्रशासनिक पुनर्संरचना गर्ने ।

ख. भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्ने विधि र प्रणालीको स्थापना गर्ने ।

- ग. अन्तर-तह तथा अन्तर-निकाय समन्वय प्रभावकारी बनाउने ।
 घ. विधिको शासन सुनिश्चितता गर्दै सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई जबाफदेही र पारदर्शी बनाउने ।
 ङ. प्रदेश सरकारको सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन प्रणालीको सुदृढीकरण गरी स्रोत-साधनको महत्तम उपयोग गर्ने ।
 च. सूचना प्रविधिको प्रयोगबाट सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई सहज एवं सर्वसुलभ बनाउने ।
 छ. संस्थागत तथा जनशक्ति क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	सुशासनमा आधारित नतिजामुखी प्रशासन	सूचकाङ्क (-२.५ देखि २.५ सम्म)	०.००	०.४०	०.८०	१.२५	१.६
२	भ्रष्टाचार न्यूनता अनुभूति	सूचकाङ्क (० देखि १०० सम्म)	३२	३३	३४	३५	३६
३	उत्तरदायित्व, पारदर्शीता र भ्रष्टाचार न्यूनीकरण	सूचकाङ्क (१ देखि ६ सम्म)	३.४	३.६	३.८	४.०	४.३
४	नागरिक सन्तुष्टि अनुभूति	सूचकाङ्क	५.०	५.२	५.३	५.५	५.८
५	मानवअधिकार उल्लङ्घनका घटना	सङ्ख्या	८८९	९१९	८५०	७७५	७००

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

(रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण			स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	८२२६६५	७४८५७६	७४०८९	१८८२०५	२०९००	५८४२६०	२९३००
२०८०/८१	८६३७९८	७८६००५	७७७९३	१९७६१५	२१९४५	६१३४७३	३०७६५
२०८१/८२	९०६९८८	८२५३०५	८१६८३	२०७४९६	२३०४२	६४४१४७	३२३०३

द. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत	पुस्त्याई	
३०१०००११	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	<ul style="list-style-type: none"> • प्रदेशभित्रको शासन व्यवस्थाको सामान्य निर्देशन, नियन्त्रण र सञ्चालन • प्रदेशको नीति तर्जुमा, स्वीकृति, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन • मन्त्रालयको कार्यको समन्वय, सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन र नियन्त्रण • मन्त्रिपरिषद्का निर्णयको कार्यान्वयन र अनुगमन • मानवअधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन • सुशासन, भ्रष्टाचार नियन्त्रण र प्रशासन सुधार • विभिन्न सङ्घीय तथा प्रादेशिक निकाय तथा आयोगसँगको सम्पर्क र समन्वय • प्रदेश प्रमुखको निर्देशन कार्यान्वयन र प्रतिवेदन • अन्तर-प्रदेश परिषद् र सङ्घ तथा अन्य प्रदेश र स्थानीय तहसँगको समन्वय र अन्तर-सम्बन्ध • निर्वाचनसम्बन्धी कार्यमा सहयोग र समन्वय • प्रदेश निजामती सेवा र अन्य प्रदेश सरकारी सेवा सञ्चालन सम्बन्धी कार्य • प्रदेशस्तरका सरकारी निकायको सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> • आगामी तीन वर्षमा मानवअधिकार उल्लङ्घनका घटना उल्लेखनीय प्रतिशतले घटेको हुने • सुशासन तथा भ्रष्टाचारका सूचकमा सुधार भएको हुने

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत	पुस्त्याई	
		<ul style="list-style-type: none"> • प्रदेशस्तरीय तालिम नीति तथा मापदण्ड तथा राष्ट्रिय र प्रदेशस्तरका तालिम केन्द्रसँगको सम्पर्क एवं समन्वय • प्रदेशस्तरमा सार्वजनिक सेवा वितरणको न्यूनतम मापदण्ड निर्धारण र सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्वेक्षण तथा सेवा प्रवाहको अनुगमन 				
	प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम (सशर्त अनुदानमा) र प्रदेश सहयोग कार्यक्रममा सञ्चालन गरिने कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> • सुशासन, विकास, क्षमता अभिवृद्धि, जबाफदेही प्रशासनिक प्रक्रिया, विद्युतीय प्रशासन र नागरिक अनुगमन प्रणाली व्यवस्थित गर्ने 	आ.व. २०७९/८० सम्म			<ul style="list-style-type: none"> • सुशासन, विकास, क्षमता अभिवृद्धि, जबाफदेही प्रशासनिक प्रक्रिया, विद्युतीय प्रशासन र नागरिक अनुगमन प्रणाली व्यवस्थित भएको हुने
	निजामती आवासीय विद्यालय, धनकुटा	<ul style="list-style-type: none"> • निजामती सेवा तथा अन्य प्रादेशिक सरकारी सेवाका कर्मचारीका बालबालिकालाई गुणस्तरीय शिक्षण सेवा उपलब्ध गराउने 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> • विद्यार्थीलाई गुणस्तरीय शिक्षा उपलब्ध भएको हुने
	प्रदेश प्रशिक्षण केन्द्र	<ul style="list-style-type: none"> • जनप्रतिनिधि एवं निजामती सेवा तथा अन्य प्रादेशिक सरकारी सेवाका कर्मचारीलाई आवश्यक विभिन्न तालिम एवं सेवाकालीन तालिम र पुर्नताजगी तालिम उपलब्ध गराउने 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> • जनप्रतिनिधि एवं निजामती सेवा तथा अन्य प्रादेशिक सरकारी सेवाका कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि भएको हुने

९. जोखिम पक्षको अनुमान

संसदीय गतिविधिको खर्च पूर्वानुमान योग्य र वैज्ञानिक बनाउने, संसदीय अध्ययन र निगरानीका कार्यक्रमहरू परिस्थितिमा आधारित हुने, विधायीकी प्रक्रियालाई निश्चित समय तालिकामा आबद्ध गर्ने र आवश्यकतामा आधारित बनाउने, आधुनिक प्रविधिहरूको उपयोग मार्फत पहुँच योग्य सभा सञ्चालन गर्ने, ज्ञानमा आधारित समाज निर्माणको कार्यमा केन्द्रित हुने, दरबन्दीको परिपूर्ति र समयानुकूल परिमार्जन गर्ने जस्ता कार्य हुन सकेमा, प्रादेशिक संरचना अनुसार स्थापित भएका निकायहरूमा अनुभवी नेतृत्व तथा पर्याप्त मानव संसाधनको व्यवस्थापन र शासकीय व्यवस्थाका आधारभूत आवश्यकता पुरा गर्न साधन स्रोत तथा क्षमता एवं प्रविधिको उपयोग समयानुकूल हुन सकेमा अपेक्षित उपलब्धि हासिल हुने देखिन्छ ।

परिच्छेद ४

आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय

४.१ मानवअधिकार, शान्ति सुरक्षा तथा सुव्यवस्था

१. पृष्ठभूमि

प्रदेशको अधिकार अन्तर्गत प्रदेश प्रहरी प्रशासन र शान्ति सुरक्षा संविधानको अनुसूचीमा व्यवस्थित गरिएको छ भने कार्य विस्तृतीकरणका अनुसार आधारभूत मानवअधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन, कानून कार्यान्वयनमा सहयोग, नागरिक स्वतन्त्रताको रक्षा तथा प्रवर्द्धनमा सहयोग प्रदेशको कार्यक्षेत्र भित्र राखिएको छ। प्रदेशमा नागरिक सन्तुष्टि अनुभूति सूचकाङ्क (१० अङ्कमा) ५ रहेको छ । मानवअधिकार वर्ष पुस्तिका २०२१ (INSEC) को अनुसार, यस प्रदेशमा मानवअधिकार उल्लङ्घनका घटना मध्ये हत्या ६७, घाइते १२, बाल अधिकार उल्लङ्घन ३०५, पुर्पक्ष/कारागारभित्रको मृत्यु ९, महिला अधिकार सम्बन्धी ४६८, कुटपिटसम्बन्धी ४५ आदि रहेका छन् ।

नेपाल मानवअधिकार सम्बन्धी आधारभूत महासन्धिको पक्ष राष्ट्र रहेको छ । संयुक्त राष्ट्र संघमा संपरीक्षणका लागि पेस गर्नु पर्ने ठूला ९ वटा महासन्धि मध्ये ७ महासन्धिको नेपाल पक्ष राष्ट्र भइसकेको छ । सबै कुप्रथालाई फौजदारी अपराधको कोटिमा राख्ने कानून र अपराध संहिता जारी भएको छ । दिगो विकास लक्ष्यको १६ औं लक्ष्य मानवअधिकारसँग प्रत्यक्ष सम्बन्धित छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

सङ्घीय कानूनको अभावमा प्रदेशमा शान्ति सुरक्षा र सुव्यवस्थासम्बन्धी कानून र सङ्गठनात्मक संरचना बन्न नसक्नु, गरिब तथा असहायका लागि न्यायमा पहुँच कमजोर हुनु, पारिवारिक हिंसा एवं सामाजिक कुरीतिका कारण हुने हिंसा तथा मानवअधिकार उल्लङ्घनका घटना न्यायालयसम्म नपुग्नु, मौलिक हक सुनिश्चित गर्नका लागि प्रदेशस्तरीय कानून एवं मापदण्ड तयार नहुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

प्रदेश सुरक्षा योजना तर्जुमा गरी भरपर्दो शान्ति सुरक्षाको प्रत्याभूति गराउनु, आपराधिक मनोवृत्तिमा सुधार ल्याउनु, सूचना संयन्त्र विकास गरी आपराधिक गतिविधि नियन्त्रण गर्नु, सूचना प्रविधिको दुरुपयोगबाट हुने अपराध नियन्त्रण गर्नु, अपराध अनुसन्धान क्षमता विकसित गर्नु, प्रदेश भित्रका कारागारको प्रभावकारी व्यवस्थापन गरी सुधार गृहमा रूपान्तरण गर्नु, प्रदेश सरकारका सबै निकाय एवं नागरिकमा मानवअधिकारप्रति उच्च सम्मान गर्ने संस्कार विकास गर्नु, गरिब एवं असहायका लागि न्यायमा सहज पहुँच स्थापित गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

सुरक्षित एवं मर्यादित जीवनका लागि मानवअधिकार ।

४. उद्देश्य

- शान्ति सुरक्षाको प्रभावकारी व्यवस्था गरी कानून परिपालनाको सुनिश्चितता गर्दै सामाजिक अपराधमुक्त नैतिकवान समाजको निर्माण गर्नु ।
- कानून र अन्तर्राष्ट्रिय मानवअधिकार प्रतिको प्रतिबद्धताको परिपालना गर्दै मानवअधिकारको संरक्षण र संवर्द्धन गर्नु ।

५. रणनीति

- क. जनतामा अनुभूत हुने गरी विश्वसनीय शान्ति सुरक्षा एवं सुव्यवस्था कायम गर्ने ।
- ख. अपराधरहित समाज निर्माण गर्न नैतिक शिक्षा एवं नागरिक सचेतनाको विस्तार गर्ने ।
- ग. सबैको मानवअधिकारको संरक्षण गर्दै समाजका कमजोर वर्गको हक हितको संवर्द्धन गर्ने ।

४.२ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन

१. पृष्ठभूमि

भूकम्प, बाढी-पहिरो, आगलागी, सडक दुर्घटना, चट्याङ, सुक्खा, खडेरी लगायत विपद्जन्य घटनामा परी वार्षिक रूपमा मानवीय, आर्थिक, सामाजिक, वातावरणीय र भौतिक संरचनामा ठूलो क्षति हुँदै आएको छ । संविधानले प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्न पूर्व सूचना, तयारी, उद्धार, राहत एवं पुनर्स्थापना गर्ने विषयलाई राज्यको निर्देशक सिद्धान्तमा उल्लेख गर्दै विपद् व्यवस्थापनलाई महत्त्वका साथ हेरी सरकारका तीनै तहका अधिकार सूचीमा सूचीकृत गरेको देखिन्छ ।

विपद् जोखिम व्यवस्थापन गर्न प्रदेश सभाबाट प्रदेश विपद् व्यवस्थापन ऐन, २०७५ जारी भई प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन भएको छ । विपद् जोखिम न्यूनीकरण, विपद्को सामना र समग्र व्यवस्थापन सम्बन्धमा १३७ वटै स्थानीय तह, जिल्ला प्रशासन तथा सरोकारवाला सरकारी एवं गैरसरकारी निकायका प्रतिनिधिलाई सचेतना तालिम दिइएको छ । यसका साथै विपद् खोज उद्धार तथा राहत कोष सञ्चालन कार्यविधि पनि निर्माण भएको छ । प्रदेशमा विपद्बाट कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको वार्षिक औसत ०.८१ प्रतिशत क्षति भएको देखिन्छ । विपद्बाट वार्षिक प्रति लाख तीन जनाले जीवन गुमाउने गरेका छन् भने ६२ करोड बराबरको सम्पत्ति क्षति हुने गरेको छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि संविधान, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय, सङ्घीय तथा प्रादेशिक कानूनले गरेको व्यवस्थाबारे सबैमा समान एवं पर्याप्त बुझाई नहुनु, विपद् जोखिम व्यवस्थापन रणनीति तथा कार्य योजना र प्रादेशिक आपत्कालिन प्रतिकार्य ढाँचा तर्जुमा भई नसक्नु, विकास क्रियाकलापमा सम्भावित विपद् जोखिम प्रभाव मूल्याङ्कन पद्धतिको आवश्यकता र औचित्य सम्बन्धी जनचेतनाको कमी हुनु, विपद् खोज, उद्धार तथा राहत सम्बन्धमा दक्ष जनशक्ति तथा आवश्यक स्वयंसेवकको अभाव हुनु, प्रादेशिक आकस्मिक कार्य सञ्चालन केन्द्र तथा स्थानीय आपत्कालिन कार्य सञ्चालन केन्द्रको स्थापना नहुनु, जोखिममा रहेका बस्तीमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन चेतनाको अभाव हुनु, विपद् सम्बन्धमा नागरिक शिक्षाको कमी हुनु, समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन बारेमा जानकारीको कमी हुनु, जलवायु परिवर्तन तथा यसको असरका बारेमा जानकारीको कमी हुनु, भरपर्दो पूर्व सूचना प्रणालीको प्रयोग र अभ्यासको कमी हुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

प्रकोप जोखिम क्षेत्रको नक्साङ्कन सहित विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना बनाउनु, प्रकोप व्यवस्थापनमा अन्तर-सरकार र सरोकारवाला बिच समन्वय गर्नु, विपद्का समयमा उद्धार, राहत तथा जोखिम न्यूनीकरणका लागि स्रोत व्यवस्थापन गर्नु, जोखिम प्रतिरोधी पूर्वाधार निर्माण र बस्ती विकास गर्नु, जलवायु परिवर्तन तथा प्राकृतिक प्रकोपका कारण बढ्दो विपद्को दीर्घकालीन व्यवस्थापन गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

प्रभावकारी प्रकोप व्यवस्थापन र क्षति न्यूनीकरण ।

४. उद्देश्य

विपद्बाट हुने सबै प्रकारका क्षतिको न्यूनीकरण गर्दै विपद् व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउनु ।

५. रणनीति

- क. प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- ख. जोखिम न्यूनीकरण र विकास गतिविधि एकीकृत गर्न तीनै तह बिच समन्वय गर्ने ।
- ग. विपद् व्यवस्थापनको संस्थागत संरचनाको विकास र सुदृढीकरण गर्ने ।
- घ. विपद् व्यवस्थापनमा अन्तर-सरकार र सरोकारवाला बिच प्रभावकारी समन्वय गर्ने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	स्थानीय तहसँग विपद् व्यवस्थापनका लागि सहकार्य	सङ्ख्या	८०	१००	११०	१२०	१३७
२	विपद्बाट मृत्यु	सङ्ख्या	५१	४५	४०	३०	२०
३	ऐन	सङ्ख्या	५४ (संशोधन सहित)	५८ (संशोधन सहित)	६२	६५	७०
४	नियमावली	सङ्ख्या	४९ (संशोधन सहित)	६१ (संशोधन सहित)	६५	७०	७५
५	निर्देशिका	सङ्ख्या	२२	२२	२५	३०	४०
६	कार्यविधि तथा मापदण्ड	सङ्ख्या	६०	६५	७५	८५	९५
७	गठन आदेश	सङ्ख्या	२	२	४	७	१०

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

(रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण			स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	६७४८१०	४१६२१०	२५८६००	३३१०१०	३४३८००	०	०
२०८०/८१	७०८५५१	४३७०२१	२७१५३०	३४७५६१	३६०९९०	०	०
२०८१/८२	७४३९७८	४५८८७२	२८५१०७	३६४९३९	३७९०४०	०	०

द. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत	पुस्त्याई	
३१४०००११	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	प्रदेश कानूनको तर्जुमा गर्ने, न्याय क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने	सालबसाली			गुणस्तरीय कानून मस्यौदा तर्जुमा हुने, न्यायालय र प्रदेश सरकारको समन्वय मजबुत हुने
		सुरक्षा निकायको सुदृढीकरणका लागि प्रहरी चौकी निर्माण तथा स्तरोन्नति र मर्मत सम्भार साथै सवारीसाधनको व्यवस्था गर्ने,	सालबसाली			प्रदेशभित्र शान्ति सुरक्षा कायम गर्न उपयुक्त भवन निर्माण, भवनको मर्मत सम्भार, घटनास्थलमा सहज पहुँच र विपद् खोज उद्धारमा सहजता प्रदान गरी सुरक्षा व्यवस्था मजबुत हुने
		विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि विपद् गोदामघर व्यवस्थापन गर्ने तथा सचेतना कार्यक्रम गर्ने, मुख्यमन्त्री अत्यावश्यक सेवा केन्द्र सञ्चालन गर्ने ।	सालबसाली			विपद् खोज, उद्धार तथा राहत वितरणका साथै पुनर्स्थापना कार्यलाई व्यवस्थापन गरी प्राकृतिक प्रकोपको सामना गर्ने
		सडक सुशासनका लागि CCTV जडान, यन्त्र उपकरणको व्यवस्था, सीमा सुरक्षाका लागि BOP निर्माण तथा सुदृढीकरण तथा सचेतना कार्यक्रम गर्ने,	सालबसाली			सडक सुरक्षा प्रभावकारी भई दुर्घटनामा कमी आउने, सीमा सुरक्षा प्रभावकारी हुने
		"म अघि बढ्छु" कार्यक्रम सञ्चालन गरी किशोर-किशोरीलाई दुर्व्यसन मुक्त, नैतिक, चरित्रवान, विपद् स्वयंसेवी समेतको कार्य गर्ने असल नागरिक बनाउन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	सालबसाली			प्रदेशका करिब २००० सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयमा अध्ययनरत ९ देखि १२ कक्षाका किशोर-किशोरी लागूपदार्थमुक्त र नैतिकवान भई आदर्श समाज र राष्ट्र निर्माणमा योगदान हुने

९. जोखिम पक्षको अनुमान

प्रदेशभित्र शान्ति सुरक्षाको अवस्था सुदृढ पार्न सकेमा, विपद् व्यवस्थापनको लागि पूर्व तयारी गर्न सकेमा आदि अपेक्षित उपलब्धि हासिल हुने देखिन्छ ।

परिच्छेद ५

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान तथा प्रदेश नं. १ सरकार कार्य विभाजन नियमावली, २०७४ बमोजिम प्रदेशको आर्थिक अवस्थाको विश्लेषण, आर्थिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन, वित्तीय नीति तथा राजस्व नीति तर्जुमा, आन्तरिक स्रोत परिचालन र व्यवस्थापनको कार्य जिम्मेवारी आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय अन्तर्गत रहेको छ । उपलब्ध स्रोतको बाँडफाँट, वित्तीय तथा विकास नीति, आयोजना तथा कार्यक्रमको अनुगमन एवं मूल्याङ्कनबाट विनियोजन दक्षता प्रवर्द्धन गर्ने जस्ता महत्त्वपूर्ण भूमिका मन्त्रालयको रहेको छ । प्रदेशको लगानी प्रक्षेपण, सङ्घीय नीति अनुरूप सहवित्तीयकरण, वित्तीय सम्पर्क, सम्बन्ध र सहकार्य लगायतका कार्य समेत मन्त्रालयको कार्य जिम्मेवारी अन्तर्गत पर्दछ । सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त वित्तीय हस्तान्तरण तथा राजस्व बाँडफाँट र आन्तरिक स्रोतलाई सन्तुलित, न्यायोचित वितरण गर्नु सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको कार्यभित्र पर्दछ । मुख्यतः स्वच्छ, सुखी र समुन्नत प्रदेशको दीर्घकालीन लक्ष्य प्राप्तिको लागि स्रोत र साधनको वृद्धि र परिणाममुखी विन्यासमा मन्त्रालयको महत्त्वपूर्ण भूमिका रहेको छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

प्राविधिक जनशक्तिको अभाव हुनु, कार्यक्षेत्रको स्पष्ट किटानी नहुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

प्रदेश सरकारको आन्तरिक आम्दानी बढाउनु, उपलब्ध स्रोत र साधनको अधिकतम उपयोग गर्नु, तीन तहका सरकारबिच योजना तथा राजस्व परिचालनमा समन्वय गर्नु, उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गर्नु, विनियोजन दक्षता हासिल गर्नु, आर्थिक उपलब्धिको समन्यायिक वितरण गर्नु, बजेट कार्यान्वयनमा आर्थिक अनुशासन कायम गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

समुन्नत प्रदेश नं. १, सबल अर्थतन्त्र

४. उद्देश्य

क. उपलब्ध स्रोत साधनको दक्षतापूर्ण विनियोजन र कुशल परिचालनबाट न्यायोचित वितरण सहितको आर्थिक वृद्धि हासिल गर्नु ।

ख. आन्तरिक राजस्व परिचालनबाटै सार्वजनिक खर्चको परिपूर्ति गरी वित्तीय सङ्घीयतालाई मजबुत बनाउने ।

५. रणनीति

- क. आर्थिक उपलब्धिको न्यायोचित वितरण गर्दै गरिबी निवारणमा योगदान पुऱ्याउने ।
 ख. राजस्वका स्रोतहरूको क्षेत्र पहिचान एवं करको आधार विस्तार गरी यसको अधिकतम परिचालन गर्ने ।
 ग. लगानीलाई उत्पादनशील क्षेत्रमा केन्द्रित गर्दै व्यापक रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्ने ।
 घ. उपलब्ध स्रोत साधन वितरणमा सामाजिक न्याय एवं अन्तर-स्थानीय तहका बिचमा सन्तुलन हुने गरी लगानी र पुनर्वितरण गर्ने ।

ड. सार्वजनिक खर्चको मितव्ययी र दक्षतापूर्ण तवरले आर्थिक, सामाजिक तथा पूर्वाधार विकासमा उपयोग गर्ने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	दश लाखमा	६७५६१४	७६३२६८	८५०९२२	९३८५७६	१०२६२३०
२	प्रति व्यक्ति प्रादेशिक आय	अमेरिकी डलर	१,१४९	१,२६७	१,३१०	१,३५०	१३८०
३	मानव विकास सूचकाङ्क (HDI)	सूचकाङ्क	०.५०	०.५५	०.५८	०.५९	०.६०
४	बहुआयामिक गरिबी सूचकाङ्क (MPI)	सूचकाङ्क	१९.०	१७.५	१५.९	१४.५	१३.०

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

(रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण			स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	१९०५९६	१६४७४१	२५८५५	१८५५९६	५०००	०	०
२०८०/८१	२००१२६	१७२९७८	२०१४८	१९४८७६	५२५०	०	०
२०८१/८२	२१०१३२	१८१६२७	२८५०५	२०४६२०	५५१३	०	०

द. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत	पुस्त्याई	
	राजस्वका सम्भावित श्रोतको पहिचान तथा क्षेत्र विस्तार सम्बन्धी अध्ययन	राजस्वका सम्भावित दायरा र दरमा बढोत्तरी गरी प्रदेशको आन्तरिक आम्दानी बढाउनु				प्रदेशमा राजस्वका दायरा र दरमा पुनरावलोकन भई प्रदेशको आम्दानी बढेको हुनेछ
	सामाजिक सुरक्षा कोष	लक्षित वर्गको आर्थिक सामाजिक उत्थान गर्नु				लक्षित वर्गको सामाजिक समावेशीकरण तथा उत्थान भएको हुनेछ
	प्रदेश आकस्मिक कोष	प्रदेशमा महामारी एवं विपदको जोखिमबाट हुने क्षतिलाई न्यूनीकरण गरी नागरिकको जीउ ज्यानको रक्षा गर्नु				महामारी एवं विपदको जोखिमबाट हुने सम्भावित क्षति न्यूनीकरण हुनुका साथै राहत र पुनर्स्थापनामा सहयोग पुगेको हुनेछ
	आर्थिक सर्वेक्षण	प्रदेशको आर्थिक गतिविधिको सूक्ष्म अध्ययन गरी सुधारका पक्षको पहिचान गर्नु				प्रदेशको आर्थिक सबलीकरणमा टेवा पुगेको हुनेछ
	वित्तीय र बजेट कार्यान्वयनको दृष्टिकोणबाट प्रदेशको प्रशासनिक पुनर्संरचना सम्बन्धी अध्ययन	प्रदेशमा प्रशासनिक पुनर्संरचनाको लागि सहयोग पुऱ्याउनु				प्रशासनिक संयन्त्र जनमुखी, उत्तरदायी, पारदर्शी र मितव्ययी भएको हुनेछ

९. जोखिम पक्षको अनुमान

तथ्यपरक खण्डीकृत तथ्याङ्कको उपलब्धता, योजना र बजेटका बिचमा सामञ्जस्यता, वित्तीय जबाफदेहीता, कोरोना भाइरस लगायतका विपदका कारण राजस्वमा आउने सङ्कुचन, चालु खर्चमा हुने विस्तार, निर्धारित समयमै आयोजना सम्पन्न नहुने कार्य संस्कार, उत्प्रेरित तथा मनोबलयुक्त जनशक्तिको न्यूनता जस्ता पक्ष जोखिमका रूपमा रहेका छन् ।

परिच्छेद ६

सडक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय

६.१ सडक पूर्वाधार

१. पृष्ठभूमि

प्रदेश नं. १ सरकारले मिति २०७८/०७/१६ को निर्णय बमोजिम गठन भएका १४ वटा मन्त्रालयहरू मध्ये यस सडक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालयले प्रदेश भित्रका महत्त्वपूर्ण दुईवटा क्षेत्रसँग सम्बन्धित विभिन्न विकास निर्माणका कार्य गर्दछ। यसका दुईवटा क्षेत्रमध्ये सडक पूर्वाधार (सडक, पुल, झोलुङ्गे पुल तथा अन्य वैकल्पिक यातायातका मार्गको अध्ययन, अनुसन्धान तथा विकासको क्षेत्रमा कार्य गर्ने र भवन तथा शहरी विकासतर्फ प्रादेशिक संरचनाको गुरुयोजना, निर्माण लगायत सरकारी तथा सामुदायिक भवनको निर्माण मर्मत सम्भार एवं बस्ती विकास, शहरी सडक तथा अन्य पूर्वाधारको निर्माण, भवन संहिताको पालना, नियमन र अभिमुखीकरणसम्बन्धी कार्य पर्दछन्।

राज्यको नीतिमा वातावरण अनुकूल प्रविधिलाई प्राथमिकता दिँदै सार्वजनिक यातायातलाई प्रोत्साहन र निजी यातायातलाई नियमन गरी यातायात क्षेत्रलाई सुरक्षित, व्यवस्थित र अपाङ्गता भएका व्यक्ति अनुकूल बनाउने कुरा उल्लेख भएको छ। संविधानमा प्रदेश लोकमार्ग प्रदेशको कार्यक्षेत्र भित्र रहेको छ। सडक सञ्जालको हकमा यस प्रदेशमा धूलो कच्ची ९६९५, ग्राभेल २५८८, कालोपत्रे ८४६ गरी १३१२९ कि. मि. पुगेको छ। राष्ट्रिय झोलुङ्गे पुल अभिलेख अनुसार प्रदेश नं. १ मा १,५५३ वटा झोलुङ्गे पुलको निर्माण भएको छ। यो सङ्ख्या देशमा भएको पुलको कुल सङ्ख्याको लगभग २० प्रतिशत हो र गण्डकी प्रदेश पछिको दोस्रो उच्च झोलुङ्गे पुल घनत्व भएको प्रदेश हो। यस प्रदेशमा वार्षिक औसत ६८ वटा पुल निर्माण हुने गरेको छ। प्रदेशमा झण्डै ९०० वटा नदी/खोलानाला अवस्थित रहेका कारण झोलुङ्गे पुलको आवश्यकता तथा माग उच्चतम छ। राष्ट्रिय गौरवका २१ आयोजनाहरू मध्ये उत्तर दक्षिण कोशी कोरिडोर यसै प्रदेशमा पार्नको साथै मध्य पहाडी राजमार्ग, पूर्व-पश्चिम रेलमार्ग, हुलाकी लोकमार्ग यसै प्रदेशमा पर्दछ। विकासको मेरुदण्डको रूपमा रहेको सडक पूर्वाधारले सबै पालिका केन्द्रलाई जोड्ने र सामाजिक आर्थिक असन्तुलनलाई घटाई समान अवसर प्रदान गर्नका लागि योजनाबद्ध रूपमा सडक सञ्जालको विकास गर्नु नै यस मन्त्रालयको प्रमुख ध्येय रहेको छ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

प्रदेश सडक गुरुयोजना नहुनु, प्रदेशस्तरका सडकको पहिचान नहुनु, विस्तृत योजना अध्ययन विना नै सडक निर्माणमा जानु, सडक निर्माण लागत अत्याधिक हुनु, वातावरणीय र विपद् जोखिम पक्ष उपेक्षित हुनु, टुक्रे योजनाको सङ्ख्या अत्याधिक हुनु, योजना र विनियोजित बजेटको बीचमा तालमेल नहुनु, जग्गा प्राप्तिमा कठिनाई हुनु, सडक मापदण्ड सुनिश्चित भई नसक्नु, सडक रेखाङ्कनमा मतैक्यता नहुनु, शहरीकरण र सडक विकास बीच तादात्म्य नहुनु, झोलुङ्गे पुल सम्बन्धमा तहगत जिम्मेवारी र कार्य विभाजन स्पष्ट नहुनु, महामारीका कारण आवश्यक कच्चा पदार्थ तथा जनशक्तिको अभावले समयमै कार्य सम्पन्न नहुनु, सबै पालिका केन्द्रको सडक मुख्य वा सहायक राजमार्गसँग जोडिन नसक्नु आदि समस्या हुन्।

चुनौती

पहाडी तथा हिमाली भेगमा रहेका गाउँपालिका केन्द्रमा सडक सञ्जालको विस्तार र विकास गरी बाह्रै महिना यातायातको सेवा पुऱ्याउनु, तोकिएको मापदण्ड अनुसार संरचना निर्माण गर्नु, अन्तर-सरकारबिच सडकको

अधिकारक्षेत्र स्पष्ट पार्नु, कठिन भौगोलिक धरातलमा बनाउनु पर्ने सडकमा हुने ठूलो लगानीलाई स्रोत व्यवस्थापन गर्नु, सडक सम्बन्धी सक्षम संस्थागत संरचनाको निर्माण र व्यवस्थापन गर्नु, सडक अतिक्रमण हटाउनु, सबै ग्रामीण सडकको स्तरोन्नति गरी सर्वयाम सडक सञ्चालन गर्नु, विद्यमान सडकको मर्मत सम्भार, पुनर्स्थापन र दिगो व्यवस्थापन गर्नु, आवश्यकता अनुसार सडक पुलको निर्माण गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

प्रदेश समृद्धिको आधार : सबै पालिकामा यातायात पूर्वाधार ।

४. उद्देश्य

- क. सबै पालिकालाई गुणस्तरीय सर्वयाम सडकसँग आबद्ध गर्नु ।
- ख. विद्यमान सडकलाई स्तरोन्नति गरी सर्वयाम चल्ने बनाउनु ।
- ग. पहाडी तथा हिमाली भेगका बस्ती तथा सेवा केन्द्रहरूलाई जोड्ने प्रमुख मार्गमा पर्ने नदी नालामा झोलुङ्गे पुल निर्माण गरी पहुँचमा अभिवृद्धि तथा सेवामा सहजता ल्याउनु ।
- घ. पहाडी तथा हिमाली भेगका ऐतिहासिक, धार्मिक /पर्यटकीय स्थलहरूलाई जोड्नका लागि पैदल मार्गको निर्माण गरी पर्यटकीय प्रवर्धनलाई जोड्नु ।
- ङ. पूर्वाधार निर्माणमा स्थानीय श्रम, सीप र स्रोतको उपयोगलाई प्राथमिकता दिई स्थानीय स्रोतको परिचालन तथा रोजगारी सिर्जना गर्नु ।
- च. यातायात व्यवस्थापन प्रणाली प्रभावकारी बनाउनु तथा बैकल्पिक यातायातको विकास गर्नु ।

५. रणनीति

- क. प्रादेशिक सडक यातायात र भवन निर्माण तथा शहरी विकाससम्बन्धी गुरुयोजना तयार गर्ने ।
- ख. सडक विकास योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- ग. गुणस्तरीय सडक तथा पुलको विकास गर्ने ।
- घ. यातायात व्यवस्थापन प्रणाली सुदृढीकरण गर्ने ।
- ङ. जलमार्ग, रज्जुमार्ग, पैदल मार्ग तथा अन्य बैकल्पिक यातायात सुविधाको विस्तार गर्ने ।
- च. मल्टिमोडल यातायात प्रणाली सुव्यवस्थित गर्ने ।
- छ. निर्मित संरचनाको मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन गर्ने ।
- ज. नया प्रविधि, खोज, विकास तथा विस्तारमा लगानी बढाउने ।

६.२ शहरी विकास

१. पृष्ठभूमि

स्वच्छ वातावरण र आवासलाई संविधानले मौलिक हकको रूपमा व्यवस्थित गरेको छ । साथै प्रदेश १ ले पनि स्वच्छ, सुखी र समुन्नत प्रदेशको दीर्घकालीन सोचको साथ दिगो बस्ती तथा शहरी विकासलाई आत्मसात गरेको छ । शहरीकरणलाई आर्थिक विकासको इन्जिन पनि भन्ने गरिन्छ । अव्यवस्थित बसोबासलाई व्यवस्थापन गर्ने तथा योजनाबद्ध र व्यवस्थित बस्ती विकास गर्ने, क्षेत्रीय सन्तुलन सहितको समावेशी आर्थिक विकास, पछाडि परेका क्षेत्रको पूर्वाधार विकास र विकास निर्माण प्रक्रियामा स्थानीय सहभागिता वृद्धि गर्ने नीतिमा उल्लेख छ । यसैगरी प्रदेश भित्रको शहरी विकास योजना तर्जुमा, शहरी पूर्वाधार निर्माण, सञ्चालन, मर्मत सम्भार र आवास तथा भवन सम्बन्धी योजना, भवन निर्माण प्रविधिको प्रवर्द्धन, राष्ट्रिय भवन संहिताको कार्यान्वयन र नियमन, सुरक्षित बसोबास सम्बन्धी नीति तर्जुमा र कार्यान्वयन प्रदेशको अधिकार सूचीमा रहेका छन् ।

वि.सं. १९५० सालपछि स्थापित सबैभन्दा पुरानो नगर विराटनगर महानगरपालिका सहित यस प्रदेशमा २ उप-महानगरपालिका र ४६ नगरपालिका छन् । यस मध्ये तराईमा २३, भित्री तराईमा ४, पहाडमा १५ र हिमालमा ७ रहेका छन् । नगरपालिकाको औसत जनघनत्व प्रति हेक्टर ४.४ र गाउँपालिकाको प्रति हेक्टर २.० व्यक्ति रहेको छ । जनसङ्ख्याको वितरण हेर्दा तराईमा ६६.२ प्रतिशत, भित्री तराईमा ८.९ प्रतिशत, पहाडमा १९.१ प्रतिशत र हिमालमा ५.९ प्रतिशत देखिन्छ । प्रदेशको कुल जनसङ्ख्या मध्ये ५८.३ प्रतिशत नगरपालिकामा बस्छन् । प्रदेशमा कोशी राजमार्गको ४५ कि.मि. लामो विराटनगर देखि धरान खण्ड एउटै सघन शहरी कोरिडोरको रूपमा बिस्तार भइरहेको छ । यस खण्डमा जन घनत्व १० व्यक्ति प्रति हेक्टर भन्दा ज्यादा रहेको छ । यस्तो शहरी कोरिडोर पूर्व पश्चिम राजमार्गको ९२ कि.मि. लामो मेचीनगर देखि इनरुवा खण्डमा पनि विकसित भइरहेको छ । यसै गरी मेची राजमार्ग, सगरमाथा राजमार्ग र कटारी ओखलढुङ्गा जोड्ने सहायक राजमार्ग अवस्थित क्षेत्रमा पनि शहरीकरण भइरहेको छ । प्रदेशमा समग्र शहरीकरणको स्तर २२.४ प्रतिशत मात्र छ । पुराना वा नयाँ केहीलाई छोडी नगरपालिका प्राय ग्रामीण स्वरूपका नै छन् ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

आधारभूत भौतिक संरचनाको कमी हुनु, पूर्वाधार संरचनाको विकासमा समन्वय कमजोर हुनु, शहरी योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन नहुनु, योजना तथा भवन निर्माण मापदण्ड र संहिताको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु, न्यून आय वर्गका परिवारको आवासमा पहुँच नहुनु, नदी नाला तथा वन जस्ता सार्वजनिक जमिन तथा सांस्कृतिक सम्पदामा अतिक्रमण बढ्नु, ग्रामीण र शहरी प्रणाली बिच अन्तरसम्बन्ध कमजोर रहनु, विकास नीतिमा बजार केन्द्र प्राथमिकतामा नपर्नु, शहरी पूर्वाधार वातावरणमैत्री, लैङ्गिकमैत्री, बालमैत्री र अपाङ्गमैत्री नहुनु, जग्गा बजार प्रणाली अनौपचारिक हुनु, न्यूनतम क्षेत्रफलमा आधारित किताकाट प्रणाली विद्यमान रहनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

सीमित स्रोत साधन, असीमित आकाङ्क्षा तथा आवश्यकताका बीचमा सामाज्यस्यता ल्याई दिगो, किफायती, वातावरणमैत्री सडक पूर्वाधार, भूकम्प प्रतिरोधी भवनका संरचना र सुरक्षित बस्ती विकास गर्नु, शहरी व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउनु, प्रादेशिक तथा स्थानीय संस्थागत क्षमता र प्राविधिक दक्षता विकास गर्नु, शहरी विकासका योजना प्रक्रियामा सम्बद्ध निकाय बिच कार्यगत समन्वय स्थापित गर्नु, भूमि खण्डीकरण रोक्नु, शहरी कोरिडोर व्यवस्थित गरी आर्थिक अवसर सृजना गर्नु, भवन आचारसंहिता तथा मापदण्डको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु, जग्गाको अत्याधिक विखण्डन तथा बढ्दो मूल्यले उद्योग कल-कारखाना तथा शहरी पूर्वाधार संरचना विकासका लागि आवश्यक जग्गा प्राप्त गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

मौलिक निर्माण, सामाजिक सम्पदा : व्यवस्थित शहर र गाउँ बिचको अन्तर-निर्भरता ।

४. उद्देश्य

- क. प्रादेशिक र स्थानीय भौतिक योजना (Spatial Structure Plan) को तर्जुमा एवं कार्यान्वयन संस्थागत गर्नु ।
- ख. जग्गाको दिगो उपयोग, रूपान्तरण र व्यवस्थापन गर्नु तथा सुरक्षित आवासमा सबैको पहुँच र हक सुनिश्चित गर्नु ।
- ग. सुरक्षित, गुणस्तरीय र किफायती भवन निर्माण तथा शहरी विकास सम्बन्धी संरचनाहरूको योजनाबद्ध विकास गर्नु ।

- घ. शहरी र बजार केन्द्रको विकास सम्भाव्यता र पारस्परिक अन्तरसम्बन्धलाई उजागर गर्दै शहरी पूर्वाधारमा लगानी अभिवृद्धि गर्नु ।
- ङ. अल्पसङ्ख्यक, लोपोन्मुख अति विपन्न र पछाडी परेका समुदायहरूको पहिचान गरी सुरक्षित बसोबासको व्यवस्था मिलाउनु ।
- च. प्रदेशको योजनाबद्ध शहरी विकासका लागि पूर्वाधार निर्माणको योजना तयार गर्ने ,निर्माण तथा मर्मत सम्भार गरी सञ्चालन गर्नु ।
- छ. जोखिमयुक्त बस्तीको पहिचान गरी उपयुक्त सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरणका कार्य गर्नु ।
- ज. भवन निर्माण प्रविधिको प्रवर्धन, राष्ट्रिय भवन संहिता कार्यान्वयन र नियमनका लागि स्थानीय तहसँग समेत सहकार्य गरी अघि बढाउनु ।

५. रणनीति

- क. भवन, शहरी विकास तथा सडक निर्माणमा स्थानीय स्रोत ,साधन तथा प्रविधिको अधिकतम प्रयोग गर्ने ।
- ख. संरचना निर्माण गर्दा भवन संहिताको पालना गर्ने गराउने सम्बन्धमा स्थानीय सरकारसँग समेत सहकार्य गर्ने ।
- ग. पहाड र हिमाली क्षेत्रका शहर र बजार केन्द्रको क्लस्टर (समूहीकृत) मा क्षेत्रीय शहरी संरचनाको विकास गरी शहरी कोरिडोरसँग आबद्ध गर्ने ।
- घ. ठूला शहरी कोरिडोरलाई नियोजित विकास र व्यवस्थापन गर्दै योजनाबद्ध आर्थिक क्षेत्रको रूपमा रूपान्तरण गर्ने ।
- ङ. ग्रामीण बस्तीको बजार केन्द्रमा शहरी पूर्वाधार सेवा र आर्थिक अवसरको एकीकृत विकास गर्ने ।
- च. प्रदेशको पूर्वाधार लगानीलाई प्रादेशिक भौतिक योजना, एकीकृत मापदण्ड बनाई निर्देशित गर्ने ।
- छ. शहरी विकास र बिस्तार क्षेत्र, कृषि जमिन जस्ता प्राकृतिक संरक्षण क्षेत्रको पहिचान गरी व्यवस्थापन गर्ने ।
- ज. जग्गाको उपलब्धता सम्बन्धी सूचनामा नागरिकको सहज पहुँच स्थापित गर्न शहर र प्रदेश स्तरीय जग्गा खरिदबिक्री सूचना प्रणालीको उपयोग गर्ने ।
- झ. न्यून आर्थिक क्षमताका परिवारलाई प्रथमिकता दिई सबैलाई समेट्ने विविध आवास निर्माण र आपूर्तिका उपाय तथा संयन्त्रको प्रवर्द्धन गर्ने ।
- ञ. आवास सहित व्यावसायिक प्रतिष्ठान, रणनीतिक शहरी संरचना तथा नयाँ शहर विकासका निम्ति आवश्यक सेवा सुविधायुक्त जग्गाको लागि सहभागितामूलक जग्गा विकास पद्धतिको कार्यान्वयन गर्ने ।
- ट. निजी क्षेत्रबाट गरिने घडेरी विकासलाई स्थानीय सरकारको योजना तथा मापदण्ड अनुकूल हुने गरी प्रवर्द्धन गर्ने ।
- ड. राष्ट्रिय भवन संहिताको कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाई भवन निर्माणलाई सुरक्षित बनाउने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	कालोपत्रे सडकको सडक घनत्व	कि.मि./१०० वर्ग कि.मि.	८	९	१०	११	१२
२	धूलो कच्ची सडक	कि.मि	८१५०	८६५०	९६९५	१०१५०	१०७००
३	ग्राभेल सडक	कि.मि	२३५०	२४५०	२५८८	२८००	३०००
४	कालो पत्रे सडक	कि.मि	६००	७५०	८४६	१०७०	१३००
५	प्रादेशिक सडक यातायात गुरुयोजना रहेका प्रमुख सडकको निर्माण	कि मि	३६८	४०३	५६०	६४०	८००
६	मुख्य सडकमा पर्ने पुल पुलेशाको निर्माण	गोटा	३०	५१	७५	९६	११४
७	मुख्य पैदल मार्गमा पर्ने झोलुङ्गे पुलको निर्माण	गोटा	८०	९५	१२५	१६०	१८०
८	सडक पूर्वाधारको मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन	कि.मि	७१३.७	१३७६	१५००	१७००	२०२५
९	आधा घण्टाको दूरीमा यातायातको पहुँच भएको जनसङ्ख्या	प्रतिशत	८६	८९	९२	९५	९७
१०	सडक घनत्व	कि.मि./१०० वर्ग कि.मि.	४८	५४	५७	६०	६३
११	सर्वयाम सडकसँग आबद्ध स्थानीय तह	सङ्ख्या	११५	१२४	१३०	१३७	१३७
१२	विद्यमान सडकको सर्वयाममा स्तरोन्नति	कि.मि.	३०००	४१००	४५००	५०००	५३००
१३	वैकल्पिक यातायात सुविधाको विस्तार	कि.मि.	२००	४००	५००	६००	७००
१४	यातायात व्यवस्थापन प्रभावकारीता	स्थानीय तह सङ्ख्या	६०	९५	१३०	१३७	१३७
१५	जम्मा नाला/ढलको पहुँच भएको जनसङ्ख्या	प्रतिशत	२१.५८	२७.७२	३३.८६	४०.००	४५.००
१६	जस्तापाता/आर.सि.सि. छानाको आवासमा पहुँच भएका घर-धुरी	प्रतिशत	४६.८८	४७.९२	४८.९६	५०.००	५५.००
१७	व्यवस्थित आवासीय भवन निर्माण	गोटा	१७००	२५००	३४००	४०००	५५००
१८	गैर आवासीय भवन निर्माण	गोटा	८५	९८	१२५	२६५	३८७
१९	सहरी विकास तथा भवन निर्माण	गोटा	७५	८६	९८	१५०	२३०
२०	भवन मर्मत तथा सम्भार	गोटा	६७	१५५	२४५	३६०	५४६
२१	सहरी सडक तथा ढल निर्माण	कि.मि.	६०	७४	१३०	२०३	३४५

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

(रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण			स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	१२८८१२०६	३५३०६४	१२५२८१४२	३५१४०१२	५२५१४९४	३१९५७००	९२००००
२०८०/८१	१३५२५२६६	३७०७१७	१३१५४५४९	३६८९७१३	५५१४०६९	३३५५४८५	९६६०००
२०८१/८२	१४२०१५३०	३८९२५३	१३८१२२७७	३८७४१९८	५७८९७७२	३५२३२५९	१०१४३००

८. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत	पुस्त्याई	
	प्रादेशिक लोकमार्ग (बहुवर्षीय सडक)	पहुँचमा अभिवृद्धि	२०८२ सम्म	२९००००००		
	बहुवर्षीय पुल	सर्वयाम यातायात सञ्चालन गर्ने	२०८२ सम्म	३५०००००		
	झोलुङ्गे पुल	नदि वारपार/पहुँच	२०८१ सम्म	३५००००		
	सडक मर्मत सम्भार	सहज आवागमन	सालबसाली	१५००००		
	जनता आवास	विपन्नलाई आवास सुविधा वृद्धि	सालबसाली	१५७५०००		
	गैर आवासीय भवन निर्माण	सेवा प्रदान गर्न सहज	२०८२ सम्म	१४५००००		
	सरकारी भवन मर्मत सम्भार	सेवा प्रदान गर्न सहज	साल बसाली	१५००००		

९. जोखिम पक्षको अनुमान

अन्तर निकाय समन्वयबाट काम निरन्तर हुने, पर्याप्त स्रोत तथा प्राविधिक-प्रशासनिक कर्मचारी व्यवस्थापन भएमा आयोजना सञ्चालनमा सहजीकरण हुने, सम्पूरक र विशेष अनुदानको बाट प्राप्त हुने रकम बाँडफाँट भई समयमै प्राप्त भएमा, ठेक्का प्रक्रियामा हुने ढिला-सुस्तीको अन्त्य भएमा र प्रभावकारी करार व्यवस्थापन गर्न सकेमा अपेक्षित उपलब्धि हासिल हुने देखिन्छ ।

परिच्छेद ७

स्वास्थ्य मन्त्रालय

७.१ स्वास्थ्य तथा पोषण

१. पृष्ठभूमि

स्वस्थ जीवन मानव विकास सूचकाङ्क (HDI) का तीन अवयव मध्ये एक मुख्य आधार हो । संविधानले स्वास्थ्यलाई मौलिक हकको रूपमा परिभाषित गर्दै आधारभूत स्वास्थ्य सेवा सम्पूर्ण नागरिकले निःशुल्क प्राप्त गर्ने, स्वास्थ्य उपचारको बारेमा जानकारी पाउने, स्वस्थ, स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुँच, प्रत्येक महिलालाई सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्यको हक प्रत्याभूत गरेको छ । यसैगरी प्रदेश नं. १ जनस्वास्थ्य ऐन, २०७७ जारी भई कार्यान्वयनमा रहेको छ । सबै उमेर समूहका व्यक्तिका लागि स्वस्थ जीवन सुनिश्चित गर्दै समृद्ध जीवन प्रवर्द्धन गर्ने दिगो विकास लक्ष्य रहेको छ । आ.व. २०७८/७९ मा स्वास्थ्य क्षेत्रको बजेट ९.६६ प्रतिशत विनियोजन भएको थियो भने हालसम्म प्रदेशमा स्वास्थ्य क्षेत्रको बजेट कुल बजेटको १० प्रतिशतभन्दा न्यून रहेको अवस्था छ ।

प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा मानवीय स्वास्थ्य तथा सामाजिक क्रियाकलापको क्षेत्रबाट १.६५ प्रतिशत योगदान रहेको छ । प्रदेशमा अपेक्षित आयु ७१.५ वर्ष रहेको छ । पाँच वर्षमुनिका पुङ्कोपना भएका बालबालिकाको अंश २४.९ प्रतिशत (राष्ट्रिय औसत ३५.८ प्रतिशत), पुङ्कोपनाबाट अति प्रभावित बालबालिकाको अंश ९.३ प्रतिशत (राष्ट्रिय औसत १२ प्रतिशत) छ । पाँच वर्षमुनि कम तौल भएका बालबालिकाको अंश १९.८ प्रतिशत (राष्ट्रिय औसत २७ प्रतिशत) छ भने अति प्रभावित बालबालिकाको अंश ४.१ प्रतिशत (राष्ट्रिय औसत ५.४ प्रतिशत) देखिन्छ । पाँच वर्षमुनिका रक्त अल्पता भएका बालबालिकाको अंश ५५ प्रतिशत (राष्ट्रिय औसत ५२.७ प्रतिशत) छ भने रक्त अल्पतामा अति प्रभावित बालबालिका ०.५ प्रतिशत छ । प्रजनन उमेरका महिलामा हुने रक्त अल्पता (१५-४९ वर्ष) भएका महिलाको अंश ४३ प्रतिशत (राष्ट्रिय औसत ४०.८ प्रतिशत) रहेको छ । संस्थागत सुत्केरी ६२ प्रतिशत, शिशु मृत्युदर र बाल मृत्युदर क्रमशः ३२ र ३६ प्रति हजार जीवित जन्ममा, नवजात शिशु मृत्युदर (जन्मेको २८ दिनभित्र) २२ प्रति हजार, कुल प्रजनन दर राष्ट्रिय सरह २.३ रहेको छ । त्यस्तै परिवार नियोजनका साधनको प्रयोग दर ५३ प्रतिशत रहेको छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

सन्तुलित आहार र स्वस्थ जीवनशैली प्रति अभ्यस्त नहुनु, पाँच वर्षमुनिका करिब आधा बालबालिका र प्रजनन उमेरका महिलामा न्यून पोषण र रक्तअल्पता रहनु, नसर्ने प्रकृतिका रोगको प्रकोप बढ्नु, सरुवा रोग जनस्वास्थ्य समस्याका रूपमा रहनु, ज्येष्ठ नागरिकको स्वास्थ्य बढी जोखिममा रहनु, वंशाणुगत तथा जन्मजात रोग, वातावरणीय स्वास्थ्य, युवा किशोर-किशोरीको यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यको सम्बोधन नहुनु, जलवायु प्रदूषण, खाद्य असुरक्षा तथा प्राकृतिक विपदले सृजना हुने स्वास्थ्यमा बढ्दो खतरा हुनु, आम नागरिकले सरल र सहज स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्न नसक्नु, निरोधात्मक (Preventative) र उपचारात्मक (Curative) स्वास्थ्य पद्धति प्रति सन्तुलित सचेतनाको अभाव हुनु, दुर्गम/ग्रामीण क्षेत्रका नागरिकमा स्वास्थ्य सेवाको अभाव हुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्नु, गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउनु, आयुर्वेद तथा वैकल्पिक स्वास्थ्य प्रणालीलाई स्वास्थ्य सेवाको मूल प्रवाहमा एकीकरण गर्नु, निजी क्षेत्रका स्वास्थ्य संस्थाको

नियमन गर्नु तथा स्वास्थ्य सेवा शुल्क आम नागरिकको पहुँचमा राख्नु, स्वास्थ्यसम्बन्धी जनशक्ति र पूर्वाधारको व्यवस्था गर्नु, प्रेषण (Referral) स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउनु, अत्याधुनिक प्रविधि र उपकरणको उपलब्धता सुनिश्चित गर्नु, दुर्गम र पिछडिएको क्षेत्रमा विज्ञ तथा स्वास्थ्य जनशक्ति टिकाई राख्नु, सबै नागरिकलाई स्वास्थ्य बीमाको दायरामा ल्याउनु, निर्धारित निःशुल्क औषधी उपलब्ध गराउनु, उपचारमा अनुसन्धान पद्धति अवलम्बन गर्नु, अस्पताल तथा स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सरसफाइ र फोहोर मैलाको उचित व्यवस्थापन गर्नु आदि प्रमुख चुनौती हुन।

३. दीर्घकालीन सोच

स्वस्थ नागरिक : सक्षम प्रदेश ।

४. उद्देश्य

- क. सबै वर्ग, क्षेत्र र समुदायका नागरिकको आधारभूत तथा गुणस्तरीय स्वास्थ्य तथा पोषण सेवामा समतामूलक पहुँच सुनिश्चित गर्नु ।
- ख. विशिष्टिकृत तथा प्रेषण (Referral) सेवा विस्तार गर्नु ।
- ग. आयुर्वेद लगायत वैकल्पिक स्वास्थ्य सेवाको प्रवर्द्धन गर्नु ।

५. रणनीति

- क. गुणस्तरीय आधारभूत स्वास्थ्य तथा पोषण सेवाको पहुँच बढाउने ।
- ख. दुर्गम तथा पिछडिएका क्षेत्रमा स्वास्थ्य तथा पोषण सेवाको विस्तार गर्ने ।
- ग. स्वास्थ्य सम्बन्धी चेतना अभिवृद्धि गरी रोगको न्यूनीकरण गर्ने ।
- घ. निरोधात्मक स्वास्थ्य पद्धतिको विकास र विस्तार गर्ने ।
- ङ. विशिष्टिकृत तथा रिफरल स्वास्थ्य सेवाको विस्तार र सुदृढीकरण गर्ने ।
- च. आयुर्वेद लगायत वैकल्पिक स्वास्थ्य सेवालाई एकीकृत स्वास्थ्य सेवामा मूलप्रवाहीकरण गर्ने ।
- छ. अन्तर-सरकार समन्वयमा स्वास्थ्य क्षेत्रमा निजी, सहकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रको सहकार्य अभिवृद्धि प्रभावकारी नियमन गर्ने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	स्वास्थ्य क्षेत्रमा बजेट विनियोजन	प्रतिशत		९.६६			
२	अपेक्षित आयु (जन्म हुँदाको)	प्रति वर्ष	७१.५	७१.५	७२.५	७३.१०	७३.५
३	पाँच वर्ष मुनिको बाल मृत्युदर	प्रति हजार जीवित जन्म	३६	३०	२४	२२	२०
४	शिशु मृत्यु दर	प्रति हजार जीवित जन्म	३२	२९	२२	२०	१८
५	नवजात शिशु मृत्यु दर	प्रति हजार जीवित जन्म	२१	२१	१८	१७	१६
६	आधा घण्टाको दूरीमा आधारभूत	प्रतिशत	५७	६०	७५	८०	८५

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
	स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्ने परिवार						
७	पुङ्को पना भएका बालबालिका	प्रतिशत	२४.९	२४.९	२४	२३	२२
८	कम तौल भएका बालबालिका	प्रतिशत	१९.८	१९.८	१९	१८.५	१८
९	बालबालिकामा रक्तअल्पता	प्रतिशत	५५	५२	५०	४९	४६
१०	महिलामा रक्तअल्पता	प्रतिशत	४३	४०	३९	३९	३८
११	विशिष्टकृत उपचार सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य संस्था	सङ्ख्या	४	४	४	४	४
१२	आयुर्वेद लगायत वैकल्पिक चिकित्सा पद्धति सेवा	सङ्ख्या	२	२	२	२	२
१३	झाडापखालाबाट प्रभावित ५ वर्ष मुनिको बालबालिका	प्रतिशत	१४	१३	१२	११	१०

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

(रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण				स्रोत		
	कुल	चालु	पुँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	३५९७६७८	२९८८५४८	६०९१३०	२०६५४५३	३६३१००	९३९१२५	२३००००
२०८०/८१	३७७७५६२	३१३७९७५	६३९५८७	२१६८७२६	३८१२५५	९८६०८१	२४१५००
२०८१/८२	३९६६४४०	३२९४८७४	६७१५६६	२२७७१६२	४००३१८	१०३५३८५	२५३५७५

द. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३७००००१	स्वास्थ्य मन्त्रालय	<ul style="list-style-type: none"> नीति, रणनीति तर्जुमा, व्यवस्थापन र नियमन 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति तथा रणनीति तर्जुमा भई कार्यान्वयन आएको हुने
३७००१०१	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र	<ul style="list-style-type: none"> स्वास्थ्य जनशक्तिको क्षमता विकास 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> स्वास्थ्यकर्मीको थप ज्ञान सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि भएको हुने
३७००१०१	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र	<ul style="list-style-type: none"> औषधी तथा उपकरणको सुनिश्चितता 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> स्वास्थ्य सेवासँग सम्बन्धित आवश्यक औषधी, औजार, उपकरण तथा आवश्यक मालसामानहरूको नियमित आपूर्ति भएको हुने
३७००१०१	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	<ul style="list-style-type: none"> प्रयोगशाला सेवाको सुदृढीकरण 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> प्रयोगशाला सेवामा सुदृढीकरण भई सेवा विस्तार भएको हुने
३७००११०	स्वास्थ्य कार्यालयहरू	<ul style="list-style-type: none"> स्वास्थ्य सचेतना, निदानात्मक तथा उपचारात्मक सेवा प्रवाह 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> स्वास्थ्य सचेतना, निदानात्मक तथा उपचारात्मक स्वास्थ्य सेवा नियमित रूपमा प्रवाह भएको हुने
३७००३१०	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्रहरू	<ul style="list-style-type: none"> आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवामा निदानात्मक तथा उपचारात्मक स्वास्थ्य सेवाको पहुँच तथा गुणस्तर अभिवृद्धि 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवामा निदानात्मक तथा उपचारात्मक स्वास्थ्य सेवाको पहुँच तथा गुणस्तर अभिवृद्धि भएको हुने

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३७००३१०	आयुर्वेद औषधालयहरू	<ul style="list-style-type: none"> आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवामा निदानात्मक तथा उपचारात्मक स्वास्थ्य सेवाको पहुँच तथा गुणस्तर अभिवृद्धि 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवामा निदानात्मक तथा उपचारात्मक स्वास्थ्य सेवाको पहुँच तथा गुणस्तर अभिवृद्धि भएको हुने
३७००११०	स्वास्थ्य निर्देशनालयहरू	<ul style="list-style-type: none"> आपत्कालीन स्वास्थ्य व्यवस्थापन, उपचारात्मक, प्रवर्द्धनात्मक र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाह 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> प्रदेशमा दक्ष चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मी मार्फत आपत्कालीन स्वास्थ्य व्यवस्थापन, उपचारात्मक, प्रवर्द्धनात्मक र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा नियमित रूपमा प्रवाह भएको हुने
३७००११०३	जनस्वास्थ्य सेवा सबलीकरण तथा विस्तार कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> प्रवर्द्धनात्मक र प्रतिकारात्मक स्वास्थ्य सेवालार्ई प्रभावकारी 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> नसर्ने रोगको समयमा नै सही पहिचान, रोकथाम, उपचार र त्यसबाट हुने जटिलतामा न्यूनीकरण, स्थानीय तहमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाको सबलीकरण र विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूमा यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यसम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि भएको हुने
३७०००१०	आपत्कालीन तथा अन्य महामारी व्यवस्थापन कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> कोरोना तथा अन्य महामारी रोकथाम तथा नियन्त्रण 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> कोभिड-१९ तथा अन्य महामारी रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि उचित प्रबन्ध र व्यवस्थापन भएको हुने
३७००२१०	अस्पताल सेवा सुदृढीकरण तथा विस्तार कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> अस्पतालको सेवा सुदृढीकरण तथा गुणस्तर सुधार 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> अस्पतालमा जनशक्ति, पूर्वाधार विस्तार तथा औजार उपकरणको व्यवस्थापन भई नागरिकको स्वास्थ्य सेवामा पहुँच र गुणस्तर वृद्धि भएको हुने

९. जोखिम पक्षको अनुमान

सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको समन्वय र सहकार्यबाट आम नागरिकको स्वास्थ्य सेवा तथा सुविधामा सहज पहुँच तथा गुणस्तर वृद्धि भएको हुने, तीन तहका सरकारबिच समन्वय हुन नसके तथा स्वास्थ्य संस्थाका लागि आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसके स्वास्थ्य सेवा प्रवाहमा अवरोध सृजना हुन सक्ने जोखिम रहनेछ ।

परिच्छेद ८ खानेपानी, सिँचाइ तथा ऊर्जा मन्त्रालय

८.१ खानेपानी तथा सरसफाइ

१. पृष्ठभूमि

मानवोचित जीवनयापनका लागि स्वच्छ खानेपानी र सरसफाइको महत्त्वपूर्ण स्थान रहेको छ । संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुँचको हक सुनिश्चित गर्दै प्रदेशस्तरीय खानेपानी सेवा प्रदेशको अधिकार सूचीमा राखेको छ । प्रदेशमा ८९ प्रतिशत जनसङ्ख्यामा आधारभूत स्तरको खानेपानी सुविधा पुगेको छ जसमध्ये १८ प्रतिशतमा सुरक्षित खानेपानीको सुविधा पुगेको छ । तराईका केही जिल्लाको पानीमा फलाम र आर्सेनिकको मात्रा निर्धारितभन्दा बढी रहेको पाइएको छ । प्रदेशका १४ वटै जिल्ला खुला दिशामुक्त घोषणा भई स्थानीय स्तरमा पूर्ण सरसफाइ कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिएको छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

खानेपानीका पर्याप्त स्रोत नहुनु र भएका पनि संरक्षण नहुनु, सरसफाइ चेतनाको कमी, खानेपानीसम्बन्धी प्रदेश ऐन, कानून तथा नीति, नियम तयार भई नसक्नु, खानेपानी सम्बन्धी संस्थागत पूर्वाधार र प्राविधिक जनशक्तिको कमी, खानेपानीको मुहानसम्बन्धी विवाद रहनु, अधुरो आयोजनाको सङ्ख्या उल्लेखनीय रहनु, ठूला आयोजनाका लागि पर्याप्त बजेट विनियोजन नहुनु, विकास निर्माण कार्यमा जथाभावी यान्त्रिक उपकरण प्रयोगका कारण पानीको मुहान सुक्नु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

सबै नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा उपलब्ध गराउनु, प्रदेशलाई पूर्ण सरसफाइयुक्त बनाउनु, उपभोक्ता संस्थाको स्थायित्व, परिचालन र नेतृत्वको विकास गर्नु, पानीको गुणस्तर कायम गर्नु, आधारभूत सरसफाइ बारेमा जनचेतना फैलाउँदै फोहोर मैला व्यवस्थापन गर्नु, शहरी क्षेत्रमा ढल निकासको उचित व्यवस्था गर्नु, खानेपानीका स्रोतको संरक्षण गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

सचेत नागरिकको अगुवाइ : स्वच्छ खानेपानी र सरसफाइ ।

४. उद्देश्य

गुणस्तरीय पूर्वाधार विकास गरी खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधा विस्तार गर्नु ।

५. रणनीति

- क. स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधा पुऱ्याउन अन्तर-सरकार समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- ख. खानेपानीको गुणस्तर कायम गर्ने ।
- ग. समुदाय, विद्यालय र उपभोक्ता संस्थामा खानेपानी र सरसफाइ सम्बन्धी सचेतना ल्याउने ।

८.२ सिँचाइ तथा जलउत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन

८.२.१ सिँचाइ

१. पृष्ठभूमि

संविधानमा जलस्रोतको बहुपयोगी विकास गर्ने, “जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण र नदीको व्यवस्थापन गर्दै दिगो र भरपर्दो सिँचाइको विकास गर्ने” राज्यको नीति रहेको छ । राज्यमा उपलब्ध सीमित कृषियोग्य जमिन र जनसंख्यामा हुने उल्लेखनीय वृद्धिका कारण कृषि उत्पादकत्व बढाउन भरपर्दो सिँचाइ व्यवस्था हुन अपरिहार्य भएकोले सिँचाइ पूर्वाधारको विकास साथै सम्पन्न सिँचाइ प्रणालीको व्यवस्थापन सुदृढ एवम् प्रभावकारी बनाउन योजनाबद्ध ढङ्गबाट प्रदेश सरकार प्रयासरत रहेको छ । तराईको मुख्य कृषि उत्पादन क्षेत्रमध्ये सुनसरी जिल्लाको करिब ७५ प्रतिशत जग्गा सुनसरी-मोरङ आयोजनाभित्र पर्ने भएकोले अधिकांश भागमा सिँचाइ सुविधा पुगेको देखिन्छ भने झापामा ५२ प्रतिशत र मोरङमा ६३ प्रतिशत सिँचाइ सुविधा पुगेको देखिन्छ । सङ्घीय सरकार अन्तर्गत सञ्चालित सुनसरी-मोरङ सिँचाइ आयोजनाको कमान्ड क्षेत्र ६८,००० हेक्टर मध्ये वर्षातमा करिब ४०,००० हेक्टर र हिउँदमा करिब १५,००० हेक्टर भूमिमा मात्र सिँचाइ सुविधा पुग्ने गरेको छ । कुल ७ लाख ८३ हजार ५९५ हेक्टर जग्गा कृषियोग्य जमिनमध्ये प्रदेश सरकार अन्तर्गत सञ्चालनमा रहेका कन्काई, चन्दा मोहना सिँचाइ आयोजना तथा प्रदेशका जिल्ला स्थित सिँचाइ कार्यालय साथै विभिन्न सरकारी निकायहरूबाट सतहमा कृषक व्यवस्थित सिँचाइ प्रणालीको सुदृढीकरणबाट तथा भूमिगत जल सिँचाइ समेतगरी हालसम्म कुल जम्मा ३ लाख ३५ हजार ४६९ हेक्टरमा सिँचाइ सुविधा पुगेको छ भने ४ लाख ४८ हजार ९३४ हेक्टर भूमिमा सिँचाइ सेवा उपलब्ध पुऱ्याउन बाँकी रहको छ । प्रदेश सरकार वाट प्रदेश सिँचाइ ऐन २०७५ निर्माण गरिएको छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

सिँचाइ प्रणालीको पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन तथा बाह्रै महिना सिँचाइ सुविधा पुग्ने गरी सञ्चालन हुन नसक्नु, नियमित मर्मत सम्भार हुन नसक्नु, कृषक व्यवस्थित कुलोमा पनि स्व-व्यवस्थापन भन्दा स्रोतको निमित्त सरकार प्रतिको निर्भरता बढ्दै जानु, सिँचाइ शुल्क उठ्न नसक्नु, कृषि र सिँचाइ सम्बद्ध निकाय बिच समन्वय कमजोर हुनु, सिँचाइ सम्बन्धी सङ्गठनात्मक पुनर्संरचना नहुनु, प्राविधिक जनशक्तिको न्यूनता, नयाँ प्रविधिमा आधारित (पोखरी, थोपा, ड्रिप आदि) सिँचाइको विस्तार हुन नसक्नु, सिँचाइ क्षेत्र लगानी प्रथमिकतामा नपर्नु, पुराना पोखरी नासिँदै जानु, विद्युतीय सिँचाइ प्रणालीको महसुल कृषकले धान्न नसक्नु, नदीको सतह गहिरिने क्रमले सिँचाइ आयोजना प्रभावित हुनु, मौसम परिवर्तनका कारण पानीका स्रोत सुक्दै जानु, कृषियोग्य जमिन खण्डीकरण हुँदै जानु, भू-उपयोग नीति कार्यान्वयन हुन नसक्नु, कृषि पेशामा आकर्षण तथा रोजगारी घट्दै जानु, परम्परागत कृषि प्रणाली यान्त्रिकीकरण हुन नसक्नु, ठेक्का प्रक्रियामा गएका योजनालाई समयमा सम्पन्न गर्न आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन, सङ्गठनात्मक संरचनाको सुदृढीकरण, नयाँ आयोजनाहरूलाई कार्यान्वयनमा लैजान स्रोत सुनिश्चितता हुन नसक्नु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

नयाँ ठूला आयोजना निर्माण गर्नु, सिँचाइ प्रणालीको लागत उच्च हुनु, आयोजनाको लागि जग्गा प्राप्त हुनु, सर्वथाम सिँचाइ सुविधा उपलब्ध गराउनु, अन्तर-जलाधार जल स्थानान्तरणको योजना कार्यान्वयन गर्नु, पानीको सतह गहिरिँदा भूमिगत सिँचाइ प्रभावित हुनु, सिँचाइ आयोजनाको पुनर्स्थापना गर्नु, सिँचाइ आयोजनाका लागि वनक्षेत्र प्राप्त गर्नु, तराईमा भूमिगत सिँचाइ प्रणालीको यथोचित विकास गर्नु, सिँचाइ हुने कृषि भूमि अन्य प्रयोगमा जाने क्रम जारी

रहुनु, निर्माण व्यवसायीले काम लिनका लागि लागत अनुमान भन्दा अत्यन्तै न्यून रकम कबोल गर्ने र निर्माण कार्य लक्षित समय र गुणस्तरमा सम्पन्न गर्न कठिनाइ हुनु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

व्यवस्थित सिँचाइ, उन्नत कृषि : समृद्ध प्रदेश सुखी प्रदेशवासी ।

४. उद्देश्य

- क. सिंचित क्षेत्रको विस्तार गर्नु ।
- ख. विद्यमान सिँचाइ आयोजनाको पूर्ण उपयोग गर्नु ।
- ग. व्यवस्थित सिँचाइ प्रणालीलाई सुदृढीकरण गर्नु ।

५. रणनीति

- क. तराईमा ठूला र मझौला तथा पहाड र उच्च भागमा मझौला र साना सिँचाइ प्रणालीको विकास गर्ने ।
- ख. सतह सिँचाइको पहुँच नपुग्ने स्थानमा नयाँ प्रविधिमा आधारित सिँचाइ प्रणालीको विकास गर्ने ।
- ग. विद्यमान सिँचाइ प्रणालीको नियमित मर्मत सम्भार र पुनर्स्थापना गर्ने ।
- घ. संस्थागत सुदृढीकरण तथा अन्तर-सरकार र अन्तर निकाय समन्वय प्रभावकारी बनाउने ।

८.२.२ जलउत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन

१. पृष्ठभूमि

मनसुनी वर्षा, अति भिरालो भू-बनोट तथा कमजोर भौगोलिक स्थितिले जलउत्पन्न प्रकोपहरू हुने गरेका छन् । जलउत्पन्न प्रकोपको क्षेत्रमा हिमशृङ्खलामा हुन सक्ने सम्भाव्य हिमपहिरोदेखि पहाडमा जाने पहिरो, नदी, खोलामा आउने बाढी, जग्गा कटान र बस्ती डुबानसम्मका विषय पर्दछन् । अवैज्ञानिक भू-उपयोग तथा जलवायु परिवर्तनसँगै भू-क्षय, बाढी पहिरो, नदीधार परिवर्तन, कटान तथा डुबान जस्ता प्रकोपबाट मानव बस्ती, खेती योग्य जमिन र निर्मित पूर्वाधार संरक्षण र प्रकोपको न्यूनीकरण गर्न नवीनतम प्रविधिको उपयोग गर्नु जरुरी छ । संविधानले "जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण र नदीको व्यवस्थापन गर्दै प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण गर्ने" नीति अवलम्बन गरेको छ । यस प्रदेशमा जलउत्पन्न प्रकोपका दृष्टिले जोखिमयुक्त बिरिड, कनकाई, रतुवा, मावा, कमल आदि नदी तथा ताप्लेजुङको हाडदेवा लगायतका पहिरो, हिमाली शृङ्खलामा हिमताल विस्फोटको खतरामा छन् । जनताको तटबन्ध विशेष कार्यक्रम एवम् नियमित नदी नियन्त्रण कार्यक्रम अन्तर्गत नदी नियन्त्रण साथै साना मझौला पहिरो रोकथाम तथा नियन्त्रण भएका छन् ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

जलउत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रदेशको अधिकार स्पष्ट नहुनु, कार्यविधि तयार भइ नसक्नु, संस्थागत र जनशक्ति व्यवस्था पर्याप्त नहुनु, आवश्यक बजेटको पर्याप्तता हुन नसक्नु, प्राविधिक जनशक्तिको कमी र अनिश्चितता, मौसमी केन्द्रहरूको सञ्चाल विस्तार गरी मौसम भविष्यवाणी, बाढी पूर्वानुमान र हवाई उडानका लागि मौसमी सुचना प्रदान गर्ने कार्य विस्तार गर्न नसक्नु, विज्ञताको कमी, पहिरो रोकथाममा खासै पहल नहुनु आदि समस्या हुन् । नदीजन्य पदार्थको अवैज्ञानिक उत्खनन, नदि किनारामा अतिक्रमणका कारण प्राकृतिक वहावमा अवरोधका कारण कटान, डुबान तथा रोकथामका लागी बनेका भौतिक संरचना समेत जोखिममा रहेका छन् ।

चुनौती

प्रकोप सम्भाव्य क्षेत्रको नक्साङ्कन गर्नु, जोखिम सूचना प्रणालीको व्यवस्था गर्नु, अत्याधिक नदी नाला र पहिरोजन्य जोखिम नियन्त्रणका लागि आर्थिक स्रोतको व्यवस्थापन गर्नु, जलाधार क्षेत्रको संरक्षण गर्नु, नदी दोहन र अतिक्रमण रोक्नु, वनक्षेत्रको विनाश हुँदै जानु, जोखिमयुक्त क्षेत्रमा बस्ती विकास हुनु, पूर्वाधार निर्माण पूर्व वातावरण र जोखिम पक्षको अध्ययन गर्ने परिपाटी स्थापित गर्नु नदीजन्य पदार्थको अत्याधिक दोहन आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

जलउत्पन्न प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण, सुरक्षित जीवन ।

४. उद्देश्य

जलउत्पन्न प्रकोप न्यूनीकरण गर्दै नदी कटान तथा बाढी पहिरोजन्य क्षति कम गर्नु ।

५. रणनीति

क. जलउत्पन्न प्रकोपको जोखिम घटाउने ।

ख. संस्थागत सुदृढीकरण र अन्तर-सरकार समन्वय गर्ने ।

८.३ ऊर्जा

८.३.१ जलविद्युत

१. पृष्ठभूमि

नेपालको लागि जलविद्युत नै ऊर्जाको महत्वपूर्ण एवम् भरपर्दो स्रोत हो । नेपालको संविधानले जनसहभागितामा आधारित स्वदेशी लगानीलाई प्राथमिकता दिँदै जलस्रोतको बहुपयोगी विकास गर्ने नीतिगत व्यवस्था गरेको छ । यस प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा ऊर्जा क्षेत्रको योगदान १.४७ प्रतिशत रहेको छ । संविधानले जलस्रोतको बहुपयोगी विकास गर्ने, नवीकरणीय ऊर्जाको उत्पादन तथा विकास गर्दै नागरिकका आधारभूत आवश्यकता परिपूर्तिका लागि सुपथ र सुलभ रूपमा भरपर्दो ऊर्जाको आपूर्ति गर्ने तथा ऊर्जाको समुचित प्रयोग गर्ने कुरा निर्देशित गरेको छ । प्रदेश स्तरको विद्युत, सिँचाइ र खानेपानी सेवा प्रदेश सरकारको अधिकार सूचीमा रहेको छ । प्रदेश सरकारले जलस्रोतको योजना तर्जुमा गर्दा खानेपानी, सिँचाइ, प्रकृति अनुकूलन पर्यटन तथा मत्स्यपालन र जलविद्युत गरी चार वर्गमा प्राथमिकताक्रम निर्धारण गरेको छ । प्रदेशमा प्रदेश विद्युत ऐन २०७६ निर्माण भएको छ ।

यस प्रदेशमा नेपालको जलस्रोतको जलाधार क्षेत्रको २८ प्रतिशतभन्दा बढी क्षेत्र रहेको छ । नेपालबाट बग्ने वार्षिक औसत २२४ अर्ब घनमिटर जलमध्ये २२ प्रतिशतभन्दा बढी (४९.१३ अर्ब घनमिटर) पानी यसै प्रदेश भएर बग्दछ । यस प्रदेशमा करिब ३४,००० मेगावाट जलविद्युत उत्पादनको सम्भावना रहेको छ । हालसम्म यस प्रदेशमा स-साना प्लान्टबाट करिब १८८ मेगावाट विद्युत उत्पादन भई हाल १२९ मेगावाट विद्युत अपुग रहेको देखिन्छ । करिब १,१२० मेगावाट विद्युत शक्ति क्षमताका ४० वटा आयोजना उत्पादन अनुमति लिई निर्माणको चरणमा छन् भने ४०६७ मेगावाट क्षमताका ८६ वटा आयोजनाले सर्वेक्षण अनुमति पाएका छन् । यी दुबैलाई जोड्दा यस प्रदेशमा ढिलो चाँडो ५,१८७ मेगावाट विद्युत शक्ति उत्पादन हुन सक्ने अवस्था देखिन्छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

विद्युतसँग सम्बन्धित प्रादेशिक संस्थागत संरचना तयार भई नसक्नु, लाभ लागतको समुचित बाँडफाँट सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्थाको कमी, पहिचान गरिएका ठूला आयोजनामा पहुँच मार्ग नहुनु, थुप्रै ग्रामीण भेगमा विद्युतको पहुँच

नहुनु, जग्गा अधिकरणमा विवाद भई विलम्ब हुनु, वातावरणीय अध्ययन स्वीकृतिमा अत्याधिक समय लाग्नु, विद्युत चुहावट हुनु, स-साना जलविद्युत आयोजनाको मर्मत सम्भार र पुनरुत्थान हुन नसक्नु, प्रसारण लाइनको अपर्याप्तता, विद्युत उत्पादन र प्रसारण आयोजनामा स्थानीय अवरोध हुनु, विद्युत अनुमति पत्र लिई ओगट्ने प्रवृत्ति रहनु, सेवा गुणस्तरीय नहुनु, स-साना आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोड्न नसक्नु, विद्युत उपयोगमा सचेतनाको कमि हुन आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

अनुमति प्राप्त आयोजनाको निर्माण गराउनु, आयोजना सञ्चालनका लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायबिच समन्वय गर्नु, उच्च विद्युत आयोजना लागत अनुसारको स्रोत व्यवस्थापन गर्नु, निर्माणाधीन आयोजना समयमै सम्पन्न गर्नु, विद्युत चुहावट रोक्नु, विद्युत नपुगेका ग्रामीण क्षेत्रमा विद्युतीकरण गर्नु, जग्गा अधिकरण र वातावरणीय अध्ययन स्वीकृतिको प्रक्रियालाई द्रुत गतिमा सम्पन्न गर्नु, विद्युत आयोजनामा स्थानीय जनताको लागत साझेदारी सुनिश्चित गर्नु, निर्माण लागत पुँजी तथा ब्याज दरमा तरलता बढी हुनु, पहुँच सडकको निर्माण गर्नु, आन्तरिक खपत बढाउनु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

प्रदेशको समृद्धिको आधार : जलविद्युतको विकास ।

४. उद्देश्य

प्रदेशमा विद्युत उत्पादन, प्रसारण र वितरण क्षमता वृद्धि गर्नु ।

५. रणनीति

क. जलविद्युत क्षेत्रमा लगानी बढाई उत्पादन वृद्धि गर्ने ।

ख. विद्युत प्रसारण र वितरण व्यवस्था प्रभावकारी बनाउने ।

ग. अन्तर-सरकार समन्वय गरी विद्युत उत्पादक र वितरक सङ्घ संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

८.३.२ सौर्य तथा अन्य नवीकरणीय ऊर्जा

१. पृष्ठभूमि

नवीकरणीय ऊर्जा भन्नाले सौर्य ऊर्जा, वायु ऊर्जा, बायो ग्याँस आदिलाई प्रमुख रूपमा लिन सकिन्छ । राष्ट्रिय विद्युत प्रसारण नपुगेका तथा पुर्याउन लागत प्रभावकारी नभएका क्षेत्रहरूमा वैकल्पिक ऊर्जाको पहुँच बढाई आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा टेवा पुग्ने देखिन्छ । नवीकरणीय ऊर्जाले देशको ऊर्जाको आवश्यकता पूरा गर्न महत्त्वपूर्ण परिपूरकको भूमिका खेल्न सक्छ । संविधानले नवीकरणीय ऊर्जाको उत्पादन तथा विकास गर्दै नागरिकको आवश्यकता परिपूर्तिका लागि सुपथ र सुलभ रूपमा भरपर्दो ऊर्जा आपूर्ति सुनिश्चित गर्ने तथा ऊर्जाको समुचित प्रयोग गर्ने भन्ने व्यवस्था रहेको छ । नवीकरणीय ऊर्जाको बिस्तार गरी ऊर्जा आपूर्ति प्रणालीको उल्लेखनीय अंशको रूपमा यसलाई विकास गर्नुपर्ने देखिन्छ । पहुँच नपुगेका क्षेत्र, वर्ग र समूहसम्म नवीकरणीय ऊर्जा र यसको प्रविधिको पहुँच बढाई जीवनस्तरमा सुधार र रोजगारी वृद्धि गर्ने उद्देश्यका साथ हरेक आ.व. मा ऊर्जा सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ । प्रदेशभित्र ऊर्जासँग सम्बन्धित कार्य गर्न प्रदेश ऊर्जा कार्यालय स्थापना गरि आगामी केही वर्ष भित्रमा सबै जनताको घरमा उज्यालो पुऱ्याउनु आवश्यक देखिन्छ । प्रदेश भित्रका प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलमा सौर्य विद्युतको प्रयोग गरी विद्युतीय सौन्दर्यकरण गर्न सकिनेछ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

नवीकरणीय ऊर्जाको सम्भाव्यता र विद्यमान आपूर्ति सम्बन्धी तथ्याङ्क नहुनु, नवीकरणीय ऊर्जालाई राष्ट्रिय प्रसारणमा आबद्ध गर्न नसक्नु, नवीकरणीय ऊर्जा सम्बन्धी स्पष्ट नीति तथा योजना तर्जुमा नहुनु, प्रविधि एवम् प्राविधिक ज्ञानको पहुँचमा कमी, नवीकरणीय ऊर्जा सम्बन्धी नीतिगत अस्पष्टता रहनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

नवीकरणीय ऊर्जाका सम्भावित क्षेत्र र क्षमताको अध्ययन गर्नु, सबल सङ्गठनात्मक व्यवस्था र जनशक्तिको व्यवस्था गर्नु, नवीकरणीय ऊर्जाका ठूला प्रकृति र व्यावसायिक उत्पादनलाई विद्युत खरिद बिक्री सम्झौता (पीपीए) गरी राष्ट्रिय प्रसारणमा आबद्ध गर्नु, नवीकरणीय ऊर्जाका सामग्रीको उत्पादन गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

स्वच्छ ऊर्जा सरल जीवन : उत्पादन वृद्धि वातावरण अनुकूलन ।

४. उद्देश्य

विद्युत आपूर्तिमा अन्य नवीकरणीय ऊर्जा मार्फत विद्युत पहुँच पुऱ्याउनु ।

५. रणनीति

सौर्य तथा अन्य नवीकरणीय ऊर्जाको उत्पादन र वितरण बढाउने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	जलउत्पन्न प्रकोप न्यूनीकरण (जमिन बचाउ)	हेक्टर	४४८०	४६००	४८००	५०००	५२०००
२	विद्युतमा पहुँच प्राप्त परिवार	प्रतिशत	७९.९	८६.९५	८९	९२	९४
३	जलविद्युत उत्पादन जडित क्षमता	मेगावाट	२२७.१३	२९८.२८	३७५	६००	१०००
४	आधारभूत खानेपानी पुगेको जनसंख्या	प्रतिशत	८८	८९	९०	९१	९२
५	सुरक्षित खानेपानी पुगेको जनसंख्या	प्रतिशत	१७	१८	१९	२०	२१
६	खुलादिसा मुक्त घोषित जिल्ला	जिल्ला	१४	१४	१४	१४	१४
७	पूर्ण सरसफाइ सुविधा पुगेका स्थानीय तहका वडा	संख्या	०	१०	५०	१००	१५०
८	पानी परीक्षण प्रयोगशाला	संख्या	२	२	२	३	३
९	कृषियोग्य भूमिमा दिगो र भरपर्दो सिँचाइ सुविधा विस्तार	प्रतिशत	३९.७५	४१	४२	४३	४४
१०	सिँचित क्षेत्र विस्तार	हेक्टर (लाखमा)	३.२५	३.२६	३.२७	३.२८	३.२९
११	व्यवस्थित सिँचाइ प्रणाली सुदृढीकरण	हेक्टर (लाखमा)	२.३४	२.५६	२.६४	२.७२	२.८०
१२	नवीकरणीय ऊर्जाको विकासबाट ऊर्जा आपूर्तिमा योगदान	मेगावाट	२.६१	२.६५	२.७०	२.७५	२.८०

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

(रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण				स्रोत		
	कुल	चालु	पूँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	६२९५६७७	७६०२६२	५५३५४१५	१८८२७७५	१८०५९४१	२४३०५६१	१७६४००
२०८०/८१	६६१०४६१	७९८२७५	५८१२१८६	१९७६९१४	१८९६२३८	२५५२०८९	१८५२२०
२०८१/८२	६९४०९८४	८३८१८९	६१०२७९५	२०७५७५९	१९९१०५०	२६७९६९४	१९४४८१

द. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३३७०३०११४	सिँचाइ प्रणाली मर्मत सम्भार कार्यक्रम	सिँचाइ क्षेत्र वृद्धि तथा सिँचाइ सेवा उपलब्ध	सालबसाली	२.४०	व्यवस्थित सिँचाइ	विद्यमान सिँचाइ आयोजनाको उपयोग
३३७९११२४	सिँचाइ प्रणाली मर्मत सम्भार कार्यक्रम	सिँचाइ क्षेत्र वृद्धि तथा सिँचाइ सेवा उपलब्ध	सालबसाली		व्यवस्थित सिँचाइ	विद्यमान सिँचाइ आयोजनाको उपयोग
३३७९११२३	नदी नियन्त्रण कार्यक्रम	बाढी पहिरोबाट हुने जनधनको क्षति न्यूनीकरण गर्ने	सालबसाली		जग्गा उकास, पहिरो नियन्त्रण तथा विकास पूर्वाधार संरक्षण	जलउत्पन्न प्रकोप न्यूनीकरण (जमिन उकास)
३३७९११२८	नयाँ प्रविधिमा आधारित नदी नियन्त्रण कार्यक्रम	बाढी पहिरोबाट हुने जनधनको क्षति न्यूनीकरण गर्ने	सालबसाली		जग्गा उकास, पहिरो नियन्त्रण तथा विकास पूर्वाधार संरक्षण	जलउत्पन्न प्रकोप न्यूनीकरण (जमिन उकास)
३३७९११२१	राष्ट्रिय ग्रामीण नवीकरणीय ऊर्जा कार्यक्रम	ऊर्जा मार्फत विद्युतमा पहुँच	सालबसाली		भरपर्दो व्यवस्थित ऊर्जा उपलब्धता	आधुनिक ऊर्जाको पहुँच बढाउनु

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३३७९११२२	समुदाय व्यवस्थित सिंचित कृषि क्षेत्र आयोजना	सिंचाइ क्षेत्र वृद्धि तथा सिंचाइ सेवा उपलब्ध	क्रमागत		व्यवस्थित सिंचाइ	विद्यमान सिंचाइ आयोजनाको उपयोग
३३७९११२५	सिंचाइ पुनर्स्थापना आयोजना (कुवेत फण्ड)	सिंचाइ क्षेत्र वृद्धि तथा सिंचाइ सेवा उपलब्ध	क्रमागत		व्यवस्थित सिंचाइ	विद्यमान सिंचाइ आयोजनाको उपयोग
३३७९११२६	समृद्ध तराई मधेस सिंचाइ विशेष कार्यक्रम	सिंचाइ क्षेत्र वृद्धि तथा सिंचाइ सेवा उपलब्ध	सालबसाली		व्यवस्थित सिंचाइ	विद्यमान सिंचाइ आयोजनाको उपयोग
३३७९११२७	भूमिगत स्यालो तथा डिप ट्युबवेल सिंचाइ आयोजना	सिंचाइ क्षेत्र वृद्धि तथा सिंचाइ सेवा उपलब्ध	सालबसाली		सिंचित क्षेत्र वृद्धि	विद्यमान सिंचाइ आयोजनाको उपयोग
३३७९११२८	मझौला सिंचाइ आयोजना	सिंचाइ क्षेत्र वृद्धि तथा सिंचाइ सेवा उपलब्ध	सालबसाली		व्यवस्थित सिंचाइ तथा सिंचित क्षेत्र वृद्धि	विद्यमान सिंचाइ आयोजनाको उपयोग

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३३७०५०११	खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजना(प्रदेशस्तरीय)	आधारभूत खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा उपलब्ध गराउनु	सालबसाली /क्रमागत/ बहुवर्षीय	१.६०		आधारभूत खानेपानी पुगेको जनसंख्या, सुरक्षित खानेपानी पुगेको जनसंख्या
३३७९११२९	खानेपानी तथा गुणस्तर सुधार कार्यक्रम	आधारभूत खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा उपलब्ध गराउनु	क्रमागत/ सालबसाली			आधारभूत खानेपानी पुगेको जनसंख्या, सुरक्षित खानेपानी पुगेको जनसंख्या
३३७९११३०	जलवायु अनुकूलित वृहत् खानेपानी आयोजना	आधारभूत खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा उपलब्ध गराउनु	क्रमागत/ सालबसाली			आधारभूत खानेपानी पुगेको जनसंख्या, सुरक्षित खानेपानी पुगेको जनसंख्या
३३७९११३१	डिप ट्युबेल आयोजना (मर्मत सुधार)	आधारभूत खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा उपलब्ध गराउनु	क्रमागत/ सालबसाली			आधारभूत खानेपानी पुगेको जनसंख्या, सुरक्षित खानेपानी पुगेको जनसंख्या
३३७९११३२	तराई-मधेश खानेपानी सुधार कार्यक्रम	आधारभूत खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा उपलब्ध गराउनु	क्रमागत/ सालबसाली			आधारभूत खानेपानी पुगेको जनसंख्या, सुरक्षित खानेपानी पुगेको जनसंख्या

९. जोखिम पक्षको अनुमान

पर्याप्त प्राविधिक तथा प्रशासनिक कर्मचारी व्यवस्थापन भएमा आयोजना सञ्चालनमा सहजीकरण हुने र सम्पूरक र विशेष अनुदानबाट प्राप्त हुने रकम बाँडफाँट भई समयमै प्राप्त भएमा, ठेक्का प्रक्रियामा हुने ढिला-सुस्तीको अन्त्य भएमा, जलविद्युत क्षेत्रमा लगानीको लागि पुँजी बजार अभिवृद्धि भएमा र प्रभावकारी करार व्यवस्थापन गर्न सकेमा अपेक्षित उपलब्धि हासिल हुने देखिन्छ । साथै खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रमा आधारभूत स्तरको खानेपानी आयोजनाको साथसाथै प्रशोधन सहितका उच्च मध्यम स्तरका खानेपानी आयोजनालाई प्राथमिकता दिँदै प्रदेशका नागरिकलाई सुरक्षित खानेपानी सेवा उपलब्ध गराउने तर्फ जोड दिँदै जानुपर्ने देखिन्छ । सरसफाइ क्षेत्रमा खुला दिसामुक्त अभियानको सफलता पश्चात पूर्ण सरसफाइ कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनको लागि राष्ट्रिय, प्रादेशिक र जिल्लास्तरीय समन्वय संयन्त्र स्थापना गरी कार्यक्रमलाई समय सापेक्ष अगाडी बढाउनुपर्ने देखिन्छ ।

परिच्छेद ९

सामाजिक विकास मन्त्रालय

९.१ शिक्षा

१. पृष्ठभूमि

शिक्षा मानव विकास र आर्थिक सामाजिक समृद्धिको महत्त्वपूर्ण आधार हो । संविधानले आधारभूत शिक्षालाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ । राज्यका नीतिले शिक्षालाई वैज्ञानिक, व्यावसायिक, सीपमूलक, रोजगारमूलक र जनमुखी बनाउँदै सक्षम, प्रतिस्पर्धी र नैतिक एवं राष्ट्र हित प्रति समर्पित जनशक्ति तयार पार्ने, उच्च शिक्षालाई सहज, गुणस्तरीय र पहुँच योग्य बनाई क्रमशः निःशुल्क बनाउँदै जाने कुरा निर्देशित गरेको छ । शिक्षासम्बन्धी मौलिक हक कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकारले अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षासम्बन्धी ऐन, २०७५ जारी गरी कार्यान्वयन प्रारम्भ गरेको छ । नेपाल सरकारले सबैका लागि समावेशी र समतामूलक एवं गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गर्ने र जीवनभरका लागि सिकाइका अवसर प्रवर्द्धन गर्ने दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका सन्दर्भमा शिक्षा २०३० कार्य ढाँचा तय गरेको छ ।

आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा पूर्व प्राथमिक शिक्षा पुरा गरी कक्षा १ मा भर्ना दर ७० प्रतिशत, आधारभूत तहको खुद भर्ना दर ९५ प्रतिशत र माध्यमिक तहको खुद भर्ना दर ६० प्रतिशत रहेको छ । त्यसैगरी आधारभूत तहमा विद्यार्थी टिकाउ दर ८५ प्रतिशत रहेको छ । यस प्रदेशमा १५ प्रतिशत बालबालिका विद्यालय बाहिर रहेका

छन् । विद्यालय छाड्ने र विद्यालयभन्दा बाहिर रहनेमा जनजाति र दलितको अनुपात बढी पाइएको छ । प्रदेशमा कार्यरत शिक्षकमा पुरुष ६६.२ प्रतिशत र महिला शिक्षक ३३.८ प्रतिशत रहेका छन् । नेपाल जनसङ्ख्या तथा स्वास्थ्य सर्वेक्षण, २०१६ अनुसार यस प्रदेशको साक्षरता दर ७९.१ प्रतिशत रहेको छ । उच्च शिक्षामा भर्ना भएका मध्ये प्राविधिक शिक्षामा भर्ना दर २५ प्रतिशत रहेको छ । प्रदेशमा १३ जिल्ला साक्षर जिल्ला घोषित भएका छन् ।

यस प्रदेशमा रहेका १३७ वटा स्थानीय तहमध्ये ९८ स्थानीय तहमा प्राविधिक शिक्षा प्रदान गर्ने विद्यालय रहेका छन् । प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् (CTEVT) का आङ्गिक शिक्षालय ७ वटा, साझेदार शिक्षालय १२ वटा, सामुदायिक विद्यालयमा प्राविधिक शिक्षा कार्यक्रम TECS ३९ वटा विद्यालयमा र सामुदायिक विद्यालयमा प्राविधिक धार कक्षा ९-१२ का ९३ वटा विद्यालय रहेका छन् । यस प्रदेशमा त्रिभुवन विश्वविद्यालय, नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय, काठमाडौं विश्वविद्यालय, पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त २१८ वटा क्याम्पस, मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय र वि.पि. कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान समेतमा गरी जम्मा ४१,३५० विद्यार्थी अध्ययनरत छन् ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

विद्यालय छाड्ने दर बढ्दै जानु, विद्यालय उमेर समूहका उल्लेखनीय बालबालिका विद्यालय बाहिर रहनु, साक्षरता दरमा भौगोलिक, जातिगत र लैङ्गिक विषमता रहनु, शिक्षकको माग र आपूर्तिबिच सन्तुलन नहुनु, प्राविधिक तथा व्यावसायिक धारका विद्यालय र विद्यार्थी न्यून रहनु, सार्वजनिक विद्यालयका विद्यार्थीको औसत सिकाई उपलब्धि घट्दै जानु, शिक्षण सिकाई खासगरी विज्ञान गणित, नेपाली जस्ता विषयमा कमजोर हुनु, माध्यमिक विद्यालयमा विद्यार्थीको पहुँचमा लैङ्गिक विषमता व्यापक रहनु, विद्यालय तथा उच्च शिक्षाको व्यवस्थापकीय र सुशासन पक्ष कमजोर रहनु र शिक्षाको गुणस्तरमा समस्या बढ्दै जानु, अपाङ्गमैत्री विद्यालयको कमी हुनु, सबै जिल्लामा प्राविधिक

शिक्षा विस्तार नहुनु, मातृभाषामा शिक्षा दिने नीति कार्यान्वयन नहुनु, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् प्रदेश मातहतमा नहुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

सबैका लागि समतामूलक गुणस्तरीय शिक्षा विशेष गरी आर्थिक-सामाजिक रूपले पछि परेका तथा दुर्गम र पिछडिएका क्षेत्रका बालबालिकालाई शिक्षामा समतामूलक पहुँच सुनिश्चित गर्नु र टिकाउ दर बढाउनु, अधिकांश स्थानीय तहमा प्राविधिक धारका विद्यालय नपुगनु, सार्वजनिक शिक्षा तथा व्यावसायिक शिक्षा गुणस्तरीय बनाउनु, बाल विकास/पूर्व प्राथमिक शिक्षामा सहभागिता वृद्धि गर्नु र यसको गुणस्तरमा सुधार ल्याउनु, सामुदायिक विद्यालयमा खासगरी जनजाति, दलित, विपन्न र पिछडिएको वर्गमा प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा तथा तालिमको पहुँचमा अभिवृद्धि गर्नु, अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई विशेष शिक्षाको सुनिश्चितता गर्नु, शैक्षिक क्षेत्रको व्यवस्थापनमा सुशासन कायम गर्नु, एक स्थानीय तहमा एक नमुना आवासीय विद्यालयको सुरुवात गर्नु, विभिन्न किसिमका अपाङ्गता भएका बालबालिकाका लागि विशिष्टकृत आवासीय विद्यालय विस्तार गर्नु, परिवर्तित नयाँ शैक्षिक सत्र कार्यान्वयन गर्नु, माध्यमिक तहसम्मको शिक्षाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

शिक्षित नागरिक : मानव पुँजी सहितको उन्नत प्रदेश

४. उद्देश्य

- क. पूर्ण साक्षर प्रदेश निर्माण गर्नु ।
- ख. आधारभूत तथा माध्यमिक तहमा विद्यालय उमेर समूहमा सबै बालबालिकाको पहुँच सुनिश्चित गर्नु ।
- ग. शिक्षालाई गुणस्तरीय, जीवनोपयोगी र सीपमूलक बनाई रोजगारीसँग आबद्ध गर्नु ।

५. रणनीति

- क. साक्षरता अभियान सञ्चालन गर्ने ।
- ख. सबै विद्यालय उमेर समूहका बालबालिकालाई विद्यालयको पहुँचमा ल्याउने ।
- ग. शिक्षालाई समावेशी, सर्वसुलभ र प्रविधिमैत्री बनाउने ।
- घ. गुणस्तरीय उच्च शिक्षा प्रदान गर्ने ।
- ङ. प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा तथा तालिमका अवसरमा वृद्धि गर्ने ।
- च. शिक्षालाई सीपमूलक, गुणस्तरीय, जीवनोपयोगी र रोजगार मूलक बनाउने ।
- छ. अन्तर-सरकार समन्वय र नीतिगत तथा संस्थागत पूर्वाधार विकास गर्ने ।

९.२ जनसङ्ख्या तथा बसाइँसराइ

१. पृष्ठभूमि

जनसङ्ख्या एक बहुपक्षीय सरोकारको विषय हो । संविधान अनुसार जनसङ्ख्या व्यवस्थापनलाई सङ्घ तथा प्रदेशको साझा अधिकार क्षेत्रभित्र राखिएको छ । प्रदेशको कुल जनसङ्ख्या ४५,३४,९४३ रहेको छ । प्रदेशमा काम गर्ने उमेर समूह (१५-५९ वर्ष) कुल जनसङ्ख्याको ५८.४५ प्रतिशत रहेको छ । भौगोलिक वितरणका हिसाबले तराईका तीन जिल्लामा ५६ प्रतिशत, हिमाली जिल्लामा ८.६ प्रतिशत र पहाडी जिल्लामा ३५.४ प्रतिशत जनसङ्ख्या रहेको छ । त्यसैगरी लैङ्गिक अनुपात ९९.४७ (९९.७ पुरुष बराबर १०० महिला) रहेको छ । सन् १९५० को दशकदेखि नै पहाडबाट तराई तिरको बसाइँसराइको क्रम सुरु भए पनि विगत दुई दशक देखि बसाइँसराइको

परिमाण बढेको देखिन्छ । यस प्रदेशको ९ जिल्लामा बसाइँसराइका कारण जनसङ्ख्याको अकार घट्दो छ । ग्रामीण क्षेत्रको निर्जनीकरण दर प्रति वर्ष ०.०३ प्रतिशत रहेको छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

क्रियाशील जनशक्ति विदेशिँदा उत्पादनशील क्षेत्रमा जनशक्ति कमी हुनु, आश्रित जनसङ्ख्याको उपस्थिति बढी हुनु, बौद्धिक जनशक्ति विदेश पलायन बढ्नु, आन्तरिक बसाइँसराइले जनसङ्ख्याको वितरण असन्तुलित हुनु, जनसङ्ख्याको वृद्धिको तुलनामा रोजगारी सृजना नहुनु, जनसङ्ख्या सम्बन्धी वर्गीकृत तथ्याङ्कको सङ्कलन तथा विश्लेषणको कमी रहनु, प्रजनन स्वास्थ्यलाई अधिकारको रूपमा स्थापित गर्न नसक्नु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

प्रदेशको नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा जनसांख्यिक सूचक, जनसांख्यिक गतिशीलता एवं आर्थिक तथा भौतिक विकासका सूचक एवं बसाइँसराइ बिच सन्तुलन कायम गर्नु, उत्पादनशील जनशक्ति स्वदेशमै उपयोग गर्न प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्नु, आन्तरिक बसाइँसराइ तथा शहरीकरणलाई व्यवस्थित गर्नु, बदलिएको उमेर संरचना र लैङ्गिक अनुपातले पार्ने नकारात्मक असरको न्यूनीकरण गर्नु, जनसङ्ख्या वृद्धिका अनुपातमा आर्थिक तथा सामाजिक विकासका कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि आवश्यक स्रोत व्यवस्थापन गर्नु, बढ्दो जनसङ्ख्या र रोजगारी बिचमा सन्तुलन कायम गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

व्यवस्थित बसोबास र उन्नतिको अवसर : आफ्नै थलोमा रमाउने रहर ।

४. उद्देश्य

- क. जनसङ्ख्या वृद्धि र रोजगारी बिच अन्तरसम्बन्ध कायम गरी आन्तरिक बसाइँसराइ व्यवस्थित गर्नु ।
- ख. जनसांख्यिक संरचनाको आर्थिक सामाजिक विकासमा उच्चतम उपयोग गर्नु ।

५. रणनीति

- क. जनसङ्ख्या व्यवस्थापनमा अन्तर-सरकार र अन्तर निकाय समन्वय गर्ने ।
- ख. उद्यमशीलता विकास गरी उत्पादनशील क्षेत्रमा उपयोग गर्ने ।

९.३ लैङ्गिक समानता तथा महिला सशक्तिकरण

१. पृष्ठभूमि

लैङ्गिक समानता तथा महिला सशक्तिकरण मानवअधिकार तथा दिगो विकासको एक महत्त्वपूर्ण पक्ष हो । संविधानले महिलाको आर्थिक, सामाजिक विकास र सशक्तिकरण मौलिक हकको रूपमा प्रत्याभूत गर्दै समानुपातिक समावेशी र सहभागिताको सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माणका लागि लैङ्गिक विभेदको अन्त्य गरी आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्ने सङ्कल्प गरेको छ ।

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ अनुसार यस प्रदेशको कुल जनसङ्ख्या मध्ये महिलाको हिस्सा ५२.२ प्रतिशत रहेको छ । प्रदेशमा महिला घरमुलीको २६.३ प्रतिशत (नेपालमा २५.७ प्रतिशत) रहेको छ । जिल्लागत रूपमा हेर्दा उदयपुर जिल्लामा सबैभन्दा बढी २९ प्रतिशत र सबैभन्दा कम इलाममा १९.७ प्रतिशत रहेका छन् । लैङ्गिक अनुपातका हिसाबले हेर्दा यस प्रदेशमा ९१.५ (नेपालको ९४.२) रहेको छ । सबैभन्दा कम लैङ्गिक अनुपात ओखलढुङ्गा र तेहथुममा ८६.६ र सबैभन्दा बढी इलाम तथा सुनसरीमा ९४.६) रहेको छ ।

स्थानीय तहमा महिलाको प्रतिनिधित्व करिब ४१ प्रतिशत (१५५ दलित सहित २,४७२ महिला) छ भने प्रदेश सभामा ३३ जना महिला प्रतिनिधित्व रहेको छ । निजामती सेवामा महिलाको सहभागिता उल्लेखनीय रूपमा बढ्दै गइरहेको छ भने दलितको सहभागिता न्यून रहेको अवस्था छ । सामुदायिक विकासमा आमा समूह, वन समूह, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका, सहकारी, कृषि समूह, सिँचाइ समूह आदिमा महिलाको अग्रणी भूमिका छ ।

यस प्रदेशमा लैङ्गिक विकास सूचकाङ्क ०.९२५ लैङ्गिक सशक्तिकरण सूचकाङ्क ०.५७ लैङ्गिक असमानता न्यूनीकरण सूचकाङ्क ०.३८ रहेको छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

लैङ्गिक समानता तथा महिला सशक्तिकरण सम्बन्धी खण्डीकृत सूचनाको कमी हुनु र भएका कार्यक्रमको मूलप्रवाहिकरण नहुनु, रोजगारीका अवसरको कमी, आर्थिक स्रोत र साधनमा पहुँच न्यून रहनु, लैङ्गिक हिंसामा अपेक्षित मात्रामा कमी नआउनु, नयाँ किसिमका लैङ्गिक तथा घरेलु हिंसा देखा पर्नु, महिला माथिको जातीय, क्षेत्रीय, वर्गीय तथा धार्मिक, सामाजिक र सांस्कृतिक विभेद कायम रहनु, ग्रामीण महिलाको आर्थिक अवस्थामा सुधार नहुनु, महिला हिंसा, बाल-विवाह, दाइजो र बोक्सी जस्ता कुरीतिजन्य व्यवहार अझै पनि अभ्यासमा रहनु, सम्पत्तिमा महिलाको स्वामित्व स्थापित नहुनु, महामारीको समयमा घरेलु तथा सामाजिक हिंसाको वृद्धि हुनु, महिलामा मानसिक तनाव बढ्दै जानु, लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट विनियोजनको अनुपात कम हुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

परम्परागत सोच रहेको नेपाली समाजमा महिलाको नेतृत्व स्थापित गराउनु, महिला प्रतिको विभेदपूर्ण दृष्टिकोणमा परिवर्तन ल्याउनु, पछि पारिएका महिलालाई आर्थिक तथा सामाजिक जीवनमा सक्षम बनाउनु, स्रोत साधनको पहुँचमा रहेको असमानता घटाउनु, निर्णय क्षमतामा वृद्धि गर्नु, लैङ्गिक हिंसा तथा घरेलु हिंसा घटाउनु, महिला माथिको जातीय, क्षेत्रीय, वर्गीय तथा धार्मिक, सामाजिक र सांस्कृतिक विभेद समाप्त पार्नु, ग्रामीण महिलाको आर्थिक अवस्थामा सुधार गर्नु, बढ्दो मनोरोगको लागि मनोविमर्श सेवा उपलब्ध गराउनु, लैङ्गिक हिंसा अन्त्यका लागि निरोधात्मक र प्रतिरोधात्मक अभियानको प्रभावकारी सञ्चालन गर्नु, लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

लैङ्गिक समानता: प्रदेशको मान्यता

४. उद्देश्य

- महिलाको सामाजिक, आर्थिक तथा राजनीतिक सशक्तिकरण गर्नु ।
- लैङ्गिकतामा आधारित हिंसा न्यूनीकरण गर्नु ।
- निर्णायक तहमा महिलाको समानुपातिक अवसरको सृजना गर्नु ।

५. रणनीति

- लक्षित तथा सीमान्तकृत महिलाको क्षमता अभिवृद्धि र संरक्षणात्मक सेवा उपलब्ध गराई सशक्तिकरण गर्ने ।
- आधारभूत तथा प्राविधिक शिक्षा, स्वास्थ्य, सीप तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवामा सहज पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
- रूढिवादी परम्पराको रूपमा रहेका कुरीतिको अन्त्य गर्दै लैङ्गिक समानताको आधार निर्माण गर्ने ।
- लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरणका सबै चरणमा अर्थपूर्ण सहभागिता बढाउने ।

९.४ सामाजिक समावेशीकरण

१. पृष्ठभूमि

सामाजिक समावेशीकरणले सामाजिक सद्भाव र व्यवहारमा क्रमशः सुधार गरी राष्ट्रिय एकता बलियो बनाउन भूमिका निर्वाह गरेको हुन्छ । संविधानले आर्थिक, सामाजिक वा शैक्षिक दृष्टिले पछाडि परेका महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, थारू, मुस्लिम, पिछडा वर्ग, अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक, किसान, श्रमिक, उत्पीडित वा पिछडिएको क्षेत्रका नागरिक तथा आर्थिक रूपले विपन्न खस आर्यलाई समानुपातिक समावेशी सिद्धान्तका आधारमा राज्यको निकायमा सहभागिता हुन पाउने हकलाई मौलिक हकको रूपमा व्यवस्था गरेको छ ।

प्रदेशको कुल जनसङ्ख्याको ३५.१ प्रतिशत जनजाति (नेवार ६.२ प्रतिशत समेत), ३१ प्रतिशत ब्राह्मण क्षेत्री, १३.३ प्रतिशत दलित, ४.३ प्रतिशत मुस्लिम, १५.४ प्रतिशत तराईका अन्य जात र १ प्रतिशत अन्य समूह छन् । करिब २ प्रतिशत दृष्टि, श्रवण, शारीरिक, बोली तथा मानसिक सम्बन्धी अपाङ्गता भएका व्यक्ति छन् । लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक समूह पनि रहेका छन् । प्रदेशमा सामाजिक सशक्तिकरण सूचकाङ्क ०.४८ र आर्थिक सूचकाङ्क ०.४३ रहेको छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

आर्थिक-सामाजिक क्षेत्रमा विभेद विद्यमान रहनु, बोक्सी, दाइजो, छुवाछूत, सामाजिक बहिष्कार जस्ता निषेधित कार्य व्यवहारमा रहनु, स्रोत-साधन तथा सेवा सुविधामा यस्ता समुदायको न्यायोचित पहुँच पुग्न नसक्नु आदि प्रमुख समस्या हुन् ।

चुनौती

राज्य संरचनामा समानुपातिक प्रतिनिधित्व पुऱ्याउनु, विभिन्न समुदाय तथा वर्ग बिच आर्थिक, शैक्षिक तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा रहेको विभेद अन्त्य गर्नु, स्रोत साधन एवं अवसरमा समावेशीता सिद्धान्त अनुरूप अवसर सृजना गर्नु, नकारात्मक सामाजिक मूल्य-मान्यताको व्यापकता हटाउनु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

सामाजिक सद्भाव र व्यवहार : राष्ट्रिय एकताको आधार ।

४. उद्देश्य

राजनीतिक, सामाजिक तथा आर्थिक विकासमा पछाडि परेका समुदायको स्रोत साधन, अवसर, सेवा तथा सुविधामा पहुँच सुनिश्चित गर्नु ।

५. रणनीति

क. राज्य संरचनामा सकारात्मक विभेद र आरक्षणको माध्यमबाट अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चितता गर्ने ।

ख. समावेशीकरणको माध्यमबाट साधन-स्रोत, अवसर, सेवा तथा सुविधामा पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।

ग. परम्परामा आधारित विभेद एवं रूढिवादी अभ्यास हटाई नागरिकलाई सम्मानित जीवनको सुनिश्चितता गर्ने ।

९.५ सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण

१. पृष्ठभूमि

मुलुकको समावेशी विकास गर्न र दिगो विकास लक्ष्यका प्रमुख नतिजाको प्राप्तिमा बल पुऱ्याउन सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणले महत्त्वपूर्ण योगदान गर्न सक्छ । संविधानले सामाजिक सुरक्षाको हकलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ । श्रमिक, आर्थिक रूपले विपन्न, अशक्त र असहाय, विपन्न एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, बालबालिका, आफ्नो हेरचाह आफै गर्न नसक्ने तथा लोपोन्मुख जातिका नागरिक, दलित आदिलाई लक्षित गरी स्वास्थ्य उपचार सेवा, दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, तालिम, रोजगारी लगायतका सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रम सञ्चालन भएका छन् । यसका अतिरिक्त अवकाश प्राप्त निजामती कर्मचारी, शिक्षक, प्रहरी तथा नेपाली सेनाका सकल दर्जाका व्यक्तिलाई समेत सामाजिक सुरक्षाका रूपमा निवृत्तिभरण प्रदान गरिँदै आएको छ ।

प्रदेशमा सामाजिक सुरक्षा अनुभूति सूचकाङ्क ४.७ (० देखि १० को मापनमा) रहेको छ । सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको दायरा भित्र २७ प्रतिशत जनसङ्ख्या समेटिएको देखिन्छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

प्रदेशस्तरमा सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण सम्बन्धी नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था भई नसक्नु, श्रमिकका लागि ल्याइएको सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रममा प्रतिष्ठानको आबद्धता भई नसक्नु, नागरिकलाई सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमको यथेष्ट जानकारी नहुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

नीतिगत, कानूनी र नियमनकारी प्रारूपको विकास गर्नु, सामाजिक सुरक्षालाई आर्थिक सामाजिक विकासका अन्य क्षेत्रका नीति र कार्यक्रमसँग आबद्ध गर्दै लैजानु, जोखिममा रहेका जनसमुदायको पहिचान गरी सामाजिक सुरक्षा प्रणालीमा आबद्ध गर्नु, वित्तीय रूपले धान्न सकिने सामाजिक सुरक्षा प्रणालीको विकास गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

सामाजिक सुरक्षा र संरक्षण : कर्तव्य बोधको परिपालन ।

४. उद्देश्य

सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणका कार्यक्रममा पहुँच वृद्धि गर्नु ।

५. रणनीति

सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणलाई प्रभावकारी बनाउने ।

९.६ ज्येष्ठ नागरिक

१. पृष्ठभूमि

ज्येष्ठ नागरिकलाई सुरक्षित र सम्मानित तुल्याउने वातावरण सृजना गर्नु सरकारको दायित्व हो । संविधानले ज्येष्ठ नागरिकको लागि विशेष संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षाको हक प्रत्याभूति गरेको छ । त्यसैगरी ज्येष्ठ नागरिक सम्बन्धी ऐन, नियमावली तथा राष्ट्रिय कार्य योजना कार्यान्वयनमा छन् । नेपाल सरकारले ज्येष्ठ नागरिकलाई मासिक रूपमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता उपलब्ध गराउँदै आएको छ । ज्येष्ठ नागरिक सम्बन्धी ऐन,

२०६३ तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा छ । प्रदेशस्तरमा वृद्धाश्रम, दिवा सेवा तथा अन्तर-पुस्ता सीप हस्तान्तरण कार्यक्रम सञ्चालनमा छन् ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

परिवारबाट बिछोडिएका ज्येष्ठ नागरिकका लागि आश्रय स्थल पर्याप्त नहुनु, ज्येष्ठ नागरिकको ज्ञान सीप उपयोग तथा पुस्तान्तरणमा कमी हुनु, एकल परिवारको वृद्धि तथा प्राविधिक ज्ञानको अभावले ज्येष्ठ नागरिकको एकाङ्कीपनमा वृद्धि हुनु, महामारीको कारणले ज्येष्ठ नागरिकमा मनोरोगको वृद्धि हुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

ज्येष्ठ नागरिकको विषयगत ज्ञान, सीप, क्षमता र अनुभवको अधिकतम सदुपयोग गर्नु, सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रबाट सञ्चालित कार्यक्रमको नियमन र समन्वय गर्नु, ज्येष्ठ नागरिक ग्राम तथा ज्येष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्रको विस्तार गर्नु, ज्येष्ठ नागरिकको लागि काम गर्ने संस्थालाई प्रदान गरिने अनुदानको मापदण्डलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नु, प्रदेशका १४ जिल्लामा सञ्चालित वृद्धाश्रमको प्रभावकारी अनुगमन गर्नु, ज्येष्ठ नागरिकलाई मनोपरामर्श सेवा उपलब्ध गराउनु, ज्येष्ठ नागरिकलाई प्रविधिसँग आबद्ध गराउनु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

ज्येष्ठ नागरिकको सम्मान : विवेकी समाजको निर्माण ।

४. उद्देश्य

ज्येष्ठ नागरिकको ज्ञान, सीप र अनुभवको सदुपयोग गर्दै उनीहरूको सम्मानजनक जीवनयापनको व्यवस्था हुने ।

५. रणनीति

क. ज्येष्ठ नागरिकको अनुभव, ज्ञान र सीपलाई सामाजिक पुँजीको रूपमा उपयोग गर्ने ।

ख. ज्येष्ठ नागरिकको लागि सामाजिक सुरक्षा र मौलिक हक प्रत्याभूत गर्ने ।

९.७ अपाङ्गता भएका व्यक्ति

१. पृष्ठभूमि

अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई सम्मानजनक एवं स्वावलम्बी जीवनयापनका अवसर सृजना गर्नु लोककल्याणकारी राज्यको मान्यता हुन्छ । अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार सम्बन्धी महासन्धि, २००६ र नेपालको संविधानले अपाङ्गता भएका नागरिकलाई विविधताको पहिचानसहित मर्यादा र आत्मसम्मानपूर्वक जीवनयापन गर्न पाउने र सार्वजनिक सेवा तथा सुविधामा समान पहुँचको हक स्थापित गरेको छ । प्रदेश सरकारको अर्थ सम्बन्धी व्यवस्था गर्न बनेको विधेयकमा अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई घरजग्गा रजिस्ट्रेसन शुल्कमा २५ प्रतिशत छुट दिने व्यवस्था गरेको छ । साथै अपाङ्गता भएका व्यक्तिले प्रयोग गर्न मिल्ने सवारीसाधन खरिदमा कर नलाने व्यवस्था गरेको छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

अपाङ्गता भएका व्यक्तिको आर्थिक अवस्था सुधार हुन नसक्नु, अपाङ्गता भएका व्यक्तिको लागि सीपमूलक तालिम न्यून रहनु, मानसिक एवं बौद्धिक अपाङ्गता भएका व्यक्तिको क्षमता विकासका लागि कार्यक्रम न्यून रहनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

अपाङ्गमैत्री भौतिक संरचना बनाउनु, अपाङ्गता सम्बन्धी काम गर्ने संस्थालाई दुर्गम क्षेत्रमा परिचालन गर्नु, अपाङ्गता प्रतिको सामाजिक दृष्टिकोणमा परिवर्तन ल्याउनु, अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई आर्थिक रूपमा आत्मनिर्भर बनाउनु, अपाङ्गता भएका व्यक्तिको सम्मानित जीवन बाँच्ने अधिकार सुनिश्चित गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

अपाङ्गता भएका व्यक्तिको सम्मान : समावेशी समाजको पहिचान ।

४. उद्देश्य

- क. सबै प्रकारका अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई राज्यद्वारा प्रदान गरिएको सेवा सुविधामा समतामूलक पहुँच बढाउनु ।
- ख. अपाङ्गता भएका व्यक्तिको आर्थिक-सामाजिक सशक्तिकरण गर्नु ।

५. रणनीति

- क. पूर्वाधार एवं सेवा प्रवाह गर्ने निकायलाई अपाङ्गमैत्री बनाई पहुँच बढाउने ।
- ख. अपाङ्गता भएका व्यक्तिको लागि रोजगारी, उद्यमशीलता तथा स्वरोजगारका अवसर प्राप्त हुने वातावरण सृजना गर्ने ।
- ग. पूर्ण अशक्त र अति अशक्त अपाङ्गता भएका व्यक्तिको जीवन सहज, सम्मानित र सुरक्षित बनाउने ।

९.८ बालबालिका तथा किशोर किशोरी

१. पृष्ठभूमि

बालबालिका तथा किशोर किशोरीको लागि बाल बचावट, संरक्षण, सहभागिता र विकाससम्बन्धी विषय महत्त्वपूर्ण हुन् । संविधानले बाल अधिकार मौलिक हकको रूपमा व्यवस्थित गरेको छ । नेपालद्वारा बाल अधिकार सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय महासन्धि, १९८९ को अनुमोदन समेत भएको अवस्था छ । प्रदेशमा १८ वर्ष सम्मका बालबालिकाको सङ्ख्या जम्मा २० लाख ३६ हजार ६८७ (४४.९१ प्रतिशत) र १६ वर्ष मुनिका बालबालिकाको सङ्ख्या १८ लाख ७८ हजार ३७३ (४१.४२ प्रतिशत) रहेको छ । त्यसैगरी १० देखि १९ वर्ष सम्मका किशोर किशोरी २४.१ प्रतिशत छन् । प्रदेशमा बालश्रम ३७.४ प्रतिशत रहेको छ । प्रदेशमा बालबिज्याइँमा परेका बालबालिकाका लागि बाल सुधार गृह, बाल हेल्पलाइन तथा निःशुल्क टेलिफोन सेवा सञ्चालनमा छन् ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

बालबालिका तथा किशोर किशोरीको संवेदनशीलता अनुभूत गरी कार्यक्रम तर्जुमा एवं कार्यान्वयन हुन नसक्नु, बाल बचावट संरक्षण, सहभागिता र विकास सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रम प्रभावकारी नहुनु, हराएका बालबालिकाको उद्धार गर्न प्रभावकारी संयन्त्र नहुनु, संरक्षण विहीन बालबालिकाको सूचना तथा तथ्याङ्क नहुनु, बालबालिकासँग सम्बन्धित

निर्णय प्रक्रियामा तिनको अर्थपूर्ण सहभागिता नहुनु, बालबालिकालाई सुरक्षित रूपमा हुर्काउने सन्दर्भमा अभिभावकमा चेतना नहुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

आधारभूत अधिकार उपभोग गर्न सक्ने वातावरण तयार गर्नु, सम्बन्धित निकाय बिच बालबालिका र किशोर किशोरीसम्बन्धी कार्यक्रममा समन्वय ल्याउनु, बाल न्यायप्रणाली तथा बालमैत्री पद्धतिलाई व्यवहारमा उतार्नु, खुल्ला सिमानाका कारण बालबालिका भारतका विभिन्न शहरमा बेचिने कार्य नियन्त्रण गर्नु, हराएका बालबालिकाको उद्धार कार्यमा प्रभावकारिता ल्याउनु, अनाथ असहाय बालबालिकाको विकास र संरक्षण प्रभावकारी बनाउनु, बालबालिकालाई परित्याग गर्ने कार्य नियन्त्रण गर्नु, लागुऔषध दुर्व्यसनी र अवैध कार्यमा बालबालिका तथा किशोर किशोरीको प्रयोग रोक्नु, बालिका तथा किशोरीमाथि हुने हिंसा एवं परम्परागत हानिकारक प्रचलनलाई पूर्ण रूपमा नियन्त्रण गर्नु, बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन गर्नु, बाल हेल्पलाइन तथा बालबालिका खोजतलास र समन्वय केन्द्रको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्नु, नवजात शिशुको लागि सघन उपचार सेवा विस्तार गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

सर्वाङ्गीण बाल विकास : सक्षम नागरिकको मूल आधार ।

४. उद्देश्य

- क. बालबालिका र किशोर किशोरीको समग्र अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरी बालमैत्री प्रदेशको स्थापना गर्नु ।
- ख. बालबालिका र किशोर किशोरी उपर हुने सबै प्रकारका भेदभाव, शोषण, हिंसा, उपेक्षा र दुर्व्यवहारको अन्त्य गर्नु ।

५. रणनीति

- क. बाल बचावट, संरक्षण, सहभागिता र विकासका सबै विषय समावेश गरी नीतिगत, संस्थागत र कार्यगत व्यवस्था गर्ने ।
- ख. सामाजिक चेतना अभिवृद्धि एवं शिक्षामा पहुँच स्थापित गरी बालबालिकाको सर्वोत्तम विकासमा जोड दिने ।

९.९ युवा तथा खेलकुद

१. पृष्ठभूमि

साहस, सिर्जनशीलता, सिक्ने क्षमता एवं उच्च आत्मविश्वासका कारण युवा वर्गलाई राष्ट्र निर्माणको प्रमुख स्रोत मानिन्छ । युवालाई राजनीतिक आर्थिक सामाजिक र सांस्कृतिक रूपान्तरणका अग्रदूत तथा परिवर्तनका सम्बाहक शक्तिका रूपमा लिन सकिन्छ । नेपालमा १६ देखि ४० वर्ष उमेर समूहको जनसङ्ख्या कुल जनसङ्ख्याको ४०.३ प्रतिशत रहेको छ । संविधानमा राष्ट्रिय विकासमा युवा सहभागिता अभिवृद्धि गर्दै राजनीतिक, आर्थिक-सामाजिक र सांस्कृतिक अधिकारको पूर्ण उपयोगको वातावरण सिर्जना गर्ने तथा राज्यको सर्वाङ्गीण विकासमा योगदान गर्न स्वस्थ, सक्षम र अनुशासित नागरिक तयार गर्न उपयुक्त अवसर प्रदान गर्ने कुराको उल्लेख छ । उत्पादनमूलक संस्थामा युवा जनसङ्ख्याको आबद्धता २५.२ प्रतिशत रहेको छ ।

प्रदेशको कार्यक्षेत्रमा मुख्यतः युवा तथा खेलकुद सम्बन्धी नीति, कानून तथा मापदण्ड निर्धारण, कार्यान्वयन र नियमन, खेलकुद पूर्वाधार विकास, खेलकुद प्रशासन र संघ-संस्थाको समन्वय र नियमन, राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक खेलकुद प्रतियोगिताको आयोजना र सहभागिता रहेको छ ।

प्रदेशमा युवा बेरोजगारी ३५.८ प्रतिशत रहेको छ । शिक्षा, तालिम र रोजगारीबाट विमुख भएको जनसङ्ख्या ३७.३ प्रतिशत रहेको छ । यसैगरी राष्ट्रिय खेलकुदमा ९ जनाले स्वर्ण पदक प्राप्त गरेका छन् । प्रदेशमा खेलकुद मैदान र रङ्गशालाको कुल सङ्ख्या १५५ रहेको छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

युवा तथा खेलकुद सम्बन्धी संस्थागत संरचना कमजोर हुनु, युवा लक्षित उद्यमशील र रोजगारीका अवसर विस्तार नहुनु, शिक्षा प्रणालीमा युवा क्षमता र सिर्जनशीलतालाई सम्बोधन गर्न नसक्नु, युवा तथा खेलकुद सम्बन्धी संस्थागत संरचना कमजोर हुनु, खेलकुद क्षेत्रको विकासमा व्यवहारिक महत्त्व बोध नहुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

मध्यम र उच्च शिक्षा प्राप्त गरेका युवा विदेश पलायन हुने प्रवृत्ति रोक्नु, सामाजिक र आर्थिक सेवामा युवाको पहुँच वृद्धि गर्नु, व्यावहारिक र व्यावसायिक शिक्षा सर्वसुलभ रूपमा उपलब्ध गराउनु, युवाको क्षमता अभिवृद्धि गरी स्वदेशमा रोजगारी र स्वरोजगारको व्यवस्था गर्नु, सामाजिक र आर्थिक रूपान्तरणमा युवा परिचालन गर्नु, प्रदेशस्तरमा पर्याप्त खेलकुद तथा पूर्वाधारको विकास, निर्माण, स्तरोन्नति, खेलकुद प्रतियोगिताको आयोजना तथा सहभागिता गराउनु, खेलकुदलाई रोजगारमूलक व्यवसायको रूपमा स्थापित गर्नु, युवा सशक्तिकरणका लागि कार्यक्रमको प्रभावकारी सञ्चालन गर्नु, साहसिक खेलकुदको व्यवस्थित विकास गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

पौरखी युवा, सिर्जनशील नेतृत्व : समृद्ध प्रदेश, सुखी अभिभावकत्व ।

४. उद्देश्य

क. युवा प्रतिभा विकास तथा उद्यमशीलता एवं स्वरोजगारका अवसर सृजना गर्नु ।

ख. सबैका लागि खेलकुदको अवधारणा अनुरूप खेलकुद क्षेत्रलाई अनुशासित र मर्यादित बनाउँदै युवालाई खेलकुदको अवसर प्रदान गर्नु ।

५. रणनीति

क. युवा क्षमता विकास र परिचालन गरी आर्थिक-सामाजिक क्षेत्रमा संलग्नता बढाउने ।

ख. खेलकुद मार्फत स्वस्थ, सिर्जनशील, अनुशासित र मर्यादित युवाशक्तिको विकास गर्ने ।

९.१० गैरसरकारी क्षेत्र

१. पृष्ठभूमि

सरकारी र निजी क्षेत्र पुग्न नसकेका क्षेत्रको आर्थिक-सामाजिक विकासमा गैरसरकारी क्षेत्रको महत्त्वपूर्ण योगदान रहन्छ । सामुदायिक तथा राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी सङ्घ संस्थाको लगानी र भूमिकालाई जबाफदेही र पारदर्शी बनाउँदै त्यसता संस्थालाई एक द्वार प्रणालीमा आबद्ध गर्दै राष्ट्रिय आवश्यकता र प्राथमिकताका क्षेत्रमा संलग्न गराउने राज्यको नीति रहेको छ ।

नेपालमा क्रियाशील १४५ अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थामध्ये ४० वटा र १,०१८ गैरसरकारी संस्था यस प्रदेशमा छन् ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

गैरसरकारी संस्थाको प्रदेश सरकारसँग समन्वयको कमी हुनु, गैरसरकारी संस्थाको कार्य प्रगति उपलब्ध नहुनु, समाज कल्याण परिषदसँग समन्वय कमजोर हुनु, गैरसरकारी क्षेत्रको कार्यक्रम तथा खर्च पारदर्शी नहुनु, गैरसरकारी संस्थाको कार्यक्रम प्रदेश सरकारको वार्षिक कार्यक्रममा आबद्ध नहुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

प्रदेश सरकारका प्राथमिकताका क्षेत्रमा गैरसरकारी संस्थाको परिचालन गर्नु, गैरसरकारी संस्थाको समन्वय प्रभावकारी बनाउनु, गैरसरकारी संस्थाका कार्यक्रमलाई प्रदेश वार्षिक कार्यक्रममा आबद्ध गर्नु, गैरसरकारी संस्थाको चालु खर्चलाई सीमामा राखी कार्यक्रम खर्चमा वृद्धि गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

गैरसरकारी संस्थाको परिचालन : सामाजिक रूपान्तरणमा सहजीकरण ।

४. उद्देश्य

गैरसरकारी संस्थालाई आर्थिक-सामाजिक विकासमा प्रभावकारी ढङ्गले परिचालन गर्नु ।

५. रणनीति

गैरसरकारी संस्थालाई विकासका प्राथमिकता क्षेत्रमा प्रभावकारी परिचालन एवं नियमन गर्ने ।

९.११ विज्ञान तथा प्रविधि

१. पृष्ठभूमि

वर्तमान युग विज्ञान प्रविधिको युग हो । विज्ञान प्रविधिको विकास र उपयोग विना समृद्धिको परिकल्पना गर्न सकिन्न । संविधानले वैज्ञानिक अध्ययन अनुसन्धान एवं विज्ञान र प्रविधिको आविष्कार, उन्नयन र विकासमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने तथा वैज्ञानिक, प्राविधिक, बौद्धिक र विशिष्ट प्रतिभाको संरक्षण गर्ने नीति लिएको छ । नेपालमा विज्ञान तथा प्रविधि सम्बन्धी काम गर्ने धेरै सङ्घ संस्था रहे पनि अनुसन्धान र विकासमा खासै प्रगति हुन सकेको छैन । पारम्परिक ज्ञान र प्रविधिको संरक्षण एवं आधुनिकीकरण गरी त्यसको पहिचान स्थापित गराउने कार्यमा पनि खासै अनुसन्धान र प्रगति भएको देखिँदैन । परम्परागत प्रविधिको आधुनिकीकरण र नवीन प्रविधिको उपयोग गरी प्रदेश समृद्धिमा योगदान पुऱ्याउन प्रदेशले महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्नु पर्ने देखिन्छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

विज्ञान प्रविधि सम्बन्धी स्पष्ट नीतिगत व्यवस्थाको कमी, विज्ञान तथा प्राविधिक शिक्षाको कमी हुनु, परम्परागत ज्ञान सीप र पहिचान मासिँदै जानु, नविन अनुसन्धान र आविष्कारमा स्रोतको विनियोजन न्यून हुनु, उपलब्ध जनशक्तिको उपयोग हुन नसकि बौद्धिक पलायन हुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

जीवन उपयोगी प्राविधिक शिक्षाको विस्तार गर्नु, वैज्ञानिक अनुसन्धानमा आधारित शिक्षा प्रणाली विकास गर्नु, विकासलाई नव प्रविधिमा आबद्ध गर्नु, परम्परागत ज्ञान सीप र प्रविधिको संरक्षण र आधुनिकीकरण गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

विज्ञान तथा प्रविधिको विकास : प्रदेशको समृद्धिमा योगदान ।

४. उद्देश्य

विज्ञान तथा प्रविधिको विकास, विस्तार र उपयोग क्षमता वृद्धि गर्नु ।

५. रणनीति

क. वैज्ञानिक अनुसन्धान, अन्वेषण र विकासलाई गतिशील बनाउन आवश्यक पर्ने पूर्वाधार र क्षमताको विकास गर्ने ।

ख. वैज्ञानिक खोज र अनुसन्धानबाट विकास गरिएका प्रविधिलाई प्रदेशको समृद्धिमा उपयोग गर्ने ।

ग. परम्परागत र स्थानीय प्रविधिको संरक्षण, संवर्द्धन र आधुनिकीकरण गर्ने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	साक्षर जिल्ला	संख्या	१२	१२		१३	१४
२	विद्यालय केन्द्रित/ उच्च शिक्षा इन्टर्नसिप सञ्चालन गर्ने स्थानीय तह	संख्या	२८	२८	२८	४२	५६
३	पूर्व प्राथमिक शिक्षा पूरा गरी कक्षा १ मा भर्ना	प्रतिशत	६८.५	७०	७५	८०	८५
४	बालमैत्री पूर्वाधार भएका सार्वजनिक विद्यालयको संख्या	प्रतिशत	५	१०	१५	२०	२५
५	आधारभूत तहमा बालबालिकाको टिकाउ दर	प्रतिशत	८५	८५	८७	९०	९२
६	सिकाइ दरमा वृद्धि(आधारभूत कक्षा ५)	प्रतिशत	५३	५३	५५	५७	५९
७	सिकाइ दरमा वृद्धि(आधारभूत कक्षा ८)	प्रतिशत	४५	४७	४९	५२	५४
८	विद्यालय सबलीकरण कार्यक्रम	संख्या	२८	५६	६०	८०	१००
९	विद्यालयमा कम्प्युटर ल्यावको स्थापना	विद्यालय संख्या	१०५९	२१५९	३२५९	३६००	४२००
१०	क्षमता विकास तालिम	संख्या	१७५०	५०००	४२००	५४००	६०००
११	विशेष शिक्षा (स्रोत कक्षा) शिक्षक/प्र.अ. तालिम	संख्या	१५६	१५६	१५६	१५६	१५६

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१२	वित्तीय साक्षरता तालिम प्राप्त गर्ने व्यक्ति	प्रतिशत	२	५	१०	१४	२०
१३	माध्यमिक विद्यालयमा आधारित पुस्तकालय	संख्या	५००	८००	११००	१४००	२०००
१४	अपाङ्गता भएका विद्यालय उमेरका बालबालिकाको शिक्षामा पहुँच	प्रतिशत	२	३०	५०	७०	७५
१५	प्राविधिक धारका सामुदायिक माध्यमिक विद्यालय	संख्या	८३	९३	९५	११०	१३७
१६	प्राविधिक शिक्षालयको विस्तार	जिल्ला संख्या	६	७	७	९	९
१७	प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षामा (माध्यमिक) विद्यार्थीको पहुँचमा वृद्धि	प्रतिशत	४।७	६	९	११	१४
१८	विश्वविद्यालय स्थापना	संख्या	१	१	१	१	१
१९	उच्च शिक्षामा भर्ना भएका मध्ये प्राविधिक विषयमा भर्ना दर	प्रतिशत	२४	२५	२७	२८	३०
२०	उच्च तहको शैक्षिक अनुसन्धान केन्द्रको स्थापना	संख्या	१	१	१	१	१
२१	साक्षर जिल्ला	सङ्ख्या	१२	१२		१३	१४
२२	प्राविधिक विषयमा उच्च शिक्षा दिने शिक्षण संस्थाहरूलाई सहयोग	संख्या	१	१	१	१	१
२३	पिछडिएको समुदाय र आर्थिक रूपमा विपन्नलाई उच्च शिक्षामा पहुँचका लागि सहयोग	संख्या	१५	१००	२००	३००	३००
२४	परम्परागत पेसाको संरक्षण एवम् आधुनिकीकरण	संख्या	०	०	०	०	०
२५	व्यवस्थित खेल मैदान र रङ्गशालाको स्तरीकरण र निर्माण	संख्या					
२६	खेलकुद प्रशिक्षण	खेलाडी संख्या					
२७	खेलकुदको व्यावसायीकरण	खेलाडी संख्या					
२८	साहसिक खेलकुद	प्रकार					
२९	सामुदायिक पुस्तकालय सबलीकरण	संख्या					
३०	महिलाको सम्पत्ति माथिको स्वामित्व (घर जग्गा)	प्रतिशत	१५.३	१५.३	३०	३०	३०.५
३१	लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट विनियोजन अनुपात	प्रतिशत	१५	१५	२०	२२	२३

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
३२	नीति निर्णायक तहमा महिलाको पहुँच	प्रतिशत	१७	१७	२०	२२	२४
३३	प्राविधिक तथा व्यावसायिक दक्षता अभिवृद्धि कार्यक्रममा महिला सहभागिता	प्रतिशत	०	०	०	२२	२३
३४	अल्पकालीन पुनर्स्थापना केन्द्रको स्थापना र स्तरोन्नति (मनोविमर्श सहित)	संख्या	१४	१४	१६	१८	२०
३५	मानव बेचबिखन नियन्त्रणमा स्थानीय तहसँग सहकार्य	स्थानीय तह	०	०	०	१५	२२
३६	जीवनकालमा शारीरिक, मानसिक वा यौन हिंसाबाट पीडित महिला	प्रतिशत	०	०	२१.६	२१.६	१३
३७	एकल महिला सुरक्षा कोष	स्थानीय तह	०	०	८	८	१०
३८	पुरुष-महिला आय	अनुपात	१:०.६४	१:०.६४	१:०.६४	१:०.६८	१:०.६९
३९	महिला श्रम सहभागिता दर	प्रतिशत	२७	२७	२७	३३	३३
४०	ज्यालाको अन्तर घटाउने (महिला: पुरुष)	अनुपात	०.७२	०.७२	०.७२	०.७८	०.७९
४१	महिला सहकारी संस्थाको सुदृढीकरण	संख्या	०	०	०	०	०
४२	राजनीतिक, सामाजिक तथा आर्थिक विकासमा पछाडि परेका समुदायको स्रोत, साधन, सेवा तथा सुविधामा पहुँच सुनिश्चित गर्नु	राजनीतिक सशक्तिकरण सूचकाङ्क	०.७	०.७	०.७	०.७३	०.७४
४३	सुरक्षित र सम्मानजनक जीवनयापन गरिरहेका जेष्ठ नागरिक	प्रतिशत	४०	४०	४०	५०	५१
४४	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको आत्मनिर्भर स्वावलम्बी र सम्मानजनक जीवनयापन हुने	प्रतिशत	१०	१०	१०	१५	२०
४५	बाल श्रम सहभागिता दर	प्रतिशत	१७.६	१७.६	१७.६	१६	१५.५
४६	बालबालिकाको जन्म दर्ता	संख्या	६३	६३	७०	७१	७३
४७	विद्यालय बाहिर रहेको बालबालिका	संख्या	१५	१५	१५	५	५
४८	तलव/ज्याला पाउने काममा संलग्न बालबालिका (१८ वर्ष मुनी)	प्रतिशत	५.१४	५.१४	५.१४	४	४
४९	रोजगारमूलक तालिम	जना					
५०	युवा स्वरोजगारी तालिम	जना वार्षिक हजारमा					

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
५१	पूर्व अभिमुखीकरण तालिम प्राप्त गर्ने व्यक्ति	प्रतिशत					
५२	सीपमूलक तालिम प्राप्त गर्ने व्यक्ति	प्रतिशत					
५३	सीप प्रमाणीकरण गर्ने संस्था	संख्या					

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

(रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण				स्रोत		
	कुल	चालु	पूँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	२०००३५४	१७९३०५४	२०७३००	५४६७५०	४०४५५०	९४९०५४	१०००००
२०८०/८१	२१००३७२	१८८२७०७	२१७६६५	५७४०८८	४२४७७८	९९६५०७	१०५०००
२०८१/८२	२२०५३९०	१९७६८४२	२२८५४८	६०२७९२	४४६०१६	१०४६३३२	११०२५०

८. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३५०००१०१	पुस्तकालय विकास कार्यक्रम		सालबसाली			

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३५०००१०६	युवा तथा खेलकुद कार्यक्रम	प्रदेशभित्र स्तरीय खेल मैदान तथा रङ्गशाला निर्माण तथा खेल सञ्चालन	सालबसाली			सबै स्थानीय तहमा खेलमैदान, १४ जिल्लामा जिल्लास्तरीय रङ्गशाला र ३ वटा प्रदेश स्तरीय रङ्गशालाको निर्माण भएको हुने तथा युवाहरूको उद्यमशीलता विकास मार्फत स्वावलम्बी र आत्मनिर्भर युवा जनशक्ति निर्माण भएको हुने
३५००१०११	शिक्षा विकास निर्देशनालय	प्रदेशस्तरमा विद्यालय तहको शिक्षकको सेवाशर्त, योग्यता, क्षमता र शिक्षक व्यवस्थापन मापदण्ड निर्धारण र नियमन	सालबसाली			प्रदेशस्तरमा विद्यालय तहको शिक्षकको सेवाशर्त, योग्यता, क्षमता र शिक्षक व्यवस्थापनको मापदण्ड निर्धारण र नियमन भएको हुने
३५००२०११	शिक्षा तालिम केन्द्र	शिक्षकलाई पेशागत विकास तालिम प्रदान	सालबसाली			प्रदेशभित्रका शिक्षकहरूले शिक्षकको पेशागत विकास तालिम लिएको हुने
३५००३१०१	उच्च शिक्षा कार्यक्रम	प्रदेश विश्वविद्यालयको पूर्वाधारको विकास तथा उच्च शिक्षामा समतामूलक पहुँच	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> • प्रदेश विश्वविद्यालयको लागि कानूनी तथा भौतिक पूर्वाधार विकास भएको हुने • उच्च शिक्षामा सबैको समान पहुँच कायम हुने
३५००३१०२	अनौपचारिक तथा विशेष शिक्षा कार्यक्रम	विशेष शिक्षा सञ्चालन र व्यवस्थापकीय पक्षमा सुधार				विशेष स्रोत कक्षामा अपाङ्गमैत्री कक्षा कोठा व्यवस्थापन तथा बौद्धिक अपाङ्गता भएका व्यक्ति लागि अध्ययन गर्न आवासीय विद्यालय निर्माण भएको हुने

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३५००३१०३	प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा कार्यक्रम	आर्थिक उन्नतिका लागि योग्य, सक्षम, प्रतिस्पर्धी र उत्पादनशील जनशक्ति तयार	सालबसाली			मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय सञ्चालन तथा प्राविधिक शिक्षालय स्थापना तथा सञ्चालन भई सीपयुक्त दक्ष जनशक्ति उत्पादन भएको हुने
३५००३१०४	शैक्षिक योजना, तथ्याङ्क व्यवस्थापन, परीक्षा सञ्चालन तथा अनुसन्धान कार्यक्रम	प्रदेशस्तरमा प्राज्ञिक अनुसन्धान तथा शैक्षिक तथ्याङ्क व्यवस्थापन	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> • प्रत्येक वर्ष प्रदेश स्तरीय शैक्षिक तथ्याङ्क प्रकाशन भएको हुने • प्रदेशस्तरीय शैक्षिक योजना निर्माण भएको हुने • प्रदेशस्तरमा प्राज्ञिक अनुसन्धान केन्द्र स्थापना हुने
३५००३१०६	विद्यालय शिक्षा कार्यक्रम	विद्यालय शिक्षाको गुणस्तर सुधार	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> • प्रदेशभित्रका सामुदायिक विद्यालयहरूमा पूर्व विद्यार्थी समाज तथा भगिनी संस्थाहरू गठन भएको हुने • प्रदेशभित्रका सामुदायिक विद्यालयहरूमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग गरी विद्यालय शिक्षाको गुणस्तरमा सुधार हुने
३५०००१०२	बाल अधिकार तथा सामाजिक न्याय कार्यक्रम	बालबालिका तथा किशोर-किशोरीको समग्र अधिकारको संरक्षण र प्रवर्धन गरी बालमैत्री प्रदेशको स्थापना	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> • श्रमिक तथा सडक बालबालिकामूक्त प्रदेशको घोषणा भएको हुने • सन् २०२५ सम्म बाल-विवाहमूक्त प्रदेशको घोषणा भएको हुने • सबै प्रकारका भेदभाव, शोषण, हिंसा, उपेक्षा र दुर्व्यवहारको अन्त्य भएको हुने

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३५०००१०३	लैङ्गिक सशक्तिकरण तथा मूलप्रवाहीकरण कार्यक्रम	महिलाको सामाजिक, आर्थिक तथा राजनैतिक सशक्तिकरण, लैङ्गिकतामा आधारित हिंसा न्यूनीकरण र निर्णायक तहमा महिलाको समानुपातिक अवसर सिर्जना	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> सबै जाती वर्ग र क्षेत्रका ५०० महिलालाई सीप विकास तथा उद्यमशीलता तालिम प्राप्त गरेको हुने सबै स्थानीय तहसँग समन्वय एवं सहकार्यमा एकल महिला उद्यमशीलता कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुने सबै स्थानीय तहमा संरक्षण कोष स्थापना गरी सञ्चालन गरिएको हुने निर्णायक तहमा महिलाको उल्लेख्य सहभागिता भएको हुने, प्रदेशस्तरमा संरक्षण कोषको स्थापना भएको हुने लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट २५ प्रतिशत पुगेको हुने
३५०००१०४	अपाङ्गता व्यवस्थापन तथा सशक्तिकरण कार्यक्रम	सबै प्रकारका अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई राज्यद्वारा प्रदान गरिएका सेवा सुविधामा समतामूलक पहुँच बढाई उनीहरूको आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरण	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> प्रदेशका सबै सार्वजनिक निकायमा अपाङ्गमैत्री भौतिक संरचनाको निर्माण भएको हुने अपाङ्ग पुनर्स्थापना ग्राम पूर्ण रूपमा स्थापना भई सञ्चालनमा आएको हुने सीपमूलक तालिम प्राप्त गरी ६० जना अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूले व्यवसाय गरेका हुने
३५०००१०५	ज्येष्ठ नागरिक प्रवर्धन तथा संरक्षण कार्यक्रम	ज्येष्ठ नागरिकको ज्ञान, सीप र अनुभवको सदुपयोग गर्दै, सम्मानजनक जीवनयापन	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> आधुनिक ज्येष्ठ नागरिक ग्रामको स्थापना भएको हुने ज्येष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्र सबै स्थानीय तहमा स्थापना भई सञ्चालन भएको हुने ज्येष्ठ नागरिकमा भएको ज्ञान, सीप र अनुभवलाई प्रदेश र स्थानीय तहको विकासमा उपयोग गरिएको हुने ज्येष्ठ नागरिक मैत्री सार्वजनिक पूर्वाधारको लागि मापदण्ड बनेको हुने

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३५०००१०८	दीर्घकालीन पुनर्स्थापना गृह सेवा सञ्चालन कार्यक्रम	हिंसा पीडित महिला र बालिकाको संरक्षण, पुनर्स्थापना र सशक्तिकरण	सालबसाली			हिंसा पीडित महिला र बालिकाको संरक्षण भएको हुने, संरक्षित महिलालाई सीपमूलक तालिम प्रदान गरी उनीको आर्थिक सशक्तिकरण भएको हुने
३५०००१२०	सामाजिक विकास मन्त्रालय (सशर्त अनुदान)	शिक्षा स्वास्थ्य लगायतका आधारभूत सेवा सुविधाको पहुँचमा विस्तार	सालबसाली			शिक्षा स्वास्थ्य लगायतका आधारभूत सेवा सुविधाको पहुँचमा विस्तार भएको हुने
३५००००११	सामाजिक विकास मन्त्रालय	शिक्षा, युवा तथा खेलकुद, भाषा, धर्म, संस्कृति, स्वास्थ्य, महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता, श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी नीति, योजना, मापदण्ड र नियमन	सालबसाली			शिक्षा, युवा तथा खेलकुद, भाषा, धर्म, संस्कृति, स्वास्थ्य, महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता, श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी आवश्यक नीति, योजना, मापदण्ड तयार भएको हुने

९. जोखिम पक्षको अनुमान

कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा तोकिएको बजेटको अभाव र कार्यान्वयन गर्ने दक्ष जनशक्तिको कमी हुन सक्ने भई तोकिएको लक्ष्य हासिल गर्न नसकिने आदि अनुमान गरिएको छ ।

परिच्छेद १० कृषि मन्त्रालय

१०.१ कृषि, पशुपक्षी तथा मत्स्य विकास

१. पृष्ठभूमि

आर्थिक समृद्धि हासिल गर्ने मूल आयाम कृषि क्षेत्र रही आएको छ । भूमिको व्यवस्थापन गर्ने, कृषिको व्यावसायीकरण, विविधीकरण र आधुनिकीकरण गर्ने जस्ता कुरा संविधानमा नै उल्लेख गरिएको छ । कृषकका लागि कृषि सामाग्री, कृषि उपजको उचित मूल्य र बजार पहुँचको व्यवस्था गर्ने जस्ता महत्त्वपूर्ण कृषिसम्बन्धी नीति निर्धारण गरेको छ । यसका लागि कृषि बालीको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि, भण्डारण र बजारीकरण, पशुपक्षी तथा मत्स्य प्रजनन एवं नस्ल सुधार, आहार तथा पोषण, पशु स्वास्थ्य र बजार प्रवर्द्धनमा प्रदेश सरकारले विशेष महत्त्वका साथ अगाडि बढ्नुपर्ने हुन्छ ।

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको प्रतिवेदन, वैशाख २०७८ अनुसार प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान एक तिहाइभन्दा बढी (३५.२ प्रतिशत) रहेको छ । कृषि क्षेत्रमा उपयोग भएको औसत कृषि जमिन ०.६६ हेक्टर रहेको छ । कृषि जमिनको खण्डीकरणले यो अनुपात घट्दो क्रममा छ ।

कृषि तथा पशुपक्षी विकास मन्त्रालयको प्रतिवेदन, २०७६ अनुसार राष्ट्रिय कृषिको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा यस प्रदेशको योगदान २१.३१ प्रतिशत रहेको छ । त्यसैगरी देशको कुल ३४ लाख २८ हजार ९८६ हेक्टर खेती गरिएको जग्गा मध्ये ७ लाख ३९ हजार ५२७ हेक्टर (करिब २१.५६ प्रतिशत) जग्गा यसै प्रदेशमा पर्दछ भने यस प्रदेशको राष्ट्रिय खाद्यान्न उपलब्धतामा २३.११ प्रतिशत योगदान रहेको छ ।

कृषि भूमिको उत्पादकत्व ३.२१ मे.ट. प्रति हेक्टर रहेको छ । प्रदेशको अर्थतन्त्रमा व्यावसायिक कृषिको हिस्सा ८ प्रतिशत रहेको छ । कृषि मजदुरको उत्पादकत्व ८३५ अमेरिकी डलर रहेको छ । प्रदेशको उत्पादनमध्ये आन्तरिक खपत गरी बाँकी ६ लाख ६१ हजार ३३२ मे.ट. खाद्यान्न बचत देखिन्छ । धान, मकै, गहुँ, आलु, तरकारी, अलैंची, अदुवा, चिया आदि यस प्रदेशका मुख्य बालीनाली हुन् । यस प्रदेशका प्रमुख पशुपक्षीजन्य उत्पादन दूध, मासु, अन्डा र माछा हुन् ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

जमिनको खण्डीकरण एवं घडेरीकरण हुनु, कृषिको व्यावसायीकरण हुन नसक्नु, सिँचाइको पर्याप्तता नहुनु, विद्यमान सिँचाइ आयोजना पूर्ण क्षमतामा उपयोग हुन नसक्नु, प्रशोधन क्षमताको कमी एवं न्यून मूल्य अभिवृद्धि हुनु, कृषकमा नयाँ प्रविधिको पहुँच र समयमा उन्नत बिउ तथा रासायनिक मलको उपलब्धता नहुनु, जैविक तथा प्राङ्गारिक कृषिसम्बन्धी ज्ञानको अभाव हुनु, बाली विरुवामा लाग्ने रोग, किरा तथा महामारी व्यवस्थापन र सुधारिएको कृषि प्रणालीसम्बन्धी जानकारी कमी हुनु, कृषि उपजको बजारीकरण र भण्डारणमा किसानको सामूहिक स्वामित्वको कमी हुनु, पशुपक्षी पालनको निमित्त आवश्यक उन्नत नस्ल, रोग र महामारीको रोकथाम एवं पशु व्यवस्थापनसम्बन्धी उचित ज्ञानको अभाव हुनु, चरन र खर्क व्यवस्थापनको अभाव हुनु, कृषि अनुसन्धान र कृषि प्रसारविच समन्वयको कमी हुन आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

समय सापेक्ष कृषि प्रविधिको उपलब्धता सुनिश्चित गर्नु, कृषि सम्बद्ध संस्थागत तथा संरचनागत व्यवस्था गर्नु, स्थानीय सरकार मातहतमा आएको कृषि प्रसार सेवालाई व्यवस्थापन र सुदृढीकरण गर्नु, कृषि सम्बद्ध अनुसन्धान संस्था एवं संरचना सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त गर्नु, परम्परागत कृषि ज्ञानको पुनः खोज गरी आधुनिकीकरण र उपयोग गर्नु, जैविक तथा प्राङ्गारिक कृषि प्रणालीको प्रवर्द्धन गर्नु, खाद्यवस्तुको गुणस्तर कायम गर्नु, हानिकारक कीटनाशक विषादी र रासायनिक मल नियन्त्रण गर्नु, अन्तर-सरकार समन्वय प्रभावकारी बनाउनु, जग्गाको चकलाबन्दी गर्नु, कृषि, पशु र मत्स्यपालनमा उपयुक्त यान्त्रिकीकरण र व्यावसायीकरण गर्नु, कृषि अनुदानलाई प्रतिस्पर्धी बजारको विकास हुने गरी उपयोग गर्नु, सामूहिक खेती तथा करार खेतीको कार्यान्वयन गर्नु, जङ्गली जनावर, रोग, किरा तथा महामारीबाट खेती सुरक्षित गर्नु, माटो स्वास्थ्यलाई दीर्घकालीन रूपमा सुधार गर्नु, स्वदेशमा नै उत्पादन हुने कृषि उपजको निर्बाध आयातबाट आन्तरिक कृषि उत्पादकलाई जोगाई राख्नु, युवावर्गलाई कृषि पेसामा आकर्षित गराउनु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

समुन्नत कृषि, सम्पन्न किसान : समृद्ध प्रदेश ।

४. उद्देश्य

- कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्नु ।
- तुलनात्मक लाभ भएका बाली तथा पशुपक्षीजन्य उत्पादनको विकास एवं बिस्तार गर्नु ।
- कृषि तथा पशुसेवा प्रसारको पहुँचमा वृद्धि गर्नु ।

५. रणनीति

- भू-उपयोग नीति अनुरूप कृषि जमिनको संरक्षण र उपयोग गर्ने ।
- कृषिको व्यावसायीकरणमा निजीक्षेत्र, सहकारी तथा अन्तर-सरकार समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- प्राङ्गारिक खेती, आधारभूत खाद्यवस्तु तथा तुलनात्मक लाभ भएका बाली र पशुपक्षी उत्पादनमा वृद्धि गर्ने ।
- कृषक र कृषि सम्बद्ध निकायको क्षमता विकास एवं प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने ।
- उत्पादित वस्तुको बजारीकरण गर्ने ।
- कृषि एवं पशुपक्षी उद्योगको संरक्षण, विकास र विस्तार गर्ने ।
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका जनशक्तिको उच्चतम उपयोग गर्ने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	कृषि भूमिको उत्पादकत्व	मे.टन./हे.	३.२१	३.३७	४.५	४.५	४.७
२	कृषि मजदुरको उत्पादकत्व	अमेरिकी डलर	८३५				
३	खाद्यान्न उत्पादन	मे.टन. हजार	२४३४	२४२१	२६१५	२८२४	३०२१
४	बागवानीजन्य उत्पादन	मे.टन. हजार	२२३१	२२६०	२३७५	२४७५	२५७९

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
५	पशुपक्षीजन्य उत्पादन	मे.टन. हजार	६१०	६७१	७१७	७६८	८२२
६	तुलनात्मक लाभ भएका बालीको उत्पादनमा मूल्य अभिवृद्धि	प्रतिशत	२५.८	३०	४०	५२	६५
७	दूधमा मूल्य वृद्धि भएर जाने परिमाणको अंश	प्रतिशत	४४	४६	४७	४८	५०
८	प्राङ्गारिक कृषिको अनुपात	प्रतिशत	२	२.१३	२.१४	२.१७	२.२
९	कृषि तथा पशुसेवा प्रसारको पहुँचमा वृद्धि	प्रतिशत	१५	१६	१७.५	१९	२२
१०	उच्च मूल्यको बालीको ब्राण्डिङ	सङ्ख्या	२	४	५	६	७
११	कृषि भूमिको उत्पादकत्व	मे.टन./हे.	३.२१	३.३७	४.५	४.५	४.७

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

(रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण			स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	२५९२३५०	२४२४८८४	१६७४६६	१५३२९२२	४५२६२८	४६१८००	१४५०००
२०८०/८१	२७२१९६८	२५४६१२८	१७५८३९	१६०९५६८	४७५२५९	४८४८९०	१५२२५०
२०८१/८२	२८५८०६६	२६७३४३५	१८४६३१	१६९००४७	४९९०२२	५०९१३५	१५९८६३

द. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३१२००००२३	कृषि मन्त्रालय कार्यक्रम) (खर्च	खाद्यान्न वाली, मसलावाली र पशुपक्षीजन्य उत्पादनको प्रसोधन र बजारिकरण प्रवर्द्धन गर्ने	सालबसाली			उत्पादन भएका कृषि, पशुपक्षी र मत्स्य वस्तुको प्रशोधन र बजारीकरणमा वृद्धि भएको हुने
३१२०००१३	कृषि मन्त्रालय साधरण) (खर्च	मन्त्रालय र मातहतका काम कारवाहीलाई पारदर्शी, जवाफदेही, सदाचारयुक्त र प्रविधिमैत्री बनाई कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, आवश्यक प्रादेशिक नीति नियम तर्जुमा गर्ने	सालबसाली			मन्त्रालयको काम कारवाहीमा पारदर्शिता, स्वच्छता र निष्पक्षता अभिवृद्धि भएको हुने
३१२०१०१३	कृषि विकास निर्देशनालय	निर्देशनालय र मातहतका काम कारवाहीलाई पारदर्शी, जवाफदेही, सदाचारयुक्त र प्रविधिमैत्री बनाउने, मातहत कार्यालयको अनुगमन, प्रगति सम्प्रेषण, वाली नालीको रोग, किरा, महामारी अनुगमन तथा नियन्त्रण सहजिकरण	सालबसाली			निर्देशनालय र मातहतका काम कारवाहीमा पारदर्शिता, स्वच्छता र निष्पक्षता अभिवृद्धि, कृषि क्षेत्रमा आइपर्ने रोग, किरा, महामारी अनुगमन तथा नियन्त्रण भएको हुने
३१२०१०१२३	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	किसान र प्राविधिकहरुलाई खाद्यान्न, तरकारी, मसला वाली सम्बद्ध समय सापेक्ष तालिमको व्यवस्थापन, कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सम्बन्धि परामर्श	सालबसाली			किसान र प्राविधिकहरुको खाद्यान्न, तरकारी, मसला वाली सम्बद्ध समय सापेक्ष सैद्धान्तिक र व्यावहारिक ज्ञानको पहुँच वृद्धि, व्यावसायिक कृषि प्रवर्द्धन भएको हुने
३१२०१०१४३	माटो तथा मल परिक्षण केन्द्रहरु	माटो र मलको परीक्षण सेवा उपलब्ध गराउनु, रसायनिक मलको गुणस्तर अनुगमन	सालबसाली			प्रदेशका केही क्षेत्रको खेतीयोग्य जमिनको माटोको प्रोफाइल तयार, रसायनिक र प्राङ्गारिक मलको गुणस्तर नियमित अनुगमन भएको हुने

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३१२०१०१५३	बिउ विजन प्रयोगशाला	प्रदेशभर उत्पादन हुने वीउको परीक्षण, प्रमाणीकरण र अनुगमन	सालबसाली			मुख्य-मुख्य कृषि बालीको बिउ प्रतिस्थापन दर वृद्धि, प्रदेशभर उत्पादन हुने वीउको परीक्षण, प्रमाणीकरण र नियमित अनुगमन भएको हुने
३१२०१०१६३	बाली संरक्षण प्रयोगशाला	वालीनालीको रोग किरा तथा महामारी नियन्त्रण र आकस्मिक बाली संरक्षण सेवा	सालबसाली			कृषि क्षेत्रमा आइपर्ने रोग, किरा, महामारी अनुगमन तथा नियन्त्रणमा वृद्धि भएको हुने
३१२०१०१७३	कृषि ज्ञान केन्द्रहरु	कृषिसम्बन्धी विशेषज्ञ प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराउने, आधारभूत प्रयोगशाला सेवा उपलब्ध गराउने, नवीनतम कृषि प्रविधिको प्रचार-प्रसार र प्रदर्शन गर्ने, बिउ बेर्नाको स्रोत केन्द्र विकास गर्ने, कृषि उद्यम र व्यवसाय सञ्चालन गर्न चाहनेलाई व्यवसाय विकासमा सहयोग गर्ने, बाली बिरुवाको महामारी नियन्त्रणमा सहजीकरण गर्ने, मल र बिउ आपूर्ति व्यवस्थामा सहजीकरण तथा गुणस्तर अनुगमन गर्ने	सालबसाली			कृषिसम्बन्धी विशेषज्ञ प्राविधिक सेवाको उपलब्धतामा वृद्धि, कृषकमा कृषि प्रविधिको प्रचार-प्रसार, व्यावसायिक कृषि प्रवर्द्धन भएको हुने
३१२०२०११३	पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय	निर्देशनालय र मातहतका काम कारवाहीलाई पारदर्शी, जवाफदेही, सदाचारयुक्त र प्रविधिमैत्री बनाउने, मातहत कार्यालयको अनुगमन, प्रगति सम्प्रेषण, पशुपक्षीको रोग र महामारी अनुगमन तथा नियन्त्रणमा सहजीकरण	सालबसाली			निर्देशनालय र मातहतका काम कारवाहीमा पारदर्शिता, स्वच्छता र निष्पक्षता अभिवृद्धि, पशुपक्षीको क्षेत्रमा आइपर्ने रोग, महामारी अनुगमन तथा नियन्त्रण वृद्धि भएको हुने

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३१२०२०१२३	पशु सेवा तालिम केन्द्र	किसान र प्राविधिकहरुलाई पशुपंक्षी र मत्स्य सम्बद्ध समय सापेक्ष तालिमको व्यवस्थापन, कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सम्बन्धि परामर्श	सालबसाली			किसान र प्राविधिकको पशुपक्षी र मत्स्यसम्बद्ध समय सापेक्ष सैद्धान्तिक र व्यावहारिक ज्ञानको पहुँच वृद्धि, व्यावसायिक पशुपक्षी तथा मत्स्य पालन प्रवर्द्धन भएको हुने
३१२०२०१३३	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रहरु	पशुपक्षीको रोग निदान र उपचारका लागि भेटनेरी प्रयोगशाला सेवा उपलब्ध गराउने, पशुपक्षी र मत्स्य नस्लको गुणस्तर अनुगमन गर्ने, पशुपक्षीको स्रोत केन्द्र विकास गर्ने, पशुपक्षीजन्य उत्पादनको व्यवस्थित बजारीकरण, औद्योगीकरण र निकासी प्रवर्द्धनका लागि पूर्वाधार विकास र सञ्चालनमा सहयोग गर्ने, पशुपक्षीमा लाग्ने महामारी नियन्त्रण तथा खोप सेवा सञ्चालन	सालबसाली			प्रदेशमा पशुपक्षी तथा मत्स्यसम्बन्धी विशेषज्ञ प्राविधिक सेवाको उपलब्धतामा वृद्धि, प्रदेशमा कृषकमा कृषि प्रविधिको प्रचार-प्रसार, व्यावसायिक पशुपक्षी तथा मत्स्य प्रवर्द्धन, पशुपक्षी तथा मत्स्यको नस्ल सुधार तथा स्रोत केन्द्र विकास भएको हुने

९. जोखिम पक्षको अनुमान

बाली तथा पशुपक्षीमा लाग्ने ठूला महामारीको संक्रमण र प्रतिकूल मौसमका कारण बाढी, पहिरो, हावा हुरी र असिना जस्ता प्रकोपले कृषि र पशुपक्षीजन्य उत्पादनमा जोखिमको रूपमा रहेका छन् ।

परिच्छेद ११

भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय

११.१ भूमि व्यवस्थापन

१. पृष्ठभूमि

भूमिको दिगो सदुपयोग गर्न सङ्घीय सरकारको परिमार्जित भू-उपयोग नीति, २०७२ अनुरूप भूमिको वर्गीकरण र भू-उपयोगसम्बन्धी राष्ट्रिय भूमि नीति, २०७५ तर्जुमा भइसकेको छ । तदनुरूप प्रदेश भूमि नीति तर्जुमा गरी उक्त नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी भूमिको समुचित उपयोग सुनिश्चित गर्न, भूमि वर्गीकरण गरी भू-उपयोग योजना तयार गर्न, आधुनिक प्रविधिको प्रयोग मार्फत नापनक्सामा शुद्धता कायम गर्दै भूमि प्रशासनलाई व्यवस्थित, सुरक्षित, पारदर्शी र विश्वसनीय बनाउन र प्रदेशको सम्पूर्ण भूमिलाई नापनक्सा तथा भू-सूचना प्रणालीमा आबद्ध गरी अनलाइन सेवा प्रवाह तथा डिजिटल अभिलेख तयार गर्न आवश्यक नीति, कानून, पूर्वाधार तयारी र स्रोत-साधन परिचालनमा जोड दिइएको छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

कृषि योग्य भूमिको खण्डीकरण बढ्दै जानु, गैह्र कृषि क्षेत्रमा यसको प्रयोग बढ्दै जानु, सुकुमबासी, मोही तथा गुठी किसान, भूमिहीन, अव्यवस्थित बसोबासीको बसोबाससम्बन्धी उचित व्यवस्था हुन नसक्नु, प्रदेशको कुल भू-भागको करिब २२ प्रतिशत क्षेत्र भूमि प्रशासनको आधिकारिक अभिलेखभित्र ल्याउन नसकिनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

भूमिमा सबै नागरिकको समन्यायिक पहुँच स्थापित गर्नु, भू-उपयोग योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्नु, भूमि प्रशासन प्रणालीलाई समयानुकूल बनाई प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्नु, भूमिसम्बन्धी सम्पूर्ण अभिलेख डिजिटाइज गरी एकीकृत भू-सूचना प्रणाली लागू गर्नु, नापनक्सा कार्यमा समयानुकूल आधुनिक प्रविधिको अवलम्बन र दक्ष जनशक्ति प्राप्त गरी टिकाइ राख्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

भूमिको वैज्ञानिक व्यवस्थापन तथा विवेकपूर्ण उपयोग ।

४. उद्देश्य

भूमिको तथ्याङ्क तथा अभिलेख व्यवस्थित गर्दै प्रभावकारी उपयोग गर्नु ।

५. रणनीति

- क. भू-उपयोग नीति तर्जुमा गरी भूमिको वैज्ञानिक वर्गीकरण एवं उपयोग गर्ने ।
- ख. भूमि प्रशासन सेवा वैज्ञानिक एवं सरलीकृत गर्ने ।
- ग. भूमिको चकलाबन्दी गरी यान्त्रिकीकरण मार्फत व्यावसायिक कृषि प्रवर्द्धन गर्ने ।
- घ. वर्गीकृत भूमिको अन्य कार्यमा हुने रूपान्तरण नियन्त्रण गर्ने ।

११.२ सहकारी क्षेत्र

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रलाई राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको मूल आधारको रूपमा आत्मसात् गरेको छ। सहकारी क्षेत्रले छरिएर रहेको श्रम, सीप, प्रविधि र पुँजीलाई एकीकृत गरी उत्पादन, उत्पादकत्व र रोजगारी वृद्धि मार्फत दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्न योगदान गर्दछ। वित्तीय पहुँच अभिवृद्धि, महिला सशक्तिकरण, नेतृत्व विकास तथा क्षमता विकास, सामाजिक एकीकरण, उद्यमशीलता प्रवर्द्धन र गरिबी न्यूनीकरणमा यस क्षेत्रको महत्त्वपूर्ण योगदान रहेको छ। यस क्षेत्रमा प्राप्त उपलब्धिको संवर्द्धन गर्दै सहकारी आन्दोलनको स्वस्थ विकासलाई प्रोत्साहित गर्नु वाञ्छनीय भएको छ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

सहकारीसम्बन्धी शिक्षा र चेतनाको विस्तार अपेक्षित रूपमा गर्न नसकिनु, सहकारी क्रियाकलाप बचत तथा ऋणको कारोबारमा बढी केन्द्रित हुनु, कतिपय सहकारी संस्था सुशासनको अभावले गर्दा समस्याग्रस्त अवस्थामा रहनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

सहकारी संघ-संस्थाको सङ्ख्यात्मक विस्तार भन्दा गुणात्मक विकास गरी समुदायमा आधारित र सदस्य केन्द्रित बनाउनु, सहकारीमैत्री नीति प्रवर्द्धन गर्नु, सहकारीलाई ग्रामीण विपन्न समुदायसम्म विस्तार गर्नु, संविधानले निर्दिष्ट गरे अनुरूप सहकारीलाई मुलुकको समृद्धिको आधारको रूपमा स्थापित गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

सहकारिताको माध्यम : समृद्धिको आधार ।

४. उद्देश्य

सहकारी क्षेत्रको विकास एवं प्रवर्द्धन गरी आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा योगदान पुऱ्याउनु ।

५. रणनीति

- क. सहकारी क्षेत्रलाई उत्पादनशील क्षेत्रमा केन्द्रित गर्न प्रोत्साहन गर्ने ।
- ख. सहकारीको माध्यमबाट गरिब तथा विपन्न वर्गको संलग्नतामा सञ्चालन हुने व्यावसायिक आयोजनालाई वित्तीय र प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- ग. सहकारी क्षेत्रको प्रवर्द्धनका लागि नीतिगत र संस्थागत प्रबन्ध मजबुत बनाउने ।
- घ. सहकारी संघ-संस्थाको क्षमता अभिवृद्धिका लागि सहकारी शिक्षा, नेतृत्व विकास एवं व्यवस्थापन तालिमलाई व्यापक तुल्याउने ।
- ङ. सहकारी क्षेत्रको प्रभावकारी नियमनका लागि एकीकृत अनुगमन प्रणालीको विकास गर्ने ।
- च. कृषि, बायो ग्याँस प्लान्ट स्थापना र सहकारी क्षेत्रबाट उत्पादित वस्तुको प्रयोगको लागि प्रोत्साहन गर्ने ।

११.३ गरिबी निवारण

१. पृष्ठभूमि

संविधानले नेपालको सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको सहभागितामा आर्थिक वृद्धि सहित न्यायोचित वितरणको आर्थिक उद्देश्य लिएको छ । गरिबीको अवस्था भौगोलिक र क्षेत्रीय रूपमा मात्र नभई जातीय रूपमा समेत असमान रहेको देखिन्छ । आ.व. २०७६/७७ को तथ्याङ्क अनुसार यस प्रदेशको मानव विकास सूचकाङ्क ०.५८ तथा प्रति व्यक्ति आय १,०७१ अमेरिकी डलर रहेको छ । सम्पत्तिमा आर्थिक असमानता सूचकाङ्क (Palma) ०.९९, सम्पत्तिमा आर्थिक असमानता (Gini) ०.३४ र बहुआयामिक गरिबी १९.७ प्रतिशत (राष्ट्रिय औसत २८.६ प्रतिशत) रहेको छ । गरिबीको गहनता दलित, जनजाति, पिछडिएको क्षेत्र र महिलामा बढी रहेको देखिन्छ । देशको मुख्य सामाजिक आर्थिक शक्तिको रूपमा रहेको श्रमशक्तिलाई दक्ष र व्यावसायिक बनाउने र स्वदेशमा नै रोजगारी अभिवृद्धि गरी गरिबी न्यूनीकरण गर्नु आजको आवश्यकता हो ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

गरिबीको वितरण भौगोलिक र क्षेत्रीय रूपमा मात्र नभई जातीय र लैङ्गिक रूपमा समेत असमान रहनु, गरिबी निवारणका लागि गरिब घर-परिवारको पहिचान कार्य हुन नसक्नु, लक्षित घर-परिवारमा सामाजिक सुरक्षण कार्यक्रम केन्द्रित हुन नसक्नु, विभिन्न निकायबाट सञ्चालित गरिबी निवारण कार्यक्रम बिच समन्वयको अभाव रहनु, क्षमता विकासका कार्य पर्याप्त नहुनु, वास्तविक गरिबको अभिलेख नहुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

भौगोलिक, लैङ्गिक, जातीय र आय वर्ग बिच रहेको गरिबीको मार र असमानताको अन्तरलाई कम गर्नु, न्यून आर्थिक वृद्धि, प्राकृतिक प्रकोपबाट सिर्जित गरिबीको निराकरण गर्नु, स्वरोजगार प्रवर्द्धन गर्न सीप, पुँजी र प्रविधिमा पहुँच बढाउनु, नयाँ रोजगारीका अवसर सृजना गर्नु, स्थानीय सीप, पुँजी र प्रविधिमा पहुँच भएका स्वदेशी उद्यमीको निमित्त स्वरोजगार प्रवर्द्धन गर्नु, सबै क्षेत्र र समुदायलाई सन्तुलित रूपमा सम्बोधन गर्नु, गरिबको वर्गीकरण गरी अभिलेख राख्नु, सरकारद्वारा सञ्चालित गरिबी निवारण कार्यक्रमको न्यायोचित वितरण गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

न्यून गरिबी समृद्ध प्रदेश ।

४. उद्देश्य

बहुआयामिक गरिबी न्यूनीकरण गर्नु ।

५. रणनीति

- क. सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम गरिब घर-परिवारमा प्राथमिकताका साथ परिचालित गर्ने ।
- ख. शिक्षा, स्वास्थ्यमा पहुँच बढाई मानव पुँजीको विकास गर्ने ।
- ग. परम्परागत प्रविधि, ज्ञान सीपको प्रवर्द्धन गरी आय आर्जन र रोजगारीमा आबद्ध गर्ने ।
- घ. व्यावसायिक कृषिका लागि सहकारी, सामुदायिक एवं करार खेती तर्फ उन्मुख गर्ने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	आधुनिक प्रविधियुक्त कार्यालयको रूपमा विकास भएका नापी कार्यालय	वटा	३	३	५	७	१०
२	भूमिसुधार तथा मालपोत कार्यालयलाई आधुनिक प्रविधियुक्त कार्यालयको रूपमा विकास	वटा	३	३	५	७	१०
३	पब्लिक एक्सेस मोडेल लागू गर्ने (भूमिसुधार तथा मालपोत कार्यालय)	संख्या	५	५	७	८	९

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

क. (रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण			स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	२५६०९९	२४३९९९	१२१००	१५१०९९	१०५०००	०	०
२०८०/८१	२६८९०४	२५६१९९	१२७०५	१५८६५४	११०२५०	०	०
२०८१/८२	२८२३४९	२६९००९	१३३४०	१६६५८७	११५७६३	०	०

८. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३१२००११३	स्थानीय तह तथा सरोकारवाला सँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम	स्थानीय तहमा रहेका समस्या पहिचान गर्ने	सालबसाली	३००		समस्या पहिचान भइ समस्याको समाधान भएको हुने
	भूमि आयोग जिल्ला समितिसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम	भूमि आयोगले गरेका प्रगति समीक्षा	सालबसाली	५००		प्रगति समीक्षा एवं समस्याको पहिचान भई जग्गा वितरण प्रभावकारी भएको हुने
	जिल्लास्तरीय भूमिसम्बन्धी अन्तरक्रिया गोष्ठी	समस्या पहिचान	सालबसाली	४२००		प्रगति समीक्षा एवं समस्याको पहिचान भइ जग्गा वितरण प्रभावकारी भएको हुने
	स्थानीय तहमा रहेका सहकारीको क्षमता विकास	समस्या पहिचान	सालबसाली	४५०		सहकारी संघ संस्थाको क्षमता विकास भएको हुने
	उत्पादन एवं बजारीकरणमा सहभागी हुने सहकारी संस्थाको क्षमता विकास कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	३००		उत्पादन एवं बजारीकरणमा सहभागी हुने सहकारी संस्थाको क्षमता विकास कार्यक्रम
	स्थानीय तह तथा सरोकारवाला सँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम	स्थानीय तहमा रहेका समस्या पहिचान गर्ने	सालबसाली	३००		समस्या पहिचान भइ समस्याको समाधान भएको हुने

९. जोखिम पक्षको अनुमान

तुलनात्मक रूपले न्यून प्राथमिकता प्राप्त भूमि प्रशासन सम्बन्धमा जग्गाको हदबन्दी व्यवस्थापन, द्वैध स्वामित्वको अन्त्य, चुस्त केन्द्रीय अभिलेख व्यवस्थापन, जग्गा रोक्का तथा तामेली व्यवस्थापन आदि पक्ष महत्त्वपूर्ण हुन् । आवश्यक स्रोत, साधन, चुस्त व्यवस्थापन र समन्वय हुन सकेमा सम्भाव्य जोखिमका कारण अपेक्षित नतिजा हासिल गर्न सकारात्मक असर पर्न सक्दछ ।

परिच्छेद १२

उद्योग, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय

१२.१ उद्योग

१. पृष्ठभूमि

उद्योग क्षेत्र अर्थतन्त्रमा उल्लेखनीय योगदान गर्ने सम्भाव्य क्षेत्रको रूपमा रहेको छ। संविधानले औद्योगीकरणलाई प्रदेशको एकल अधिकार तथा सङ्घ र प्रदेशको साझा अधिकारको सूचीमा राखेको छ। दिगो विकासको लक्ष्यमा समावेशी एवं दिगो औद्योगिकीकरण तथा साना उद्योग एवं अन्य व्यवसाय विस्तार गर्ने कुरा उल्लेख गरेको छ। सो लक्ष्य प्राप्त गर्नका सन् २०३० सम्ममा कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा औद्योगिक क्षेत्रको योगदान २५ प्रतिशत र उत्पादनमूलक उद्योगले कुल रोजगारीमा १३ प्रतिशत योगदान दिनुपर्ने हुन्छ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

अपेक्षाकृत रूपमा उद्योगमा लगानी आकर्षित गर्न नसक्नु, निर्यातयोग्य वस्तुको उत्पादन र विविधीकरण नहुनु, उद्योग विकासका लागि दक्ष जनशक्तिको विकास र उपयोग हुन नसक्नु, सक्षम र दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने संस्थागत संयन्त्र नहुनु, उद्योगलाई कृषि, वन तथा खनिज जस्ता क्षेत्रसँग आबद्ध गर्न नसक्नु, कृषि र वनका उत्पादनको मूल्य अभिवृद्धि बिना निर्यात भई रहनु, निर्यातयोग्य वस्तुको उत्पादन र विविधीकरण हुन नसक्नु, कामदारको न्यून उत्पादकत्व, आयातित वस्तुसँग प्रतिस्पर्धा गर्न नसक्नु, उद्योग स्थापनामा नवीनतम सोचको कमी हुनु, उपलब्ध कच्चा पदार्थको स्रोत प्रभावकारी रूपमा प्रयोग नहुनु, घरेलु तथा लघु उद्योगको प्रभावकारी सेवाको कमी हुनु, महामारीको कारण उद्योग पूर्ण तथा आंशिक बन्द हुनु, उद्योगका लागि सम्भाव्य क्षेत्र पहिचान हुन नसक्नु आदि समस्या हुन्।

चुनौती

उत्पादनमूलक उद्योगमा लगानी बढाउनु, गुणस्तरीय वस्तुको उत्पादन र प्रतिस्पर्धी क्षमतामा वृद्धि गर्नु, उद्यमशीलता र संस्थागत संस्कृतिको विकास गर्नु, सहूलियत ब्याज दरमा पर्याप्त कर्जा उपलब्ध गराउनु, युवालाई उद्योगतर्फ आकर्षित गर्नु र औद्योगीकरणलाई वातावरण सन्तुलनसँग तालमेल मिलाउनु, कोभिड-१९ को विषम परिस्थितिमा उद्योग सुचारु रूपमा चलाउनु तथा आयात/निर्यातलाई सहज बनाउनु, नियम कानूनलाई कार्यान्वयनयोग्य बनाउनु, उद्योग सम्बन्धी ज्ञान दिएर उद्यमशीलता प्रवर्द्धन गर्नु, हालको विषम परिस्थितिमा स्वास्थ्य मापदण्ड पालना गरी उद्योग सुचारु गर्नु आदि चुनौती हुन्।

३. क्षेत्रगत सोच

आर्थिक रूपान्तरणका लागि औद्योगीकरण : समृद्धिका लागि रोजगारी प्रवर्द्धन।

४. उद्देश्य

- औद्योगिक लगानी आकर्षित गरी उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्नु।
- स्थानीय स्रोत, सीप र साधनमा आधारित उद्योग प्रवर्द्धन गर्दै रोजगारीका अवसर सृजना गर्नु।

५. रणनीति

- आयात प्रतिस्थापक र निकासीमूलक उद्योगको विकास गर्न आर्थिक तथा भौतिक सुविधाको व्यवस्था गर्ने।

- ख. स्थानीय स्रोत, साधन र सीपमा आधारित उद्योग स्थापनाका लागि स्वदेशी तथा वैदेशिक लगानी आकर्षित गर्ने ।
- ग. कृषिजन्य उद्यमको पहिचान गरी प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता बढाउँदै निर्यात अभिवृद्धि गर्ने ।
- घ. उद्योग विकासका लागि आवश्यक दक्ष, उद्यमशील, व्यावसायिक र प्राविधिक जनशक्ति तयार गरी उद्यमशीलता बढाउने ।
- ङ. औद्योगिक सुशासन अभिवृद्धि गर्ने ।

१२.२ श्रम तथा रोजगारी

१. पृष्ठभूमि

संविधानले रोजगारीको हकको सुनिश्चितता प्रदान गर्नका साथै नीतिमा श्रम शक्तिलाई दक्ष र व्यावसायिक बनाउने र स्वदेशमा नै रोजगारीको अभिवृद्धि गर्ने, सामाजिक सुरक्षाको प्रत्याभूति गर्ने, बालश्रम लगायत श्रम शोषणका सबै रूपको अन्त्य गर्ने, सुमधुर श्रम सम्बन्ध, वैदेशिक रोजगारीलाई शोषणरहित, सुरक्षित र व्यवस्थित गर्ने तथा वैदेशिक रोजगारीबाट आर्जन भएको पुँजी, सीप, प्रविधि र अनुभवलाई स्वदेशमा उत्पादनमूलक क्षेत्रमा प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने नीति लिएको छ ।

दिगो विकासका लक्ष्यले उत्पादनशील रोजगारी र सबैका लागि सम्मानजनक काम उपलब्ध गराउनु पर्ने लक्ष्य तोकेको छ । सन् २०३० सम्ममा बालश्रम उन्मूलन र अर्ध-बेरोजगारी दर १० प्रतिशतभन्दा तल झार्ने लक्ष्य लिएको छ ।

जनसांख्यिक तथा स्वास्थ्य सर्वेक्षण, २०१६ अनुसार यस प्रदेशमा १५ देखि ४९ वर्ष उमेरका ७५.८ प्रतिशत महिला कृषिमा संलग्न छन् जसमध्ये १७ प्रतिशत मात्र शिक्षित छन् । सोही उमेरका ३१.२ प्रतिशत पुरुष मात्र कृषि पेसामा संलग्न छन् जसमध्ये ५८.२ प्रतिशत शिक्षित छन् । यस सर्वेक्षण अनुसार ३१ प्रतिशत महिला र १९.१ प्रतिशत पुरुष बेरोजगार छन् भने २७.८ प्रतिशत अर्ध बेरोजगार छन् जसमध्ये एक चौथाइ गरिबीको अवस्थामा छन् । यस प्रदेशमा वैदेशिक रोजगारीमा जाने सङ्ख्याको अनुपात कूल वैदेशिक रोजगारीको २५.५१ प्रतिशत रहेको छ । वैदेशिक रोजगारीमा जाने अधिक सङ्ख्याका १० जिल्ला मध्ये यस प्रदेशमा तीन जिल्ला (झापा, मोरङ र सुनसरी) पर्दछन् । वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिलाको सङ्ख्या अधिकतम भएका १० जिल्ला मध्ये चार वटा (झापा, मोरङ, इलाम र सुनसरी) यस प्रदेशमा पर्दछन् ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

रोजगारी सम्बन्धी सूचना सहजरूपले उपलब्ध नहुनु, श्रम बजार औपचारिक र व्यवस्थित भई नसक्नु, श्रम बजारमा भइरहेको परिवर्तन र श्रम माग तथा आपूर्तिको सम्बन्धमा नियमित अध्ययन नहुनु, रोजगार केन्द्र प्रभावकारी हुन नसक्नु, श्रम बजारमा सीपयुक्त जनशक्ति न्यून रहनु, ज्यालामा लैङ्गिक असमानता र बाल श्रमको विद्यमानता रहनु, सीपको महत्त्व सम्बन्धी चेतनाको कमी हुनु, पर्याप्त मात्रामा आन्तरिक रोजगारी सृजना हुन नसक्नु, अधिकांश जनशक्ति अनौपचारिक क्षेत्रमा संलग्न रहनु, महामारीका कारण रोजगारविहिन जनसङ्ख्या वृद्धि हुनु आदि प्रमुख समस्या हुन् ।

चुनौती

श्रम बजारलाई व्यवस्थित र औपचारिक बनाउनु, रोजगारको क्षेत्र र मागको अद्यावधिक तथ्याङ्क सङ्कलन र विश्लेषण गर्नु, माग अनुसार रोजगारका निमित्त आवश्यक सीप र दक्षता अभिवृद्धि गर्ने संस्थागत व्यवस्था मिलाउनु, वैदेशिक

रोजगारलाई सीपयुक्त र शोषण रहित बनाउनु, प्रदेश भित्रै रोजगारका अवसर सृजना एवं विस्तार गर्नु; वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका युवालाई उद्यम र रोजगारका अवसर प्रदान गरी बाध्यात्मक वैदेशिक रोजगारको अन्त्य गर्नु, वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका जनशक्तिलाई रोजगार तथा स्वरोजगारमा आबद्ध गर्नु, नेपाल सरकारबाट सञ्चालित कृषि तथा व्यवसायमा प्रदान गरिने सहूलियत कर्जाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु, परम्परागत श्रम, सीप, ज्ञान र प्रविधिको उपयोग गरी रोजगारी सृजना गर्नु, असङ्गठित क्षेत्रका श्रमिकहरूको हक-हित र अभिलेखको लागि श्रमिक पञ्जीकरणको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु आदि प्रमुख चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

श्रमको सम्मान, प्रदेशको पहिचान : पूर्ण रोजगारी, समुन्नतिको आधार ।

४. उद्देश्य

- क. दक्ष, सीपयुक्त र उत्पादनशील मानव संसाधनको विकास गरी स्वरोजगारीका अवसर सृजना गर्नु ।
- ख. श्रमिकको हक-हित संरक्षण गर्दै रोजगारीमा औपचारिक क्षेत्रको हिस्सा वृद्धि गर्नु ।
- ग. वैदेशिक रोजगारी बढी लाभदायक बनाउनु ।

५. रणनीति

- क. मानव संसाधन विकास गरी रोजगारीका अवसर सृजना गर्ने ।
- ख. सीप तथा व्यावसायिक तालिमका अवसरको विकास एवं विस्तार गर्दै अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने श्रम शक्तिको उत्पादन गर्ने ।
- ग. श्रमिकको हक अधिकारको संरक्षण तथा असल श्रम सम्बन्ध स्थापना गर्ने ।
- घ. वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित र मर्यादित बनाउँदै लाभलाई अधिकतम बनाउने ।

१२.३ खानी तथा खनिज सम्पदा

१. पृष्ठभूमि

संविधानमा खानी अन्वेषण तथा व्यवस्थापनलाई प्रदेशको अधिकार सूचिमा व्यवस्थित गरिएको छ । यस प्रदेशमा खानीको प्रचुर सम्भावना रहेको छ । ओखलढुङ्गा र इलाममा तामा, भोजपुरमा अभ्रख, धनकुटा, मोरङ र उदयपुरमा चून्ढुङ्गा, खोटाङ र भोजपुरमा खरीढुङ्गा, महाभारत पर्वत श्रृंखलामा मार्बल, तराई, चुरे पहाड र महाभारतको विस्तृत क्षेत्रमा पेट्रोलियम, तराईको विस्तृत भू-भागमा ग्याँस, कोशी नदीमा बालुवा र सुन तथा उदयपुरको कम्प्युघाटमा म्याग्नेसाइट पाइने प्रारम्भिक अध्ययनले देखाएको छ । कार्य विभाजन अनुसार खानी तथा खनिज पदार्थको अन्वेषणसम्बन्धी प्रादेशिक नीति, कानून, मापदण्ड र योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन र नियमन एवं पूर्वाधार विकास, अनुसन्धान तथा सर्वेक्षण प्रदेशको अधिकारमा व्यवस्थित छ । केन्द्रिय तथ्याङ्क विभागको प्रतिवेदन, वैशाख २०७८ अनुसार यस प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा खानी क्षेत्रको योगदान ०.५ प्रतिशत रहेको छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

खानी तथा खनिज सम्पदा सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, ऐन, नियम तयार नहुनु, खनिज सम्पदा सम्बन्धी यकिन तथ्याङ्कको अभाव हुनु, खनिज सम्पदाको अनुसन्धान, उत्खनन र उपयोगमा उदासीनता रहनु, व्यावसायिक उत्पादन हुन सक्ने सम्भावनाका खानी तथा खनिज सम्पदाको पहिचान हुन नसक्नु, निजी क्षेत्र आकर्षित नहुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

खनिज सम्पदाको विस्तृत अध्ययन गरी व्यावसायिक उत्पादनको सम्भावना भएका क्षेत्रको पहिचान गर्नु, पर्याप्त स्रोतको व्यवस्था गर्नु, निजी क्षेत्रलाई आकर्षित गर्नु, खानी सम्बन्धी दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था गर्नु, नयाँ प्रविधिको समुचित उपयोग गर्नु, भौगोलिक अवस्थिति, भौगर्भिक संरचना, भू-धरातलीय बनोट तथा तदनुरूप प्राविधिक क्षमता अभिवृद्धि गर्नु, खनिज पहुँच मार्ग र बिजुलीको पहुँच पुऱ्याउनु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

खनिज सम्पदाको अन्वेषण र उपयोग : समृद्धिको योजनामा सहयोग ।

४. उद्देश्य

प्रदेशमा उपलब्ध खनिज स्रोतको सङ्घीय सरकार र निजी क्षेत्रको सहकार्यमा अन्वेषण र उत्खनन गर्नु ।

५. रणनीति

- क. खनिज सम्पदाको भौगर्भिक सर्वेक्षण, पहिचान, अन्वेषण र व्यवस्थापनका लागि आवश्यक नीतिगत, कानूनी एवं संरचनागत व्यवस्था गर्ने ।
- ख. सङ्घीय सरकार र निजी क्षेत्रसँगको समन्वयमा खनिज सम्पदाको अन्वेषण र उत्खनन गरी व्यावसायिक उत्पादन गर्ने ।

१२.४ वाणिज्य तथा आपूर्ति

१. पृष्ठभूमि

उत्पादित वस्तुलाई समुचित वितरण गरी उपभोक्तासम्म पुऱ्याई अर्थतन्त्रलाई चलायमान बनाउने वाणिज्य तथा आपूर्ति क्षेत्रको महत्त्वपूर्ण योगदान रहन्छ । संविधानले प्रदेश भित्रको व्यापार प्रदेशको अधिकार सूचीमा र आवश्यक वस्तु तथा सेवाको आपूर्ति, वितरण, मूल्य नियन्त्रण, गुणस्तर र अनुगमन सङ्घ तथा प्रदेशको साझा सूचीमा राखेको छ ।

प्रदेशमा आर्थिक तथा व्यापारिक संस्था १६८,४३४* वटा सञ्चालनमा छन् । नेपालका सबैभन्दा बढी आर्थिक एकाइ रहेका पाँच जिल्ला मध्ये झापा, मोरङ र सुनसरी यस प्रदेशमा पर्दछन् । जनसङ्ख्याको हिसाबले मोरङ र झापा व्यवसायमा अधिकतम संलग्न हुने पाँच जिल्ला मध्ये तेस्रो र पाँचौँमा पर्दछन् । अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारका हिसाबले महत्त्वपूर्ण विराटनगर (रानी) र काँकडभिट्टा जस्ता नाका यसै प्रदेशमा पर्दछन् ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

अत्यावश्यक वस्तु तथा सेवा गुणस्तरीय तथा सहज रूपमा उपलब्ध हुन नसक्नु, आयातमा आधारित आपूर्ति व्यवस्था रहनु, व्यापार घाटा अत्याधिक रहनु, मूल्यसूची राख्ने प्रवृत्ति नहुनु, बिल-बीजक जारी गर्ने प्रवृत्ति नहुनु, विपद्को समयमा अत्यावश्यक वस्तुको आपूर्ति सहज हुन नसक्नु, कृत्रिम अभाव तथा मूल्य वृद्धि, जमाखोरी र कालोबजारी हुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

मानव सिर्जित तथा प्राकृतिक कारणबाट समय-समयमा आपूर्तिमा आउने व्यवधान समाधान गर्नु, कृषि उपजको व्यापारमा हुने बिचौलिया विस्थापित गर्नु, गुणस्तरीय वस्तुको उपलब्धता र उपभोक्ताको हक-हित संरक्षण गर्नु,

कृत्रिम अभाव तथा मूल्य वृद्धि, जमाखोरी र कालोबजारी नियन्त्रण गर्नु, स्वास्थ्य मापदण्ड पालना गरी आयत निर्यातलाई सहज बनाउनु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

सरलीकृत व्यापार : समृद्धिको आधार ।

४. उद्देश्य

- क. व्यापारिक गतिविधि वृद्धि गर्नु ।
- ख. सर्वसुलभ आपूर्ति प्रणाली स्थापित गर्नु ।

५. रणनीति

- क. सुदृढ वाणिज्य तथा आपूर्ति प्रणाली स्थापित गर्ने ।
- ख. भौतिक पूर्वाधारको यथोचित व्यवस्था गरी प्रादेशिक व्यापार प्रवर्द्धन गर्ने ।
- ग. आधारभूत तथा उपभोग्य वस्तुको भण्डारण, बजारीकरण र गुणस्तर कायम गरी आपूर्ति सुनिश्चित गर्ने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा उद्योग क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत	१६.१९	२१.६९	२२.०६	२३.६१	२४.१६
२	औद्योगिक लगानी वार्षिक वृद्धि	प्रतिशत	१३.०४	१२.९८	१३.००	१३.५०	१४
३	औद्योगिक उत्पादन	रकम करोडमा	१०४१८	११७३२	१३२१७	१४८९७	१६५७७
४	उद्योग क्षेत्रको रोजगारी (औपचारिक र अनौपचारिक)	संख्या	१४०७६७	१६०५११	१८०२५५	२०००००	२२००००
५	उद्योग (ठूला र मझौला) को संख्या	संख्या	८१४	८९६	९८५	१०८४	११८०
६	औद्योगिक क्षेत्र तथा कोरिडोर स्थापना	संख्या	३	४	५	६	७
७	वैदेशिक लगानी	रकम करोडमा	१२३९.४०	१३६३.३४	१४९९.६८	१६४९.६५	
८	स्थानीय स्रोत, साधन र सीपको उपयोग	प्रतिशत	१६.१९	२१.६९	२२.०६	२३.६१	२४.१६
९	स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योग	प्रतिशत	१३.०४	१२.९८	१३.००	१३.५०	१४
१०	औद्योगिक रोजगारी वृद्धिको उपलब्धि सूचक		१०.४१८	११.७३२	१३.२१७	१४.८९७	१६.५७७
११	उद्यमशील, सीपयुक्त जनशक्ति उत्पादन	संख्या	१४०७६७	१६०५११	१८०२५५	२०००००	२२००००
१२	उद्यमशील तथा सीपयुक्त जनशक्तिको उचित व्यवस्थापन	प्रतिशत	८१४	८९६	९८५	१०८४	११८०
१३	गार्हस्थ्य उत्पादनमा खानी तथा खनिज सम्पदाको योगदान	प्रतिशत	०.७	०.८	०.९	१	१
१४	खनिज अन्वेषण	सङ्ख्या	५	६	७	८	८
१५	खनिज अन्वेषण र उत्खननका प्रतिफल						
१६	खानी क्षेत्रको पहिचान	सङ्ख्या	२	३	४	५	६
१७	दक्ष जनशक्ति व्यवस्थापन	सङ्ख्या	४०	६०	८०	१००	११०
१८	खानी उत्खनन	सङ्ख्या	५	६	७	८	९
१९	वाणिज्य क्षेत्रको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा योगदान	प्रतिशत	११.५०	१३.००	१४.००	१५.००	१६.००

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
२०	व्यापारिक गतिविधि विस्तार	रुपैयाँ करोड	११,५००	१२,०००	१३,३००	१४,२६१	२५,०००
२१	आपूर्ति प्रणाली (उपभोक्ता सन्तुष्टि)	सूचकाङ्क	४.९०	५.००	५.०५	५.१०	६.००
२२	व्यापारिक गतिविधि विस्तारका प्रतिफल						
२३	व्यापारिक संस्था वृद्धि	सङ्ख्या	११३,४१४	१२५,६०९	१३७,८०४	१५०,०००	१६३,०००
२४	व्यापारिक संस्थामा संलग्न व्यक्ति	सङ्ख्या	१८०,६५२	१८७,१०१	१९३,५५०	२५०,०००	३१५,०००
२५	अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारिक नाका विस्तार	सङ्ख्या	५	५	६	६	६
२६	आपूर्ति प्रणाली (उपभोक्ता सन्तुष्टि) का प्रतिफल						
२७	सहकारी — सुपथ मूल्यका पसल स्थापना	सङ्ख्या	१००	११५	१२५	१३७	१५०
२८	परम्परागत हाटबजारको आधुनिकीकरण	सङ्ख्या	१३५	१७५	१७५	२००	२२५
२९	जिल्लागत बजार अनुगमन	वार्षिक पटक	४	५	५	५	७
३०	बेरोजगारी दर	प्रतिशत	८.३०	७.३०	६.४०	५.४०	५
३१	श्रम सहभागिता दर	प्रतिशत	४६.७०	५१.१०	५५.६०	६०.००	६५
३२	श्रमको उत्पादकत्व	रु. हजारमा	२२७.००	२४५.८०	१६४.५०	२८३.३०	२९०
३३	रोजगारीमा औपचारिक क्षेत्रको हिस्सा	प्रतिशत	४१.२३	४३.७०	४६.३३	५०	५५
३४	वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त विप्रेषण	रु. अर्ब	२२९	२३६	२४३	२५०	२५५
३५	रोजगारमूलक तालिम	जना वार्षिक हजारमा	५	५	५	६	६.५
३६	युवा स्वरोजगारी तालिम	जना वार्षिक हजारमा	१०	१०	१०	१०	१०
३७	रोजगार आमदानीमा लैङ्गिक असमानता (पुरुष:महिला)	अनुपात	०.५७:०.४३	०.५६:०.४४	०.५५:०.४४	०.५५:०.४५	०.५५:०.४५

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
३८	श्रमिकको योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा कोषमा सहभागिता	प्रतिशत	२०.६०	३०.४०	४०.२०	५०.००	६०
३९	पूर्व अभिमुखीकरण तालिम प्राप्त गर्ने व्यक्ति	प्रतिशत	३०	४०	४५	५०	५५
४०	सीपमूलक तालिम प्राप्त गर्ने व्यक्ति	प्रतिशत	१६	१९	२२	२५	३२
४१	सीप प्रमाणीकरण गर्ने संस्था	संख्या	३	४	४	५	६
४२	वित्तीय साक्षरता तालिम प्राप्त गर्ने व्यक्ति	प्रतिशत	१०	१४	१८	२०	२५

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

(रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण			स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	४६९२५४	३८५१९४	८४०६०	४३९६५४	२५०००	२६००	२०००
२०८०/८१	४९२७१७	४०४४५४	८८२६३	४६१६३७	२६२५०	२७३०	२१००
२०८१/८२	५१७३५३	४२४६७६	९२६७६	४८४७१९	२७५६३	२८६७	२२०५

द. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३०७०००१३	उद्योग, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	मन्त्रालयको संस्थागत सुधार गर्दै कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गरी काम कारबाहीलाई प्रभावकारी, पारदर्शी सदाचारयुक्त र व्यवस्थित बनाउने।				<ul style="list-style-type: none"> मन्त्रालयको संस्थागत सुधार भएको हुने कर्मचारीको क्षमता विकास भएको हुने मन्त्रालयको काम कारबाही पारदर्शी, प्रभावकारी सदाचारयुक्त र व्यवस्थित भएको हुने
३०७०१०११	उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय	निर्देशनालय र मातहतका निकायहरूको संस्थागत सुधार गर्दै कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गरी काम कारबाहीलाई प्रभावकारी, पारदर्शी सदाचारयुक्त र व्यवस्थित बनाउने।				<ul style="list-style-type: none"> निर्देशनालयको संस्थागत सुधार भएको हुने कर्मचारीको क्षमता विकास भएको हुने निर्देशनालयको काम कारबाही पारदर्शी, प्रभावकारी सदाचारयुक्त र व्यवस्थित भएको हुने
३०७०११०१	प्रदेश उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> उद्योगको उत्पादन एवं प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता वृद्धि गर्नु खाद्यान्न तथा आधारभूत उपभोगका वस्तु तथा सेवाको उत्पादनमा वृद्धि गर्नु अत्यावश्यक वस्तु तथा सेवाको आपूर्तिमा सहजता र बजार प्रणालीलाई स्वच्छ, प्रतिस्पर्धी र उपभोक्ता प्रति जिम्मेवार बनाउनु 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> औद्योगिक पूर्वाधार विकास सहित उद्योग ग्राम, औद्योगिक क्षेत्र र विशेष आर्थिक क्षेत्रको स्थापना भएको हुने नियमित बजार अनुगमन भई कालोबजारी, सिन्डीकेटको अन्त्य भएको हुने
३०७८१०११	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरू	<ul style="list-style-type: none"> कार्यालयको काम कारबाहीमा चुस्तता, पारदर्शिता र जबाफदेहीता कायम गरी सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउने 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> कार्यालयको काम कारबाहीमा चुस्तता, पारदर्शिता र जबाफदेहीता कायम भएको हुने सेवाग्राहीले समयमा नै प्रभावकारी सेवा प्राप्त गरेको हुने

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३०७०४०१२	व्यावसायिक तथा सीप विकास केन्द्रहरू	<ul style="list-style-type: none"> श्रम बजारमा उपलब्ध श्रम शक्तिलाई रोजगारमूलक व्यावसायिक तथा सीप विकास तालिमको प्रदान गर्नु आर्जन गरेको सीपलाई उद्यमशीलता, आन्तरिक तथा वैदेशिक रोजगारीका अवसर र आर्थिक विकासका क्रियाकलापसँग आबद्ध गर्नु। देशको विकास र समृद्धिको लागि आवश्यक गुणस्तरीय एवं सीपयुक्त जनशक्ति उत्पादन गर्नु व्यावसायिक तथा सीप विकास तालिम प्रतिष्ठानबाट सञ्चालन हुने व्यावसायिक तथा सीप विकास तालिमका कार्यक्रमहरूलाई प्रभावकारी मितव्ययी र गुणस्तरीय बनाउनु 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> श्रम बजारमा दक्ष जनशक्ति उपलब्ध भएको हुने सीप र उद्यमशीलता, आन्तरिक तथा वैदेशिक रोजगारीका अवसर र आर्थिक विकासका क्रियाकलापबिच तादात्म्यता कायम भएको हुने सीप विकास तालिमका कार्यक्रमहरू प्रभावकारी, मितव्ययी र गुणस्तरीय भएको हुने
३०७०४०११	रोजगार सूचना केन्द्र	<ul style="list-style-type: none"> बेरोजगारहरूको लगत सङ्कलन गरी श्रम बजारमा बेरोजगारको स्थिति पहिचान गर्नु रोजगारीका क्षेत्र तथा अवसरहरू खोजी गर्नु बजारसम्बन्धी सूचनाहरूको सन्देश विद्युतीय माध्यमबाट प्रवाह गरी श्रम बजार सूचनामा सरोकारवालाको पहुँच सरल र सहज तुल्याउनु माग र आपूर्ति बीचको अन्तरलाई कम गर्नु 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> बेरोजगारको लगत सङ्कलन भएको हुने रोजगारीका क्षेत्र तथा अवसर खोजी भएको हुने श्रम बजारसम्बन्धी सूचनामा सरोकारवालाको पहुँच सरल र सहज भएको हुने माग र आपूर्ति बीचको अन्तर कम भएको हुने

९. जोखिम पक्षको अनुमान

कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा तोकिएबमोजिम बजेटको अभाव र कार्यान्वयन गर्ने दक्ष जनशक्तिको कमी हुन सक्ने भई तोकिएको लक्ष्य हासिल गर्न नसकिने आदि अनुमान गरिएको छ ।

परिच्छेद १३

वन, वातावरण तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय

१३.१ वन, भू-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन

१. पृष्ठभूमि

प्रदेशका आर्थिक र सामाजिक विकासका मेरुदण्डका रूपमा रहेका कृषि, पशुपालन, पर्यटन, जलस्रोत, उद्योग आदिको आधार स्तम्भको रूपमा वनक्षेत्र रहेको छ । देशको कुल भू-भागको ४४.७४ प्रतिशत तथा प्रदेश नं. १ को कुल भू-भागको ४३.७८ प्रतिशत क्षेत्र वनले ढाकेको छ । यस प्रदेशको वन तथा जलाधारको संरक्षण, व्यवस्थापन र नियमन गर्न प्रदेश वन ऐन, २०७७ र वातावरण संरक्षण र वातावरणीय सेवा प्रवाहको नियमन गर्न प्रदेश वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र प्रदेश वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ लागू भएको छ । जैविक विविधताको धनी यो प्रदेश अन्तर्गतका प्राकृतिक स्रोतहरूमध्ये वन, जैविक विविधता तथा जलाधार क्षेत्र प्रत्यक्ष जनताको जीविकोपार्जनसँग जोडिएको महत्त्वपूर्ण विषय भएको हुनाले यसको र भू-परिधिस्तर सुधार समेत गर्दै दिगो वन तथा जलाधार व्यवस्थापन मार्फत प्रदेशको समृद्धि र प्रदेशको प्रथम आवधिक योजनाले अङ्गीकार गरेको सोच "स्वच्छ, सुखी र समुन्नत प्रदेश" तर्फ अग्रसर हुने प्रचुर सम्भावना रहेको छ ।

समुदायले व्यवस्थापन गरिरहेको राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक वनहरूको उत्पादकत्व वृद्धि, गैह्र काष्ठ वन पैदावार र अन्य वन पैदावार तथा वातावरणीय सेवाहरूको विविधीकरण, बजारीकरण र प्रवर्द्धनको माध्यमबाट थप लाभ लिई प्रादेशिक र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा योगदान पुऱ्याउन सक्ने सम्भावनाहरू रहेका छन् । प्रदेशका बहुमूल्य जडीबुटीहरूको देश भित्रै प्रशोधन तथा मूल्य अभिवृद्धिका चरणहरू पूरा गरी नेपालमा बनाउ (Make in Nepal) अभियानका साथ उत्पादनहरूको व्यावसायीकरण गर्न सक्ने सम्भावना रहेको छ । वार्षिक रूपमा औसतमा प्रति समूह ६४० व्यक्ति रोजगारी सृजना हुने तथ्याङ्कको आधारमा प्रदेश अन्तर्गतका समुदायमा आधारित वन व्यवस्थापन समूहहरूले करिब २३ लाख श्रम दिन रोजगारी सृजना गर्ने अवसर रहेको छ । वन उपभोक्ताहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण र सुशासनलाई ध्यान दिँदै वनबाट प्राप्त लाभलाई समन्यायिक बाँडफाँटको उचित व्यवस्थापन गर्दै अघि बढ्नु पर्ने देखिन्छ । तसर्थ दिगो वन व्यवस्थापन तथा सन्तुलित वातावरणबाट आर्थिक समृद्धि र नागरिकमा सुखको अनुभूति सृजना गर्न विद्यमान संरक्षणमुखी सोचमा आधारित वन व्यवस्थापनलाई वन संवर्धन प्रणालीमा आधारित उत्पादनमुखी व्यवस्थापन र सोबाट प्राप्त लाभको समन्यायिक बाँडफाँटको व्यवस्थापन यस मन्त्रालयको प्रमुख जिम्मेवारी रहेको छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

मूल्यवान् वनस्पतिको व्यावसायिक खेती नहुनु, वन क्षेत्रको उत्पादन र लाभको न्यायोचित वितरण नहुनु, वन तथा जैविक विविधता सम्बन्धी जनचेतनामा कमी हुनु, अन्तर-तह र अन्तर-निकाय समन्वय कमजोर हुनु, वन क्षेत्र माथिको अतिक्रमण र वन अपराध पूर्णतया रोक्न नसक्नु, वन तथा जैविक विविधताको वैज्ञानिक व्यवस्थापन नहुनु, वन विकास र आय आर्जन तथा रोजगारी बिच सन्तुलन कायम गर्न नसक्नु, विभिन्न प्रयोजनको लागि रुख कटान हुनु तर नयाँ बिरुवा नलगाइनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

बढ्दो इन्धन र काठको मागको व्यवस्थापन गर्नु, वन डढेलो रोक्नु, कृषि, शहरीकरण, बस्ती विकास एवं सुकुमबासी समस्याबाट वन अतिक्रमण रोक्नु, विकास निर्माणबाट हुने वन अतिक्रमणको व्यवस्थापन गर्नु, जैविक विविधता

संरक्षण गर्नु, पानीका मुहान र सिमसार क्षेत्रको संरक्षण गर्नु, वन विकास र जैविक विविधता संरक्षणमा सबै क्षेत्र र निकायको अपनत्व स्थापित गर्दै क्षमता अभिवृद्धि गर्नु, भू-क्षय, पहिरो तथा वातावरण प्रदूषण रोक्नु, विशिष्टकृत जडीबुटीको संरक्षण र विस्तार गर्दै व्यावसायीकरण गर्नु, महामारीको समयमा उद्योगलाई आवश्यक कच्चा पदार्थ नियमित रूपमा आपूर्ति गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

संरक्षित वन, जैविक विविधता : स्वच्छ र समृद्ध प्रदेश ।

४. उद्देश्य

- क. वनक्षेत्रको विकास एवं दिगो व्यवस्थापन गर्दै वातावरण, जैविक विविधता र जलाधारको संरक्षण गर्नु ।
- ख. वातावरणीय सेवाबाट प्राप्त हुने लाभ वृद्धि गरी समुदायलाई न्यायोचित वितरण सुनिश्चित गर्नु ।
- ग. उच्च मूल्य जडीबुटी र गैरकाष्ठ वन पैदावारको उत्पादन र मूल्य अभिवृद्धि गरी निर्यात प्रवर्द्धन गर्नु ।

५. रणनीति

- क. वन क्षेत्र तथा जैविक विविधताको वैज्ञानिक व्यवस्थापन र उपयोगमा स्थानीय जनताको पहुँच बढाउने ।
- ख. वनक्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी आय आर्जन र रोजगारीसँग आबद्ध गर्ने ।
- ग. जैविक विविधताको संरक्षण र पर्या-पर्यटनको विकास गर्ने ।
- घ. वनक्षेत्र भित्र र बाहिर धरातलीय सम्भाव्यताका आधारमा उच्च मूल्यका जडीबुटीको विकास र विस्तार गरी निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने ।
- ङ. अन्तर-सरकार, सरोकारवाला निकाय र निजी क्षेत्रसँगको समन्वयात्मक रूपमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा वन क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत	१.७५	१.७५	१.९०	१.९०	१.९०
२	वनले ढाकेको क्षेत्रफल	प्रतिशत	४३.७८	४३.७८	४३.७८	४३.७८	४३.७८
३	जैविक विविधता संरक्षण भएको क्षेत्र	वर्ग कि.मि.	६१३६	६१३६	६१३६	६३७०	६३७०
४	जलाधारको संरक्षण	संख्या	३३०	३३०	३३०	३३०	३३०
५	समुदायबाट व्यवस्थापन भएको वन समूह	संख्या	४७३३	४७६३	४७७५	४७८५	४८२५
६	समुदायबाट व्यवस्थापन भएको वनको क्षेत्रफल	हेक्टर	४५७३६४	४५७३८०	४५७४१०	४५७४४५	४५७५२५
७	उच्च मूल्यका जडीबुटी र गैरकाष्ठ वन पैदावारको उत्पादन	मे. टन	६५७०	१३६७	२५००	२५५०	२६००
९	काठ उत्पादन	क्यु.फि	१३६७९८००	१०९३७३६९	२७००००००	२९००००००	३०००००००
१०	दाउरा उत्पादन	चट्टा	२७९७	४७९८	७०००	७०००	७०००
११	राजस्व	रु. हजार	१९२६००	२८११७२	३३७४०६	३७११५०	४०८२६०
१२	मू.अ. कर	रु. हजार	५०३२६७	४४७३४६	४९२०८०	५४१२९०	५९५४२०
१३	प्रदेश सेवा शुल्क	रु. हजार	-	३१८१८	३५०००	३८५००	४२३५०
१४	वैज्ञानिक अनुसन्धानमा शैक्षिक संस्था तथा अनुसन्धान केन्द्रहरूसँग सहकार्य	संख्या	-	-	३	४	५
१५	जलवायुमैत्री दिगो विकास सञ्चालनमा स्थानीय तहसँग सहकार्य	संख्या	-	-	५	६	७
१६	हरित गृह ग्याँस उत्सर्जन (यातायात तथा उद्योग क्षेत्र)	प्रतिशत	-	-	८	७	६
१७	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभियान सञ्चालन गरिने विद्यालय	प्रतिशत	-	-	५	७	१०
१८	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी तालिम प्राप्त जनशक्ति	संख्या	-	-	१३०	१४५	१५०

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

(रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण				स्रोत		
	कुल	चालु	पूँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	१८२३०५४	१००५८२२	८१७२३२	१००४७५१	४२७९००	२६०४०३	१३००००
२०८०/८१	१९१४२०७	१०५६११३	८५८०९४	१०५४९८९	४४९२९५	२७३४२३	१३६५००
२०८१/८२	२००९९१७	११०८९१९	९००९९८	११०७७३८	४७१७६०	२८७०९४	१४३३२५

८. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३०७०००११	वन, वातावरण तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय	मन्त्रालयका काम कारबाहीलाई पारदर्शी, जबाफदेही, सदाचारयुक्त र प्रविधिमैत्री बनाई कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।	सालबसाली	७१२.५७		<ul style="list-style-type: none"> मन्त्रालयको काम कारबाहीमा पारदर्शिता, स्वच्छता र निष्पक्षतामा अभिवृद्धि भएको हुने सम्पादन हुने कामको कार्यविधि र अभ्यास बढी मितव्ययी र सदाचारयुक्त भएको हुने कर्मचारीमा जिम्मेवारी, उत्तरदायित्व र जबाफदेहीताको पक्षमा सुधार आएको हुने प्रविधिमैत्री कार्यस्थल, कार्यसम्पादनको स्तरमा थप सुधार आएको हुने
३०७००१०४	वातावरण संरक्षण कार्यक्रम	प्रदूषण नियन्त्रण सहितको वातावरण व्यवस्थापनका लागि आवश्यक प्रादेशिक नीति, कानून र प्रभावकारी संरचना निर्माण गर्नुका साथै शोध, अनुसन्धान र क्षमता अभिवृद्धि गर्नु ।	सालबसाली	५७.५		<ul style="list-style-type: none"> कम्तीमा १ वटा वातावरण प्रदूषण परीक्षण प्रयोग शाखा स्थापना भएको हुने मुख्य-मुख्य शहरमा वायु गुणस्तर मापन केन्द्र स्थापना भएको हुने

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३०७०२०११	प्रदेश वन निर्देशनालय	निर्देशनालय र मातहत निकायको काम कारवाहीलाई पारदर्शी, जबाफदेही, सदाचारयुक्त र प्रविधिमैत्री बनाई कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।	सालबसाली	७९३.८		<ul style="list-style-type: none"> कार्यालय/निकायको काम कारवाहीमा पारदर्शिता, स्वच्छता र निष्पक्षतामा अभिवृद्धि भएको हुने सम्पादन हुने कामको कार्यविधि र अभ्यास बढी मितव्ययी र सदाचारयुक्त भएको हुने कर्मचारीमा जिम्मेवारी, उत्तरदायित्व र जबाफदेहीताको स्पष्ट रूपमा सुधार आएको हुने प्रविधिमैत्री कार्यस्थल, कार्यसम्पादनको स्तरमा थप सुधार आएको हुने
३०७०२०१२	डिभिजन वन कार्यालयहरू	डिभिजन वन कार्यालयको काम कारवाहीलाई पारदर्शी, जबाफदेही, सदाचारयुक्त र प्रविधिमैत्री बनाई कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	सालबसाली	७३४६.०१		<ul style="list-style-type: none"> कार्यालय/निकायको काम कारवाहीमा पारदर्शिता, स्वच्छता र निष्पक्षतामा अभिवृद्धि भएको हुने, सम्पादन हुने कामको कार्यविधि र अभ्यास बढी मितव्ययी र सदाचारयुक्त भएको हुने, कर्मचारीमा जिम्मेवारी, उत्तरदायित्व र जबाफदेहीताको स्पष्ट रूपमा सुधार आएको हुने, प्रविधिमैत्री कार्यस्थल, कार्यसम्पादनको स्तरमा थप सुधार आएको हुने ।
३०७०२०१३	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरू	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयको काम कारवाहीलाई पारदर्शी, जबाफदेही, सदाचारयुक्त र प्रविधिमैत्री बनाई कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	सालबसाली	२६५.६२		<ul style="list-style-type: none"> कार्यालय/निकायको काम कारवाहीमा पारदर्शिता, स्वच्छता र निष्पक्षतामा अभिवृद्धि भएको हुने सम्पादन हुने कामको कार्यविधि र अभ्यास बढी मितव्ययी र सदाचारयुक्त भएको हुने कर्मचारीमा जिम्मेवारी, उत्तरदायित्व र जबाफदेहीताको स्पष्ट रूपमा सुधार आएको हुने प्रविधिमैत्री कार्यस्थल, कार्यसम्पादनको स्तरमा थप सुधार आएको हुने

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३०७०२१०१	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> जलाधार सम्पदाको उत्पादकत्व, उत्पादन र वातावरणीय सेवामा अभिवृद्धि गर्नु जलाधार क्षेत्रको संरक्षण, पुनर्स्थापना र दिगो उपयोग गर्नु 	सालबसाली	१८९०		<ul style="list-style-type: none"> एकीकृत जलाधार व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुने पहिरो तथा क्षतिग्रस्त भूमिको पुनरुत्थानको लागि कम खर्चिलो प्रविधि र कृषि वन प्रणालीको विकास गरी प्रविधि हस्तान्तरण गरेको हुने जलाधार संरक्षण र संवर्द्धन गर्न सार्वजनिक र निजी जग्गामा जल पुनर्भरणका लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुने
३०७०२१०२	वन्यजन्तु तथा वासस्थान संरक्षण कार्यक्रम	वन्यजन्तु तथा जैविक विविधताको भू-परिधिस्तर र एकीकृत रूपमा संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने साथै मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरणमा उल्लेखनीय सुधारमा गर्ने	सालबसाली	२६०		<ul style="list-style-type: none"> वन्यजन्तु र तिनको वासस्थान तथा दुर्लभ वनस्पतिको संरक्षण र व्यवस्थापनका भएको हुने रैथाने तथा सङ्कटापन्न अवस्थामा रहेका प्रजातिको संरक्षणमा सङ्घीय निकायसँग समन्वय गरी समयानुकूल कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिएको हुने हात्ती करिडोर विकास, रेड पाण्डा वासस्थान क्षेत्रको संरक्षण तथा जैविक विविधताले महत्त्वपूर्ण क्षेत्रको पहिचान भई संरक्षण र व्यवस्थापनको काम अगाडी बढेको हुने वन्यजन्तुको उद्धार र पुनर्स्थापनाको काम र मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरणमा सकारात्मक सुधार भएको हुने

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
३०७०२१०३	प्रदेश वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	वन व्यवस्थापनको माध्यमबाट वनजन्य उद्यम तथा पर्या-पर्यटनको विकास एवं वनजन्य वस्तु तथा सेवाको उत्पादन, मूल्य अभिवृद्धि एवं न्यायोचित वितरण टेवा पुर्‍याउनु ।	सालबसाली	१५२३.४८		<ul style="list-style-type: none"> • प्रदेश भित्रका प्राकृतिक तथा वृक्षारोपण गरिएको वनको अवस्था अनुसार दिगो रूपमा पुर्ण क्षमतामा काष्ठ र गैरकाष्ठ वन पैदावारको उत्पादनमा वृद्धि भएको हुने • वन क्षेत्रको दिगो संरक्षण, विकास र व्यवस्थापन गर्दै काठ र गैरकाष्ठ वन पैदावारको उत्पादकत्व र उत्पादन बढाई स्थानीय र राष्ट्रिय आवश्यकता परिपूर्ति भएको हुने
३०७०२१०४	प्रदेश हरित अभियान कार्यक्रम		सालबसाली	९५४.३७		<ul style="list-style-type: none"> • हिमाली क्षेत्रदेखि तराई क्षेत्र सम्ममा खाली निजी वन वा सार्वजनिक /सामुदायिक, सरकारी जग्गाहरूमा वन विकासको कार्यहरू सञ्चालन भएको हुने • तराई मधेस हरियाली कार्यक्रम मार्फत तराइको खाली/पर्ती/ऐलानी जग्गामा हरियाली अभिवृद्धि भएको हुने • प्रत्येक जिल्लामा १/१ वटा उच्च प्रविधियुक्त वन नर्सरी स्थापना भएको हुने
३०७०३०११	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र	यस केन्द्रको काम कारबाहीलाई पारदर्शी, जबाफदेही, सदाचारयुक्त र प्रविधिमैत्री बनाई कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।	सालबसाली	२५८.१२		<ul style="list-style-type: none"> • कार्यालय/निकायको काम कारबाहीमा पारदर्शिता, स्वच्छता र निष्पक्षतामा अभिवृद्धि भएको हुने • सम्पादन हुने कामको कार्यविधि र अभ्यास बढी मितव्ययी र सदाचारयुक्त भएको हुने • कर्मचारीमा जिम्मेवारी, उत्तरदायित्व र जबाफदेहीताको स्पष्ट रूपमा सुधार आएको हुने • प्रविधिमैत्री कार्यस्थल, कार्यसम्पादनको स्तरमा थप सुधार आएको हुने

९. जोखिम पक्षको अनुमान

कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा तोकिएबमोजिम बजेटको अभाव र कार्यान्वयन गर्ने दक्ष जनशक्तिको कमी हुन सक्ने भई तोकिएको लक्ष्य हासिल गर्न नसकिने आदि अनुमान गरिएको छ ।

परिच्छेद १४

यातायात व्यवस्था तथा सञ्चार मन्त्रालय

१४.१ यातायात पूर्वाधार विकास तथा यातायात व्यवस्थापन

१. पृष्ठभूमि

सडक यातायातलाई आर्थिक विकासको मूल मेरुदण्ड मानिन्छ। जल यातायातको कम सम्भावना भएको हाम्रो जस्तो मुलुकमा सडक यातायातको अति नै महत्त्व छ। सडकको सञ्जाल र यातायात सेवाको व्यवस्थापन सडक यातायात प्रणालीको एक अर्को परिपूरक हुन् । सडक निर्माण पछि यातायात सञ्चालनको उचित व्यवस्थापन गर्नका लागि यातायात सेवा प्रदायक र यससँग सम्बन्धित पक्षको नियमन गर्न अति नै जरुरी हुन्छ। नागरिकमैत्री, जिम्मेवार, सुरक्षित, आरामदायी, भरपर्दो, सस्तो तथा छिटो सेवा प्रदान गरी सुदृढ यातायात प्रणालीको विकास गर्नु आजको प्रमुख प्राथमिकता हो । (ऐन कानून पनि समेट्नु हुन)

प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा यातायात तथा भण्डारण क्षेत्रको योगदान ४.०८ प्रतिशत रहेको छ । नेपालको संविधानमा नागरिक आधारभूत आवश्यकतासम्बन्धी नीतिमा यातायात सुविधामा नागरिकहरूको सरल, सहज र समान पहुँच सुनिश्चित गर्दै यातायात क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने र वातावरण अनुकूल प्रविधिलाई प्राथमिकता दिँदै सार्वजनिक यातायातलाई प्रोत्साहन र निजी यातायातलाई नियमन गरी यातायात क्षेत्रलाई सुरक्षित, व्यवस्थित र अपाङ्गता भएका व्यक्ति अनुकूल बनाउने नीति रहेको छ। नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूची ५, ६ र ८ मा तीनै तहका सरकारहरूको यातायात सम्बन्धी अधिकारको बाँडफाँट गरेको छ।

हाल यस प्रदेशमा २०७९ चैत्र मसान्तसम्मको सवारी साधन दर्ता संख्या ७,७४,३९४ रहेको छ, जसमध्ये इलाममा ४,६९३, झापामा १,७४,८७३, विराटनगरमा ६,५७५, सुनसरीमा ४,८८,४७२, धनकुटामा ३३९, उदयपुरमा ९,२४८ र ओखलढुङ्गामा २८५ दर्ता कायम रहेका छन् भने सवारी चालक अनुमतिपत्र वितरण संख्या जम्मा ५,३०,२२८ रहेकोमा सुनसरीबाट ३,३२,७७८, झापाबाट १,८४,०३५, इलामबाट ४,९५७, गाईघाट उदयपुरबाट ७,५६६ र धनकुटाबाट १,७५२ वितरण भएको छ । यस प्रदेश अन्तर्गतका सार्वजनिक सवारी साधनहरूको स्थायी बाटो इजाजत पत्र ६५ वटा र अस्थायी बाटो इजाजत पत्र १३२ वटा रहेका छन्।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

सार्वजनिक यातायात निजी क्षेत्रको मात्र लगानी रहेको हुँदा नीति कार्यान्वयनमा जटिलता, निजी क्षेत्रको लगानीको प्रत्याभूत हुन नसक्नु, कानूनको परिपालनमा नागरिकको सचेतनामा कमी, उचित मापदण्ड र गुणस्तरहीन सडक संरचनाको कारण दुर्घटना बढी हुनु, बिना अध्ययन र अनुसन्धान सवारीको आयातलाई प्राथमिकता दिनु, संस्थागत एवम् सङ्गठनात्मक संरचना अलमलमा पर्नु, सूचना र प्रविधिको प्रयोगमा कमी, यातायात व्यवस्थापन क्षेत्रमा अध्ययन र अनुसन्धानमा कमी, कार्यालयको भौतिक पूर्वाधारको उचित व्यवस्थापन नहुनु, संविधान बमोजिम तीनै वटा तहका यातायात क्षेत्रका एकल एवम् साझा अधिकारका विषयमा किटानी हुन नसक्नु, कमजोर ट्राफिक व्यवस्थापन हुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

संविधानबमोजिम तीनै तहको सरकार बीच यातायात क्षेत्रको अधिकारको बाँडफाँट विषय किनारा लगाउनु, सवारी आयातलाई नियन्त्रण गर्नु, सडकमा हुने दुर्घटनालाई न्यूनीकरण गर्नु, यातायात कार्यालयमा सूचना र प्रविधिको प्रयोग

लागू गर्नु, यातायात व्यवस्था कार्यालयहरूको पर्याप्त भौतिक संरचना तयार गर्नु, यातायात सम्बन्धमा नागरिकमा सचेतना जगाउनु, कारखाना/वर्कशप तथा सवारी प्रशिक्षण केन्द्रलाई दर्ता तथा नवीकरण गराउने, नागरिकमा सडक यातायात सम्बन्धी सचेतना जागरण गराउनु, निजी क्षेत्रको लगानीको प्रत्याभूति गराउनु, वैकल्पिक ऊर्जा र पेट्रोलियम पदार्थ दुवैबाट चलन सक्ने सवारी साधनलाई व्यवस्थित बनाउनु, *** (प्रयोगमा नआएका पुराना सवारी साधनको व्यवस्थापन गर्नु) आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

सर्वसुलभ, छिटो छरितो, सुरक्षित, भरपर्दो, आरामदायी र अपाङ्गता मैत्री यात्राको आधार: सुदृढ यातायात व्यवस्थापन प्रणालीको बिस्तार ।

४. उद्देश्य

यातायात व्यवस्थापन प्रणालीलाई सुदृढ बनाउने ।

५. रणनीति

- क. सूचना प्रविधिलाई यातायात कार्यालयको कार्यसम्पादनमा आबद्ध गर्ने ।
- ख. कर्मचारीको कार्यदक्षता अभिवृद्धि गर्ने ।
- ग. संस्थागत तथा सङ्गठनात्मक संरचनामा सुधार गर्ने ।
- घ. कार्यालयको भौतिक पूर्वाधार विकासमा जोड दिने ।
- ङ. यातायात क्षेत्रको अध्ययन र अनुसन्धानका लागि संस्थागत संरचना गठन गर्ने ।
- च. निर्माण सम्पन्न भएका सडकमा बाटो इजाजत पत्रका लागि अनुमति दिइने सम्बन्धी अध्ययन र अनुसन्धान गर्ने ।
- छ. सार्वजनिक यातायातको क्षेत्रमा विद्युतीय प्रणाली जडानका लागि प्रोत्साहन गर्ने ।
- ज. निजी क्षेत्रलाई लगानीका लागि प्रोत्साहन गर्ने ।

१४.२ सूचना तथा सञ्चार प्रविधि

१. पृष्ठभूमि

सूचना सञ्चारले विश्वलाई नै एकै ठाउँमा ल्याई विश्व ग्रामको रूपमा विकसित गरेको छ। सूचना सञ्चार विनाको जीवन कल्पना गर्न नसकिने अवस्था सृजना भएको छ । संविधानमा सूचनाको हक मौलिक हकको रूपमा व्यवस्था गरी आधारभूत लोकतान्त्रिक मूल्य र मान्यताको संरक्षणको पहरेदारको रूपमा लिएको देखिन्छ। संविधान अनुसार सूचनाको मौलिक हकको संरक्षण र संवर्द्धन गर्दै आमसञ्चारलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, मर्यादित, जिम्मेवार र व्यावसायिक बनाउन आवश्यक व्यवस्था गर्ने नीति निर्देश गरेको छ । यस प्रदेशमा सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रलाई नियमन गर्न प्रदेश रेडियो, एफ.एम. र टेलिभिजन प्रसारण सम्बन्धी ऐन, २०७५ जारी भएको छ ।

यस प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रको योगदान १.८७ प्रतिशत रहेको छ । यस प्रदेशमा १३२ वटा एफ.एम. रेडियो, ७ वटा टेलिभिजन प्रसारक, ७ वटा दूरसञ्चार सेवा प्रदायक, ७ वटा टेलिभिजन वितरक, ७ वटा इन्टरनेट सेवा प्रदायक र ७ वटा छापा सञ्चार माध्यम दर्ता भई सञ्चालनमा छन्। प्रदेश स्तरका सरकारी निकायमा सूचना अधिकारीको व्यवस्था भएको छ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

सूचना तथा सञ्चारमा सर्वसुलभ पहुँच स्थापित हुन नसक्नु, सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधिको प्रयोग न्यून हुनु, सूचनामैत्री कार्य संस्कारको कमी हुनु, विद्यमान संघीय कानूनमा संघीयताको मर्म अनुरूप आवश्यक संशोधन हुन नसक्नु, विषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धित दक्ष जनशक्तिको कमी, जनतामा सूचना प्रविधि सम्बन्धी चेतनाको स्तर न्यून रहनु, आमसञ्चार क्षेत्रमा पेशागत र व्यावसायिक आचारसंहिताको अवलम्बन हुन नसक्नु, प्रदेश सरकार र अन्य सरोकारवाला बीच उचित समन्वयको कमी, अनलाइन मिडिया तथा सामाजिक सञ्जालको दुरुपयोगको कारण सामाजिक जीवनमा नकारात्मक असर पर्नु, आमसञ्चार माध्यमको आचारसंहिता तथा मापदण्ड पालना नहुनु, प्रदेश data center स्थापना गर्न नसक्नु, IT Park स्थापना हुन नसक्नु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

सङ्घीय सरकारले बनाउनु पर्ने आवश्यक ऐन कानून तर्जुमा गर्न समन्वय गर्नु, सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको पहुँच ग्रामीण इलाकासम्म विस्तार गर्नु, आमसञ्चार क्षेत्र विशेष गरी विद्युतीय सञ्चार माध्यमलाई मर्यादित र विश्वसनीय बनाउनु, सूचना सञ्चार क्षेत्रमा विकसित नवीन प्रविधिको समय सापेक्ष उपयोग गर्नु, सार्वजनिक सञ्चारका क्षेत्रमा कार्यरत सञ्चारकर्मीहरूको क्षमता विकास गर्नु, सूचना मैत्री कार्य संस्कारको विकास गर्नु, सरकारद्वारा निर्धारण गरेको न्यूनतम पारिश्रमिक पालना गराउनु, चलचित्र क्षेत्रको व्यावसायिक विकास गर्नु, आमसञ्चार माध्यमको आचारसंहिता तथा मापदण्डको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

आम नागरिकमा गुणस्तरीय तथा विश्वसनीय सूचना प्रविधिको पहुँच समृद्ध प्रदेशको आधार ।

४. उद्देश्य

- क. सबै नागरिकको सूचनामा पहुँच सहज बनाउनु ।
- ख. आमसञ्चार माध्यमलाई विश्वसनीय, व्यावसायिक र प्रतिस्पर्धी बनाउनु ।
- ग. सूचना प्रविधिको प्रयोगबाट सार्वजनिक सेवालाई सहज एवम् सर्वसुलभ बनाउनु ।

५. रणनीति

- क. जनताको सुसूचित हुन पाउने सूचनाको हकको प्रत्याभूति गर्ने ।
- ख. पत्रकारिता पेसालाई सम्मानित र मर्यादित पेशाको रूपमा विकास गर्ने ।
- ग. चलचित्र क्षेत्रको विकास र प्रवर्द्धन गर्ने ।
- घ. प्रदेशलाई डिजिटल प्रदेशको रूपमा स्थापित गर्ने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	विद्यमान सडकको सर्वयाममा स्तरोन्नति	कि.मि.	३२००	३४००	३६००	३८००	४०००
२	वैकल्पिक यातायात सुविधाको विस्तार	कि.मि.	२५०	३००	३५०	४००	४५०
३	यातायात व्यवस्थापन प्रभावकारीता	स्थानीय तह सङ्ख्या	६५	७०	७५	८०	८५

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

(रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण				स्रोत		
	कुल	चालु	पूँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	३०५०००	२६१२००	४३८००	२८७५१०	१७४९०	०	०
२०८०/८१	३२०२५०	२७४२६०	४५९९०	३०१८८६	१८३६५	०	०
२०८१/८२	३३६२६३	२८७९७३	४८२९०	३१६९८०	१९२८३	०	०

८. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत	पुस्त्याई	
३५८०००११	यातायात व्यवस्था तथा सञ्चार मन्त्रालय	<ul style="list-style-type: none"> मन्त्रालयको काम कारबाहीलाई पारदर्शी, जबाफदेही, सदाचारयुक्त, प्रविधिमैत्री बनाई कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गरी यातायात व्यवस्थापन प्रणालीमा सुधार गर्ने मातहतका कार्यालयको यातायात व्यवस्थापन प्रणालीमा सुधार गर्ने 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> मन्त्रालयको काम कारबाहीमा पारदर्शिता, स्वच्छता र निष्पक्षतामा अभिवृद्धि भएको हुने सम्पादन हुने कामको कार्यविधि र अभ्यास बढी मितव्ययी र सदाचारयुक्त भएको हुने कर्मचारीमा जिम्मेवारी, उत्तरदायित्व र जबाफदेहीताको स्पष्ट रूपमा सुधार आएको हुने प्रविधिमैत्री कार्यस्थल, कार्यसम्पादनको स्तरमा थप सुधार आएको हुने
३५८०३०११	यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालयहरू	<ul style="list-style-type: none"> कार्यालयको काम कारबाहीलाई पारदर्शी, जबाफदेही, सदाचारयुक्त, प्रविधिमैत्री बनाई कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गरी यातायात व्यवस्थापन प्रणालीमा सुधार गर्ने 	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> कार्यालयको काम कारबाहीमा पारदर्शिता, स्वच्छता र निष्पक्षतामा अभिवृद्धि भएको हुने सम्पादन हुने कामको कार्यविधि र अभ्यास बढी मितव्ययी र सदाचारयुक्त भएको हुने कर्मचारीमा जिम्मेवारी, उत्तरदायित्व र जबाफदेहीताको स्पष्ट रूपमा सुधार आएको हुने प्रविधिमैत्री कार्यस्थल, कार्यसम्पादनको स्तरमा थप सुधार आइ जन गुनासो व्यवस्थापन भएको हुने
	यातायात व्यवस्था कार्यालयहरू					

९. जोखिम पक्षको अनुमान

कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा तोकिएबमोजिम बजेटको अभाव र कार्यान्वयन गर्ने दक्ष जनशक्तिको कमी हुन सक्ने भई तोकिएको लक्ष्य हासिल गर्न नसकिने आदि अनुमान गरिएको छ ।

परिच्छेद १५

पर्यटन तथा संस्कृति मन्त्रालय

१५.१ पर्यटन

१. पृष्ठभूमि

राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको एक महत्त्वपूर्ण आधारको रूपमा रहेको पर्यटन क्षेत्र यस प्रदेशमा प्रचुर सम्भावना रहेको छ । प्रदेश नं. १ को पर्यटन क्षेत्र बहु-विशेषताले भरिपूर्ण रहेको छ । सर्वोच्च शिखर सगरमाथा (८,८४८.८६ मि.) देखि नेपालको होचो स्थान कचनकवल (६५ मि.) समेत रहेको आठ हजार मिटरभन्दा अग्ला हिमशिखरहरूमध्ये ५ वटा यस प्रदेशमा रहेका छन् । नेपालको संविधानले पर्यटनलाई सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीनै तहको अधिकार सूचीमा समेटिएको छ । नेपाल सरकारले पहिचान गरेका १०० वटा गन्तव्य स्थल मध्ये १६ वटा धार्मिक तथा रमणीय स्थल यस प्रदेश अन्तर्गत पर्दछन् जसमा बराहक्षेत्र, पाथीभरा, हलेसी महादेव, कन्याम, तीनजुरे-मिल्के-जलजले, गुफापोखरी जस्ता प्रमुख गन्तव्य रहेका छन् । प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (आ.व. २०७८/७९) मा पर्यटन अन्तर्गत होटल तथा रेष्टुरेन्ट तर्फको योगदान १.३२ प्रतिशत रहेको छ । प्रदेशको महत्त्वपूर्ण पर्यटकीय स्थल मुन्धुम ट्रेलको ८८ कि.मि. मध्ये करिब ६९ कि.मि. निर्माण सम्पन्न भइसकेको छ ।

विभिन्न धर्म, संस्कृति, भाषा, कला, प्राचीन तथा ऐतिहासिक सम्पदा नेपालको मौलिक राष्ट्रिय पहिचान हुन् । यस प्रदेशमा नेपाली, मैथिली, लिम्बु, थारू, तामाङ, मगर, राई (वान्तवा, चाम्लिङ आदि), नेवार, शेर्पा, राजवंशी, सन्थाल लगायत करिब १०० भन्दा बढी भाषा बोलिन्छन् । विभिन्न जातजाति, भाषा, वेषभूषा, रहनसहनका मानिसको बसोबास रहेको यो प्रदेश ऐतिहासिक, पुरातात्विक र सांस्कृतिक दृष्टिले समृद्ध रहेको छ । विविध भाषा, लिपी, संस्कृति, ललितकला र धर्मको संरक्षण र प्रयोग एवं गुठी व्यवस्थापन प्रदेशको कार्यक्षेत्रभित्र पर्दछन् ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

प्रदेशभित्रका महत्त्वपूर्ण सम्भावना बोकेका पर्यटकीय क्षेत्र तथा गन्तव्यको प्रचार-प्रसार नहुनु, विकास र विविधीकरण हुन नसक्नु, भारतीय र तेस्रो मुलुकबाट भित्रने पर्यटकको आगमन सङ्ख्या बढाउन नसक्नु, धार्मिक, साहसिक, पद यात्रामा आधारित पर्यटनको उपयुक्त पूर्वाधार तयार गर्न नसक्नु, पर्यटकलाई आकर्षक सेवा सुविधा, पर्यटकीय वस्तु, पर्याप्त सूचना प्रवाहको व्यवस्था गर्न नसक्नु, आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकको व्यवस्थित अभिलेख नहुनु, कोरोना महामारीका कारण अस्तव्यस्त बनेको पर्यटन व्यवसायलाई पुनः उत्थान गर्न नसकिनु, भाषा साहित्य, सम्पदा, कला र संस्कृतिको खोज अनुसन्धान, सर्वेक्षण र संरक्षणको कमी हुनु, राष्ट्रिय पहिचान र गौरवका रूपमा भाषा, संस्कृति, सम्पदा, साहित्यको विकास गर्न नसक्नु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

पर्यटकीय सम्भावनाका क्षेत्रमा पर्यटन पूर्वाधार विकास गर्नु, पर्यावरण अनुकूल उद्योगको विकास गर्नु, अन्तर-प्रदेश पर्यटकीय गन्तव्य जोडन हवाई सेवा सञ्चालन गर्नु, पर्यटकीय स्थलको विकास, विविधीकरण, प्रचार-प्रसार तथा बजारीकरण गर्दै पर्यटन सूचना व्यवस्थापन प्रणाली व्यवस्थापन तथा पर्यटन व्यवसाय सम्बद्ध क्षेत्रको क्षमता वृद्धि गर्नु, कोरोना महामारीबाट शिथिल भएको पर्यटन व्यवसाय र पर्यटन क्षेत्रलाई पुनः सुचारु गर्नु, बढ्दो शहरीकरणका कारण लोप हुन लागेका भाषा कला, साहित्य, संस्कृति तथा सम्पदाको जगेर्ना गर्दै मातृभाषा तथा लिपिसम्बन्धी

समस्या समाधान गर्नु, परम्परागत वेषभूषा, स्थानीय उत्पादन र खानपानको जगेर्ना गर्नु, यात्रा कार्यक्रम सूची (itinerary) को ब्राण्डिङ तथा प्रवर्द्धन गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

पर्यटन क्षेत्रको दिगो विकास प्रदेश समृद्धिको आधार ।

४. उद्देश्य

क. प्रदेशलाई मुलुकको पर्यावरण अनुकूल प्रमुख पर्यटन गन्तव्यको रूपमा विकास गर्नु ।

ख. पर्यटकको सङ्ख्या, बसाइ क्रय दर वृद्धि गर्नु ।

ग. पर्यटनलाई स्थानीय अर्थतन्त्र र रोजगारीसँग आबद्ध गर्नु ।

५. रणनीति

क. पर्यटकीय गन्तव्य र उपजको विकास, विविधीकरण र प्रवर्द्धन गर्ने ।

ख. पर्यटन सेवा सुविधाको व्यावसायीकरण गरी अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड तथा मान्यता अनुरूप स्तरीकरण गर्ने ।

ग. पर्यटकीय ब्राण्डिङ गरि विश्वमा प्रदेशको प्रचार गर्ने ।

घ. पर्यटकीय सेवा सुविधाको वृद्धि गरि पर्यटनलाई स्थानीय अर्थतन्त्र र रोजगारीसँग आबद्ध गर्ने ।

ङ. पर्यटकीय विकासमा पछि परेको तर सम्भावना राम्रो भएको क्षेत्रको पहिचान र विकासमा जोड दिने ।

च. संस्थागत व्यवस्था, समन्वय र सहकार्य गर्ने ।

१५.२ भाषा, कला, साहित्य, संस्कृति तथा सम्पदा संरक्षण

१. पृष्ठभूमि

कला, भाषा, धर्म, संस्कृति, ऐतिहासिक सम्पदा, परोपकारी गुठी प्रणाली आदि नेपालको मौलिक राष्ट्रिय पहिचान हुन् । संविधानमा नेपाललाई बहुजातीय, बहुभाषिक, बहुधार्मिक र बहुसांस्कृतिक विशेषतायुक्त राष्ट्रका रूपमा परिभाषित गरेको छ । नेपालमा बोलिने सबै मातृभाषालाई राष्ट्र भाषाको रूपमा अवलम्बन गर्दै आफ्नो भाषा, लिपि, संस्कृति, सांस्कृतिक सभ्यता र सम्पदाको संवर्द्धन र संरक्षण गर्ने हक प्रदान गरेको छ । यसैगरी ऐतिहासिक, पुरातात्विक तथा सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण, संवर्द्धन र विकासका लागि अध्ययन अनुसन्धान, उत्खनन तथा प्रचार-प्रसार गर्ने, राष्ट्रिय सम्पदा, कला, साहित्य र सङ्गीतको विकासमा जोड दिने नीति अवलम्बन गरेको छ ।

प्रदेशमा नेपाली (४२.७), मैथिली (११.२), लिम्बु (७.३), थारू (३.९), बान्तवा (२.९) लगायत करिब १०० भन्दा बढी भाषा बोलिन्छन् । लिम्बू, राई, धिमाल, राजवंशी, सन्थाल र किसान लगायतका भाषा बोलिने मूल स्थान यही प्रदेश हो । जातजाति, भाषा, भेष-भूषा, रहनसहनका मानिसको बसोबास रहेको यस प्रदेश ऐतिहासिक, पुरातात्विक र सांस्कृतिक दृष्टिले समृद्ध छ । विविध भाषा, लिपि, संस्कृति, ललितकला र धर्मको संरक्षण र प्रयोग एवं गुठी व्यवस्थापन प्रदेशको कार्यक्षेत्रभित्र पर्दछन् ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

मातृभाषा, साहित्य, सम्पदा, कला र संस्कृतिको सोध, खोज, अनुसन्धान र सर्वेक्षण तथा संरक्षणको कमि हुनु, भाषा, कला एवं संस्कृतिको क्षेत्रमा कार्यरत संघ-संस्था र सरकारका बिच प्रभावकारी सहकार्य हुन नसक्नु, मौलिक संस्कृतिलाई जगेर्ना गर्दै पुस्तान्तरण गर्न नसक्नु, राष्ट्रिय पहिचान र गौरवका रूपमा भाषा, संस्कृति, सम्पदा तथा

साहित्यको विकास गर्न नसक्नु, स्वरोजगार, आय-आर्जन र स्थानीय विकासको स्रोतको रूपमा यसलाई प्रयोग गर्न नसक्नु, आमनागरिकमा मौलिक तथा स्वदेशी उत्पादन प्रति मोह घट्दै जानु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

विभिन्न मातृभाषा र लिपिको अभाव तथा मानकीकरणको समस्या समाधान गर्नु, लोपोन्मुख भाषा, कला साहित्य, संस्कृतिको तथा सम्पदा संरक्षण गर्नु, भाषा, कला साहित्य, संस्कृति तथा सम्पदा र आर्थिक सामाजिक विकासको अन्तरसम्बन्ध स्थापित गरी विकास निर्देशित गर्नु, बढ्दो शहरीकरणका कारण मूर्त र अमूर्त संस्कृति विनाश र परिवर्तन हुँदै जानु, विद्यालय तहदेखि नै भाषा, कला तथा संस्कृतिको संरक्षण र संवर्द्धनको व्यवस्था गर्नु, मौलिक परम्परागत लोक बाजाको संरक्षण र संवर्द्धन गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

बहुल सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण र संवर्द्धन : सामाजिक न्यायपूर्ण प्रदेश ।

४. उद्देश्य

प्रदेशभित्रको भाषा, कला, साहित्य तथा सङ्गीत क्षेत्रको संवर्द्धन र विकास गरी धार्मिक, भाषिक र सांस्कृतिक एकता र सद्भाव कायम गर्नु ।

५. रणनीति

भाषा, लिपि, संस्कृति, कला तथा धार्मिक सम्पदाको संरक्षण र संवर्द्धन गर्ने ।

१५.३ गुठी व्यवस्थापन

१. पृष्ठभूमि

गुठी व्यवस्थापन नेपालको नितान्त मौलिक व्यवस्थापकीय शैली हो । नेपालको संविधान, २०७२ मा प्रदेशको अधिकारको सूचीमा गुठी व्यवस्थापन समावेश छ । त्यसैगरी संविधानको धारा २९० को उपधारा १ मा गुठीको मूलभूत मान्यतामा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी गुठी जग्गामा भोगाधिकार भइरहेको किसान एवं गुठीको अधिकारका सम्बन्धमा सङ्घीय संसदले आवश्यक कानून बनाउन सक्ने व्यवस्था रहेको छ । गुठी सम्पत्तिको व्यवस्थित अभिलेख नहुँदा प्रभावकारी संरक्षण एवं उपयोग हुन नसकि अतिक्रमण बढ्दै गएको अवस्था छ । गुठी सम्पत्तिको संरक्षणमा सरोकारवालाको भूमिका सशक्त देखिएको छैन ।

नेपाल सरकार मन्त्रपरिषदले स्वीकृत कार्य विस्तृतीकरणका अनुसार गुठी जग्गा व्यवस्थापनसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन, सार्वजनिक गुठी अन्तर्गतका जग्गा जमिन र सम्पत्तिको संरक्षण र अभिलेख व्यवस्थापन, गुठी जग्गा र गुठी व्यवस्थापनका सन्दर्भमा सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहसँग सहयोग एवं समन्वय र परम्परागत रूपमा गुठी अन्तर्गत चली आएका विभिन्न जात्रा, पर्वको सञ्चालन र व्यवस्थापन कार्य प्रदेशले गर्ने गरी कार्य विभाजन गरिएको छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

प्रदेशस्तरमा रहेका गुठीको यकिन तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसक्नु, गुठीका प्रकृति एवं सम्पत्तिको विवरण यकिन नहुनु, गुठी सम्पत्तिको पर्याप्त संरक्षण एवं उपयोग हुन नसक्नु, गुठीका अधिकांश घर, पाटी, पौवा तथा सत्तल मर्मत सम्भारका लागि जिम्मेवार संस्थागत प्रबन्ध प्रभावकारी नहुनु, गुठी जग्गामा अतिक्रमण बढ्दै जानु, गुठी सम्पदाको मर्मत सम्भारको लागि सरकारले खर्च गर्नुपर्ने अवस्था रहनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

गुठी सम्पत्तिको तथ्याङ्क यकिन गर्नु, गुठी सम्पदाको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

गुठी सम्पदाको संवर्द्धन : सम्पदा र सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण ।

४. उद्देश्य

गुठीसँग सम्बन्धित ऐतिहासिक मठ, मन्दिर तथा सम्पदाको संरक्षण, संवर्द्धन र विकास गर्नु ।

५. रणनीति

क. गुठी सम्पत्तिको अभिलेखीकरण, संरक्षण एवं व्यवस्थापन गर्ने ।

ख. गुठी सम्पत्तिको उपयोगिता अभिवृद्धि गरी सामूहिक हितमा उपयोग गर्ने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा पर्यटन (होटल रेष्टुरेन्ट क्षेत्रको योगदान)	प्रतिशत	१.५०	१.३२	१.७५	२.०५	२.५०
२	पर्यटन क्षेत्रबाट रोजगारी सिर्जना	सङ्ख्या	३८१००	४०२००	४४३६५	४८०००	५१०००
३	पर्यावरण अनुकूल पर्यटकीय गन्तव्य	सङ्ख्या	३०	३२	४५	५०	५५
४	पर्यटकको सङ्ख्या भारतीय	प्रति सप्ताह हजार	२६३	२७०	३४८	३५०	३९८
५	पर्यटकको सङ्ख्या तेस्रो मुलुक		५९.५०	६५.५०	७९.००	८५.००	९०.००
६	बसाई भारतीय	दिन	६.००	६.३०	६.६०	७.००	७.५०
७	तेस्रो मुलुक	दिन	१३.६०	१३.९९	१४.६०	१५.००	१५.४०
८	प्रति दिन प्रति व्यक्ति खर्च (USSD)	भारतीय	२४.६०	२८.६०	३५.२०	४०.००	४४.००
९	प्रति दिन प्रति व्यक्ति खर्च (USSD)	तेस्रो मुलुक	६०	६५	७२	८०	८६.६०
१०	स्थानीय अर्थतन्त्र तथा अप्रत्यक्ष रोजगारीमा आबद्ध पर्यटन	सङ्ख्या (हजार)	५७.५०	६७	८३	९४	९९

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

(रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण			स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	११२२६५०	१४४६००	९७८०५०	९१३३५०	१६५०००	४४३००	०
२०८०/८१	११७८७८३	१५१८३०	१०२६९५३	९५९०१८	१७३२५०	४६५१५	०
२०८१/८२	१२३७७२२	१५९४२२	१०७८३००	१००६९६८	१८१९१३	४८८४१	०

८. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

ब.उ.श्री.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत	पुस्त्याई	
३०७०००१२	पर्यटन विकास कार्यालय	पर्यटन कार्यालयको काम कारवाहीलाई पारदर्शी, जबाफदेही,सदाचारयुक्त र प्रविधिमैत्री बनाई कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> कार्यालयको काम कारवाहीमा पारदर्शिता,स्वच्छता र निष्पक्षतामा अभिवृद्धि भएको हुने सम्पादन हुने कामको कार्यविधि र अभ्यास बढी मितव्ययी र सदाचारयुक्त भएको हुने कर्मचारीमा जिम्मेवारी, उत्तरदायित्व र जबाफदेहीताको स्पष्ट रूपमा सुधार आएको हुने प्रविधिमैत्री कार्यस्थल, कार्यसम्पादनको स्तरमा थप सुधार आएको हुने

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत	पुस्त्याई	
३०७००१०२३	पर्यटन प्रवर्द्धन तथा पूर्वाधार विकास आयोजना	पर्यटन प्रवर्द्धन ,विकास र विविधीकरणका लागि आवश्यकता अनुसार अध्ययन अनुसन्धान तथा पूर्वाधार निर्माण गर्दै पर्यटकीय क्षेत्रको विकास गर्ने	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> पर्यटकीय गन्तव्यको विकास,विविधीकरण, Branding र Marketing का लागि पर्यटकीय क्षेत्र जोडने गरी कोरिडोर अवधारणामा पर्यटन विकास भएको हुने पर्यटकीय ब्राण्ड तयार भई प्रचार-प्रसारका कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुने स्थानीय आर्थिक विकासको लागि पदमार्ग निर्माण (Tiled) मार्फत पहाडी तथा हिमाली क्षेत्रमा ५०० कि.मि. सुरक्षित, आकर्षक र दिगो पदमार्गको निर्माण भएको हुने
३५०००१०१३	भाषा कला संस्कृति तथा पुरातत्त्व संरक्षण एवं पुस्तकालय विकास कार्यक्रम	भाषा, कला, साहित्य तथा संस्कृतिको खोज, अध्ययन, अनुसन्धान, संरक्षण, संवर्द्धन र प्रवर्द्धन गर्ने				<ul style="list-style-type: none"> प्रदेशभित्र रहेका धार्मिक, सांस्कृतिक, पुरातात्त्विक तथा ऐतिहासिक स्थलको खोज अध्ययन, अनुसन्धान,संरक्षण र प्रवर्द्धन भएको हुने लोपोन्मुख र सीमान्तकृतका साथै किराँत, थारू, मैथिली, कोशी लगायत विभिन्न सभ्यताको खोज, अध्ययन तथा अनुसन्धान गरी यससँग सम्बन्धित क्षेत्र पर्यटकीय सांस्कृतिक स्थलको रूपमा विकास भएको हुने ऐतिहासिक पुरातात्त्विक महत्त्व बोकेका गढी किल्लाको खोज, अनुसन्धान, संरक्षण तथा संवर्द्धन गरी पर्यटकीय स्थलको रूपमा विकास गरिने

९. जोखिम पक्षको अनुमान

कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा तोकिएबमोजिम बजेटको अभाव र कार्यान्वयन गर्ने दक्ष जनशक्तिको कमी हुन सक्ने भई तोकिएको लक्ष्य हासिल गर्न नसकिने आदि अनुमान गरिएको छ ।

परिच्छेद १६ प्रदेश सभा

१. पृष्ठभूमि

संविधानको भाग १४ (धारा १७५-१९६) मा प्रदेश व्यवस्थापिका सम्बन्धी व्यवस्था छ । प्रदेशलाई निर्वाचन प्रयोजनको लागि प्रतिनिधि सभातर्फ २८ क्षेत्रमा तथा प्रदेश सभातर्फ ५६ क्षेत्रमा विभाजन गरिएको छ । प्रदेश सभामा प्रदेशबाट प्रतिनिधि सभामा पहिलो हुने निर्वाचित हुने निर्वाचन प्रणाली बमोजिम निर्वाचित हुने सदस्य सङ्ख्याको दोबर सङ्ख्यामा हुन आउने सदस्य र त्यो सदस्य सङ्ख्यालाई ६० प्रतिशत मानी बाँकी ४० प्रतिशतमा समानुपातिक निर्वाचन प्रणालीबाट निर्वाचित हुने सदस्य सहित एक सदन रहने व्यवस्था संविधानले गरेको छ । तदनुसार प्रदेश सभामा प्रत्यक्ष तथा समानुपातिक तर्फबाट गरी जम्मा ९३ जना सदस्य रहने व्यवस्था छ । प्रदेश व्यवस्थापिकाको मातहतमा ७ वटा प्रदेश सभा विषयगत समितिको गठन भएको छ । जसमा न्याय, प्रशासन तथा विधायन समिति, सुशासन तथा योजना समिति, अर्थ समिति, सार्वजनिक लेखा समिति, सामाजिक विकास समिति, उद्योग, पर्यटन तथा वातावरण समिति र प्राकृतिक स्रोत तथा पूर्वाधार विकास समिति रहेका छन् ।

संविधान: शक्ति पृथकीकरणको सिद्धान्त अनुसार प्रदेश व्यवस्थापिकाले प्रदेशको अधिकार क्षेत्रमा पर्ने आवश्यकता अनुसारको कानून निर्माण गर्ने, कानूनको समय सापेक्ष संशोधन गर्ने प्रमुख जिम्मेवारी प्राप्त गरेको छ भने Mini Parliament को नामले समेत चिनिने संसदीय समितिले सरकारका काममा संसदीय निगरानी समेत निरन्तर गरी रहने व्यवस्था छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

यथेष्ट पूर्वाधार संरचना नहुनु, विधि निर्माण प्रक्रिया र संसदीय निगरानीलाई अनुसन्धानमुखी बनाउन नसकिनु, समितिका बिचमा कार्यक्षेत्र र गतिविधिमा स्पष्टता नहुनु, संसदीय दल कार्यालयमा पूर्वाधारको अभाव हुनु, संसदीय गतिविधिमा सूचना प्रविधिको पर्याप्त उपयोग नहुनु, प्रदेश सभा सचिवालयमा जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम पर्याप्त मात्रामा सञ्चालन गर्न नसकिनु, संसदमा उठाइने विषयवस्तु तथा विधेयकमा पर्याप्त अध्ययन तथा खोज अनुसन्धान हुन नसक्नु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

मापदण्डबमोजिम सुरक्षा संयन्त्रको व्यवस्था गर्नु, संस्थागत समन्वयको स्थापना गर्नु, संसदीय समितिको कार्यक्षेत्र स्पष्ट पार्नु, पर्याप्त भौतिक संरचनाको व्यवस्था गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

जनमुखी र जबाफदेही प्रदेश सभा ।

४. उद्देश्य

- क. संविधानको मर्म र भावना अनुरूप प्रदेशको आवश्यकता तथा जनसरोकारका विषयसम्बन्धी कानून निर्माण र संशोधन गर्नु ।
- ख. सरकारलाई पूर्णतः पारदर्शी जबाफदेही र उत्तरदायी बनाउने कार्यमा सहयोग गर्नु ।
- ग. व्यापक अनुसन्धान र बहसमा आधारित तथा दिगो विकासमा सहयोगी हुने गरी विधि निर्माण गर्नु ।

५. रणनीति

- क. संविधानको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यकता अनुसारको कानून निर्माण गर्ने ।
- ख. संसद र नागरिक बिचको सम्बन्धलाई सुमधुर बनाउने क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने ।
- ग. आर्थिक विकासलाई सहयोग पुग्ने गरी संसदीय निगरानी राख्ने ।
- घ. विषयगत समितिलाई अनुसन्धान गर्ने र विकासका एजेन्डामा व्यापक छलफल हुने मञ्चको रूपमा विकास गर्ने ।
- ङ. स्थानीय तहका विधायीकी कार्यमा सहजीकरण र ज्ञान हस्तान्तरण गर्ने ।
- च. प्रदेश सभा सदस्य र कर्मचारीको क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- छ. प्रदेश सभाको लागि आधुनिक र सुविधायुक्त पूर्वाधार विकास गर्ने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र. सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	संविधान कार्यान्वयनका लागि कानून निर्माण तथा संशोधन	सङ्ख्या (C.F.)	५६	६५	८१	८६	९१
२	प्रदेश सरकारका आयोजनाको अनुगमन	सङ्ख्या	६५	२१	४०	४०	४५
३	प्रदेश सरकारका विषयगत मन्त्रालयसँग छलफल तथा अन्तरक्रिया	सङ्ख्या	२८	१६	५०	५५	६०

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

(रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण			स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	२४८८३५	२४२९३५	५९००	२४०८३८	७९९७	०	०
२०८०/८१	२६१२७७	२५५०८२	६९९५	२५२८८०	८३९७	०	०
२०८१/८२	२७४३४१	२६७८३६	६५०५	२६५५२४	८८९७	०	०

द. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
२०२०००११	कानून निर्माण तथा संशोधन					प्रदेश सरकारलाई आवश्यक पर्ने कानून निर्माण भइसकेको हुने
	प्रदेश सरकारका आयोजनाको अनुगमन, विषयगत समितिको बैठक					अनुगमन तथा बैठकबाट प्रदेश सरकारले सञ्चालन गरेका आयोजनाको कार्य चुस्त, पारदर्शी र मितव्ययी रूपमा सम्पन्न भएको हुने
	प्रदेश सरकारको विषयगत मन्त्रालय लगायत अन्य निकायसँग छलफल, अन्तरक्रिया तथा गोष्ठी					गहन र व्यापक छलफलबाट कानून निर्माणमा परिपक्वता आएको हुने र प्रदेश सरकारबाट सञ्चालित आयोजनाको काममा सहजीकरण हुने
	विषयगत समितिको अनुभव आदान प्रदान गर्न अन्तर-प्रदेश भ्रमण					अन्य प्रदेशका समितिसँग अनुभव आदान प्रदानले सभाको कामकाजमा सहजता भएको हुने
	प्रदेश सभाका संसदीय दलको कार्यक्रम					संसदीय दलभित्र गहन छलफल भई सभाको कामकाजमा सहजता भएको हुने
	सङ्घीय व्यवस्थापिकासँग समन्वय र सहकार्य					प्रदेश सभाको कामकाजमा चुस्तता र सहजता आएको हुने
	स्थानीय तहसँग कानून निर्माण सम्बन्धमा समन्वय र सहकार्य					स्थानीय तहको विधायीकी कार्यमा सहजीकरण भएको हुने
	दक्षता अभिवृद्धि (माननीय सदस्य र कर्मचारी)					माननीय सदस्य तथा कर्मचारीको दक्षता अभिवृद्धि हुने
	संसदीय पत्रकार मञ्चको कार्यक्रम					सञ्चारकर्मीसँगको छलफल, अन्तरक्रिया आदिबाट सभाका गतिविधिको सही सूचना सर्वसाधारणसम्म प्रवाह भई सङ्घीयता कार्यान्वयनमा सघाउ पुगेको हुने

९. जोखिम पक्षको अनुमान

विधिको शासन लागू भएको हुने, व्यवहारिक तथा कार्यान्वयनयोग्य ऐन कानून निर्माण भएको हुने, संसदीय समितिको अनुगमन तथा समीक्षा प्रभावकारी हुने, विषयगत समिति अनुसन्धान र विकासका एजेन्डामा छलफल हुने, मञ्चको रूपमा विकसित भएको हुने आदि अनुमान गरिएको छ ।

परिच्छेद १७ प्रदेश योजना आयोग

१. पृष्ठभूमि

प्रदेश सरकारको मिति २०७५ साल कार्तिक १४ गतेको निर्णयानुसार प्रदेश योजना आयोग गठन भएको हो । मुख्यमन्त्री आयोगको अध्यक्ष रहने व्यवस्था रहेको छ । यसैगरी एक जना उपाध्यक्ष तथा चार जना सदस्य गरी ५ जना पदाधिकारी रहने व्यवस्था गठन आदेशमा रहेको छ । साथै एक जना नेपाल सरकारको राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी सदस्य-सचिव रहने व्यवस्था छ ।

प्रदेश योजना आयोग गठन तथा कार्य सञ्चालन आदेश, २०७५ अनुसार प्रदेश योजना आयोगको कर्तव्य/जिम्मेवारी प्रदेशको समृद्धिका लागि दूरगामी सोच सहितको दीर्घकालीन लक्ष्य, मार्गचित्र, नीति तथा योजना तर्जुमा गर्नु रहेको छ । प्रदेशमा सञ्चालित योजनाको अनुगमन-मूल्याङ्कन गर्ने, योजनाका विभिन्न पक्षको विषयमा अध्ययन, अनुसन्धान तथा अन्वेषण गर्ने, प्रदेश र स्थानीय तहको विकाससम्बन्धी नीति तथा योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनमा समन्वय, सहयोग र सहजीकरण गर्ने कार्य यस आयोगको मुख्य जिम्मेवारी हो । आर्थिक, सामाजिक, भौतिक पूर्वाधार, जलस्रोत तथा ऊर्जा, अन्य प्राकृतिक स्रोत, मानव स्रोत व्यवस्थापन, सुशासन र व्यवस्थापन लगायतका क्षेत्रमा रणनीति नीति तथा योजना तयार गर्ने पनि यस आयोगको प्रमुख जिम्मेवारी रहेको छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

आवधिक योजनाबमोजिम वार्षिक योजना/कार्यक्रम तय हुन नसक्नु, अध्ययन, अनुसन्धान तथा प्रदेशस्तरीय तथ्याङ्कको अभाव हुनु, निकायमा कार्य जिम्मेवारीको दोहोरोपन हुनु, अन्तर-तह योजनाको वर्गीकरण स्पष्ट भई नसक्नु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

योजना बैंकको स्थापना गरी प्रभावकारी कार्यान्वयनमा ल्याउनु, तथ्याङ्क प्रणालीको विकास गर्नु, योजना प्रणालीलाई संस्थागत गर्नु, प्राथमिकताका आधारमा आयोजना छनौट गर्नु, विकास योजनामा तहगत दोहोरोपन हटाउनु, प्रदेशको परिवर्तनकारी र प्राथमिकता प्राप्त योजनामा स्रोतको सुनिश्चितता कायम गर्नु, तीनै तहका सरकारका दीर्घकालीन तथा आवधिक विकास योजनाबिच तादात्म्यता ल्याउनु, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीलाई संस्थागत गर्नु, दिगो विकास लक्ष्यलाई प्रदेश सुहाउँदो स्थानीयकरण गर्नु, आवधिक योजनासँग वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको तादात्म्यता गराउनु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

यथार्थपरक र नतिजामुखी योजना प्रणालीको विकास ।

४. उद्देश्य

- क. वैज्ञानिक तथ्याङ्क प्रणाली स्थापना गरी आधारभूत तथ्याङ्क उपलब्ध गराउनु ।
- ख. सुविचारित, नतिजामुखी तथा सामाजिक न्यायोन्मुख योजना प्रणाली संस्थागत गर्नु ।
- ग. दीर्घकालीन राष्ट्रिय लक्ष्य तथा दिगो विकास लक्ष्यलाई योजना प्रक्रियामा आबद्ध गर्नु ।
- घ. व्यवस्थित र नतिजामुखी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीको विकास गर्नु ।

५. रणनीति

- क. गुणस्तरीय तथाङ्क सङ्कलन, प्रशोधन र नियमित परिमार्जनको व्यवस्था गर्ने ।
 ख. व्यवस्थित योजना तर्जुमा प्रणालीको विकास गर्ने ।
 ग. योजना प्रक्रियामा दीर्घकालीन राष्ट्रिय लक्ष्य तथा दिगो विकास लक्ष्यका सूचक तथा प्रक्षेपणहरूलाई आत्मसात् गर्ने ।
 घ. नतिजामुखी अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको लागि संस्थागत संयन्त्रको व्यवस्था गरी नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	दश लाखमा	६७५६१४	७६३२६८	८५०९२२	९३८५७६	१०२६२३०
२	प्रति व्यक्ति प्रादेशिक आय	अमेरिकी डलर	११४९	१२६७	१३१०	१३५०	१३८०
३	मानव विकास (HDI)	सूचकाङ्क	०.५०	०.५५	०.५८	०.५९	०.६०
४	बहुआयामिक गरिबी (MPI)	सूचकाङ्क	१९.०	१७.५	१५.९	१४.५	१३.०
५	नविन अनुसन्धानात्मक दस्तावेज	सङ्ख्या	४	५	४	५	५
६	प्रादेशिक परियोजनाको अनुगमन	परियोजना सङ्ख्या	-	-	८	२५	२५

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

(रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण			स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	५०६८८	४७८८८	२८००	५०६८८	०	०	०
२०८०/८१	५३२२२	५०२८२	२९४०	५३२२२	०	०	०
२०८१/८२	५५८८४	५२७९७	३०८७	५५८८४	०	०	०

द. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
२२५२२	गरिबसँग मुख्यमन्त्री अभियान	गरिबी निवारण अभियानमा तीव्रता	सालबसाली	१२५०		
२२३२२	प्रदेश पार्श्वचित्र परिमार्जन	पछिल्लो तथ्य तथ्याङ्कको अद्यावधिक	सालबसाली	७५०		
२२५१२	स्थानीय तहको बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको प्रगति समीक्षा गोष्ठी	सहकार्य र सहअस्तित्वको वातावरण कायम	सालबसाली	५०		
२२५२२	मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी	अनिवार्य तथा नियमित कार्यसूची	सालबसाली	२५०		
२२५२२	मानव विकास प्रतिवेदन (HDI) को प्रादेशिक अवस्था र विश्लेषण	पछिल्लो मानव विकास वस्तुस्थितिको जानकारी	सालबसाली	८५०		
२२५२२	अति विपन्न परिवारको प्रादेशिक तथ्याङ्क खोज तथा अनुसन्धान	समाजवाद उन्मुख अर्थ व्यवस्थालाई टेवा पुऱ्याउन अति विपन्न परिवारको खोज अनुसन्धान	सालबसाली	४६०		

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
२२५२२	आवधिक योजना परिमार्जन	कोभिड-१९ र पछिल्लो अन्तर्राष्ट्रिय परिस्थितिको असर र प्रभावको मापन सहित आवधिक योजनाको परिमार्जन	सालबसाली	७५०		
२२५२२	परियोजना अनुगमन मूल्याङ्कन तथा दस्तावेजीकरण	प्रदेशस्तरीय योजनाको मूल्याङ्कन तथा अनुगमन गरी जबाफदेहीता कायम	सालबसाली	१३८५		
२२५२२	प्रदेशको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको मोडेल	विकासको नबिन मोडेलको तयारी	सालबसाली	८५०		
२२५२२	दाइजो प्रथा, बाल-विवाह, बहु-विवाहको वर्तमान अवस्था र निराकरण	असमानताको न्यूनीकरण महिला विभेदका प्रकृति र यथोचित समाधान	सालबसाली	७५०		
२२५२२	परियोजना बैकको स्थापना	योजना वस्तुगत वर्गीकरण बजेट तथा स्रोत साधनको उच्चतम उपयोग	सालबसाली	१००		
२२५२२	बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमको अनुगमन मूल्याङ्कन	शिशु तथा सुत्केरी महिलाको स्वास्थ्य सुरक्षा	सालबसाली	४००		

९. जोखिम पक्षको अनुमान

प्रदेश पार्श्वचित्र परिमार्जन भएको हुने, आवधिक योजना परिमार्जन भएको हुने, मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार भएको हुने, वार्षिक कार्यक्रम तयार भई कार्यान्वयन भएको हुने, योजना बैंक तर्जुमा भएको हुने, अति विपन्न समुदायको प्रदेशस्तरीय तथ्याङ्क भएको हुने, बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमको अनुगमन मूल्याङ्कन नियमित भएको हुने आदि अनुमान गरिएको छ ।

परिच्छेद १८

प्रदेश लोक सेवा आयोग

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान, २०७२ को भाग २३ को दफा २४४ मा प्रदेश लोक सेवा आयोगको व्यवस्था भएबमोजिम २०७६/१०/०९ गते प्रदेश लोक सेवा आयोगको स्थापना भएको छ । योग्यता, निष्पक्षता, स्वच्छता र समावेशीता प्रति समर्पित रही योग्यता प्रणालीलाई आफ्नो मूल आदर्श मान्दै यसको संरक्षण गर्ने अभिभारा समेत लिएको छ । प्रदेश निजामती सेवाका साथसाथै स्थानीय सरकारी सेवा, प्रदेश अन्य सरकारी सेवा, प्रदेश प्रहरी सेवा र सङ्गठित संस्थाहरूका लागि योग्य र दक्ष उम्मेदवार छनौट गरी विभिन्न पदहरूमा नियुक्तिको लागि सिफारिस गर्ने प्रदेशको महत्त्वपूर्ण अङ्गको रूपमा प्रदेश लोक सेवा आयोग कार्यरत रहेको छ । यसका साथै लोक सेवा आयोगले पालना गरेका सिद्धान्त, कार्यविधि र मापदण्डको अवलम्बन गरी आफ्नो कार्यसम्पादन गर्दै आएको छ ।

प्रदेश लोक सेवा आयोगबाट हालसम्म स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत विभिन्न ६२७ पदमा विज्ञापन गरी २८० जनालाई नियुक्तिका लागि सिफारिस गरी सकिएको र ३४७ पदमा सिफारिसको क्रममा रहेको छ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

कर्मचारी समायोजन ऐन र अन्य विद्यमान कानूनबमोजिम गर्न सकिने पदपूर्तिका लागि प्रदेश सरकारबाट रिक्त दरबन्दीको माग नहुनु, सङ्घीय निजामती सेवा ऐन, प्रदेश निजामती सेवा ऐन र स्थानीय सरकारी सेवा सम्बन्धी कानून समयमा जारी नहुनु, आयोगबाट प्रस्तावित प्रदेश लोक सेवा आयोग ऐनमा गर्नुपर्ने संशोधनमा अनपेक्षित ढिलाई हुनु, आयोगको जिम्मेवारी तथा कार्य प्रकृतिका आधारमा हाल स्वीकृत अस्थायी सङ्गठन संरचना अपर्याप्त हुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

वस्तुगत तथा व्यवहारिक साङ्गठनिक संरचना तयार गर्नु, कार्यालय व्यवस्थापनलाई चुस्त बनाउनु, स्थानीय तहले हाल गरिरहेको कर्मचारी व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यलाई संविधानको भावना अनुरूप कर्मचारी प्रशासनलाई व्यवस्थित, नियमित र विधिसम्मत बनाउनु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

सुशासनका लागि दक्ष मानव संसाधनको व्यवस्था गरी सार्वजनिक सेवा प्रवाह सुनिश्चित गर्ने ।

४. उद्देश्य

- प्रदेश एवं स्थानीय तह, सुरक्षा निकाय तथा सङ्गठित संस्थाको सार्वजनिक प्रशासनलाई सुदृढ, विश्वसनीय, प्रतिस्पर्धात्मक, उत्तरदायी तथा समावेशी बनाउनु ।
- प्रदेश निजामती सेवा, स्थानीय सरकारी सेवा, अन्य सरकारी सेवा, प्रदेश प्रहरी सेवा तथा सङ्गठित संस्थामा आवश्यक योग्य र दक्ष जनशक्ति उपलब्ध गराउनु ।
- प्रदेश एवं स्थानीय तह, सुरक्षा निकाय तथा सङ्गठित संस्थाका कर्मचारीको सेवा शर्तसम्बन्धी कानून निर्माण, नियुक्ति, बढुवा एवं विभागीय सजाय उपर परामर्श उपलब्ध गराउनु ।

५. रणनीति

- क. संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
 ख. सेवा प्रवाहमा सुधार गर्ने ।
 ग. लोक सेवा आयोगहरूसँगको समन्वयलाई प्रभावकारी बनाउने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र. सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	पदपूर्तिका लागि विज्ञापन प्रकाशन	सङ्ख्या	१	४	१३	१५	१५
२	नियुक्ति तथा सिफारिस	सङ्ख्या	०	२८०	१०००	११००	१०००
३	कानून बमोजिम परामर्श तथा अन्य क्रियाकलाप	सङ्ख्या	३	०	१५	२५	३५
४	जग्गा प्राप्ति तथा विकास (फेन्सिड समेत)	सङ्ख्या	०	०	१	०	०
५	भवन निर्माण	सङ्ख्या	०	०	०	१	१
६	कर्मचारी क्षमता अभिवृद्धि तालिम	पटक	०	०	३	३	२
७	पाठ्यक्रम निर्माण तथा परिमार्जन	सङ्ख्या	५५	६	२५	२५	२०
८	आयोगको कार्यलाई विद्युतीय प्रणालीसँग आवद्ध गर्ने	प्रतिशत	७०	८०	१००	१००	१००
९	पुस्तकालय निर्माण तथा सञ्चालन	सङ्ख्या	०	१	१	१	१
१०	अभिमुखीकरण कार्यक्रम तथा गोष्ठी	सङ्ख्या	१	२	५	५	५

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

(रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण			स्रोत			
	कुल	चालु	पूँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	१६५०००	८५०००	८००००	०	०	०	०
२०८०/८१	१२१०००	१०००००	२१०००	०	०	०	०
२०८१/८२	१३५०००	११००००	२५०००	०	०	०	०

८. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
२१०००००१३	प्रदेश लोक सेवा आयोग	प्रदेशको संवैधानिक निकायको हैसियतले कार्य सम्पादन गर्ने	सालबसाली			<ul style="list-style-type: none"> नीति निर्माण, परामर्श प्रदान भएको हुने आयोगबाट लिइने विभिन्न पदको परीक्षा सञ्चालन गरी उम्मेदवार सिफारिस भएको हुने निर्माण गर्न बाँकी रहेका विभिन्न तहका पदको (करिब ७५ पदको) पाठ्यक्रम निर्माण तथा परिमार्जन भएको हुने
	प्रदेश लोक सेवा आयोग (प्रशासनिक खर्च समेत)	स्वीकृत वार्षिक कार्यतालिका अनुसार प्रदेश निजामती सेवा, स्थानीय सरकारी सेवा तथा प्रदेश अन्य सरकारी सेवाका विभिन्न पदको परीक्षा सञ्चालनदेखि सिफारिससम्मका कार्य सम्पन्न गर्ने	सालबसाली			
	अनलाइन पदपूर्ति व्यवस्थापन प्रणाली स्थापना तथा मर्मत	आयोगको कामलाई छिटो, छरितो र प्रभावकारी बनाउने	सालबसाली	५००		

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याइ		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याइ	
	Logistics पूर्वाधारको व्यवस्थापन	आयोगको कामलाई छिटो, छरितो र प्रभावकारी बनाउने	२०७९ श्रावण- आश्विन	११८००		<ul style="list-style-type: none"> संस्थागत सुधार, सेवा आयोगको न्यूजलेटर, वार्षिक प्रतिवेदन, स्मारिका आदि प्रकाशन भएको हुने आयोगको आफ्नै कार्यालय भवन निर्माण भएको हुने, दक्ष जनशक्ति पदपूर्तिका लागि सिफारिस भएको हुने
	संस्थागत सुदृढीकरण	परीक्षा सञ्चालनदेखि सिफारिससम्मका कार्य सम्पादन गर्न संस्थागत क्षमता तथा भौतिक अवस्थाको व्यवस्थापन तथा सुधार गर्ने	सालबसाली			
	पुस्तकालय व्यवस्थापन	विभिन्न विषयका दक्ष वा विज्ञ र आयोगका पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई पाठ्यक्रम निर्माण, प्रश्नपत्र निर्माण लगायतका कार्य गर्न सहयोगका प्रदान गर्ने, साथै परीक्षार्थीले समेत अध्ययन गर्ने स्थानको रूपमा विकास गर्ने	आ.व. २०७८/७९	५००		
	प्रदेश लोक सेवा आयोगको पदपूर्तिसम्बन्धी कानूनी तथा अन्य विषयमा स्थानीय तहसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम	स्थानीय तहका कर्मचारीको पदपूर्तिका सम्बन्धमा जानकारी गराई आयोगको कार्यमा सहजता ल्याउने	आ.व. २०७९/८०	१७५०		
	पाठ्यक्रम निर्माण तथा परिमार्जन	आयोगको क्षेत्राधिकारभित्र योग्य, सक्षम र प्रतिस्पर्धी कर्मचारी छनौट गर्ने	आ.व. २०७९/८०	१५००		

९. जोखिम पक्षको अनुमान

सङ्घीय तथा प्रदेश निजामती सेवा ऐन, स्थानीय सरकारी सेवा ऐन तथा अन्य सम्बन्धित कानून तयार भएको हुने, पदपूर्तिका लागि लिइने परीक्षा समयमै सञ्चालन गरिएको हुने आदि अनुमान गरिएको छ ।

परिच्छेद १९

मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय

१. पृष्ठभूमि

संविधानको धारा १६० मा मुख्य न्यायाधिवक्ता सम्बन्धी व्यवस्था छ । मुख्य न्यायाधिवक्ताको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा सेवा र शर्तसम्बन्धी व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७५ पारित भए पश्चात् प्रदेशको मुख्य न्यायाधिवक्ताको संरचनालाई व्यवस्थित रूप दिन सकिएको हो । प्रदेश सरकारको मुख्य कानूनी सल्लाहकार हुने र संवैधानिक एवं कानूनी विषयमा प्रदेश सरकार वा प्रदेश सरकारले तोकी दिएका अन्य अधिकारीलाई राय सल्लाह दिनु निजको कर्तव्य हुने संवैधानिक व्यवस्था छ । प्रदेश सरकारको हक-हित वा सरोकार निहित रहेको मुद्दामा मुख्य न्यायाधिवक्ता वा निजले तोकेको अन्य न्यायाधिवक्ताबाट प्रदेश सरकारको प्रतिनिधित्व गरिन्छ ।

मुख्य न्यायाधिवक्ताले आफ्नो कर्तव्य पालना गर्दा प्रदेश सरकार पक्ष/विपक्ष भई दायर भएका मुद्दा मामिलाका रोहमा प्रदेश सरकार र मातहतका निकायका नाममा अदालतबाट भएका आदेश वा फैसलाको प्रभावकारी कार्यान्वयन भए वा नभएको अनुगमन गर्दछ । फौजदारी कसुर सजाय निर्धारण तथा कार्यान्वयन ऐन, २०७४ अनुसार प्रत्येक प्रदेशमा मुख्य न्यायाधिवक्ताको अध्यक्षतामा प्रोबेसन तथा पेट्रोल बोर्ड रहने छ जसको नियन्त्रण निर्देशन र सुपरिवेक्षण मुख्य न्यायाधिवक्ताबाट हुने व्यवस्था गरिएको छ । मुख्य न्यायाधिवक्ताले महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयसँग आपसी समन्वय गरी आफ्नो भूमिका निर्वाह गर्दछ ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

कानूनी शासनको प्रत्याभूति र सरोकारवालाको भूमिका प्रभावकारी नहुनु, फौजदारी कसुरसम्बन्धी प्रादेशिक कानूनी अधिकारको स्पष्टता हुन नसेकेको हुँदा कार्यमा द्विविधा हुनु, अदालती प्रक्रियामा आवश्यक समन्वयको अभाव हुनु, स्पष्ट सङ्गठन खाका तयार नहुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

नयाँ संविधान लागू भएपछि तदनुरूपका संरचना र तिनको प्रभावकारी सञ्चालन गर्नु, संविधानले व्यवस्था गरेका प्रावधानको कार्यान्वयन गर्नु, नयाँ प्रयोग मार्फत न्यायको सहज पहुँच कायम गर्नु, कार्य बोझका आधारमा सङ्गठन विस्तार र जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

विधिको शासन, न्यायपूर्ण प्रदेश ।

४. उद्देश्य

- घ. संवैधानिक एवं कानूनी विषयमा प्रदेश सरकार वा तोकिएको निकायलाई कानूनी राय सल्लाह दिने ।
- ङ. प्रदेश सरकारको आवश्यक कानून निर्माण तथा संशोधन वा अन्य विषयमा प्रदेश सरकार समक्ष राय सुझाव पेश गर्ने ।
- च. प्रदेश सरकारको तर्फबाट अदालत वा न्यायिक निकायको प्रतिनिधित्व गरी प्रतिरक्षा गर्ने गराउने ।
- छ. सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहबिच समन्वय, सहकार्य, सहअस्तित्वको सम्बन्धलाई व्यवहारमा उतार्न तदनुरूपको कार्य सञ्चालन गर्ने ।

५. रणनीति

- घ. सरकारवादी मुद्दाको अभियोजनलाई वस्तुगत र प्रभावकारी बनाउने ।
- ङ. सरकारवादी मुद्दा र रिटको प्रतिरक्षामा प्रभावकारी प्रतिनिधित्व गर्ने ।
- च. कानूनी राय प्रदान गर्न संस्थागत क्षमता विकास गर्ने ।
- छ. सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहबिच सहकार्य, समन्वय र सहअस्तित्वको सम्बन्धको व्यवस्थालाई व्यावहारिकीकरण गर्ने तरिका अवलम्बन गर्ने ।
- ज. अदालतबाट भएका फैसला कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउने, कार्यान्वयनका लागि पत्राचार, अनुगमन गर्ने गराउने ।
- झ. प्रदेशभित्रका हिरासत र थुनुवा कक्षको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने गराउने ।
- ञ. मानवअधिकार संरक्षण संवर्द्धन र कानूनी शासनको सुनिश्चितताका लागि आवश्यक पहल गर्ने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र. सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	बाल सुधार गृह, कारागार निरीक्षण, हिरासत अनुगमन	पटक	२	२	४	६	८
२	गा.पा./न.पा. को न्यायिक समितिसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम	पटक	१	१	२	४	४
३	अन्तर-प्रदेश अनुभव आदान प्रदान कार्यक्रम एवं अन्तरक्रिया	पटक	४	४	४	४	५
४	उच्च अदालत, सरकारी वकिल, प्रहरी एवं बार एसोसिएसनसँग कानूनसम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम	पटक	२	२	४	५	६
५	प्रदेश अन्तर्गतका निकायलाई प्रदेश कानूनसम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	पटक	२	२	४	४	४
६	स्थानीय तहलाई प्रदेश कानूनसम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि अभिमुखीकरण कार्यक्रम	पटक	२	२	४	६	८
७	प्रदेश प्रहरी प्रशिक्षण कार्यक्रम	पटक	२	२	४	६	६

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

(रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण				स्रोत		
	कुल	चालु	पुँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	१९५००	१८९५०	५५०	१९५००	०	०	०
२०८०/८१	२०४७५	१९८९८	५७८	२०४७५	०	०	०
२०८१/८२	२१४९९	२०८९२	६०६	२१४९९	०	०	०

८. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याई	
२१६०००११३	बाल सुधार गृह, कारागार निरीक्षण, हिरासत अनुगमन	सम्बन्धित बाल सुधार गृह, कारागार र हिरासत सबै पक्षको सुधार हुने	सालबसाली	३५०		सबै पक्षको सुधारमा वृद्धि हुने
	गा.पा./न.पा. को न्यायिक समितिसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम	न्यायिक समितिले कानूनी क्षमता हासिल गर्न समक्ष हुने	सालबसाली	४००		न्यायिक समितिलाई मुद्दा समाधान गर्न सहज हुने
	अन्तर-प्रदेश अनुभव आदान प्रदान कार्यक्रम एवं अन्तरक्रिया	एक प्रदेशको अनुभव अर्को प्रदेशमा जानकारी हुने	सालबसाली	५००		एउटा प्रदेशको राम्रो कुरा अर्को प्रदेशमा लागू गर्न सहज हुने
	उच्च अदालत, सरकारी वकिल, प्रहरी एवं बार एसोसिएसनसँग कानूनसम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम	कानूनी क्षमतामा वृद्धि हुने	सालबसाली	१००		सम्बन्धित पक्षलाई कानूनी स्पष्टता हासिल हुने
	प्रदेश अन्तर्गतका निकायलाई प्रदेश कानूनसम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	सम्बन्धित निकायको प्रदेश कानूनसम्बन्धी क्षमता वृद्धि हुने	सालबसाली	२००		निकाय-निकायबिच कानूनी स्पष्टता प्राप्त हुने

ब.उ.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याई		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याइ	
	स्थानीय तह अन्तर्गतका निकायहरूलाई प्रदेश कानून सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि अभिमुखीकरण कार्यक्रम	स्थानीय तहलाई प्रदेश कानूनको ज्ञान हुने	सालबसाली	१००		प्रदेश कानूनको प्रयोग गर्न सहज हुने
	प्रदेश प्रहरी प्रशिक्षण कार्यक्रम	प्रदेश कानूनमा भएका प्रावधानको प्रदेश प्रहरीलाई जानकारी हुने	सालबसाली	१००		निकाय एवं सर्वसाधारण र प्रहरीबिचमा समन्वय हुने

९. जोखिम पक्षको अनुमान

प्रदेश सरकार वादी/प्रतिवादी भएको मुद्दा मामिलामा प्रभावकारी भूमिका निर्वाह भएको हुने, प्रदेश सरकारलाई निरन्तर रूपमा कानूनी सल्लाह सुझाव प्रदान गरेको हुने आदि अनुमान गरिएको छ ।

परिच्छेद २०

प्रदेश लगानी प्राधिकरण

१. पृष्ठभूमि

लगानी बोर्ड ऐन, २०६९ अनुसार राष्ट्रको आर्थिक रूपान्तरणका लागि ठूला आयोजनामा लगानी आकर्षण गर्न लगानी बोर्ड नेपालको स्थापना भएको हो । यसैगरी प्रदेशमा स्वदेशी तथा विदेशी लगानी भित्र्याउनका लागि २०७६ असोज ७ गतेबाट प्रदेश लगानी प्राधिकरणले कार्य प्रारम्भ गरेको हो । लगानीमैत्री वातावरणको सिर्जना, स्वदेशी तथा विदेशी लगानीलाई परिचालन र व्यवस्थापन गरी आर्थिक विकासमा सहयोग पुऱ्याउने कार्य जिम्मेवारी प्रदेश लगानी प्राधिकरणको रहेको छ । अत्यावश्यक परियोजनाको निर्माण तथा विकास गरी सबल, गतिशील तथा प्रतिस्पर्धी अर्थतन्त्रको विकास गर्दै रोजगारीका अवसर सिर्जना गरी गरिबी निवारणमा अर्थपूर्ण योगदान पुऱ्याउने उद्देश्यका साथ यसको स्थापना भएको हो ।

२. समस्या तथा चुनौती

समस्या

लगानीको क्षेत्रमा कानूनी स्पष्टता र मापदण्ड तयार नहुनु, लगानीमैत्री नीतिको अभाव हुनु, सूचीकृत भएका योजनाको स्पष्ट खाका तयार नहुनु, विभिन्न निकायबिच समन्वयको अभाव हुनु, महामारीका कारण लक्ष्य अनुरूप कार्य सम्पादन नहुनु आदि समस्या हुन् ।

चुनौती

व्यवस्थित बजारको विकास गर्नु, एक द्वार प्रणालीको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु, मौजुदा नियम कानूनको व्यवहारिक परिपालन गर्नु, लगानीको प्रतिस्पर्धात्मक लाभका क्षेत्र पहिचान गर्नु, छिमेकी मुलुकको तुलनामा पारवहन लागत खर्च कम गर्नु आदि चुनौती हुन् ।

३. क्षेत्रगत सोच

लगानीमा अभिवृद्धि, प्रदेशको समुन्नति ।

४. उद्देश्य

- स्वदेशी तथा विदेशी प्रतिफलमुखी लगानी तथा प्रविधि भित्र्याउन समन्वय गर्ने ।
- औद्योगिक क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गरी रोजगारीको अवसर सृजना गर्ने ।
- प्रदेशमा उपलब्ध साधन स्रोतलाई दिगो विकासका लागि समुचित उपयोग गर्ने ।

५. रणनीति

- प्रतिस्पर्धात्मक लाभका क्षेत्रका आयोजनाको पहिचान गरी लगानी आकर्षण गर्ने ।
- उत्पादित वस्तु तथा सेवाको प्रवर्द्धन तथा बजारीकरणको लागि सहजीकरण गर्ने ।
- स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्यमशीलताको विकास गर्ने ।
- स्थानीय स्तरमा जनशक्तिको व्यावसायिक सीप तथा क्षमता अभिवृद्धि गरी रोजगारीमा टेवा पुऱ्याउने ।

६. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	२०७७/७८ सम्मको उपलब्धि	२०७८/७९ को संशोधित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	सार्वजनिक निजी सहकारी साझेदारी तथा लगानी प्राधिकरण नियमावली, २०७७	वटा	१				
२	वित्तीय प्रबन्ध निर्देशिकाको मस्यौदा प्रतिवेदन तयार	वटा		१			
३	परियोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गरी RFP माग गर्ने	वटा			२०		
४	Gamechanger परियोजनाको पहिचान तथा अवधारणा पत्र निर्माण	वटा			५		
५	आगामी असोज/कार्तिकमा देशव्यापी लगानी सम्मेलन	वटा			१		
६	ऐन कानूनको निर्माण तथा संशोधन	वटा			२		
७	Bhedetar Skywalk परियोजना	वटा	५०%		५०%		
८	प्रदेशको १४ जिल्लामा लगानी सम्भाव्य परियोजनाको प्रारम्भिक सम्भाव्यता अध्ययन	वटा		प्रारम्भिक सम्भाव्यता अध्ययनको कार्य सम्पन्न भई प्रतिवेदन तयार			

७. विषयक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रि-वर्षीय अनुमान

(रु. हजारमा)

आ.व.	विनियोजन तथा प्रक्षेपण				स्रोत		
	कुल	चालु	पूँजीगत	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान
२०७९/८०	७४६७०	२३०७०	५१६००	०	०	०	०
२०८०/८१	७८४०४	२४२२४	५४१८०	०	०	०	०
२०८१/८२	८२३२४	२५४३५	५६८८९	०	०	०	०

८. कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

ब.प.शी.नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य	आयोजना अवधि	आयोजनाको लागत र पुस्त्याइ		आगामी तीन वर्षको लागि उपलब्धि सूचक
				लागत (रु. हजारमा)	पुस्त्याइ	
	Bhedetar Skywalk परियोजना	निजीक्षेत्रको लगानीबाट समग्र प्रदेशको आर्थिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रको विकास हुने	२५ वर्ष	२००००		सार्वजनिक निजी साझेदारी अनुरूप निजी क्षेत्रबाट लगानी भई निर्माण हुने
	असोज/कार्तिकमा देशव्यापी लगानी सम्मेलन	प्रदेशभित्र निजी लगानी भित्र्याउने		१०००		पहिचान भएका लगानी सम्भाव्य परियोजनाको बारेमा लगानीकर्तालाई जानकारी गराई लगानी गर्न आकर्षित गर्ने
	कम्तीमा २० वटा परियोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गरी RFP माग			३०००		आ.व. २०७८/७९ मा यस कार्यालयले सम्पन्न गरेको १४ जिल्लामा लगानी सम्भाव्य परियोजनाको प्रारम्भिक सम्भाव्यता अध्ययनबाट प्राप्त भएका परियोजनामध्ये निर्माण तथा सञ्चालन गर्न सकिने बढी सम्भाव्य परियोजनाको विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने
	कम्तीमा ५ वटा Gamechanger परियोजनाको पहिचान तथा अवधारणा पत्र निर्माण			३०००		समग्र देश तथा यस प्रदेशको आर्थिक, सामाजिक क्षेत्रमा दूरगामी सकारात्मक प्रभाव पार्ने

९. जोखिम पक्षको अनुमान

लगानीका लागि लाभका प्रतिस्पर्धात्मक क्षेत्रको पहिचान भएको हुने, लगानी क्षेत्रका योजनाको स्पष्ट खाका तयार भएको हुने, स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्यमशीलताको विकास भएको हुने, लगानी वृद्धि भई रोजगारी सृजना भएको हुने आदि अनुमान गरिएको छ ।

परिच्छेद २१

दिगो विकास लक्ष्य (SDG) को मध्यमकालीन खर्च संरचनासँग अन्तरआबद्धता

दिगो विकास लक्ष्य प्राकृतिक स्रोत साधनको बढ्दो दोहनलाई क्रमशः कम गर्दै आम नतिजामूलक दिगो आर्थिक तथा सामाजिक विकासको लागि सन् २०१६ बाट २०३० सम्म लागू भएको साझा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धता हो । यसको १७ लक्ष्य, १६९ परिमाणात्मक लक्ष्य र २३२ सूचक रहे पनि नेपालको विशिष्टतामा २४७ सूचक थप गरी नेपालमा हाल ४७९ सूचक अवलम्बन गरिएको छ । तथापि, अत्याधिक सूचक व्यवहारिक नहुने हुँदा केही सूचक परिमार्जनको क्रममा रहेका छन् । सन् २०३० सम्मका कसैलाई पनि पछाडि नछोडौं भन्ने विश्वव्यापी प्रतिबद्धता नै दिगो विकास लक्ष्यको मूल एजेन्डा हो । सबै प्रकारका गरिबी, विभेद र बहिष्करण र असमानताको अन्त्यका लागि नेपाल लगायत संयुक्त राष्ट्र संघका सबै सदस्य राष्ट्र अग्रसर छन् ।

दिगो विकासका लक्ष्य प्राप्त गर्नमा केन्द्रित प्रयासले नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा गरेको प्रतिबद्धता पूरा गर्न मात्र नभई आफ्नै राष्ट्रिय आवश्यकता परिपूर्ति गर्न पनि सहयोग पुऱ्याउँदछ । गरिबी तथा बेरोजगारीको अन्त्य, समावेशी विकास, औद्योगीकरण, उत्पादन र त्यसको समुचित वितरण, विद्युत, खानेपानी तथा सरसफाइ, गुणस्तरीय पूर्वाधार, गुणस्तरीय शिक्षा तथा स्वास्थ्य, सुरक्षा, पोषण, लैङ्गिक समानता, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, वन, वातावरण तथा जैविक विविधताको संरक्षण, दिगो र संरक्षित मानव बस्ती विकास, शान्ति सुरक्षा तथा मानवअधिकार संरक्षण जस्ता विषयलाई दिगो विकास लक्ष्यले समेटेको छ । दिगो विकास लक्ष्यको आन्तरिकिकरण मार्फत सन्तुलित, समावेशी र दिगो प्रकारको विकास र समृद्धि हासिल हुने गरी कार्यक्रम तय गर्ने र बजेट विनियोजन गर्ने कार्यमा सघाउन यस मध्यमकालीन खर्च संरचनामा कार्यक्रम तथा बजेटलाई दिगो विकास लक्ष्यका सूचक अनुसार साङ्केतिकरण गरिएको छ ।

नेपाल सरकारले लिएको दीर्घकालीन लक्ष्य "समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली" सँगै सरकारका योजना, नीति, बजेट तथा अभियानले दिगो विकास लक्ष्यको पदचाप अवलम्बन गरेका छन् । प्रदेश नं. १ ले पनि प्रदेशको विशिष्टतामा दिगो विकास लक्ष्यको आम मार्गचित्रलाई कार्यान्वयन गर्न "स्वच्छ, सुखी र समुन्नत प्रदेश" को दीर्घकालीन सोच तय गरेको छ भने स्वच्छता, सुख र समुन्नतका तीन आधारस्तम्भका आधारमा प्रादेशिक योजना, बजेट तथा दिगो विकासको मापन गर्न ६६ परिमाणात्मक सूचकहरू तय गरिएका छन् ।

साचेस (सन् २०१५) लाई आधार बनाएर दिगो विकास लक्ष्य प्रणाली अन्तर्गतका आर्थिक, सामाजिक, वातावरण तथा सुशासनलाई आत्मसात् गरी यी सूचक तय गरी सो आधारमा बजेट विन्यासको लागि कोसिस भएको छ ।

तालिका २१.१: स्वच्छता

क्र.सं.	सूचक/लक्ष्य	दिगो विकास लक्ष्य
१	बनले ओगटेको क्षेत्र	१५
२	वायु प्रदूषणको तह (पी एम २.५०	११
३	हरितगृह ग्याँस उत्सर्जन (यातायात तथा उद्योग क्षेत्र)	१३
४	कृषि क्षेत्रबाट हुने हरितगृह ग्याँस उत्सर्जन	१३
५	उद्योग क्षेत्रबाट हुने हरितगृह ग्याँस उत्सर्जन	१३
६	आधारभूत स्वच्छता तथा सरसफाइ सुविधामा पहुँच प्राप्त जनसङ्ख्या	६
७	सौर्य तथा नवीकरणीय ऊर्जा खपतको अनुपात	७
८	नवीकरणीय ऊर्जा खपतको अनुपात	७
९	प्रदेशको कूल गार्हस्थ्य उत्पादनमा विपदले पुऱ्याउने क्षतिको अनुपात	१
१०	खेतीयोग्य जमिनमा ठोस प्राङ्गारिक तत्वको अनुपात	२

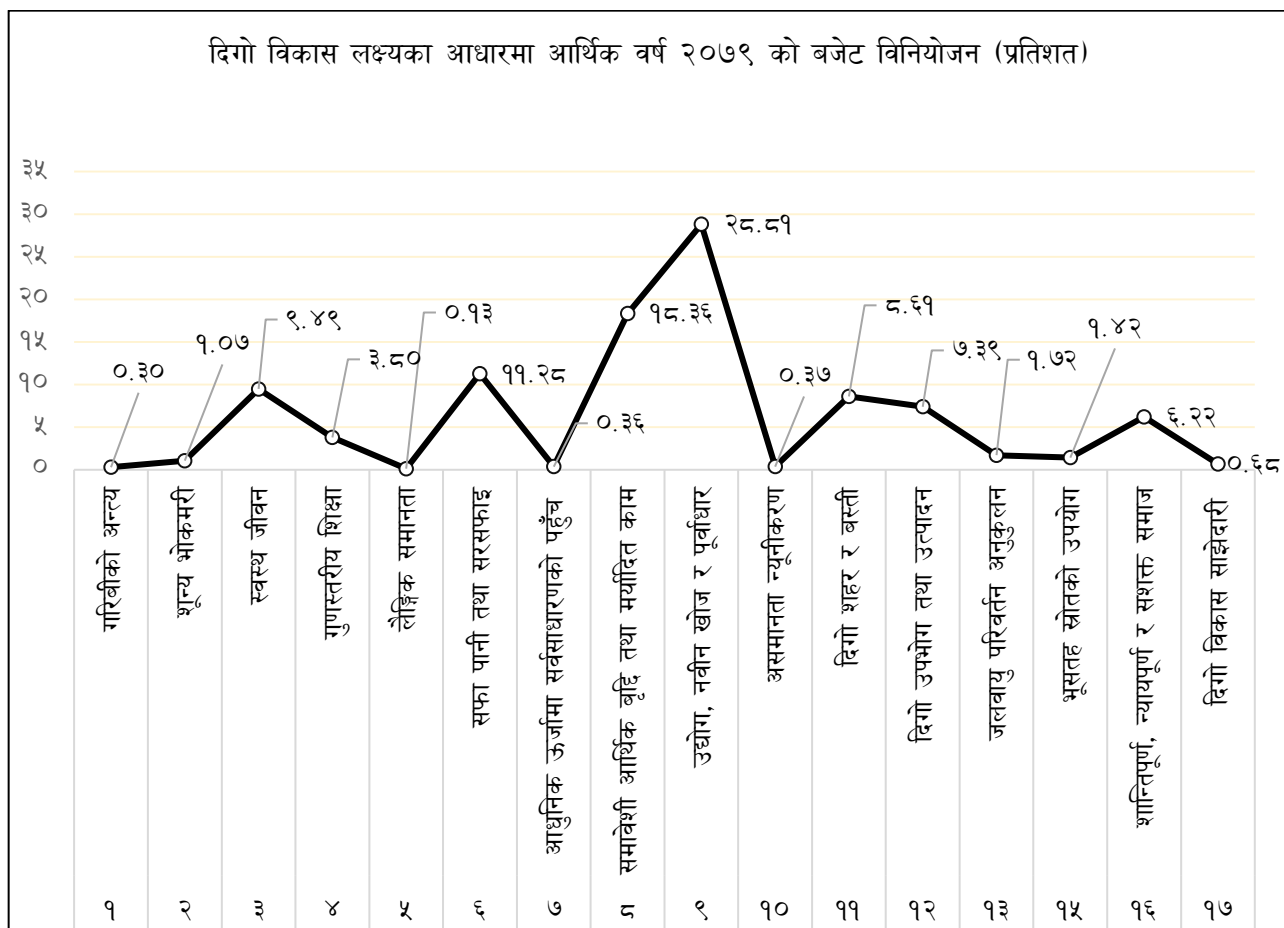
तालिका २१.२ : सुखी

क्र.सं.	सूचक/लक्ष्य	दिगो विकास लक्ष्य
१	सुशासनमा आधारित नतिजामुखी प्रशासन	१६
२	भ्रष्टाचार अनुभूति सूचक	१६
३	जबाफदेही, पारदर्शिता तथा भ्रष्टाचार घटाउने सूचक	१६
४	विपदबाट हुने मृत्यु	११
५	विपदबाट हुने धनको नाश	१, ११
६	नागरिक सन्तुष्टि सूचक	१६
७	दर्ता भएका अपराधहरूको फरफारक अनुपात	१६
८	मानवअधिकार उल्लङ्घनका घटना	१६
९	शान्ति तथा सुरक्षाका लागि प्रतिव्यक्ति बजेट	१६
१०	लैङ्गिक सशक्तिकरण सूचक	५
११	लिङ्गका आधारमा हुने हिंसामा कमी	५
१२	लैङ्गिक असमानता सूचक	५
१३	राजनीतिक सशक्तिकरण सूचक	१०
१४	सामाजिक सशक्तिकरण सूचक	१०
१५	आर्थिक सशक्तिकरण सूचक	१०
१६	नयाँ जन्मेका बालबालिकाको जन्मदर्ता	१६, १७
१७	किशोर-किशोरीले बच्चा पाउने दरमा कमी	३
१८	बालबालिका हुने ख्याउटेपन	२
१९	कम तौल भएका बालबालिकाको अनुपात	२
२०	बालबालिकामा रक्तअल्पताको अवस्था	२
२१	प्रजनन उमेरका महिलामा हुने रक्तअल्पता	२
२२	सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमले समेटेको जनसङ्ख्याको अनुपात	१
२३	सामाजिक सुरक्षाका लागि प्रदेशद्वारा विनियोजित बजेटको अनुपात	१
२४	सामाजिक सुरक्षा सूचक	१
२५	सुरक्षित र मर्यादित जीवन बाँचेका ज्येष्ठ नागरिकहरूको अनुपात	१

तालिका २१.३: समुन्नति

क्र.सं.	सूचक/लक्ष्य	दिगो विकास लक्ष्य
१	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (उत्पादक मूल्य)	१२, १७
२	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान	२, १२
३	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा उद्योग क्षेत्रको योगदान	९
४	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सेवा क्षेत्रको योगदान	८
५	वार्षिक आर्थिक वृद्धिदर	८
६	प्रतिव्यक्ति आय	८
७	कृषिमा वृद्धिदर	२, १२
८	गैर कृषिमा वृद्धिदर	८
९	सम्पत्तिमा असमानता (Gini Coefficient)	१०
१०	आयमा असमानता (Palman Index)	१०
११	जीवित जन्ममा औसत आयु	३
१२	बाल मृत्युदर (५ वर्ष मुनि)	३
१३	शिशु मृत्युदर	३
१४	सुत्केरी मृत्युदर	३
१५	३० मिनेटको दूरीमा स्वास्थ्य सुविधामा पहुँच भएका घरधुरी	३
१६	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषिजन्य क्षेत्रको योगदान	२
१७	बहुआयामिक गरिबी सूचक	१
१८	विद्युतमा पहुँच भएका घरधुरी	७
१९	आधारभूत खानेपानीको सुविधा भएको जनसङ्ख्या	६
२०	स्वच्छ खानेपानीको सुविधा भएको जनसङ्ख्या	६
२१	३० मिनेटको दूरीमा यातायात सुविधामा पहुँच भएका घरधुरी	११
२२	सडकको घनत्व	९
२३	बेरोजगारी दर	८
२४	श्रमशक्तिमा सहभागिता	५
२५	श्रम उत्पादकत्व	२, ८
२६	औपचारिक क्षेत्रमा रोजगार	८
२७	साक्षरता दर	४
	क) कुल भर्ना दर: प्राथमिक तहमा	४
	ख) कुल भर्ना दर: माध्यमिक तहमा	४
२८	प्राविधिक तथा व्यावसायिक तालिम पाएका काम गर्ने उमेर समूहको जनसङ्ख्या	४
२९	उच्च शिक्षामा कुल भर्ना दर	४
३०	भूमिको उत्पादकत्व (मुख्य बाली)	२
३१	लिङ्गका आधारमा हुने ज्याला दरको फरक (महिला: पुरुष)	५

विश्वव्यापी लक्ष्य प्राप्तिका लागि नेपालका तीनै तहका सरकार समान रूपले जिम्मेवार छन् । प्रदेश नं. १ को आवधिक योजना, मध्यकालीन खर्च संरचना (MTEF) तथा वार्षिक बजेट सबै दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि प्रतिबद्ध छन् । महत्वाकाङ्क्षी एजेन्डाको कार्यान्वयनका लागि विवेकसम्मत आकलन र वित्तीय योजना, संस्थागत तथा जनशक्तिको परिचालन गर्नु वाञ्छनीय हुन्छ । वार्षिक विकास कार्यक्रमलाई सन्दर्भमा राखेर हेर्दा करिब आधाभन्दा बढी योजना जीर्ण पूर्वाधारमा विनियोजित भएका छन् ।

आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट नेपालमा आकर्षित हुने सबै १६ लक्ष्यमा विनियोजित भएको पाइन्छ । लक्ष्य ९ उद्योग, नवीन खोज र पूर्वाधारमा उच्चतम बजेट २५.५१ प्रतिशत र लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानतामा सबैभन्दा न्यून ०.९३ प्रतिशत बजेट विनियोजित भएको छ । स्वास्थ्यको क्षेत्रमा ९.४९ प्रतिशत बजेट विनियोजन भए पनि शिक्षाको क्षेत्रमा ३.८० प्रतिशत मात्र बजेट विनियोजन भएको छ । जलवायु अनुकूलनको क्षेत्रमा पनि नगन्य बजेट १.७२ प्रतिशत विनियोजन भएको छ । उक्त तथ्याङ्कले विशेष गरी सामाजिक सन्तुलन र वातावरणीय सन्तुलनको क्षेत्रमा बजेट वृद्धि गरी सन्तुलन कायम गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

तालिका २१.४: दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (प्रतिशत)

संकेत नं.	दिगो विकास लक्ष्य	आ.व. २०७९/८० को यथार्थ	आ.व. २०८०/८१ को प्रक्षेपण	आ.व. २०८१/८२ को प्रक्षेपण
१	गरिवीको अन्त्य	०.३०	०.७५	१.००
२	शून्य भोकमरी	१.०७	१.५०	२.००
३	स्वस्थ जीवन	९.४९	१०.००	१०.५०
४	गुणस्तरीय शिक्षा	३.८०	३.८०	४.००
५	लैङ्गिक समानता	०.९३	०.५०	०.६०
६	सफा पानी तथा सरसफाइ	११.२८	११.५०	११.६०
७	आधुनिक ऊर्जामा सर्वसाधारणको पहुँच	०.३६	०.४०	०.५०
८	समावेशी आर्थिक वृद्धि तथा मर्यादित काम	१८.३६	१८.९०	१९.००
९	उद्योग, नवीन खोज र पूर्वाधार	२५.५१	२४.०५	२०.२
१०	असमानता न्यूनीकरण	०.३७	०.५०	०.६०

संकेत नं.	दिगो विकास लक्ष्य	आ.व. २०७९/८० को यथार्थ	आ.व. २०८०/८१ को प्रक्षेपण	आ.व. २०८१/८२ को प्रक्षेपण
११	दिगो शहर र बस्ती	८.६१	९.००	९.२०
१२	दिगो उपभोग तथा उत्पादन	७.३९	८.००	८.५०
१३	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन	१.७२	२.००	२.५०
१५	भूसतह स्रोतको उपयोग	१.४२	१.८०	१.९०
१६	शान्तिपूर्ण, न्यायपूर्ण र सशक्त समाज	६.२२	६.५०	७.००
१७	दिगो विकास साझेदारी	०.६८	०.८०	०.९०
	कुल जम्मा	१००.००	१००.००	१००.००

अनुसूची

मन्त्रालयगत खर्चको त्रिवर्षीय अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु हजारमा)

क्र.सं.	श्रीर्षिक PLMBIS-	निकाय	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२				
			चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	स्थानीय तह वित्तीय हस्तान्तरण	जम्मा	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	स्थानीय तह वित्तीय हस्तान्तरण	जम्मा	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	स्थानीय तह वित्तीय हस्तान्तरण	जम्मा
१	२०२	प्रदेश व्यवस्थापिका	२४२९३५	५९००	०	०	२४८८३५	२५५०८२	६९९५	०	०	२६१२७७	२६७८३६	६५०५	०	०	२७४३४१
२	२१०	प्रदेश लोक सेवा आयोग	८५०००	८००००	०	०	१६५०००	१०००००	२१०००	०	०	१२१०००	११००००	२५०००	०	०	१३५०००
३	२१६	मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	१८९५०	५५०	०	०	१९५००	१९८९८	५७८	०	०	२०४७५	२०८९२	६०६	०	०	२१४९९
४	३०१	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	७४८५७६	७४०८९	०	०	८२२६६५	७८६००५	७७७९३	०	०	८६३७९८	८२५३०५	८१६८३	०	०	९०६९८८
५	३०५	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	१६४७४१	२५८५५	०	०	१९०५९६	१७२९७८	२७१४८	०	०	२००१२६	१८१६२७	२८५०५	०	०	२१०१३२
६	३०७	उद्योग, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	३८५१९४	८४०६०	०	०	४६९२५४	४०४४५४	८८२६३	०	०	४९२१७७	४२४६७६	९२६७६	०	०	५१७३५३
७	३१२	कृषि मन्त्रालय	२२२०९८४	१६७४६६	०	२०३९००	२५९२३५०	२३२०३३३	१७५८३९	०	२१४०९५	२७२१९६८	२४४८६३५	१८४६३१	०	२२४८००	२८५८०६६
८	३१३	खानेपानी, सिँचाइ तथा ऊर्जा मन्त्रालय	४२२५०१	५५३५४१५	०	३३७७६१	६२९५६७७	४४३६२६	५८१२१८६	०	३५४६४९	६६१०४६१	४६५८०७	६१०२७९५	०	३७२३८२	६९४०९८४
९	३१४	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	४१६२१०	२५८६००	०	०	६७४८१०	४३७०२१	२७१५३०	०	०	७०८५५१	४५८८७२	२८५१०७	०	०	७४३९७८
१०	३२५	पर्यटन तथा संस्कृति मन्त्रालय	१४४६००	९७८०५०	०	०	११२२६५०	१५१८३०	१०२६९५३	०	०	११७८७८३	१५९४२२	१०७८३००	०	०	१२३७७२२
११	३२९	वन वातावरण तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय	१००५८२२	८१७२३२	०	०	१८२३०५४	१०५६११३	८५८०९४	०	०	१९१४२०७	११०८९१९	९००९९८	०	०	२००९९१७
१२	३३६	भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय	२४३९९९	१२१००	०	०	२५६०९९	२५६१९९	१२७०५	०	०	२६८९०४	२६९००९	१३३४०	०	०	२८२३४९
१३	३३७	सडक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय	३५३०६४	१२५२८१४२	०	०	१२८८१२०६	३७०७१७	१३१५४५४९	०	०	१३५२५२६६	३८९२५३	१३८१२२७७	०	०	१४२०१५३०
१४	३५०	सामाजिक विकास मन्त्रालय	१५८०१००	२०७३००	०	२१२९५४	२०००३५४	१६५९१०५	२१७६६५	०	२२३६०२	२१००३७२	१७४२०६०	२२८५४८	०	२३४७८२	२२०५३९०
१५	३५८	यातायात व्यवस्था तथा सञ्चार मन्त्रालय	२६१२००	४३८००	०	०	३०५०००	२७४२६०	४५९९०	०	०	३२०२५०	२८७९७३	४८२९०	०	०	३३६२६३
१६	३७०	स्वास्थ्य मन्त्रालय	२९५१७१४	६०९१३०	०	३६८३४	३५९७६७८	३०९९३००	६३९५८७	०	३८६७६	३७७७५६२	३२५४२६५	६७१५६६	०	४०६०९	३९६६४४०
१७	३९१	प्रदेश योजना आयोग	४७८८८	२८००	०	०	५०६८८	५०८२२	२९४०	०	०	५३२२२	५२७९७	३०८७	०	०	५५८८४
१८	६०१	कर्मचारी सुविधा तथा सेवानिवृत्त सुविधा	२००००	०	०	०	२००००	२१०००	०	०	२१०००	२२०५०	०	०	०	०	२२०५०
१९	६०२	अर्थ - विविध	३७६७८८४	१५००००	०	०	३९१७८८४	३९५६२७८	१५७५००	०	०	४११३७८८	४१५४०९२	१६५३७५	०	०	४३१९४६७
२०	८०१	स्थानीय तह	०	०	०	२३६००००	२३६००००	०	०	०	२४७८०००	२४७८०००	०	०	०	०	२६०१९००
जम्मा			१५०८१३६२	२१५८०४८९	०	३१५१४४९	३९८१३३००	१५८३५४३०	२२६५९५१३	०	३३०९०२१	४१८०३९६५	१६६२७२०२	२३७९२४८९	०	३४७४४७३	४३८९४१६३

अनुसूची १.२

मन्त्रालयगत स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु हजारमा)

क्र. सं.	PLMBS- शीर्षक	निकाय	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२				
			प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान	जम्मा	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान	जम्मा	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान	जम्मा
१	२०२	प्रदेश व्यवस्थापिका	२४०८३८	७९९७	०	०	२४८८३५	२५२८८०	८३९७	०	०	२६१२७७	२६५५२४	८८९७	०	०	२७४३४१
२	२१०	प्रदेश लोक सेवा आयोग	१६५०००	०	०	०	१६५०००	१२१०००	०	०	०	१२१०००	१३५०००	०	०	०	१३५०००
३	२१६	मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	१९५००	०	०	०	१९५००	२०४७५	०	०	०	२०४७५	२१४९९	०	०	०	२१४९९
४	३०१	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	१८८२०५	२०९००	५८४२६०	२९३००	८२२६६५	१९७६१५	२१९४५	६१३४७३	३०७६५	८६३७९८	२०७४९६	२३०४२	६४४१४७	३२३०३	९०६९८८
५	३०५	अर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	१८५५९६	५०००	०	०	१९०५९६	१९४८७६	५२५०	०	०	२००१२६	२०४६२०	५५१३	०	०	२१०१३२
६	३०७	उद्योग, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	४३९६५४	२५०००	२६००	२०००	४६९२५४	४६९६३७	२६२५०	२७३०	२१००	४९२७१७	४८४७१९	२७५६३	२८६७	२२०५	५१७३५३
७	३१२	कृषि मन्त्रालय	१५३२९२२	४५२६२८	४६१८००	१४५०००	२५९२३५०	१६०९५६८	४७५२५९	४८८९०	१५२२५०	२७२१९६८	१६९००४७	४९९०२२	५०९१३५	१५९८६३	२८५८०६६
८	३१३	खानेपानी, सिंचाई तथा उर्जा मन्त्रालय	१८८२७७५	१८०५९४१	२४३०५६१	१७६४००	६२९५६७७	१९७६९१४	१८९६२३८	२५५२०८९	१८५२२०	६६१०४६१	२०७५७५९	१९९१०५०	२६७९६९४	१९४४८१	६९४०९८४
९	३१४	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	३३१०१०	३४३८००	०	०	६७४८१०	३४७५६१	३६०९९०	०	०	७०८५५१	३६४९३९	३७९०४०	०	०	७४३९७८
१०	३२५	पर्यटन तथा संस्कृति मन्त्रालय	९१३३५०	१६५०००	४४३००	०	११२२६५०	९५९०१८	१७३२५०	४६५१५	०	११७८७८३	१००६९६८	१८१९१३	४८८४१	०	१२३७७२२
११	३२९	वन वातावरण तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय	१००४७५१	४२७९००	२६०४०३	१३००००	१८२३०५४	१०५४६८९	४४९२९५	२७३४२३	१३६५००	१९१४२०७	११०७७३८	४७१७६०	२८७०९४	१४३३२५	२००९९१७
१२	३३६	भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय	१५१०९९	१०५०००	०	०	२५६०९९	१५८६५४	११०२५०	०	०	२६८९०४	१६६५८७	११५७६३	०	०	२८२३४९
१३	३३७	सडक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय	३५१४०१२	५२५१४९४	३१९५७००	९२००००	१२८८१२०६	३६८९७१३	५५१४०६९	३३५५४८५	९६६०००	१३५२५२६६	३८७४१९८	५७८९७७२	३५२३२५९	१०१४३००	१४२०१५३०
१४	३५०	सामाजिक विकास मन्त्रालय	५४६७५०	४०४५५०	९४९०५४	१०००००	२०००३५४	५७४०८८	४२४७७८	९९६५०७	१०५०००	२१००३७२	६०२७९२	४४६०१६	१०४६३३२	११०२५०	२२०५३९०
१५	३५८	यातायात व्यवस्था तथा सञ्चार मन्त्रालय	२८७५१०	१७४९०	०	०	३०५०००	३०१८६६	१८३६५	०	०	३२०२५०	३१६९८०	१९२८३	०	०	३३६२६३
१६	३७०	स्वास्थ्य मन्त्रालय	२०६५४५३	३६३१००	९३९१२५	२३००००	३५९७६७८	२१६८७२६	३८१२५५	९८६०८१	२४११००	३७७५५६२	२२७७१६२	४००३१८	१०३५३८५	२५३५७५	३९६६४४०
१७	३९१	प्रदेश योजना आयोग	५०६८८	०	०	०	५०६८८	५३२२२	०	०	०	५३२२२	५५८८४	०	०	०	५५८८४
१८	६०१	कर्मचारी सुविधा तथा सेवानिवृत्त सुविधा	२००००	०	०	०	२००००	२१०००	०	०	०	२१०००	२२०५०	०	०	०	२२०५०
१९	६०२	अर्थ - विविध	३९१७८८४	०	०	०	३९१७८८४	४११३७८८	०	०	०	४११३७८८	४३१९४६७	०	०	०	४३१९४६७
२०	८०१	स्थानीय तह	२३६००००	०	०	०	२३६००००	२४७८०००	०	०	०	२४७८०००	२६०१९००	०	०	०	२६०१९००
जम्मा			१९७४१९९७	९३९५८००	८८६७८०३	१७३२७००	३९७३८३००	२०७२९०९७	९८६५५९०	९३११९९३	१८१९३३५	४१७२५२१५	२१७६५५५२	१०३५८८७०	९७७६७५३	१९१०३०२	४३८११४७६

मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	चालु	पूँजीगत	कुल	चालु	पूँजीगत	कुल	चालु	पूँजीगत								
१	प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम(संघ शासर्त अनुदान)	३५४३००	३०१३००	५३०००	३७२०१५	३१६३६५	५५६५०	३९०६१६	३३२१८३	५८४३३	५	२.३	२.४,२.४	१६,१६	२	३	३	३
२	प्रदेश सहयोग कार्यक्रम (PSP)	२६६७६०	२६६७६०	०	२८००९८	२८००९८	०	२९४१०३	२९४१०३	०	५	२.३	२.४,२.४	१६,१६	२	३	३	३
३	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	१९८२०५	१७७११६	२१०८९	२०८११५	१८५९७२	२२१४३	२१८५२१	१९५२७०	२३२५१	५	२.३	२.४,२.४	१६,१६	२	३	३	३
४	स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान(संघ शासर्त अनुदान)	३४००	३४००	०	३५७०	३५७०	०	३७४९	३७४९	०	५	२.३	२.४,२.४	१६,१६	२	३	३	३
जम्मा		८२२६६५	७४८५७६	७४०८९	८६३७९८	७८६००५	७७७९३	९०६९८८	८२५३०५	८१६८३								

मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साझेतीकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०						आ.व. २०८०/८१						आ.व. २०८१/८२						प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक स्रोतका आधार	दीर्घकालीन राष्ट्रिय स्रोत	द्विगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैंगिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गर्मी सङ्केत
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सोधभर्ना हुने अनुदान	सशर्त अनुदान	सोझैँ भुक्तानी	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सोधभर्ना हुने अनुदान	सशर्त अनुदान	सोझैँ भुक्तानी	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सोधभर्ना हुने अनुदान	सशर्त अनुदान	सोझैँ भुक्तानी								
१	प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	३५४३००	०	०	३२७५००	२५९००	९००	३७२०१५	०	०	३४३८७५	२७९९५	९४५	३९०६१६	०	०	३६१०६९	२८५५५	९९२	५	२.३	२.४,२.४	१६,१६	२	५	५	५
२	प्रदेश सहयोग कार्यक्रम (PSP)	२६६७६०	१००००	०	२५६७६०	०	०	२८००९८	१०५००	०	२६९५९८	०	०	२९४१०३	११०२५	०	२८३०७८	०	०	५	२.३	२.४,२.४	१६,१६	२	५	५	५
३	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	१९८२०५	१७८२०५	२००००	०	०	२०८११५	१८७११५	२१०००	०	०	०	२१८५२१	१९६४७१	२२०५०	०	०	०	०	५	२.३	२.४,२.४	१६,१६	२	५	५	५
४	स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान(संघ शसर्त अनुदान)	३४००	०	०	०	३४००	०	३५७०	०	०	३५७०	०	३७४९	०	०	०	३७४९	०	५	२.३	२.४,२.४	१६,१६	२	५	५	५	
जम्मा		८२२६६५	१८८२०५	२००००	५८४२६०	२९३००	९००	८६३७९८	१९७६१५	२१०००	६१३४७३	३०७६५	९४५	९०६९८८	२०७४९६	२२०५०	६४४१४७	३२३०३	९९२								

मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालयको कार्यक्रमगत त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सौचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सौच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	७५३५	७९१२	८३०७	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
२	अन्य भत्ता	२९७	३१२	३२७	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
३	अन्य कार्यालय संचालन खर्च	२२५	२३६	२४८	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
४	अन्य भ्रमण खर्च	१००	१०५	११०	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
५	अन्य संस्थालाई अनुदान सःशर्त	१००००	१०५००	११०२५	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
६	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	८५०	८९३	९३७	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
७	अन्य सामाजिक सहायता	५०००	५२५०	५५१३	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
८	अन्य सेवा शुल्क	६२४	६५५	६८८	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
९	इन्धन - अन्य प्रयोजन	१४५	१५२	१६०	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
१०	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	५२७४	५५३८	५८१५	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
११	इन्धन (पदाधिकारी)	३०३४	३१८६	३३४५	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
१२	उत्पादन सामग्री / सेवा खर्च	५००	५२५	५५१	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
१३	उद्धार, राहत तथा पुनर्स्थापना खर्च	२५००	२६२५	२७५६	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
१४	कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	५५०	५७८	६०६	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
१५	करार सेवा शुल्क	९१४५	९६०२	१००८२	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
१६	कर्मचारी तालिम खर्च	१४००	१४७०	१५४४	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
१७	कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	२०००	२१००	२२०५	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
१८	कर्मचारीको बैठक भत्ता	१७१०	१७९६	१८८५	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
१९	कार्यक्रम खर्च	२८५८२७	३००११८	३१५१२४	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
२०	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	४६६४२	४८९७४	५१४२३	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
२१	घर भाडा	२७९४	२९३४	३०८०	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
२२	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	२८००	२९४०	३०८७	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
२३	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	१५०००	१५७५०	१६५३८	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
२४	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	९६०	१००८	१०५८	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
२५	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	२७३०	२८६७	३०१०	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
२६	पदाधिकारी अन्य भत्ता	२००	२१०	२२१	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
२७	पदाधिकारी अन्य सुबिधा	२६८	२८१	२९५	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
२८	पदाधिकारी बैठक भत्ता	८००	८४०	८८२	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
२९	पानी तथा बिजुली	३२६८	३४३१	३६०३	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
३०	पारिश्रमिक कर्मचारी	४६८४७	४९१८९	५१६४९	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
३१	पारिश्रमिक पदाधिकारी	८२२१	८६३२	९०६४	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
३२	पोशाक	१२७४	१३३८	१४०५	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
३३	फर्निचर तथा फिक्चर्स	३२९७	३४६२	३६३५	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
३४	बिमा तथा नवीकरण खर्च	११०४	११५९	१२१७	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
३५	भ्रमण खर्च	४४६०	४६८३	४९१७	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
३६	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	६९००	७२४५	७६०७	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
३७	महंगी भत्ता	१७२८	१८१४	१९०५	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
३८	मेशिनरी तथा औजार	५३००	५५६५	५८४३	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
३९	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	१०००	१०५०	११०३	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
४०	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	२९८	३१३	३२९	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
४१	विविध कार्यक्रम खर्च	२८८८४०	३०३२८२	३१८४४६	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
४२	विविध खर्च	७२९४	७६५९	८०४२	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
४३	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१००	१०५	११०	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
४४	संचार महसुल	२१६५	२२७३	२३८७	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
४५	सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई निःशर्त चालु अनुदान	७५००	७८७५	८२६९	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
४६	सरकारी निकाय, समिति, बोर्ड — पुँजीगत निःशर्त अनुदान	७५००	७८७५	८२६९	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
४७	सवारी साधन	५००	५२५	५५१	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
४८	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	१५०	१५८	१६५	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
४९	सवारी साधन मर्मत खर्च	५९५५	६२५३	६५६५	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
५०	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	७४३६	७८०८	८१९८	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
५१	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	३००	३१५	३३१	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
५२	सेवा र परामर्श खर्च	१३०८	१३७३	१४४२	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
५३	स्थिर सम्पत्तिमा हास कट्टी	१०१०	१०६१	१११४	५	२.३	२.४,२.५	१६, १७	२	५	५	५
जम्मा		८२२६६५	८६३७९८	९०६९८८								

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशके समेटिएको उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिव्यो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क	सङ्केत	लौकिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गतिशील सङ्केत			
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सोधभर्ना हुने अनुदान	सशर्त अनुदान	सोझै भुक्तानी अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सोधभर्ना हुने अनुदान	सशर्त अनुदान	सोझै भुक्तानी अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण										सोधभर्ना हुने अनुदान	सशर्त अनुदान	सोझै भुक्तानी अनुदान
३१	पोशाक	१२७४	७२०	०	५०४	५०	१३३८	७५६	०	५२९	५३	०	१४०५	७९४	०	५५६	५५	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
३२	फर्निचर तथा फिक्चर्स	३२९७	२७९७	०	५००	०	३४६२	२९३७	०	५२५	०	०	३६३५	३०८४	०	५५९	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
३३	बिमा तथा नवीकरण खर्च	११०४	११०४	०	०	०	११५९	११५९	०	०	०	०	१२१७	१२१७	०	०	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
३४	भ्रमण खर्च	४४६०	४४६०	०	०	०	४६८३	४६८३	०	०	०	०	४९१७	४९१७	०	०	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
३५	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	६९००	६२५०	०	६५०	०	७२४५	६५६३	०	६८३	०	०	७६०७	६८९१	०	७१७	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
३६	महंगी भत्ता	१७२८	१७२८	०	०	०	१८१४	१८१४	०	०	०	०	१९०५	१९०५	०	०	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
३७	मेशिनरी तथा औजार	५३००	३३००	०	२०००	०	५५६५	३४६५	०	२१००	०	०	५८४३	३६३८	०	२२०५	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
३८	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	१०००	८००	०	२००	०	१०५०	८४०	०	२१०	०	०	११०३	८८२	०	२२१	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
३९	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	२९८	२९८	०	०	०	३१३	३१३	०	०	०	०	३२९	३२९	०	०	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
४०	विविध कार्यक्रम खर्च	२८८८४०	३००	०	२६१७४०	२५९००	९००	३०३२८२	३१५	०	२७४८२७	२७१९५	९४५	३१८४४६	३३१	२८८५६८	२८५५५	९९२	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
४१	विविध खर्च	७२९४	६५८८	०	७०६	०	७६५९	६९१७	०	७४१	०	०	८०४२	७२६३	०	७७८	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
४२	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१००	१००	०	०	०	१०५	१०५	०	०	०	०	११०	११०	०	०	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
४३	संचार महसुल	२१६५	१५२५	०	६४०	०	२२७३	१६०१	०	६७२	०	०	२३८७	१६८१	०	७०६	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
४४	सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई नि:शर्त चालु अनुदान	७५००	७५००	०	०	०	७८७५	७८७५	०	०	०	०	८२६९	८२६९	०	०	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
४५	सरकारी निकाय, समिति, बोर्ड — पुँजीगत नि:शर्त अनुदान	७५००	७५००	०	०	०	७८७५	७८७५	०	०	०	०	८२६९	८२६९	०	०	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
४६	सवारी साधन	५००	०	०	५००	०	५२५	०	०	५२५	०	०	५५१	०	०	५५१	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
४७	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	१५०	१५०	०	०	०	१५८	१५८	०	०	०	०	१६५	१६५	०	०	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
४८	सवारी साधन मर्मत खर्च	५९५५	५७०५	०	२५०	०	६२५३	५९९०	०	२६३	०	०	६५६५	६२९०	०	२७६	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
४९	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	७४३६	६९११	०	५२५	०	७८०८	७२५७	०	५५१	०	०	८१९८	७६१९	०	५७९	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
५०	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	३००	३००	०	०	०	३१५	३१५	०	०	०	०	३३१	३३१	०	०	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
५१	सेवा र परामर्श खर्च	१३०८	१३०८	०	०	०	१३७३	१३७३	०	०	०	०	१४४२	१४४२	०	०	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
५२	स्थिर सम्पत्तिमा हास कट्टी	१०१०	०	०	१०१०	०	१०६१	०	०	१०६१	०	०	१११४	०	०	१११४	०	०	५	२.५	२.४.२.५	१६.१७	२	५	५	५	५	
जम्मा		८२२६६५	१८८२०५	२००००	५८४२६०	२९३००	९००	८६३७९८	१९७६१५	२१०००	६१३४७३	३०७६५	९४५	९०६९८८	२०७४९६	२२०५०	६४४१४७	३२३०३	९९२									

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत	
		कुल	चालु	पूँजीगत	कुल	चालु	पूँजीगत	कुल	चालु	पूँजीगत									
१	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	११२५२५	१०३४५०	९०७५	११८१५१	१०८६२३	९५२९	१२४०५९	११४०५४	१०००५	१	१.१	१.४	८		५	२	५	२
२	प्रदेश लेखा इकाई कार्यालयहरू	४९२२६	३४०९६	१५१३०	५१६८७	३५८०१	१५८८७	५४२७२	३७५९१	१६६८१	१	२.३	२.४	१६		५	५	५	५
३	प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय	२८८४५	२७१९५	१६५०	३०२८७	२८५५५	१७३३	३१८०२	२९९८२	१८१९	१	२.३	२.४	१६		५	५	५	५
	जम्मा	१९०५९६	१६४७४१	२५८५५	२००१२६	१७२९७८	२७१४८	२१०१३२	१८१६२७	२८५०५									

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशको समाप्तिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैंगिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	शान्ति सङ्केत			
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण	सशर्त अनुदान	समपुरक अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण	सशर्त अनुदान	समपुरक अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण	सशर्त अनुदान	समपुरक अनुदान									
१	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	११२५२५	१०७५२५	५०००	०	०	११८१५१	११२९०१	५२५०	०	०	१२४०५९	११८५४६	५५१३	०	०	१	१.१	१.४	८	५	५	५	५	
२	प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय	२८८४५	२८८४५	०	०	०	३०२८७	३०२८७	०	०	०	३१८०२	३१८०२	०	०	०	१	२.५	२.४	१८	५	५	५	५	
३	प्रदेश लेखा इकाई कार्यालयहरू	४९२२६	४९२२६	०	०	०	५९६८७	५९६८७	०	०	०	५४२७२	५४२७२	०	०	०	१	२.५	२.४	१८	५	५	५	५	
जम्मा		१९०५९६	१८५५९६	५०००	०	०	२००१२६	१९४८७६	५२५०	०	०	२१०१३२	२०४६२०	५५१३	०	०									

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको कार्यक्रमगत त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	द्विगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	३७२६	३९१२	४१०८	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
२	अन्य भत्ता	५२७६	५५४०	५८१७	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
३	अन्य सार्वजनिक निर्माण	१५००	१५७५	१६५४	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
४	इन्धन - अन्य प्रयोजन	६४९	६८१	७१६	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
५	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	४५७८	४८०७	५०४७	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
६	इन्धन (पदाधिकारी)	७६५	८०३	८४३	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
७	करार सेवा शुल्क	९९४७	१०४४४	१०९६७	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
८	कर्मचारी तालिम खर्च	२९१०	३०५६	३२०८	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
९	कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	२६	२७	२९	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
१०	कर्मचारीको बैठक भत्ता	२६९	२८२	२९७	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
११	कार्यक्रम खर्च	१६९००	१७७४५	१८६३२	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
१२	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१७०००	१७८५०	१८७४३	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
१३	घर भाडा	५९३२	६२२९	६५४०	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
१४	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	१५०	१५८	१६५	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
१५	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१६००	१६८०	१७६४	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
१६	पत्रपत्रिका, छुपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	२६५९	२७९२	२९३२	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
१७	पदाधिकारी अन्य भत्ता	१००	१०५	११०	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
१८	पदाधिकारी अन्य सुविधा	१५६	१६४	१७२	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१९	पदाधिकारी बैठक भत्ता	५४०	५६७	५९५	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
२०	पानी तथा ब्रिजुली	२६२२	२७५३	२८९१	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
२१	पारिश्रमिक कर्मचारी	६१०९९	६४१५४	६७३६२	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
२२	पारिश्रमिक पदाधिकारी	३४७१	३६४५	३८२७	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
२३	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	२००	२१०	२२१	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
२४	पोशाक	८१०	८५१	८९३	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
२५	फर्निचर तथा फिक्चर्स	१८४०	१९३२	२०२९	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
२६	बिमा तथा नवीकरण खर्च	१०१०	१०६१	१११४	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
२७	भ्रमण खर्च	१८७२	१९६६	२०६४	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
२८	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	८८७९	९३२३	९७८९	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
२९	महंगी भत्ता	१९४४	२०४१	२१४३	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
३०	मेशिनरी तथा औजार	२६५५	२७८८	२९२७	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
३१	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	२४८६	२६१०	२७४१	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
३२	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	२३०	२४२	२५४	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
३३	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	४०१	४२१	४४२	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
३४	विविध खर्च	६३०३	६६१८	६९४९	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
३५	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१३१७	१३८३	१४५२	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
३६	संचार महसुल	२७७४	२९१३	३०५८	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२
३७	सवारी साधन	२७१०	२८४६	२९८८	१	१.१	१.४	८	३	२	३	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रीय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
३८	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	१६०	१६८	१७६	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२
३९	सवारी साधन मर्मत खर्च	३६६६	३८४९	४०४२	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२
४०	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१०००	१०५०	११०३	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२
४१	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	५८०	६०९	६३९	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२
४२	सेवा र परामर्श खर्च	७६००	७९८०	८३७९	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२
४३	स्थानीय भत्ता	२८४	२९८	३१३	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२
जम्मा		१९०५९६	२००१२६	२१०१३२								

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	३७२६	३७२६	०	०	०	३९१२	३९१२	०	०	०	४१०८	४१०८	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
२	अन्य भत्ता	५२७६	५२७६	०	०	०	५५४०	५५४०	०	०	०	५८१७	५८१७	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
३	अन्य सार्वजनिक निर्माण	१५००	१५००	०	०	०	१५७५	१५७५	०	०	०	१६५४	१६५४	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
४	इन्धन - अन्य प्रयोजन	६४९	६४९	०	०	०	६८१	६८१	०	०	०	७१६	७१६	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
५	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	४५७८	४५७८	०	०	०	४८०७	४८०७	०	०	०	५०४७	५०४७	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
६	इन्धन (पदाधिकारी)	७६५	७६५	०	०	०	८०३	८०३	०	०	०	८४३	८४३	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
७	करार सेवा शुल्क	९९४७	९९४७	०	०	०	१०४४४	१०४४४	०	०	०	१०९६७	१०९६७	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
८	कर्मचारी तालिम खर्च	२९१०	२९१०	०	०	०	३०५६	३०५६	०	०	०	३२०८	३२०८	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
९	कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	२६	२६	०	०	०	२७	२७	०	०	०	२९	२९	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
१०	कर्मचारीको बैठक भत्ता	२६९	२६९	०	०	०	२८२	२८२	०	०	०	२९७	२९७	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
११	कार्यक्रम खर्च	१६९००	१६९००	०	०	०	१७७४५	१७७४५	०	०	०	१८६३२	१८६३२	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
१२	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१७०००	१७०००	०	०	०	१७८५०	१७८५०	०	०	०	१८७४३	१८७४३	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
१३	घर भाडा	५९३२	५९३२	०	०	०	६२२९	६२२९	०	०	०	६५४०	६५४०	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
१४	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	१५०	१५०	०	०	०	१५८	१५८	०	०	०	१६५	१६५	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
१५	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१६००	१६००	०	०	०	१६८०	१६८०	०	०	०	१७६४	१७६४	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
१६	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	२६५९	२६५९	०	०	०	२७९२	२७९२	०	०	०	२९३२	२९३२	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
१७	पदाधिकारी अन्य भत्ता	१००	१००	०	०	०	१०५	१०५	०	०	०	११०	११०	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
१८	पदाधिकारी अन्य सुविधा	१५६	१५६	०	०	०	१६४	१६४	०	०	०	१७२	१७२	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
१९	पदाधिकारी बैठक भत्ता	५४०	५४०	०	०	०	५६७	५६७	०	०	०	५९५	५९५	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
२०	पानी तथा बिजुली	२६२२	२६२२	०	०	०	२७५३	२७५३	०	०	०	२८९१	२८९१	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
२१	पारिश्रमिक कर्मचारी	६१०९९	६१०९९	०	०	०	६४१५४	६४१५४	०	०	०	६७३६२	६७३६२	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
२२	पारिश्रमिक पदाधिकारी	३४७१	३४७१	०	०	०	३६४५	३६४५	०	०	०	३८२७	३८२७	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
२३	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	२००	२००	०	०	०	२१०	२१०	०	०	०	२२१	२२१	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
२४	पोशाक	८१०	८१०	०	०	०	८५१	८५१	०	०	०	८९३	८९३	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
२५	फर्निचर तथा फिक्चर्स	१८४०	१८४०	०	०	०	१९३२	१९३२	०	०	०	२०२९	२०२९	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
२६	बिमा तथा नवीकरण खर्च	१०१०	१०१०	०	०	०	१०६१	१०६१	०	०	०	१११४	१११४	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
२७	भ्रमण खर्च	१८७२	१८७२	०	०	०	१९६६	१९६६	०	०	०	२०६४	२०६४	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२
२८	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	८८७९	८८७९	०	०	०	९३२३	९३२३	०	०	०	९७८९	९७८९	०	०	०	१	१.१	१.४	८	ख	२	ख	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सौचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सौच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत	
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान									
२९	महंगी भत्ता	१९४४	१९४४	०	०	०	२०४१	२०४१	०	०	०	२१४३	२१४३	०	०	०	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२	
३०	मेशिनरी तथा औजार	२६५५	२६५५	०	०	०	२७८८	२७८८	०	०	०	२९२७	२९२७	०	०	०	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२	
३१	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	२४८६	२४८६	०	०	०	२६१०	२६१०	०	०	०	२७४१	२७४१	०	०	०	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२	
३२	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	२३०	२३०	०	०	०	२४२	२४२	०	०	०	२५४	२५४	०	०	०	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२	
३३	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	४०१	४०१	०	०	०	४२१	४२१	०	०	०	४४२	४४२	०	०	०	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२	
३४	विविध खर्च	६३०३	६३०३	०	०	०	६६१८	६६१८	०	०	०	६९४९	६९४९	०	०	०	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२	
३५	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१३१७	१३१७	०	०	०	१३८३	१३८३	०	०	०	१४५२	१४५२	०	०	०	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२	
३६	संचार महसुल	२७७४	२७७४	०	०	०	२९१३	२९१३	०	०	०	३०५८	३०५८	०	०	०	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२	
३७	सवारी साधन	२७१०	२७१०	०	०	०	२८४६	२८४६	०	०	०	२९८८	२९८८	०	०	०	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२	
३८	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	१६०	१६०	०	०	०	१६८	१६८	०	०	०	१७६	१७६	०	०	०	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२	
३९	सवारी साधन मर्मत खर्च	३६६६	३६६६	०	०	०	३८४९	३८४९	०	०	०	४०४२	४०४२	०	०	०	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२	
४०	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१०००	१०००	०	०	०	१०५०	१०५०	०	०	०	११०३	११०३	०	०	०	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२	
४१	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	५८०	५८०	०	०	०	६०९	६०९	०	०	०	६३९	६३९	०	०	०	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२	
४२	सेवा र परामर्श खर्च	७६००	२६००	५०००	०	०	७९८०	२७३०	५२५०	०	०	८३७९	२८६७	५५१३	०	०	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२	
४३	स्थानीय भत्ता	२८४	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१.१	१.४	८	४	२	४	२	
जम्मा		१९०५९६	१८५३१२	५०००	०	०	१९९८२८	१९४५७८	५२५०	०	०	२०९८१९	२०४३०६	५५१३	०	०									

आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सौचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सौच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लौकिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिवी सङ्केत
		कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत								
१	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	६७४८१०	४१६२१०	२५८६००	७०८५५१	४३७०२१	२७१५३०	७४३९७८	४५८८७२	२८५१०७	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	३	१	३
	जम्मा	६७४८१०	४१६२१०	२५८६००	७०८५५१	४३७०२१	२७१५३०	७४३९७८	४५८८७२	२८५१०७								

आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशको समष्टिगत क्षेत्रिय प्राथमिकीकरण सोचका आधार दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच विभिन्न विकास लक्ष्य मानव विकास सूचकाङ्क सहित लैङ्गिक सहित जलवायु सहित गतिवी सहित								
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	सम्पूरक अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	सम्पूरक अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	सम्पूरक अनुदान									
१	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	६७४८१०	३३१०१०	३४३८००	०	०	७०८५५१	३४७५६१	३६०९९०	०	०	७४३९७८	३६४९३९	३७९०४०	०	०	५	२.३	२.२, २.६	१.६	२	५	१	५	
	जम्मा	६७४८१०	३३१०१०	३४३८००	०	०	७०८५५१	३४७५६१	३६०९९०	०	०	७४३९७८	३६४९३९	३७९०४०	०	०									

आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयको कार्यक्रमगत त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	द्विगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	२४००	२५२०	२६४६	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
२	अन्य भत्ता	४००	४२०	४४१	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
३	अन्य संस्थालाई अनुदान' सःशर्त	३१०००	३२५५०	३४१७८	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
४	अन्य संस्थालाई सःशर्त पुँजीगत अनुदान	२८०००	२९४००	३०८७०	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
५	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	५००	५२५	५५१	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
६	अन्य सामाजिक सहायता	१४५५००	१५२७७५	१६०४१४	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
७	अन्य सामाजिक सुरक्षा	५०००	५२५०	५५१३	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
८	अन्य सार्वजनिक निर्माण	२८००	२९४०	३०८७	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
९	अन्य सेवा शुल्क	३६०	३७८	३९७	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
१०	इन्धन - अन्य प्रयोजन	५५०	५७८	६०६	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
११	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	४७७६	५०१५	५२६६	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
१२	इन्धन (पदाधिकारी)	१९८०	२०७९	२१८३	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
१३	उद्धार, राहत तथा पुनर्स्थापना खर्च	१००००	१०५००	११०२५	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
१४	करार सेवा शुल्क	४१५३	४३६१	४५७९	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
१५	कर्मचारी तालिम खर्च	३४००	३५७०	३७४९	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
१६	कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	१००	१०५	११०	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
१७	कर्मचारीको बैठक भत्ता	३४२०	३५९१	३७७१	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
१८	कार्यक्रम खर्च	९१०००	९५५५०	१००३२८	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
१९	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१०७०००	११२३५०	११७९६८	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
२०	घर भाडा	२४००	२५२०	२६४६	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिके समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
२१	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	८९४००	९३८७०	९८५६४	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
२२	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१०००	१०५०	११०३	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
२३	पत्रपत्रिका, छुपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	२८००	२९४०	३०८७	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
२४	पदाधिकारी अन्य सुविधा	८४	८८	९३	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
२५	पदाधिकारी बैठक भत्ता	६००	६३०	६६२	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
२६	पानी तथा बिजुली	१४१०	१४८१	१५५५	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
२७	पारिश्रमिक कर्मचारी	२३४३३	२४६०५	२५८३५	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
२८	पारिश्रमिक पदाधिकारी	३८००	३९९०	४१९०	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
२९	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	२४००	२५२०	२६४६	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
३०	पूँजीगत परामर्श खर्च	४०००	४२००	४४१०	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
३१	पूँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	५००	५२५	५५१	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
३२	पोशाक	३८०	३९९	४१९	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
३३	फर्निचर तथा फिक्चर्स	५९००	६१९५	६५०५	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
३४	बिमा तथा नवीकरण खर्च	२१००	२२०५	२३१५	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
३५	भ्रमण खर्च	४८०	५०४	५२९	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
३६	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	३०००	३१५०	३३०८	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
३७	महंगी भत्ता	९१२	९५८	१००५	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
३८	मेशिनरी तथा औजार	३४०००	३५७००	३७४८५	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
३९	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	२६२५	२७५६	२८९४	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
४०	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	१२०	१२६	१३२	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
४१	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	१८३	१९२	२०२	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
४२	विविध खर्च	३६००	३७८०	३९६९	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
४३	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१२००	१२६०	१३२३	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
४४	संचार महसुल	९००	९४५	९९२	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
४५	सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई निःशर्त चालु अनुदान	२०००	२१००	२२०५	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
४६	सवारी साधन	१५०००	१५७५०	१६५३८	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
४७	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	२०००	२१००	२२०५	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
४८	सवारी साधन मर्मत खर्च	७१००	७४५५	७८२८	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
४९	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१४६४०	१५३७२	१६१४१	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
५०	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	१०००	१०५०	११०३	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
५१	सेवा र परामर्श खर्च	३५०४	३६७९	३८६३	५	२.२	२.२,२.६	१६	२	५	५	५
जम्मा		६७४८१०	७०८५५१	७४३९७८								

आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशक: समष्टिगत	उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	संघीय/राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क मूल्यांकन	लैङ्गिक समता	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान									
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	२४००	२४००	०	०	०	२५२०	२५२०	०	०	०	२६४६	२६४६	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
२	अन्य भत्ता	४००	४००	०	०	०	४२०	४२०	०	०	०	४४१	४४१	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
३	अन्य संस्थालाई अनुदान सःशर्त	३१०००	३१०००	०	०	०	३२५५०	३२५५०	०	०	०	३४१७८	३४१७८	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
४	अन्य संस्थालाई सःशर्त पुँजीगत अनुदान	२८०००	२८०००	०	०	०	२९४००	२९४००	०	०	०	३०८७०	३०८७०	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
५	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	५००	५००	०	०	०	५२५	५२५	०	०	०	५५१	५५१	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
६	अन्य सामाजिक सहायता	१४५५००	५००	१४५०००	०	०	१५२७७५	५२५	१५२२५०	०	०	१६०४१४	५५१	१५९८६३	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
७	अन्य सामाजिक सुरक्षा	५०००	५०००	०	०	०	५२५०	५२५०	०	०	०	५५१३	५५१३	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
८	अन्य सार्वजनिक निर्माण	२८००	२८००	०	०	०	२९४०	२९४०	०	०	०	३०८७	३०८७	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
९	अन्य सेवा शुल्क	३६०	३६०	०	०	०	३७८	३७८	०	०	०	३९७	३९७	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
१०	इन्धन - अन्य प्रयोजन	५५०	५५०	०	०	०	५७८	५७८	०	०	०	६०६	६०६	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
११	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	४७७६	४७७६	०	०	०	५०१५	५०१५	०	०	०	५२६६	५२६६	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
१२	इन्धन (पदाधिकारी)	१९८०	१९८०	०	०	०	२०७९	२०७९	०	०	०	२१८३	२१८३	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
१३	उद्धार, राहत तथा पुनर्स्थापना खर्च	१००००	१००००	०	०	०	१०५००	१०५००	०	०	०	११०२५	११०२५	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
१४	करार सेवा शुल्क	४१५३	४१५३	०	०	०	४३६१	४३६१	०	०	०	४५७९	४५७९	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
१५	कर्मचारी तालिम खर्च	३४००	३४००	०	०	०	३५७०	३५७०	०	०	०	३७४९	३७४९	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
१६	कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	१००	१००	०	०	०	१०५	१०५	०	०	०	११०	११०	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
१७	कर्मचारीको बैठक भत्ता	३४२०	३४२०	०	०	०	३५९१	३५९१	०	०	०	३७७१	३७७१	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
१८	कार्यक्रम खर्च	९१०००	४१०००	५००००	०	०	९५५५०	४३०५०	५२५००	०	०	१००३२८	४४२०३	५५१२५	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
१९	गौर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१०७०००	४९४००	५७६००	०	०	११२३५०	५१८७०	६०४८०	०	०	११७९६८	५४४६४	६३५०४	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
२०	घर भाडा	२४००	२४००	०	०	०	२५२०	२५२०	०	०	०	२६४६	२६४६	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
२१	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	८९४००	२९२००	६०२००	०	०	९३८७०	३०६६०	६३२१०	०	०	९८५६४	३२१९३	६६३७१	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
२२	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१०००	१०००	०	०	०	१०५०	१०५०	०	०	०	११०३	११०३	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
२३	पत्रपत्रिका, छुपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	२८००	२८००	०	०	०	२९४०	२९४०	०	०	०	३०८७	३०८७	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
२४	पदाधिकारी अन्य सुविधा	८४	८४	०	०	०	८८	८८	०	०	०	९३	९३	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
२५	पदाधिकारी बैठक भत्ता	६००	६००	०	०	०	६३०	६३०	०	०	०	६६२	६६२	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
२६	पानी तथा बिजुली	१४१०	१४१०	०	०	०	१४८१	१४८१	०	०	०	१५५५	१५५५	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
२७	पारिश्रमिक कर्मचारी	२३४३३	२३४३३	०	०	०	२४६०५	२४६०५	०	०	०	२५८३५	२५८३५	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
२८	पारिश्रमिक पदाधिकारी	३८००	३८००	०	०	०	३९९०	३९९०	०	०	०	४१९०	४१९०	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	
२९	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	२४००	२४००	०	०	०	२५२०	२५२०	०	०	०	२६४६	२६४६	०	०	०	५	२.२	२.२,२.२,२.६	१.६	२	५	५	५	

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	राष्ट्रीय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकांक सङ्केत	लैंगिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत	
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान									
३०	पूँजीगत परामर्श खर्च	४०००	४०००	०	०	०	४२००	४२००	०	०	०	४४१०	४४१०	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
३१	पूँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	५००	५००	०	०	०	५२५	५२५	०	०	०	५५१	५५१	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
३२	पोशाक	३८०	३८०	०	०	०	३९९	३९९	०	०	०	४१९	४१९	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
३३	फर्निचर तथा फिक्चर्स	५९००	५९००	०	०	०	६१९५	६१९५	०	०	०	६५०५	६५०५	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
३४	विमा तथा नवीकरण खर्च	२१००	२१००	०	०	०	२२०५	२२०५	०	०	०	२३१५	२३१५	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
३५	भ्रमण खर्च	४८०	४८०	०	०	०	५०४	५०४	०	०	०	५२९	५२९	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
३६	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	३०००	३०००	०	०	०	३१५०	३१५०	०	०	०	३३०८	३३०८	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
३७	महंगी भत्ता	९१२	९१२	०	०	०	९५८	९५८	०	०	०	१००५	१००५	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
३८	मेशिनरी तथा औजार	३४०००	३०००	३१०००	०	०	३५७००	३१५०	३२५५०	०	०	३७४८५	३३०८	३४१७८	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
३९	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	२६२५	२६२५	०	०	०	२७५६	२७५६	०	०	०	२८९४	२८९४	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
४०	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	१२०	१२०	०	०	०	१२६	१२६	०	०	०	१३२	१३२	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
४१	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	१८३	१८३	०	०	०	१९२	१९२	०	०	०	२०२	२०२	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
४२	विविध खर्च	३६००	३६००	०	०	०	३७८०	३७८०	०	०	०	३९६९	३९६९	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
४३	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१२००	१२००	०	०	०	१२६०	१२६०	०	०	०	१३२३	१३२३	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
४४	संचार महसुल	९००	९००	०	०	०	९४५	९४५	०	०	०	९९२	९९२	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
४५	सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई निःशर्त चालु अनुदान	२०००	२०००	०	०	०	२१००	२१००	०	०	०	२२०५	२२०५	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
४६	सवारी साधन	१५०००	१५०००	०	०	०	१५७५०	१५७५०	०	०	०	१६५३८	१६५३८	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
४७	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	२०००	२०००	०	०	०	२१००	२१००	०	०	०	२२०५	२२०५	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
४८	सवारी साधन मर्मत खर्च	७१००	७१००	०	०	०	७४५५	७४५५	०	०	०	७८२८	७८२८	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
४९	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१४६४०	१४६४०	०	०	०	१५३७२	१५३७२	०	०	०	१६१४१	१६१४१	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
५०	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	१०००	१०००	०	०	०	१०५०	१०५०	०	०	०	११०३	११०३	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
५१	सेवा र परामर्श खर्च	३५०४	३५०४	०	०	०	३६७९	३६७९	०	०	०	३८६३	३८६३	०	०	०	५	२.२	२.२.२.२.६	१.६	२	२	२	२	
जम्मा		६७४८१०	३३१०१०	३४३८००	०	०	७०८५५१	३४७५६१	३६०९९०	०	०	७४३९७८	३६४९३९	३७९०४०	०	०									

सडक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सौचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सौच	विश्वी विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गर्बिणी सङ्केत
		कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत								
१	अन्य उत्तर दक्षिण सडकहरु(संघ शसर्त अनुदान)	१००००	०	१००००	१०५००	०	१०५००	११०२५	०	११०२५	५	१.३	१.१	९	५	५	२	५
२	आवास व्यवस्था कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	२४२५००	०	२४२५००	२५४६२५	०	२५४६२५	२६७३५६	०	२६७३५६	५	१.३	१.१	९	५	५	२	५
३	ग्रामिण सडक संजाल सुधार आयोजना -ए एफ(संघ शसर्त अनुदान)	१२००००	०	१२००००	१२६०००	०	१२६०००	१३२३००	०	१३२३००	५	१.३	१.१	९	५	५	२	५
४	झोलुंगे पुल क्षेत्रगत कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१००००	०	१००००	१०५००	०	१०५००	११०२५	०	११०२५	५	१.३	१.१	९	५	५	२	५
५	तराई मधेस सडक पूर्वाधार विशेष कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	२३७९००	०	२३७९००	२४९७९५	०	२४९७९५	२६२२८५	०	२६२२८५	५	१.३	१.१	९	५	५	२	५
६	दमक-चिसापानी सडक(संघ शसर्त अनुदान)	१०००	०	१०००	१०५०	०	१०५०	११०३	०	११०३	५	१.३	१.१	९	५	५	२	५
७	पूर्वाधार विकास कार्यालयहरु	५९४२६६२	१४६२६२	५७९६४००	६२३९७९५	१५३५७५	६०८६२२०	६५५१७८५	१६१२५४	६३९०५३१	५	१.३	१.१	९	५	५	२	५
८	फिक्कल श्री अन्तु डांडा सडक(संघ शसर्त अनुदान)	१०००	०	१०००	१०५०	०	१०५०	११०३	०	११०३	५	१.३	१.१	९	५	५	२	५
९	बस्ती विकास कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	३६००००	०	३६००००	३७८०००	०	३७८०००	३९६९००	०	३९६९००	५	१.३	१.१	९	५	५	२	५
१०	वैकल्पिक सहायक राजमार्ग विकास कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	११०००००	०	११०००००	११५५०००	०	११५५०००	१२१२७५०	०	१२१२७५०	५	१.३	१.१	९	५	५	२	५
११	यातायात पूर्वाधार निर्देशनालय	२५१५००	२६५००	२२५०००	२६४०७५	२७८२५	२३६२५०	२७७२७९	२९२१६	२४८०६३	५	१.३	१.१	९	५	५	२	५
१२	शहरी विकास तथा भवन कार्यालयहरु	१७६३४८४	८४४४२	१६७९०४२	१८५१६५८	८८६६४	१७६२९९४	१९४४२४१	९३०९७	१८५११४४	५	१.३	१.१	९	५	५	२	५
१३	संभावित रणनीतिक सडकहरु(संघ शसर्त अनुदान)	१२४०००	०	१२४०००	१३०२००	०	१३०२००	१३६७१०	०	१३६७१०	५	१.३	१.१	९	५	५	२	५
१४	सघन शहरी विकास कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	३८७९००	०	३८७९००	४०७२९५	०	४०७२९५	४२७६६०	०	४२७६६०	५	१.३	१.१	९	५	५	२	५
१५	सडक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय	३४८७६०	९५८६०	२५२९००	३६६१९८	१००६५३	२६५५४५	३८४५०८	१०५६८६	२७८८२२	५	१.३	१.१	९	५	५	२	५
१६	सडक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय (संघ समपूरक अनुदान)	९२००००	०	९२००००	९६६०००	०	९६६०००	१०१४३००	०	१०१४३००	५	१.३	१.१	९	५	५	२	५
१७	सडक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	२४००००	०	२४००००	२५२०००	०	२५२०००	२६४६००	०	२६४६००	५	१.३	१.१	९	५	५	२	५

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत								
१८	सम्भावित प्रादेशिक सडकहरु(संघ शसर्त अनुदान)	५८८०००	०	५८८०००	६१७४००	०	६१७४००	६४८२७०	०	६४८२७०	५	१.२	१.१	९	५	५	२	५
१९	स्थानीय स्तरका सडकपुल तथा सामुदायिक पहेँच सुधार परियोजना(संघ शसर्त अनुदान)	२३२५००	०	२३२५००	२४४१२५	०	२४४१२५	२५६३३१	०	२५६३३१	५	१.२	१.१	९	५	५	२	५
जम्मा		१२८८१२०६	३५३०६४	१२५२८१४२	१३५२५२६६	३७०७१७	१३१५४५४९	१४२०१५३०	३८९२५३	१३८१२२७७								

सडक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालयको कार्यक्रमगत त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	द्विगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	१०५०७	११०३२	११५८४	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
२	अन्य भत्ता	११७३	१२३२	१२९३	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
३	अन्य कार्यालय संचालन खर्च	१६७०	१७५४	१८४१	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
४	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	१३५	१४२	१४९	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
५	अन्य सार्वजनिक निर्माण	१३८१६००	१४५०६८०	१५२३२१४	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
६	अन्य सेवा शुल्क	३८६१	४०५४	४२५७	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
७	इन्धन - अन्य प्रयोजन	१२८४	१३४८	१४१६	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
८	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	१९६६९	२०६५२	२१६८५	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
९	इन्धन (पदाधिकारी)	३४००	३५७०	३७४९	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
१०	करार सेवा शुल्क	४०३०५	४२३२०	४४४३६	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
११	कर्मचारी तालिम खर्च	४०५०	४२५३	४४६५	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
१२	कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	२५	२६	२८	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
१३	कर्मचारीको बैठक भत्ता	१२७०	१३३४	१४००	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
१४	कार्यक्रम खर्च	२२६०	२३७३	२४९२	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
१५	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१२५०५४२	१३१३०६९	१३७८७२३	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
१६	घर भाडा	९०२८	९४७९	९९५३	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
१७	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	१०००	१०५०	११०३	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
१८	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	४७०४	४९३९	५१८६	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१९	पत्रपत्रिका, छुपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	८७०६	९१४१	९५९८	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
२०	पदाधिकारी अन्य सुविधा	५००	५२५	५५१	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
२१	पदाधिकारीको योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	५००	५२५	५५१	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
२२	पानी तथा बिजुली	५६७८	५९६२	६२६०	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
२३	पारिश्रमिक कर्मचारी	१४८८८२	१५६३२६	१६४१४२	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
२४	पारिश्रमिक पदाधिकारी	७९००	८२९५	८७१०	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
२५	पूँजीगत परामर्श खर्च	३८०००	३९९००	४१८९५	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
२६	पूँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	११९०५००	१२५००२५	१३१२५२६	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
२७	पोशाक	२३३०	२४४७	२५६९	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
२८	फर्निचर तथा फिक्चर्स	२२००	२३१०	२४२६	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
२९	फिल्ड भत्ता	१०८	११३	११९	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
३०	बिमा तथा नवीकरण खर्च	३५०५	३६८०	३८६४	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
३१	भ्रमण खर्च	४८५३	५०९६	५३५०	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
३२	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	१११७३	११७३२	१२३१८	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
३३	महंगी भत्ता	५१००	५३५५	५६२३	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
३४	मेशिनरी तथा औजार	९५००	९९७५	१०४७४	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
३५	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	४१२७	४३३३	४५५०	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
३६	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	९९१	१०४१	१०९३	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
३७	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	१७६३	१८५१	१९४४	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
३८	विविध खर्च	७७७५	८१६४	८५७२	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
३९	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१५००	१५७५	१६५४	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
४०	संचार महसुल	५२८०	५५४४	५८२१	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
४१	सडक तथा पूल निर्माण	८६५२८००	९०८५४४०	९५३९७१२	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
४२	सवारी साधन	२०००	२१००	२२०५	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
४३	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	६०७	६३७	६६९	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
४४	सवारी साधन मर्मत खर्च	१६५५४	१७३८२	१८२५१	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
४५	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	४००	४२०	४४१	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
४६	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	६००	६३०	६६२	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
४७	सेवा र परामर्श खर्च	८४८७	८९११	९३५७	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
४८	स्थानीय भत्ता	२४०४	२५२४	२६५०	३	१.३	१.१	९,११	३	३	२	३
जम्मा		१२८८१२०६	१३५२५२६६	१४२०१५३०								

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०						आ.व. २०८०/८१						आ.व. २०८१/८२						प्रदेशिक समीक्षा	उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	राष्ट्रिय सोच	राष्ट्रिय विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकांक सङ्केत	लैंगिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गोबिनी सङ्केत				
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान	सोघभर्ना हुने ऋण	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान	सोघभर्ना हुने ऋण	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	समपूरक अनुदान	सोघभर्ना हुने ऋण													
३७	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	१७६३	१७६३	०	०	०	०	१८५१	१८५१	०	०	०	०	१९४४	१९४४	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३८	विविध खर्च	७७७५	७७७५	०	०	०	०	८१६४	८१६४	०	०	०	०	८५७२	८५७२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३९	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१५००	१५००	०	०	०	०	१५७५	१५७५	०	०	०	०	१६५४	१६५४	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४०	संचार महसुल	५२८०	५२८०	०	०	०	०	५५४४	५५४४	०	०	०	०	५८२१	५८२१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४१	सडक तथा पूल निर्माण	८६५२८००	१९३२२०६	३८६५१९४	१८१५४००	९२००००	१२००००	९०८५४४०	२०२८८१६	४०५८४५४	१९०६१७०	९६६०००	१२६०००	९५३९७१२	२१३०२५७	४२६१३७६	२००१४७९	१०१४३००	१३२३००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४२	सवारी साधन	२०००	२०००	०	०	०	०	२१००	२१००	०	०	०	०	२२०५	२२०५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४३	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	६०७	६०७	०	०	०	०	६३७	६३७	०	०	०	०	६६९	६६९	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४४	सवारी साधन मर्मत खर्च	१६५५४	१६५५४	०	०	०	०	१७३८२	१७३८२	०	०	०	०	१८२५१	१८२५१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४५	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	४००	४००	०	०	०	०	४२०	४२०	०	०	०	०	४४१	४४१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४६	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	६००	६००	०	०	०	०	६३०	६३०	०	०	०	०	६६२	६६२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४७	सेवा र परामर्श खर्च	८४८७	८४८७	०	०	०	०	८९११	८९११	०	०	०	०	९३५७	९३५७	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४८	स्थानीय भत्ता	२४०४	२४०४	०	०	०	०	२५२४	२५२४	०	०	०	०	२६५०	२६५०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	१२८८१२०६	३५१४०१२	४७९२३९४	३५३४८००	९२००००	१२००००	१३५२५२६६	३६८९७१३	४०३२०१४	३७११५४०	९६६०००	१२६०००	१४२०१५३०	३८७४१९८	५२८३६१४	३८९७११७	१०१४३००	१३२३००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

स्वास्थ्य मन्त्रालयको वि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	विश्व विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क	लैंगिक समता	जलवायु परिवर्तन	राष्ट्रिय समता
		कुल	चालु	पूँजीगत	कुल	चालु	पूँजीगत	कुल	चालु	पूँजीगत								
१	अपाङ्गता रोकथाम तथा कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	९७०५	९७०५	०	१०१९०	१०१९०	०	१०७००	१०७००	०	२	२.१.२.४	२.१	१०	१		२	२
२	अस्पताल सेवा सुदृढीकरण तथा विस्तार कार्यक्रम	७०५३४२	४५०६९२	२५४६५०	७४०६०९	४७३२२७	२६७३८३	७७७६४०	४९६८८८	२८०७५२	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
३	अस्पतालहरू	६०८७२२	६०८७२२	०	६३९१५८	६३९१५८	०	६७१११६	६७१११६	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
४	आपतकालीन तथा अन्य महामारी व्यवस्थापन	१२५४५८	११०३५८	१५१००	१३१७३१	११५८७६	१५८५५	१३८३१७	१२१६७०	१६६४८	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
५	आयुर्वेद औषधालयहरू	५६८१५	४६२१५	१०६००	५९६५६	४८५२६	१११३०	६२६३९	५०९५२	११६८७	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
६	आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	८२८००	८२०४०	७६०	८६९४०	८६१४२	७९८	९१२८७	९०४४९	८३८	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
७	उपचारात्मक सेवा कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	५३२००	५३२००	०	५५८६०	५५८६०	०	५८५५३	५८५५३	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
८	एड्स तथा यौन रोग नियन्त्रण(संघ शसर्त अनुदान)	१४२६८	१४२६८	०	१४९८१	१४९८१	०	१५७३०	१५७३०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
९	क्षयरोग नियन्त्रण(संघ शसर्त अनुदान)	२४९००	२४९००	०	२६१४५	२६१४५	०	२७४५२	२७४५२	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
१०	जनस्वास्थ्य सेवा सत्रलिकरण तथा विस्तार कार्यक्रम	३७२७५७	२९८०८७	७४६७०	३९१३९५	३९२९९१	७८४०४	४१०९६५	३२८६४१	८२३२४	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
११	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	१०५९४३	९७९९३	७९५०	१११२४०	१०२८९३	८३४८	११६०२२	१०८०३७	८७६५	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
१२	नर्सिङ तथा सामाजिक सुरक्षा सेवा कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	९१४००	९१४००	०	९५९७०	९५९७०	०	१००७६९	१००७६९	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
१३	परिवार कल्याण कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	५८२२०५	५८०३०५	१९००	६११३१५	६०९३२०	१९९५	६४१८८१	६३९७८६	२०९५	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
१४	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	५६१२७	३८६२७	१७५००	५८९३३	४०५५८	१८३७५	६१८८०	४२५८६	१९२९४	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
१५	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र	१८६९९	१८६९९	०	१९६३४	१९६३४	०	२०६१६	२०६१६	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
१६	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र	१२३५०	१२३५०	०	१२९६८	१२९६८	०	१३६१६	१३६१६	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
१७	प्रादेशिक स्वास्थ्य आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र	६४२१	५२२१	१२००	६७४२	५४८२	१२६०	७०७९	५७५६	१३२३	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
१८	महामारी रोग नियन्त्रण कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	५८३०५	५८३०५	०	६१२२०	६१२२०	०	६४२८१	६४२८१	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
१९	राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र(संघ शसर्त अनुदान)	७६००	७६००	०	७९८०	७९८०	०	८३७९	८३७९	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
२०	राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार केन्द्र(संघ शसर्त अनुदान)	८००४	८००४	०	८४०४	८४०४	०	८८२४	८८२४	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
२१	स्वास्थ्य कार्यालयहरू	१८४९२७	१८४९२७	०	१९४१७३	१९४१७३	०	२०३८८२	२०३८८२	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
२२	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	७०००	०	७०००	७३३०	०	७३५०	७७१८	०	७७१८	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
२३	स्वास्थ्य निर्देशनालय	३५१६७	३५१६७	०	३६९२५	३६९२५	०	३८७७२	३८७७२	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
२४	स्वास्थ्य व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	४०५०४	४०५०४	०	४२५२९	४२५२९	०	४४५५६	४४५५६	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
२५	स्वास्थ्य मन्त्रालय	६२२२५	५४६२५	७६००	६५३३६	५७३५६	७९८०	६८६०३	६०२२४	८३७९	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
२६	स्वास्थ्य मन्त्रालय (संघ विशेष अनुदान)	२३००००	१९८००	२१०२००	२४१५००	२०७९०	२२०७१०	२५३५७५	२१८३०	२३१७४६	२	२.१.२.४	२.१	२	१		२	२
जम्मा		३५६०८४४	२९५१७१४	६०९१३०	३७३८८८६	३०९९३००	६३९५८७	३९२५८३१	३२५४२६५	६७१५६६								

स्वास्थ्य मन्त्रालयको वि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०						आ.व. २०८०/८१						आ.व. २०८१/८२						प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सौचका आधार	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सौच दिर्घा विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सहित लैङ्गिक समतल	जलवायु सहित गरिबी समेत			
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	नगद अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	नगद अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	नगद अनुदान								
१	अपाङ्गता रोकथाम तथा कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	९७०५	०	०	९७०५	०	०	१०१९०	०	०	१०१९०	०	०	१०७००	०	०	१०७००	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	१०	१	२	२
२	अस्पताल सेवा सुदृढीकरण तथा विस्तार कार्यक्रम	७०५३४२	५४२८४२	१६२५००	०	०	०	७४०६०९	५६९९८४	१७०६२५	०	०	०	७७७६४०	५९८४८३	१७९१५६	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
३	अस्पतालहरू	६०८७२२	६०८७२२	०	०	०	०	६३९१५८	६३९१५८	०	०	०	०	६७१११६	६७१११६	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
४	आपतकालीन तथा अन्य महामारी व्यवस्थापन	१२५४५८	११३४५८	१२०००	०	०	०	१३१७३१	११९१३१	१२६००	०	०	०	१३८३१७	१२५०८७	१३२३०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
५	आयुर्वेद औषधालयहरू	५६८१५	५१८१५	५०००	०	०	०	५९६५६	५४४०६	५२५०	०	०	०	६२६३९	५७१२६	५५१३	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
६	आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	८२८००	०	०	८२८००	०	०	८६९४०	०	८६९४०	०	०	०	९१२८७	०	९१२८७	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
७	उपचारात्मक सेवा कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	५३२००	०	०	५३२००	०	०	५५८६०	०	५५८६०	०	०	०	५८६५३	०	५८६५३	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
८	एड्स तथा यौन रोग नियन्त्रण(संघ शसर्त अनुदान)	१४२६८	०	०	११८६८	०	२४००	१४९८१	०	१२४६१	०	२४२०	०	१५७३०	०	१३०८४	०	२६४६	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
९	अधरोग नियन्त्रण(संघ शसर्त अनुदान)	२४९००	०	०	२४९००	०	०	२६१४५	०	२६१४५	०	०	०	२७४५२	०	२७४५२	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
१०	जनस्वास्थ्य सेवा सवलिकरण तथा विस्तार कार्यक्रम	३७२७५७	२७०७५७	१०२०००	०	०	०	३९१३९५	२८४२९५	१०७१००	०	०	०	४१०९६५	२९८५१०	११२४५५	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
११	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	१०५९४३	१०५९४३	०	०	०	०	१११२४०	१११२४०	०	०	०	०	११६८०२	११६८०२	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
१२	नर्सिङ तथा सामाजिक सुरक्षा सेवा कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	९१४००	०	०	९१४००	०	०	९५९७०	०	९५९७०	०	०	०	१००७६९	०	१००७६९	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
१३	परिवार कल्याण कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	५८२२०५	०	०	५०८२०५	०	७४०००	६११३१५	०	५३३६१५	०	७७७००	०	६४१८८१	०	५६०२९६	०	८१५८५	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
१४	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	५६१२७	५४१२७	२०००	०	०	०	५८९३३	५६८३३	२१००	०	०	०	६१८८०	५९६७५	२२०५	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
१५	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र	१८६९९	१८६९९	०	०	०	०	१९६३४	१९६३४	०	०	०	०	२०६१६	२०६१६	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
१६	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र	१२३५०	१२३५०	०	०	०	०	१२९६८	१२९६८	०	०	०	०	१३६१६	१३६१६	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
१७	प्रादेशिक स्वास्थ्य आपतकालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र	६४२९	६४२९	०	०	०	०	६७४२	६७४२	०	०	०	०	७०७९	७०७९	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
१८	महामारी रोग नियन्त्रण कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	५८३०५	०	०	५७१०५	०	१२००	६१२२०	०	५९९६०	०	१२६०	०	६४२८१	०	६२९५८	०	१३२३	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
१९	राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र(संघ शसर्त अनुदान)	७६००	०	०	७६००	०	०	७९८०	०	७९८०	०	०	०	८३७९	०	८३७९	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
२०	राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार केन्द्र(संघ शसर्त अनुदान)	८००४	०	०	८००४	०	०	८४०४	०	८४०४	०	०	०	८८२४	०	८८२४	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
२१	स्वास्थ्य कार्यलयहरू	१८४९२७	१८४९२७	०	०	०	०	१९४१७३	१९४१७३	०	०	०	०	२०३८८२	२०३८८२	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	
२२	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	७०००	०	०	७०००	०	०	७३५०	०	७३५०	०	०	०	७७१८	०	७७१८	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	२	१	२	२	

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०						आ.व. २०८०/८१						आ.व. २०८१/८२						प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकांक सहित	लौकिक सहित	जलवायु सहित	राष्ट्रिय सहित
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	नगद अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	नगद अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	नगद अनुदान								
२३	स्वास्थ्य निर्देशनालय	३५१६७	३५१६७	०	०	०	०	३६९२५	३६९२५	०	०	०	०	३८७७२	३८७७२	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	२	
२४	स्वास्थ्य व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	४०५०४	०	०	४०५०४	०	०	४२५२९	०	०	४२५२९	०	०	४४६५६	०	०	४४६५६	०	०	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	२	
२५	स्वास्थ्य मन्त्रालय	६२२२५	६०२२५	२०००	०	०	०	६५३३६	६३२३६	२१००	०	०	०	६८६०३	६६३९८	२२०५	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	२	
२६	स्वास्थ्य मन्त्रालय (संघ विशेष अनुदान)	२३००००	०	०	०	२३००००	०	२४१५००	०	०	०	२४१५००	०	२५३५७५	०	०	०	२५३५७५	०	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	२	
जम्मा		३५६०८४४	२०६५४५३	२८५५००	९०२२९१	२३००००	७७६००	३७३८८८६	२१६८७२६	२९९७७५	९४७४०६	२४१५००	८१४८०	३९२५८३१	२२७७१६२	३१४७६४	९९४७७६	२५३५७५	८५५५४								

स्वास्थ्य मन्त्रालयको कार्यक्रमगत त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान			प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिवी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	१५८८३	१६६७७	१७५११	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
२	अन्य भत्ता	५९७५२	६२७४०	६५८७७	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
३	अन्य कार्यालय संचालन खर्च	१३४०	१४०७	१४७७	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
४	अन्य संस्थालाई अनुदान' सःशर्त	३२४००	३४०२०	३५७२१	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
५	अन्य संस्थालाई सःशर्त पुँजीगत अनुदान	५५५००	५८२७५	६११८९	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
६	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	५१२८	५३८४	५६५४	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
७	अन्य सामाजिक सुरक्षा	९००	९४५	९९२	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
८	अन्य सार्वजनिक निर्माण	११०००	११५५०	१२१२८	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
९	अन्य सेवा शुल्क	२७०४१५	२८३९३६	२९८१३३	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
१०	आवासीय भवन निर्माण/खरिद	७००००	७३५००	७७१७५	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लौकिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
११	इन्धन - अन्य प्रयोजन	७४६०	७८३३	८२२५	२	१.२.३.१.३.२, २.१.२.४	१.२.२.१.२.३	३	१	३	२	३
१२	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	२०७५२	२१७९०	२२८७९	२	१.२.३.१.३.२, २.१.२.४	१.२.२.१.२.३	३	१	३	२	३
१३	इन्धन (पदाधिकारी)	१११०	११६६	१२२४	२	१.२.३.१.३.२, २.१.२.४	१.२.२.१.२.३	३	१	३	२	३
१४	उत्पादन सामग्री / सेवा खर्च	२००	२१०	२२१	२	१.२.३.१.३.२, २.१.२.४	१.२.२.१.२.३	३	१	३	२	३
१५	औषधी खरिद खर्च	१८४१५०	१९३३५८	२०३०२५	२	१.२.३.१.३.२, २.१.२.४	१.२.२.१.२.३	३	१	३	२	३
१६	कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	१३००	१३६५	१४३३	२	१.२.३.१.३.२, २.१.२.४	१.२.२.१.२.३	३	१	३	२	३
१७	करार सेवा शुल्क	१०२६५४	१०७७८७	११३१७६	२	१.२.३.१.३.२, २.१.२.४	१.२.२.१.२.३	३	१	३	२	३
१८	कर्मचारी तालिम खर्च	५५९०	५८७०	६१६३	२	१.२.३.१.३.२, २.१.२.४	१.२.२.१.२.३	३	१	३	२	३
१९	कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	१५७५८५	१६५४६४	१७३७३७	२	१.२.३.१.३.२, २.१.२.४	१.२.२.१.२.३	३	१	३	२	३
२०	कर्मचारीको बैठक भत्ता	५६११	५८९२	६१८६	२	१.२.३.१.३.२, २.१.२.४	१.२.२.१.२.३	३	१	३	२	३
२१	कार्यक्रम खर्च	११५०२१७	१२०७७२८	१२६८११४	२	१.२.३.१.३.२, २.१.२.४	१.२.२.१.२.३	३	१	३	२	३

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लौकिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
२२	खाद्यान्न	२९८४२	३१३३४	३२९०१	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
२३	खानेपानी संरचना निर्माण	८०००	८४००	८८२०	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
२४	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१३७८००	१४४६९०	१५१९२५	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
२५	घर भाडा	१२२९३	१२९०८	१३५५३	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
२६	जग्गाको भाडा	१५०	१५८	१६५	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
२७	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	२८०००	२९४००	३०८७०	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
२८	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१६२८५	१७०९९	१७९५४	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
२९	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	१८४११	१९३३२	२०२९८	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
३०	पदाधिकारी अन्य सुविधा	७२	७६	७९	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
३१	पदाधिकारी बैठक भत्ता	७५०	७८८	८२७	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
३२	पानी तथा बिजुली	३८८७७	४०८२१	४२८६२	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लौकिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
३३	पारिश्रमिक कर्मचारी	६०३४२०	६३३५९१	६६५२७१	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
३४	पारिश्रमिक पदाधिकारी	३७४९	३९३६	४१३३	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
३५	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	५००	५२५	५५१	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
३६	पूँजीगत परामर्श खर्च	६०००	६३००	६६१५	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
३७	पूँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	७६०	७९८	८३८	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
३८	पोशाक	८५५०	८९७८	९४२६	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
३९	फर्निचर तथा फिक्चर्स	३०२५०	३१७६३	३३३५१	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
४०	बिमा तथा नवीकरण खर्च	४५१४	४७४०	४९७७	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
४१	भ्रमण खर्च	६२०१	६५११	६८३७	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
४२	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	२८७५२	३०१९०	३१६९९	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
४३	महंगी भत्ता	२०४५८	२१४८१	२२५५५	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लौकिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
४४	मेशिनरी तथा औजार	३१३८७०	३२९५६४	३४६०४२	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
४५	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	९६३१	१०११३	१०६१८	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
४६	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	२७३६	२८७३	३०१६	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
४७	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	३६५७	३८४०	४०३२	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
४८	विविध कार्यक्रम खर्च	१००	१०५	११०	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
४९	विविध खर्च	९९७३	१०४७२	१०९९५	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
५०	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	७००	७३५	७७२	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
५१	संचार महसुल	११६१४	१२१९५	१२८०४	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
५२	सरसफाई संरचना निर्माण	६५०	६८३	७१७	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
५३	सवारी साधन	१५००	१५७५	१६५४	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
५४	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	६५०	६८३	७१७	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लौकिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
५५	सवारी साधन मर्मत खर्च	१६६०२	१७४३२	१८३०४	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
५६	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१६२०	१७०१	१७८६	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
५७	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	२५००	२६२५	२७५६	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
५८	सेवा र परामर्श खर्च	१०५४२	११०६९	११६२३	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
५९	स्थानीय भत्ता	११९१८	१२५१४	१३१४०	२	१.२,३.१,३.२, २.१,२.४	१.२,२.१,२.३	३	१	३	२	३
जम्मा		३५६०८४४	३७३८८८६	३९२५८३१								

स्वास्थ्य मन्त्रालयको वि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशके समेटिएका उद्देश्य	प्रदेशिक योजना आकार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय योजना	विश्व विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सहित	लैङ्गिक समता	जलवायु सहित	महिली सहित			
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	नगद अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	नगद अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण									सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	नगद अनुदान
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	१५८८३	१४९८३	०	०	८००	१००	१६६७७	१५७३२	०	०	८४०	१०५	१७५११	१६५१९	०	०	८८२	११०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
२	अन्य भत्ता	५९७५२	५९७५२	०	०	०	०	६२७७०	६२७७०	०	०	०	०	६५८७७	६५८७७	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
३	अन्य कार्यालय संचालन खर्च	१३४०	६००	०	७४०	०	०	१४०७	६३०	०	७७७	०	०	१४७७	६६२	०	८१६	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
४	अन्य संस्थालाई अनुदान सशर्त	३२४००	२४००	३००००	०	०	०	३४०२०	२५२०	३१५००	०	०	०	३५७२१	२६४६	३३०७५	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
५	अन्य संस्थालाई सशर्त पुँजीगत अनुदान	५५५००	५५००	५००००	०	०	०	५८२२५	५७७५	५२५००	०	०	०	६११८९	६०६४	५५१२५	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
६	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	५१२८	५१२८	०	०	०	०	५३८४	५३८४	०	०	०	०	५६५४	५६५४	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
७	अन्य सामाजिक सुरक्षा	९००	०	०	९००	०	०	९४५	०	०	९४५	०	०	९९२	०	०	९९२	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
८	अन्य सार्वजनिक निर्माण	११०००	०	११०००	०	०	०	११५५०	०	११५५०	०	०	०	१२१२८	०	१२१२८	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
९	अन्य सेवा शुल्क	२७०४१५	२७०४१५	०	०	०	०	२८३९३६	२८३९३६	०	०	०	०	२९८१३३	२९८१३३	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
१०	आवासीय भवन निर्माण/खरिद	७००००	०	०	०	७००००	०	७३५००	०	०	७३५००	०	०	७७१७५	०	०	७७१७५	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
११	इन्धन - अन्य प्रयोजन	७४६०	७४६०	०	०	०	०	७८३३	७८३३	०	०	०	०	८२२५	८२२५	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
१२	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	२०७५२	२०७५२	०	०	०	०	२१७९०	२१७९०	०	०	०	०	२२८७९	२२८७९	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
१३	इन्धन (पदाधिकारी)	१११०	१११०	०	०	०	०	११६६	११६६	०	०	०	०	१२२४	१२२४	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
१४	उत्पादन सामग्री / सेवा खर्च	२००	०	०	२००	०	०	२१०	०	०	२१०	०	०	२२१	०	०	२२१	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
१५	औषधी खरिद खर्च	१८४१५०	१२३२००	५७५००	३०५०	४००	०	१९३३५८	१२९३६०	६०३७५	३२०३	४२०	०	२०३०२५	१३५८२८	६३३९४	३३६३	४४१	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
१६	कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	१३००	१३००	०	०	०	०	१३६५	१३६५	०	०	०	०	१४३३	१४३३	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
१७	करार सेवा शुल्क	१०२६५४	१०२६५४	०	०	०	०	१०७७८७	१०७७८७	०	०	०	०	११३१७६	११३१७६	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
१८	कर्मचारी तालिम खर्च	५५९०	२५०	०	४२००	०	११४०	५८७०	२६३	०	४४१०	०	११९७	६१६३	२७६	०	४६३१	०	१२५७	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
१९	कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	१५७५८५	१५७५८५	०	०	०	०	१६५४६४	१६५४६४	०	०	०	०	१७३७३७	१७३७३७	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५
२०	कर्मचारीको बैठक भत्ता	५६११	५५५९	०	०	५२	०	५८९२	५८३७	०	०	५५	०	६१८६	६१२९	०	०	५७	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४	१.२.२.१. २.३	५	१	५	२	५

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशीक समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशीक सोबका आधार स्तम्भ	देशीकानीय राष्ट्रिय सोब	लिको विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	सङ्केत		
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	नगद अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	नगद अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण									सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान
२१	कार्यक्रम खर्च	११५०२१७	१६७११३	१५०००	८७५३१६	१६५४८	७६२४०	१२०७७८२	१७५४६९	१५७५०	९१९०८२	१७३७५	८००५२	१२६८११४	१८४२४२	१६५३८	९६५०३६	१८२४४	८४०५५	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
२२	खाद्यान्न	२९८४२	२९८४२	०	०	०	३१३३४	३१३३४	०	०	०	०	३२९०१	३२९०१	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
२३	खानेपानी संरचना निर्माण	८०००	०	८०००	०	०	८४००	०	८४००	०	०	०	८८२०	०	८८२०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
२४	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१३७८००	७८००	२००००	०	११००००	०	१४४६९०	८१९०	२१०००	०	११५५००	०	१५१९२५	८६००	२२०५०	०	१२१२७५	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
२५	घर भाडा	१२२९३	१२२९३	०	०	०	१२९०८	१२९०८	०	०	०	०	१३५५३	१३५५३	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
२६	जरगाको भाडा	१५०	१५०	०	०	०	१५८	१५८	०	०	०	०	१६५	१६५	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
२७	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	२८०००	८०००	२००००	०	०	२९४००	८४००	२१०००	०	०	०	३०८७०	८८२०	२२०५०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
२८	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१६२८५	१६२८५	०	०	०	१७०९९	१७०९९	०	०	०	०	१७९५४	१७९५४	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
२९	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	१८४११	१६४११	०	०	२०००	१९३३२	१७२३२	०	०	२१००	०	२०२९८	१८०९३	०	०	२२०५	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
३०	पदाधिकारी अन्य सुविधा	७२	७२	०	०	०	७६	७६	०	०	०	०	७९	७९	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
३१	पदाधिकारी बैठक भत्ता	७५०	७५०	०	०	०	७८८	७८८	०	०	०	०	८२७	८२७	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
३२	पानी तथा बिजुली	३८८७७	३८८७७	०	०	०	४०८२१	४०८२१	०	०	०	०	४२८६२	४२८६२	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
३३	पारिश्रमिक कर्मचारी	६०३४२०	५९५२९५	०	८१२५	०	६३३५९१	६२५०६०	०	८५३१	०	०	६६५२७१	६५६३१३	०	८९५८	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
३४	पारिश्रमिक पदाधिकारी	३७४९	३७४९	०	०	०	३९३६	३९३६	०	०	०	०	४१३३	४१३३	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
३५	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	५००	५००	०	०	०	५२५	५२५	०	०	०	०	५५१	५५१	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
३६	पूँजीगत परामर्श खर्च	६०००	६०००	०	०	०	६३००	६३००	०	०	०	०	६६१५	६६१५	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
३७	पूँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	७६०	०	०	७६०	०	७९८	०	७९८	०	०	०	८३८	०	०	८३८	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
३८	पोशाक	८५५०	८५५०	०	०	०	८९७८	८९७८	०	०	०	०	९४२६	९४२६	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
३९	फर्निचर तथा फिक्चर्स	३०२५०	३०२५०	०	०	०	३१७६३	३१७६३	०	०	०	०	३३३५१	३३३५१	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
४०	बिमा तथा नवीकरण खर्च	४५१४	४५१४	०	०	०	४७४०	४७४०	०	०	०	०	४९७७	४९७७	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२
४१	भ्रमण खर्च	६२०१	६२०१	०	०	०	६५११	६५११	०	०	०	०	६८३७	६८३७	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२.२.१.२.४	१.२.२.१.२.३	१	१	२	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सौख्यका आधार स्तम्भ	शीर्षकालीन राष्ट्रिय सौख्य	लिको विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	सिक्की सङ्केत				
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	नगद अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	नगद अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण									सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	नगद अनुदान	
४२	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	२८७५२	२८७५२	०	०	०	३०१९०	३०१९०	०	०	०	०	३१६९९	३१६९९	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२	
४३	महंगी भत्ता	२०४५८	२०४५८	०	०	०	२१४८१	२१४८१	०	०	०	०	२२५५५	२२५५५	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२	
४४	मेशिनरी तथा औजार	३१३८७०	२००७७०	७४०००	८९००	३०२००	३२९५६४	२१०८०९	७७७००	९३४५	३१७१०	०	३४६०४२	२२१३४९	८१५८५	९८१२	३३२९६	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२	
४५	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	९६३१	९६३१	०	०	०	१०११३	१०११३	०	०	०	०	१०६१८	१०६१८	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२	
४६	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	२७३६	२७३६	०	०	०	२८३३	२८३३	०	०	०	०	३०१६	३०१६	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२	
४७	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	३६५७	३६५७	०	०	०	३८४०	३८४०	०	०	०	०	४०३२	४०३२	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२	
४८	विविध कार्यक्रम खर्च	१००	०	०	१००	०	१०५	०	०	१०५	०	०	११०	०	०	११०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२	
४९	विविध खर्च	९९७३	९९७३	०	०	०	१०४७२	१०४७२	०	०	०	०	१०९९५	१०९९५	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२	
५०	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	७००	७००	०	०	०	७३५	७३५	०	०	०	०	७७२	७७२	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२	
५१	संचार महसुल	११६१४	११६१४	०	०	०	१२१९५	१२१९५	०	०	०	०	१२८०४	१२८०४	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२	
५२	सरसफाई संरचना निर्माण	६५०	६५०	०	०	०	६८३	६८३	०	०	०	०	७१७	७१७	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२	
५३	सवारी साधन	१५००	१५००	०	०	०	१५७५	१५७५	०	०	०	०	१६५४	१६५४	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२	
५४	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	६५०	६५०	०	०	०	६८३	६८३	०	०	०	०	७१७	७१७	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२	
५५	सवारी साधन मर्मत खर्च	१६६०२	१६६०२	०	०	०	१७४३२	१७४३२	०	०	०	०	१८३०४	१८३०४	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२	
५६	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१६२०	१५००	०	०	१२०	१७०१	१५७५	०	०	१२६	१७८६	१६५४	०	०	०	१३२	२	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२		
५७	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	२५००	२५००	०	०	०	२६२५	२६२५	०	०	०	०	२७५६	२७५६	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२	
५८	सेवा र परामर्श खर्च	१०५४२	१०५४२	०	०	०	११०६९	११०६९	०	०	०	०	११६२३	११६२३	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२	
५९	स्थानीय भत्ता	११९१८	११९१८	०	०	०	१२५१४	१२५१४	०	०	०	०	१३१४०	१३१४०	०	०	०	०	०	२	१.२.३.१.३.२. २.१.२.४ २.३	१.२.२.१. २.३	१	१	२	२	२	
जम्मा		३५६०८४४	२०६५४५३	२८५५००	९०२२९१	२३००००	७७६००	३७३८८६६	२१६८७२६	२९९७७५	९४७४०६	२४१५००	८१४८०	३९२५८३१	२२७७१६२	३१४७६४	९९४७७६	२५३५७५	८५५५४									

खानेपानी, सिंचाइ तथा ऊर्जा मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	विश्व विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत								
१	एकीकृत उर्जा तथा सिंचाइ विपेश कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	७२२००	०	७२२००	७५८१०	०	७५८१०	७९६०१	०	७९६०१	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
२	कन्काई सिंचाइ व्यवस्थापन कार्यालय	६२६००	१५६६२	४६९३८	६५७३०	१६४४५	४९२८५	६९०१७	१७२६७	५१७४९	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
३	खानेपानी तथा गुणस्तर सुधार कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	९५००	०	९५००	९९७५	०	९९७५	१०४७४	०	१०४७४	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
४	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयहरु	१४१४१०७	१३५५१९	१२७८५८८	१४८४८१२	१४२२९५	१३४२५१७	१५५९०५३	१४९४१०	१४०९६४३	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
५	खानेपानी सेवा विस्तार तथा पुनर्स्थापना कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	२१८०००	०	२१८०००	२२८९००	०	२२८९००	२४०३४५	०	२४०३४५	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
६	खानेपानी, सिंचाइ तथा उर्जा मन्त्रालय	३६८५७८	६२५७८	३०६०००	३८७००७	६५७०७	३२१३००	४०६३५७	६८९९२	३३७३६५	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
७	चन्दा मोहना सिंचाइ व्यवस्थापन कार्यालय	३४३००	११७१०	२२५९०	३६०१५	१२२९६	२३७२२	३७८१६	१२९१०	२४९०५	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
८	जलवायु अनुकूलित वृहत खानेपानी आयोजना(संघ शसर्त अनुदान)	५११५००	०	५११५००	५३७०७५	०	५३७०७५	५६३९२९	०	५६३९२९	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
९	जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरु	१७४६२३४	१८१११८	१५६५११६	१८३३४४६	१९०१७४	१६४३३७२	१९२५२२३	१९९६८३	१७२५४४०	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
१०	डीप ट्युवेल आयोजना (मर्मत सूधार)(संघ शसर्त अनुदान)	२१००	०	२१००	२२०५	०	२२०५	२३१५	०	२३१५	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
११	तराई-मधेश खानेपानी सुधार कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१७८५००	०	१७८५००	१८७४२५	०	१८७४२५	१९६७९६	०	१९६७९६	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
१२	नदी नियन्त्रण(संघ शसर्त अनुदान)	२५५८००	०	२५५८००	२६८५९०	०	२६८५९०	२८२०२०	०	२८२०२०	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
१३	नयाँ प्रविधिमा आधारित नदि नियन्त्रण कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	३३५००	०	३३५००	३५१७५	०	३५१७५	३६९३४	०	३६९३४	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
१४	भूमिगत स्यालो तथा डिप ट्युवेल सिंचाइ आयोजना(संघ शसर्त अनुदान)	५४३००	०	५४३००	५७०१५	०	५७०१५	५९८६६	०	५९८६६	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
१५	भूमिगत जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरु	६२८९७	१५९१४	४६९८३	६६०४२	१६७१०	४९३३२	६९३४४	१७५४५	५१७९९	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
१६	मझौला सिंचाइ आयोजना(संघ शसर्त अनुदान)	४७९१००	०	४७९१००	५०३०५५	०	५०३०५५	५२८२०८	०	५२८२०८	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
१७	मर्मत संभार आयोजनाहरु(संघ शसर्त अनुदान)	१९३५००	०	१९३५००	२०३१७५	०	२०३१७५	२१३३३४	०	२१३३३४	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
१८	राष्ट्रिय ग्रामीण तथा नदीकरणीय उर्जा कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१००००	०	१००००	१०५००	०	१०५००	११०२५	०	११०२५	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
१९	सिंचाइ पुनर्स्थापना आयोजना (कुवेत फण्ड)(संघ शसर्त अनुदान)	२५१२००	०	२५१२००	२६३७६०	०	२६३७६०	२७६९४८	०	२७६९४८	५	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५
जम्मा		५९५७९१६	४२२५०१	५५३५४१५	६२५५८१२	४४३६२६	५८१२१८६	६५६८६०२	४६५८०७	६१०२७९५								

खानेपानी, सिंचाइ तथा ऊर्जा मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	सोचकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लौकिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	राष्ट्रिय सङ्केत
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	सोघभर्ना हुने ऋण	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	सोघभर्ना हुने ऋण	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	सोघभर्ना हुने ऋण								
१	एकीकृत उर्जा तथा सिंचाई विशेष कार्यक्रम (संघ शसर्त अनुदान)	७२२००	०	०	७२२००	०	७५८१०	०	०	७५८१०	०	७९६०१	०	०	७९६०१	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
२	कन्काई सिंचाइ व्यवस्थापन कार्यालय	६२६००	१७५००	४५१००	०	०	६५७३०	१८३७५	४७३५५	०	०	६९०१७	१९२९४	४९७२३	०	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
३	खानेपानी तथा गुणस्तर सुधार कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	९५००	०	०	९५००	०	९९७५	०	०	९९७५	०	१०४७४	०	०	१०४७४	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
४	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयहरू	१४१४१०७	५९०६१५	८२३४९२	०	०	१४८४८१२	६२०१४६	८६४६६७	०	०	१५५९०५३	६५११५३	९०७९००	०	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
५	खानेपानी सेवा विस्तार तथा पुनर्स्थापना कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	२१८०००	०	०	२१८०००	०	२२८९००	०	०	२२८९००	०	२४०३४५	०	०	२४०३४५	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
६	खानेपानी, सिंचाई तथा उर्जा मन्त्रालय	३६८५७८	१४८११८	२२०४६०	०	०	३६७००७	१५५५२४	२३१४८३	०	०	४०६३५७	१६३३००	२४३०५७	०	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
७	चन्द्रा मोहना सिंचाइ व्यवस्थापन कार्यालय	३४३००	११७१०	२२५९०	०	०	३६०१५	१२२९६	२३७२०	०	०	३७८१६	१२९१०	२४९०५	०	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
८	जलवायु अनुकूलित बृहत खानेपानी आयोजना(संघ शसर्त अनुदान)	५११५००	०	०	५११५००	०	५३७०७५	०	०	५३७०७५	०	५६३९२९	०	०	५६३९२९	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
९	जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	१७४६२३४	१०६०१३५	६८६०९९	०	०	१८३३५४६	१११३१४२	७२०४०४	०	०	१९२५२२३	११६८७९९	७५६४२४	०	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
१०	डीप ट्युबेल आयोजना (मर्मत सुधार)(संघ शसर्त अनुदान)	२१००	०	०	२१००	०	२२०५	०	०	२२०५	०	२३१५	०	०	२३१५	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
११	तराई-मधेश खानेपानी सुधार कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१७८५००	०	०	१७८५००	०	१८७४२५	०	०	१८७४२५	०	१९६७९६	०	०	१९६७९६	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
१२	नदी नियन्त्रण(संघ शसर्त अनुदान)	२५५८००	०	०	२५५८००	०	२६८५९०	०	०	२६८५९०	०	२८२०२०	०	०	२८२०२०	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
१३	नयाँ प्रविधिमा आधारित नदि नियन्त्रण कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	३३५००	०	०	३३५००	०	३५१७५	०	०	३५१७५	०	३६९३४	०	०	३६९३४	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
१४	भूमिगत स्यालो तथा डिप ट्युबेल सिंचाई आयोजना(संघ शसर्त अनुदान)	५४३००	०	०	५४३००	०	५७०१५	०	०	५७०१५	०	५९८६६	०	०	५९८६६	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
१५	भूमिगत जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	६२८९७	५४६९७	८२००	०	०	६६०४२	५७४३२	८६१०	०	०	६९३४४	६०३०३	९०४१	०	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
१६	मझौला सिंचाई आयोजना(संघ शसर्त अनुदान)	४७९१००	०	०	४७९१००	०	५०३०५५	०	०	५०३०५५	०	५२८२०८	०	०	५२८२०८	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
१७	मर्मत संभार आयोजनाहरू(संघ शसर्त अनुदान)	१९३५००	०	०	१९३५००	०	२०३१७५	०	०	२०३१७५	०	२१३३३४	०	०	२१३३३४	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
१८	राष्ट्रिय ग्रामीण तथा नवीकरणीय उर्जा कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१००००	०	०	१००००	०	१०५००	०	०	१०५००	०	११०२५	०	०	११०२५	०	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
१९	सिंचाइ पुनर्स्थापना आयोजना (कुवेत फण्ड)(संघ शसर्त अनुदान)	२५१२००	०	०	७४८००	१७६४००	२६३७६०	०	०	७८५४०	१८५२२०	२७६९४८	०	०	८२४६७	१९४४८१	१.३.३.२	१.१	६	१	२	२	५	
जम्मा		५९५७९१६	१८८२७७५	१८०५९४१	२०९२८००	१७६४००	६२५५८१२	१९७६९१४	१८९६२३८	२१९७४४०	१८५२२०	६५६६६०२	२०७५७५९	१९९१०५०	२३०७३१२	१९४४८१								

खानेपानी, सिँचाइ तथा ऊर्जा मन्त्रालयको कार्यक्रमगत त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	१२३०४	१२९१९	१३५६५	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
२	अन्य भत्ता	८६१	९०४	९४९	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
३	अन्य कार्यालय संचालन खर्च	५००	५२५	५५१	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
४	अन्य सार्वजनिक निर्माण	१००००	१०५००	११०२५	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
५	अन्य सेवा शुल्क	४४४३	४६६५	४८९८	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
६	इन्धन - अन्य प्रयोजन	२६२०	२७५१	२८८९	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
७	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	२०१७८	२११८७	२२२४६	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
८	इन्धन (पदाधिकारी)	१६४४	१७२६	१८१३	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
९	करार सेवा शुल्क	३८१६६	४००७४	४२०७८	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
१०	कर्मचारी तालिम खर्च	७३५	७७२	८१०	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
११	कर्मचारीको बैठक भत्ता	१२०	१२६	१३२	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
१२	कार्यक्रम खर्च	७०६०	७४१३	७७८४	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
१३	खानेपानी संरचना निर्माण	२२९५३८८	२४१०१५७	२५३०६६५	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
१४	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	३५००	३६७५	३८५९	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
१५	घर भाडा	७६२९	८०१०	८४११	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
१६	तटबन्ध तथा बाँध निर्माण	९०५५१६	९५०७९२	९९८३३१	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
१७	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	६५००	६८२५	७१६६	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
१८	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	११९२७	१२५२३	१३१५०	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
१९	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	४५३१	४७५८	४९९५	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२
२०	पदाधिकारी अन्य सुविधा	१४४	१५१	१५९	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३,६,७	१.३	२	२	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
२१	पानी तथा बिजुली	७९८६	८३८५	८८०५	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
२२	पारिश्रमिक कर्मचारी	२०८३५६	२१८७७४	२२९७१२	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
२३	पारिश्रमिक पदाधिकारी	३४३०	३६०२	३७८२	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
२४	पूँजीगत परामर्श खर्च	३७००	३८८५	४०७९	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
२५	पूँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	१९७५००	२०७३७५	२१७७४४	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
२६	पोशाक	३२२०	३३८१	३५५०	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
२७	फर्निचर तथा फिक्चर्स	२४५०	२५७३	२७०१	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
२८	बिमा तथा नवीकरण खर्च	३८२३	४०१४	४२१५	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
२९	भ्रमण खर्च	३९६७	४१६५	४३७४	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
३०	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	१५८००	१६५९०	१७४२०	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
३१	महंगी भत्ता	७७०४	८०८९	८४९४	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
३२	मेशिनरी तथा औजार	८३५०	८७६८	९२०६	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
३३	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन	३५४९	३७२६	३९१३	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
३४	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष	१६८	१७६	१८५	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
३५	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	१५३३	१६१०	१६९०	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
३६	विद्युत संरचना निर्माण	१५५५००	१६३२७५	१७१४३९	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
३७	विविध कार्यक्रम खर्च	२०४०	२१४२	२२४९	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
३८	विविध खर्च	८६८७	९१२१	९५७७	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
३९	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१५००	१५७५	१६५४	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
४०	संचार महसुल	५३७९	५६४८	५९३०	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
४१	सरसफाई संरचना निर्माण	३४००	३५७०	३७४९	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
४२	सवारी साधन	२५७५०	२७०३८	२८३८९	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रीय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
४३	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	६००	६३०	६६२	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
४४	सवारी साधन मर्मत खर्च	१९६१८	२०५९९	२१६२९	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
४५	सिंचाई संरचना निर्माण	१९१६९६१	२०१२८०९	२११३४५०	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
४६	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी	६५९०	६९२०	७२६५	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
४७	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	२००	२१०	२२१	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
४८	सेवा र परामर्श खर्च	१२००	१२६०	१३२३	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
४९	स्थानीय भत्ता	४२८९	४५०३	४७२९	१.४	१.१.३.२.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२
जम्मा		५९५७०१६	६२५४८६७	६५६७६१०								

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक योजना आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	द्वितीय विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सहित	लैंगिक समष्टि	जलवायु सहित	गोश्वी सहित	
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	सोधभर्ना हुने ऋण	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	सोधभर्ना हुने ऋण	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	सोधभर्ना हुने ऋण									
३६	विद्युत संरचना निर्माण	१५५५००	७५०००	८०५००	०	०	१६३२७५	७८७५०	८४५२५	०	०	१७१४३९	८२६८८	८८७५१	०	०	१.४	१.१.३.२.३.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२	
३७	विविध कार्यक्रम खर्च	२०४०	२०४०	०	०	०	२१४२	२१४२	०	०	०	२२४९	२२४९	०	०	०	१.४	१.१.३.२.३.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२	
३८	विविध खर्च	८६८७	८६८७	०	०	०	९१२१	९१२१	०	०	०	९५७७	९५७७	०	०	०	१.४	१.१.३.२.३.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२	
३९	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१५००	१५००	०	०	०	१५७५	१५७५	०	०	०	१६५४	१६५४	०	०	०	१.४	१.१.३.२.३.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२	
४०	संचार महसुल	५३७९	५३७९	०	०	०	५६४८	५६४८	०	०	०	५९३०	५९३०	०	०	०	१.४	१.१.३.२.३.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२	
४१	सरसफाई संरचना निर्माण	३४००	०	३४००	०	०	३५७०	०	३५७०	०	०	३७४९	०	३७४९	०	०	१.४	१.१.३.२.३.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२	
४२	सवारी साधन	२५७५०	२००५०	५७००	०	०	२७०३८	२१०५३	५९८५	०	०	२८३८९	२२१०५	६२८४	०	०	१.४	१.१.३.२.३.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२	
४३	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	६००	६००	०	०	०	६३०	६३०	०	०	०	६६२	६६२	०	०	०	१.४	१.१.३.२.३.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२	
४४	सवारी साधन मर्मत खर्च	१९६१८	१९६१८	०	०	०	२०५९९	२०५९९	०	०	०	२१६२९	२१६२९	०	०	०	१.४	१.१.३.२.३.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२	
४५	सिंचाई संरचना निर्माण	१९१६९६१	५५६७७२	४८५८८९	६९९९००	१७४४००	२०१२८०९	५८४६११	५१०१८३	७३४८९५	१८३१२०	२११३४५०	६१३८४१	५३५६९३	७७१६४०	१९२२७६	१.४	१.१.३.२.३.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२	
४६	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	६५९०	६५९०	०	०	०	६९२०	६९२०	०	०	०	७२६५	७२६५	०	०	०	१.४	१.१.३.२.३.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२	
४७	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	२००	२००	०	०	०	२१०	२१०	०	०	०	२२१	२२१	०	०	०	१.४	१.१.३.२.३.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२	
४८	सेवा र परामर्श खर्च	१२००	१२००	०	०	०	१२६०	१२६०	०	०	०	१३२३	१३२३	०	०	०	१.४	१.१.३.२.३.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२	
४९	स्थानीय भत्ता	४२८९	४२८९	०	०	०	४५०३	४५०३	०	०	०	४७२९	४७२९	०	०	०	१.४	१.१.३.२.३.३.३	१.४	३.६.७	१.३	२	२	२	
	जम्मा	५९५७९१६	१८८२७७५	१८०५९४१	२०९२८००	१७६४००	६२५५८१२	१९७६९१४	१८९६२३८	२१९७४४०	१८५२२०	६५६८६०२	२०५७५५९	१९९१०५०	२३०७३१२	१९४४८१									

सामाजिक विकास मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	सिधैरकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	चालु	पूँजीगत	कुल	चालु	पूँजीगत	कुल	चालु	पूँजीगत								
१	अनौपचारिक तथा साक्षरता र विशेष शिक्षा कार्यक्रम	२७९७०	२७९७०	०	२९३६९	२९३६९	०	३०८३७	३०८३७	०	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
२	अपाङ्गता व्यवस्थापन तथा शसक्तीकरण कार्यक्रम	६९००	६९००	०	७२४५	७२४५	०	७६०७	७६०७	०	२	२.१.२.४	२.१	५	२	२	५	२
३	उच्च शिक्षा कार्यक्रम	१११७००	१११७००	०	११७२८५	११७२८५	०	१२३१४९	१२३१४९	०	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
४	जेष्ठ नागरिक प्रवर्धन तथा संरक्षण कार्यक्रम	२१२००	२१२००	०	२२२६०	२२२६०	०	२३३७३	२३३७३	०	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
५	दीर्घकालिन पुनर्स्थापना गृह संचालन सेवा कार्यक्रम	१३९४६	१३९९६	७५०	१४६४३	१३८५६	७८८	१५३७५	१४५४९	८२७	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
६	प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा र सिप विकास कार्यक्रम	४६१००	३६६००	९५००	४८४०५	३८४३०	९९७५	५०८२५	४०३५२	१०४७४	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
७	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद् (विशेष कार्यक्रम समेत)(संघ शसर्त अनुदान)	५१५१००	४२४४००	९०७००	५४०८५५	४४५६२०	९५२३५	५६७६९८	४६७९०१	९९९९७	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
८	मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय	१७४६२५	१७४६२५	०	१८३३५६	१८३३५६	०	१९२५२४	१९२५२४	०	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
९	मुख्यमन्त्री शैक्षिक सुधार कार्यक्रम	२८५९९६	२८५९९६	०	३००२९६	३००२९६	०	३१५३११	३१५३११	०	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
१०	युवा तथा खेलकुद कार्यक्रम	१२१४००	१२१४००	०	१२७४७०	१२७४७०	०	१३३८४४	१३३८४४	०	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
११	राष्ट्रिय खेलकुद परिषद्(संघ शसर्त अनुदान)	२७७००	८७००	१९०००	२९०८५	९१३५	१९९५०	३०५३९	९५९२	२०९४८	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
१२	राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड(संघ शसर्त अनुदान)	४४६००	४४६००	०	४६८३०	४६८३०	०	४९१७२	४९१७२	०	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
१३	राष्ट्रिय युवा परिचालन कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	४५५००	४५५००	०	४७७७५	४७७७५	०	५०१६४	५०१६४	०	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
१४	राष्ट्रिय युवा परिषद्(संघ शसर्त अनुदान)	१९००	१९००	०	१९९५	१९९५	०	२०९५	२०९५	०	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
१५	लैङ्गिक सशक्तीकरण तथा मूलप्रवाहीकरण कार्यक्रम	३६८००	३६८००	०	३८६४०	३८६४०	०	४०५७२	४०५७२	०	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
१६	बाल अधिकार तथा सामाजिक न्याय कार्यक्रम	१३७००	१३७००	०	१४३८५	१४३८५	०	१५१०४	१५१०४	०	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
१७	विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम- जिल्ला स्तर (संघ शसर्त अनुदान)	१०१३००	५३३००	४८०००	१०६३६५	५५९६५	५०४००	१११६८३	५८७६३	५२९२०	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
१८	शिक्षा तालिम केन्द्र	३०२२२	२६७२२	३५००	३१७३३	२८०५८	३६७५	३३३२०	२९४६१	३८५९	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
१९	शिक्षा विकास निर्देशनालय	६६९५५	५३३५५	१३६००	७०३०३	५६०२३	१४२८०	७३८१८	५८८२४	१४९९४	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
२०	सामाजिक विकास मन्त्रालय	९३७८६	७१५३६	२२२५०	९८४७५	७५११३	२३३६३	१०३३९९	७८८६८	२४५३१	२	२.१.२.४	२.१	५	२	५	५	२
जम्मा		१७८७४००	१५८०१००	२०७३००	१८७६७७०	१६५९१०५	२१७६६५	१९७०६०९	१७४२०६०	२२८५४८								

सामाजिक विकास मन्त्रालयको वि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक संघका आधार	दीर्घकालीन राष्ट्रिय लक्ष्य	विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सहित	लैंगिक सहित	जलवायु सहित	राष्ट्रिय सहित					
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	शसर्त अनुदान	विशेष अनुदान	अन्य अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	शसर्त अनुदान	विशेष अनुदान	अन्य अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण									शसर्त अनुदान	विशेष अनुदान	अन्य अनुदान		
१	अनौपचारिक तथा साक्षरता र विशेष शिक्षा कार्यक्रम	२७९७०	२७९७०	०	०	०	२९३६९	२९३६९	०	०	०	०	३०८३७	३०८३७	०	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
२	अपाङ्गता व्यवस्थापन तथा शसर्तकीकरण कार्यक्रम	६९००	६९००	०	०	०	७२४५	७२४५	०	०	०	०	७६०७	७६०७	०	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
३	उच्च शिक्षा कार्यक्रम	१११७००	७२००	१०४५००	०	०	११७२८५	७५६०	१०९७२५	०	०	०	१२३१४९	७९३८	११५२११	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
४	जेट्ट नागरिक प्रवर्धन तथा संरक्षण कार्यक्रम	२१२००	११२००	१००००	०	०	२२२६०	११७६०	१०५००	०	०	०	२३३७३	१२३४८	११०२५	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
५	दीर्घकालिन पुनर्स्थापना गृह संचालन सेवा कार्यक्रम	१३९४६	१३९४६	०	०	०	१४६४३	१४६४३	०	०	०	०	१५३७५	१५३७५	०	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
६	प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा र सिप विकास कार्यक्रम	४६१००	३६६००	९५००	०	०	४८४०५	३८४३०	९९७५	०	०	०	५०८२५	४०३५२	१०४७४	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
७	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद् (विशेष कार्यक्रम समेत)(संघ शसर्त अनुदान)	५१५१००	०	०	४७३५००	०	४९६००	५४०८५५	०	४९७१७५	०	४३६८०	५६७८९८	०	०	५२२०३४	०	४५८६४	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
८	मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय	१७४६२५	७४६२५	०	०	१०००००	१८३३५६	७८३५६	०	०	१०५०००	०	१९२५२४	८२२७४	०	०	११०२५०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
९	सुख्यमन्त्री शैक्षिक सुधार कार्यक्रम	२८५९९६	९८२९६	१८७०००	०	०	३००२९६	१०३२११	१९७०८५	०	०	०	३१५३११	१०८३७१	२०६९३९	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
१०	युवा तथा खेलकुद कार्यक्रम	१२१४००	६१४००	६००००	०	०	१२७४७०	६४४७०	६३०००	०	०	०	१३३८४४	६७६९४	६६१५०	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
११	राष्ट्रिय खेलकुद परिषद्(संघ शसर्त अनुदान)	२७७००	०	०	२७७००	०	२९०८५	०	०	२९०८५	०	०	३०५३९	०	०	३०५३९	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
१२	राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड(संघ शसर्त अनुदान)	४४६००	०	०	४४६००	०	४६८३०	०	०	४६८३०	०	०	४९१७२	०	०	४९१७२	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
१३	राष्ट्रिय युवा परिचालन कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	४५५००	०	०	४५५००	०	४७७७५	०	०	४७७७५	०	०	५०१६४	०	०	५०१६४	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
१४	राष्ट्रिय युवा परिषद्(संघ शसर्त अनुदान)	१९००	०	०	१९००	०	१९९५	०	०	१९९५	०	०	२०९५	०	०	२०९५	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
१५	लैङ्गिक सशक्तीकरण तथा मूलप्रवाहीकरण कार्यक्रम	३६८००	३६८००	०	०	०	३८६४०	३८६४०	०	०	०	०	४०५७२	४०५७२	०	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
१६	बाल अधिकार तथा सामाजिक न्याय कार्यक्रम	१३७००	१३७००	०	०	०	१४३८५	१४३८५	०	०	०	०	१५१०४	१५१०४	०	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
१७	विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम- जिल्ला स्तर(संघ शसर्त अनुदान)	१०१३००	०	०	६५८००	०	३५५००	१०६६६५	०	६९०९०	०	३७२७५	१११६८३	०	०	७२५४५	०	३९१३९	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
१८	शिक्षा तालिम केन्द्र	३०२२२	२६७२२	३५००	०	०	३१७३३	२८०५८	३६७५	०	०	०	३३३२०	२९४६१	३८५९	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
१९	शिक्षा विकास निर्देशनालय	६६९५५	५५१०५	११८५०	०	०	७०३०३	५७८६०	१२४४३	०	०	०	७३८१८	६०७५३	१३०६५	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
२०	सामाजिक विकास मन्त्रालय	९३७८६	७६२८६	१७५००	०	०	९८४४५	८०१००	१८३७५	०	०	०	१०३३९९	८४१०५	१९२९४	०	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	अ	२	२	अ	२	अ	२
जम्मा		१७८७४००	५४६७५०	४०४५५०	६५९०००	१०००००	७७१००	१८७६७७०	५७४०८८	४२४७७८	६९१९५०	१०५०००	८०९५५	१९७०६०९	६०२७९२	४४६०९६	७२६५४८	११०२५०	८५००३										

सामाजिक विकास मन्त्रालयको कार्यक्रमगत त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समाष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	९९६८	१०४६६	१०९९०	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
२	अन्य भत्ता	५९२	६२२	६५३	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
३	अन्य कार्यालय संचालन खर्च	१८६०	१९५३	२०५१	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
४	अन्य संस्थालाई अनुदान' सःशर्त	५९६००	६२५८०	६५७०९	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
५	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	४८०	५०४	५२९	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
६	अन्य सामाजिक सहायता	३३००	३४६५	३६३८	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
७	अन्य सार्वजनिक निर्माण	१९०००	१९९५०	२०९४८	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
८	अन्य सेवा शुल्क	४७१७६	४९५३५	५२०१२	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
९	इन्धन - अन्य प्रयोजन	९६०	१००८	१०५८	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
१०	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	८२८४	८६९८	९१३३	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशीक समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशीक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
११	इन्धन (पदाधिकारी)	१७८०	१८६९	१९६२	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
१२	करार सेवा शुल्क	३१३४६	३२९१३	३४५५९	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
१३	कर्मचारी तालिम खर्च	२६६६०	२७९९३	२९३९३	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
१४	कर्मचारीको बैठक भत्ता	२४०४	२५२४	२६५०	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
१५	कार्यक्रम खर्च	३६२४७८	३८०६०२	३९९६३२	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
१६	खानेपानी संरचना निर्माण	३००	३१५	३३१	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
१७	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१५४५५०	१६२२७८	१७०३९१	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
१८	घर भाडा	३५४०	३७१७	३९०३	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
१९	छात्रवृत्ति	२४१६०	२५३६८	२६६३६	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
२०	जग्गाको भाडा	२२०	२३१	२४३	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
२१	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	८०००	८४००	८८२०	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशीक समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशीक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
२२	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	३०००	३१५०	३३०८	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
२३	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	३८४०	४०३२	४२३४	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
२४	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	४०२८	४२२९	४४४१	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
२५	पदाधिकारी अन्य भत्ता	४१०४	४३०९	४५२५	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
२६	पदाधिकारी अन्य सुविधा	३१२	३२८	३४४	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
२७	पदाधिकारी बैठक भत्ता	४८०	५०४	५२९	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
२८	पशुपंक्षीहरूको आहार	७२०	७५६	७९४	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
२९	पानी तथा बिजुली	६४८२	६८०६	७१४६	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
३०	पारिश्रमिक कर्मचारी	१६५७१५	१७४००१	१८२७०१	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
३१	पारिश्रमिक पदाधिकारी	५८५७	६१५०	६४५७	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
३२	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	१४८७८	१५६२२	१६४०३	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशीक समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशीक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रीय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकांक सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
३३	पोशाक	२७९०	२९३०	३०७६	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
३४	फर्निचर तथा फिक्चर्स	६३००	६६१५	६९४६	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
३५	बिमा तथा नवीकरण खर्च	२२९०	२४०५	२५२५	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
३६	भ्रमण खर्च	२६४२	२७७४	२९१३	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
३७	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	५९३५	६२३२	६५४३	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
३८	महंगी भत्ता	६६४८	६९८०	७३२९	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
३९	मेशिनरी तथा औजार	१४३५०	१५०६८	१५८२१	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
४०	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	२०८०	२१८४	२२९३	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
४१	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	६०	६३	६६	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
४२	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	१४९	१५६	१६४	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
४३	विविध कार्यक्रम खर्च	११००	११५५	१२१३	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशीक समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशीक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
४४	विविध खर्च	३२४०	३४०२	३५७२	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
४५	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१०००	१०५०	११०३	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
४६	शैक्षिक संस्थाहरूलाई सहायता	४७४६६	४९८३९	५२३३१	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
४७	संचार महसुल	३४६३	३६३६	३८१८	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
४८	सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई सःसर्त चालु अनुदान	३०४८२५	३२००६६	३३६०७०	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
४९	सरकारी निकाय, समिति, बोर्ड — पुजिगत सःसर्त अनुदान	३४१३००	३५८३६५	३७६२८३	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
५०	सवारी साधन	१८००	१८९०	१९८५	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
५१	सवारी साधन मर्मत खर्च	४४८०	४७०४	४९३९	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
५२	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	५३६००	५६२८०	५९०९४	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
५३	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	२२०	२३१	२४३	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२
५४	सेवा र परामर्श खर्च	११९३	१२५३	१३१५	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	३	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशीय समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रीय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
५५	स्थानीय भत्ता	४३९५	४६१५	४८४५	२	१.२,२.१, २.२,२.४	१.२,२.१, २.२	४,५,१०	२	१	२३	२
जम्मा		१७८७४००	१८७६७७०	१९७०६०९								

सामाजिक विकास मन्त्रालयको वि-वर्षीय फ़ोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशके सांकेतिक आधार स्तम्भ	क्षेत्रीय सांकेतिक स्तम्भ	मानव विकास सूचकाङ्क सहित	लैङ्गिक मूल्यांकन सहित	जलवायु सहित	गाउँपालिका सहित			
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	अन्य अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	अन्य अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण								सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	अन्य अनुदान
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	९९६८	६६००	०	३३६८	०	१०४६६	६९३०	०	३५३६	०	१०९९०	७२७७	०	३७१३	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		
२	अन्य भत्ता	५९२	३३२	०	२६०	०	६२२	३४९	०	२७३	०	६५३	३६६	०	२८७	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		
३	अन्य कार्यालय संचालन खर्च	१८६०	०	०	१८६०	०	१९५३	०	१९५३	०	२०५१	०	२०५१	०	२०५१	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		
४	अन्य संस्थासाई अनुदान स.शर्त	५९६००	४४६००	१५०००	०	०	६२५८०	४६८३०	१५७५०	०	०	६५७०९	४९१७२	१६५३८	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		
५	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	४८०	०	०	४८०	०	५०४	०	५०४	०	५२९	०	५२९	०	५२९	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		
६	अन्य सामाजिक सहायता	३३००	३३००	०	०	०	३४६५	३४६५	०	०	०	३६३८	३६३८	०	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		
७	अन्य सार्वजनिक निर्माण	१९०००	०	०	१९०००	०	१९९५०	०	१९९५०	०	२०९४८	०	२०९४८	०	२०९४८	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		
८	अन्य सेवा शुल्क	४७१७६	१६७६	०	४५५००	०	४९५३५	१७६०	०	४७७७५	०	५२०१२	१८४८	०	५०१६४	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		
९	इन्धन - अन्य प्रयोजन	९६०	२४०	०	७२०	०	१००८	२५२	०	७५६	०	१०५८	२६५	०	७९४	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		
१०	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	८२८४	६२५०	०	२०३४	०	८६९८	६५६३	०	२१३६	०	९१३३	६८९१	०	२२४२	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		
११	इन्धन (पदाधिकारी)	१७८०	१७८०	०	०	०	१८६९	१८६९	०	०	०	१९६२	१९६२	०	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		
१२	करार सेवा शुल्क	३१३४६	७३६०	०	२३९८६	०	३२९१३	७७२८	०	२५१८५	०	३४५५९	८११४	०	२६४४५	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		
१३	कर्मचारी तालिम खर्च	२६६६०	४९००	०	१४१५५	०	७६०५	२७९९३	५१४५	०	१४८६३	०	७९८५	२९३९३	५४०२	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		
१४	कर्मचारीको बैठक भत्ता	२४०४	१०००	०	१४०४	०	२५२४	१०५०	०	१४७४	०	२६५०	११०३	०	१५४८	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		
१५	कार्यक्रम खर्च	३६२४७८	८४९००	०	२२४८८३	०	५२६९५	३८०६०२	८९१४५	०	२३६१२७	०	५५३३०	३९९६३२	९३६०२	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		
१६	खानेपानी संरचना निर्माण	३००	०	०	३००	०	३१५	०	३१५	०	३३१	०	३३१	०	३३१	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		
१७	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१५४५५०	१०००	३२०००	१०४७५०	०	१६८००	१६२२७८	१०५०	३३६००	१०९९८८	०	१७६४०	१७०३९१	११०३	३५२८०	११५४८७	०	१८५२२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२
१८	घर भाडा	३५४०	२१६०	०	१३८०	०	३७१७	२२६८	०	१४४९	०	३९०३	२३८१	०	१५२१	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		
१९	छाववृत्ति	२४१६०	०	०	२४१६०	०	२५३६८	०	२५३६८	०	२६६३६	०	२६६३६	०	२६६३६	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२.२.४	४.५.१०	२	१	३	२		

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०						आ.व. २०८०/८१						आ.व. २०८१/८२						प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक संघका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	वित्तिय विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिवी सङ्केत
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तिय समानीकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	अन्य अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तिय समानीकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	अन्य अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तिय समानीकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	अन्य अनुदान								
२०	जग्गाको भाडा	२२०	२२०	०	०	०	०	२३१	२३१	०	०	०	०	२४३	२४३	०	०	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
२१	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	११०००	२०००	६०००	३०००	०	०	११५५०	२१००	६३००	३१५०	०	०	१२१२८	२२०५	६६१५	३३०८	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
२२	निर्मित सार्वजनिक सम्पतिको मर्मत सम्भार खर्च	३८४०	३०००	०	८४०	०	०	४०३२	३१५०	०	८८२	०	०	४२३४	३३०८	०	९२६	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
२३	पत्रपत्रिका, छायाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	४०२८	१८८०	०	२१४८	०	०	४२२९	१९७४	०	२२५५	०	०	४४४१	२०७३	०	२३६८	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
२४	पदाधिकारी अन्य भत्ता	४१०४	०	०	४१०४	०	०	४३०९	०	०	४३०९	०	०	४५२५	०	०	४५२५	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
२५	पदाधिकारी अन्य सुविधा	३१२	३१२	०	०	०	०	३२८	३२८	०	०	०	०	३४४	३४४	०	०	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
२६	पदाधिकारी बैठक भत्ता	४८०	४८०	०	०	०	०	५०४	५०४	०	०	०	०	५२९	५२९	०	०	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
२७	पशुपंक्षीहरूको आहार	७२०	०	०	७२०	०	०	७५६	०	०	७५६	०	०	७९४	०	०	७९४	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
२८	पानी तथा विजुली	६४८२	३९२६	०	२५५६	०	०	६८०६	४१२२	०	२६८४	०	०	७१४६	४३२८	०	२८१८	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
२९	पारिश्रमिक कर्मचारी	१६५७१५	७१९३२	०	९३७८३	०	०	१७४००१	७५५२९	०	९८४७२	०	०	१८२७०१	७९३०५	०	१०३३९६	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
३०	पारिश्रमिक पदाधिकारी	५८५७	५८५७	०	०	०	०	६१५०	६१५०	०	०	०	०	६४५७	६४५७	०	०	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
३१	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	१४८७८	०	०	१४८७८	०	०	१५६२२	०	०	१५६२२	०	०	१६४०३	०	०	१६४०३	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
३२	पोशाक	२७९०	९७०	०	१८२०	०	०	२९३०	१०१९	०	१९११	०	०	३०७६	१०६९	०	२००७	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
३३	फर्निचर तथा फिक्चर्स	६३००	१७००	२५००	२१००	०	०	६६१५	१७८५	२६२५	२२०५	०	०	६९४६	१८७४	२७५६	२३१५	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
३४	विमा तथा नवीकरण खर्च	२२९०	१५७०	०	७२०	०	०	२४०५	१६४९	०	७५६	०	०	२५२५	१७३१	०	७९४	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
३५	भ्रमण खर्च	२६४२	११९०	०	१४५२	०	०	२७७४	१२५०	०	१५२५	०	०	२९१३	१३१२	०	१६०१	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
३६	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	५९३५	३९५५	०	१९८०	०	०	६२३२	४१५३	०	२०७९	०	०	६४४३	४३६०	०	२१८३	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
३७	महंगी भत्ता	६६४८	२२८०	०	४३६८	०	०	६९८०	२३९४	०	४५८६	०	०	७३२९	२५१४	०	४८१६	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
३८	मेशिनरी तथा औजार	१४३५०	२०००	१५००	१०८५०	०	०	१५०६८	२१००	१५७५	११३९३	०	०	१५८२१	२२०५	१६५४	११९६२	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२
३९	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	२०८०	११२०	०	९६०	०	०	२१८४	११७६	०	१००८	०	०	२२९३	१२३५	०	१०५८	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४.५.१०	२	१	५	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक संघका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत			
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	अन्य अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	अन्य अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण									सशर्त अनुदान	विशेष अनुदान	अन्य अनुदान
४०	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	६०	६०	०	०	०	६३	६३	०	०	०	०	६६	६६	०	०	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४,५,१०	२	१	३	२	
४१	योगदानमा आधारित वीमा कोष खर्च	१४९	१४९	०	०	०	१५६	१५६	०	०	०	०	१६४	१६४	०	०	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४,५,१०	२	१	३	२	
४२	विविध कार्यक्रम खर्च	११००	०	०	११००	०	११५५	०	०	११५५	०	०	१२१३	०	०	१२१३	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४,५,१०	२	१	३	२	
४३	विविध खर्च	३२४०	२४६०	०	७८०	०	३४०२	२५८३	०	८१९	०	०	३५७२	२७१२	०	८६०	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४,५,१०	२	१	३	२	
४४	विभिन्न व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रम	१०००	१०००	०	०	०	१०५०	१०५०	०	०	०	०	११०३	११०३	०	०	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४,५,१०	२	१	३	२	
४५	शैक्षिक संस्थाहरूलाई सहायता	४७४६६	४७४६६	०	०	०	४९८३९	४९८३९	०	०	०	०	५२३३१	५२३३१	०	०	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४,५,१०	२	१	३	२	
४६	संचार महसुल	३४६३	२०५७	०	१४०६	०	३६३६	२१६०	०	१४७६	०	०	३८१८	२२६८	०	१५५०	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४,५,१०	२	१	३	२	
४७	सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई सःसर्त चालु अनुदान	३०४८२५	१५८६२५	१४६२००	०	०	३२००६६	१६६५५६	१५३५१०	०	०	०	३३६०७०	१७४८८४	१६११८६	०	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४,५,१०	२	१	३	२	
४८	सरकारी निकाय, समिति, बोर्ड — पुजिगत सःसर्त अनुदान	३४१३००	४०३००	२०१०००	०	१०००००	३५८३६५	४२३१५	२११०५०	०	१०५०००	०	३७६२८३	४४४३१	२२१६०३	०	११०२५०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४,५,१०	२	१	३	२	
४९	सवारी साधन	१८००	५५०	३५०	९००	०	१८९०	५७८	३६८	९४५	०	०	१९८५	६०६	३८६	९९२	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४,५,१०	२	१	३	२	
५०	सवारी साधन मर्मत खर्च	४४८०	३३००	०	११८०	०	४७०४	३४६५	०	१२३९	०	०	४९३९	३६३८	०	१३०१	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४,५,१०	२	१	३	२	
५१	सोप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	५३६००	१८६००	०	३५०००	०	५६२८०	१९५३०	०	३६७५०	०	०	५९०९४	२०५०७	०	३८५८८	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४,५,१०	२	१	३	२	
५२	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	२२०	१००	०	१२०	०	२३१	१०५	०	१२६	०	०	२४३	११०	०	१३२	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४,५,१०	२	१	३	२	
५३	सेवा र परामर्श खर्च	११९३	११९३	०	०	०	१२५३	१२५३	०	०	०	०	१३१५	१३१५	०	०	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४,५,१०	२	१	३	२	
५४	स्थानीय भत्ता	४३९५	४००	०	३९९५	०	४६१५	४२०	०	४१९५	०	०	४८४५	४४१	०	४४०४	०	०	२	१.२.२.१.२.२.२.४	१.२.२.१.२.२	४,५,१०	२	१	३	२	
जम्मा		१७८७४००	५४६७५०	४०४५५०	६५९०००	१०००००	७७१००	१८७६७७०	५७४०८८	४२४७७८	६९१९५०	१०५०००	८०९५५	१९७०६०९	६०२७९२	४४६०१६	७२६५४८	११०२५०	८५००३								

कृषि मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	द्वि-वर्षीय राष्ट्रिय सोच	विश्व विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैंगिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	परिबी सङ्केत
		कुल	चालु	पूँजीगत	कुल	चालु	पूँजीगत	कुल	चालु	पूँजीगत								
१	कृषि विकास रणनीति अनुगमन तथा समन्वय कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	३५००	३५००	०	३६७५	३६७५	०	३८५९	३८५९	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३
२	कृषि ज्ञान केन्द्रहरु	६४५०९७	६२२४२१	२२६७६	६७७३५२	६५३५४२	२३८१०	७११२१९	६८६२१९	२५०००	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३
३	कृषि मन्त्रालय	९४०१४	८१२६२	१२७५२	९८७१५	८५३२५	१३३९०	१०३६५०	८९५९१	१४०५९	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३
४	कृषि मन्त्रालय (कार्यक्रम खर्च)	३३२१३८	३३२१३८	०	३४८७४५	३४८७४५	०	३६६९८२	३६६९८२	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३
५	कृषि मन्त्रालय (संघ विशेष अनुदान)	१४५०००	१४५०००	०	१५२२५०	१५२२५०	०	१५९८६३	१५९८६३	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३
६	कृषि विकास निर्देशनालय	७४४४१	६१७४१	१२७००	७८१६३	६४८२८	१३३३५	८२०७१	६८०६९	१४००२	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३
७	कृषि विभाग(संघ शसर्त अनुदान)	१२०५००	१२०५००	०	१२६५२५	१२६५२५	०	१३२८५१	१३२८५१	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३
८	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	३१५०५	२९२२०	२२८५	३३०८०	३०६८१	२३९९	३४७३४	३२२१५	२५१९	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३
९	पशु सेवा तालिम केन्द्र	४७७६४	४०१७९	७५८५	५०१५२	४२१८८	७९६४	५२६६०	४४२९७	८३६२	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३
१०	पशु सेवा विभाग(संघ शसर्त अनुदान)	११०००	११०००	०	११५५०	११५५०	०	१२१२८	१२१२८	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३
११	पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय	८९५२१	८२२१६	७३०५	९३९९७	८६३२७	७६७०	९८६९७	९०६४३	८०५४	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३
१२	पहाडी क्षेत्र काष्ठफल तथा फलफूल विकास आयोजना (NAFHA)	११६००	९०००	२६००	१२१८०	९४५०	२७३०	१२७८९	९९२३	२८६७	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३
१३	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना(संघ शसर्त अनुदान)	१२२९००	१२२९००	०	१२९०४५	१२९०४५	०	१३५४९७	१३५४९७	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३
१४	बाली संरक्षण प्रयोगशाला	२१४५०	१७७६०	३६९०	२२५२३	१८६४८	३६७५	२३६४९	१९५८०	४०६८	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३
१५	विउ विजन प्रयोगशाला	१७०८५	१४२७०	२८१५	१७९३९	१४९८४	२९५६	१८८३६	१५७३३	३१०४	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३
१६	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रहरु	६०१३११	५११०८८	९०२२३	६३१३७७	५३६६४२	९४७३४	६६२९४५	५६३४७५	९९४७१	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३
१७	माटो तथा मल परिक्षण केन्द्रहरु	१९६२४	१६७८९	२८३५	२०६०५	१७६२८	२९७७	२१६३५	१८५१०	३१२६	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३
जम्मा		२३८४५०	२२२०९८४	१६७४६६	२५०७८७३	२३३२०३३	१७५८३९	२६३३२६६	२४४८६३५	१८४६३१								

कृषि मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साझेदारीकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशीक	सोचका आधार दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	विशेष विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क	संकेत	जलवायु संकेत	राष्ट्रिय संकेत	
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान									
१	कृषि विकास रणनीति अनुगमन तथा समन्वय कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	३५००	०	०	०	३५००	३६७५	०	०	०	३६७५	३८५९	०	०	०	३८५९	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३	
२	कृषि ज्ञान केन्द्रहरु	६४५०९७	६२९४९७	१५६००	०	०	६७७३५२	६६०९७२	१६३८०	१५००	०	७११२१९	६९४०२०	१७१९९	०	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३	
३	कृषि मन्त्रालय	९४०१४	८९७१४	४३००	०	०	९८७१५	९४२००	४५१५	४३००	०	१०३६५०	९८९१०	४७४१	०	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३	
४	कृषि मन्त्रालय (कार्यक्रम खर्च)	३३२१३८	२४२१०	३०७९२८	०	०	३४८७४५	२५४२१	३२३३२४	०	०	३६६१८२	२६६९२	३३९४९१	०	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३	
५	कृषि मन्त्रालय (संघ विशेष अनुदान)	१४५०००	०	०	१४५०००	०	१५२२५०	०	०	१५२२५०	०	१५९८६३	०	०	१५९८६३	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३	
६	कृषि विकास निर्देशनालय	७४४४१	७४४४१	०	०	०	७८१६३	७८१६३	०	०	०	८२०७१	८२०७१	०	०	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३	
७	कृषि विभाग(संघ शसर्त अनुदान)	१२०५००	०	०	०	१२०५००	१२६५२५	०	०	०	१२६५२५	१३२८५१	०	०	१३२८५१	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३	
८	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	३१५०५	३१५०५	०	०	०	३३०८०	३३०८०	०	०	०	३४७३४	३४७३४	०	०	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३	
९	पशु सेवा तालिम केन्द्र	४७७६४	२५८६४	२१९००	०	०	५०१५२	२७१५७	२२९९५	०	०	५२६६०	२८५१५	२४१४५	०	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३	
१०	पशु सेवा विभाग(संघ शसर्त अनुदान)	४६०००	०	३५०००	०	११०००	४८३००	०	३६७५०	०	११५५०	५०७१५	०	३६५८८	०	१२१२८	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३	
११	पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय	५४५२१	५४५२१	०	०	०	५७२४७	५७२४७	०	०	०	६०१०९	६०१०९	०	०	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३	
१२	पहाडी क्षेत्र काष्ठफल तथा फलफूल विकास आयोजना (NAFHA)	११६००	११६००	०	०	०	१२१८०	१२१८०	०	०	०	१२७८९	१२७८९	०	०	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३	
१३	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना(संघ शसर्त अनुदान)	१२२९००	०	०	०	१२२९००	१२९०४५	०	०	०	१२९०४५	१३५४९७	०	०	१३५४९७	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३	
१४	बाली संरक्षण प्रयोगशाला	२१४५०	२१४५०	०	०	०	२२५२३	२२५२३	०	०	०	२३६४९	२३६४९	०	०	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३	
१५	बिउ विजन प्रयोगशाला	१७०८५	१७०८५	०	०	०	१७९३९	१७९३९	०	०	०	१८८३६	१८८३६	०	०	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३	
१६	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रहरु	६०१३११	५३३४११	६७९००	०	०	६३१३७७	५६००८२	७१२९५	०	०	६६२९४५	५८८०८६	७४८६०	०	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३	
१७	माटो तथा मल परिक्षण केन्द्रहरु	१९६२४	१९६२४	०	०	०	२०६०५	२०६०५	०	०	०	२१६३५	२१६३५	०	०	०	१	१.४	१.३	१.२	३	२	३	३	
जम्मा		२३८८४५०	१५३२९२२	४५२६२८	१४५०००	२५७९००	२५०७८७३	१६०९५६८	४७५२५९	१५२२५०	२७०७९५	२६३३२६६	१६९००४७	४९९०२२	१५९८६३	२८४३३५									

कृषि मन्त्रालयको कार्यक्रमगत त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	२१४९६	२२५७१	२३६९९	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२
२	अन्य भत्ता	४२३६	४४४८	४६७०	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२
३	अन्य संस्थालाई अनुदान' सःशर्त	५२०४४५	५४६४६७	५७३७९१	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२
४	अन्य संस्थालाई सःशर्त पुँजीगत अनुदान	३७१०३०	३८९५८२	४०९०६१	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२
५	अन्य सार्वजनिक निर्माण	१२३५०	१२९६८	१३६१६	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२
६	अन्य सेवा शुल्क	६४२	६७४	७०८	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२
७	इन्धन - अन्य प्रयोजन	१५६६	१६४४	१७२७	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२
८	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	२३५७८	२४७५७	२५९९५	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२
९	इन्धन (पदाधिकारी)	७००	७३५	७७२	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२
१०	उत्पादन सामग्री / सेवा खर्च	१६४२१	१७२४२	१८१०४	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२
११	करार सेवा शुल्क	६४८३९	६८०८१	७१४८५	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२
१२	कर्मचारी तालिम खर्च	१२१०१	१२७०६	१३३४१	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२
१३	कर्मचारीको बैठक भत्ता	३०६३	३२१६	३३७७	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२
१४	कार्यक्रम खर्च	६८२०९५	७१६२००	७५२०१०	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२
१५	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	११३५८८	११९२६७	१२५२३१	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२
१६	घर भाडा	४०३६	४२३८	४४५०	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२
१७	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	८७३२	९१६९	९६२७	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२
१८	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१३२५७	१३९२०	१४६१६	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	झ	२	२	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	द्विगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१९	पत्रपत्रिका, छुपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	५७२०	६००६	६३०६	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
२०	पदाधिकारी अन्य सुविधा	१०००	१०५०	११०३	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
२१	पशुपंक्षीहरूको आहार	९४	९९	१०४	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
२२	पानी तथा बिजुली	१०१४७	१०६५४	१११८७	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
२३	पारिश्रमिक कर्मचारी	३०९२५१	३२४७१४	३४०९४९	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
२४	पारिश्रमिक पदाधिकारी	५८७४	६१६८	६४७६	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
२५	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	३०	३२	३३	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
२६	पोशाक	५०१०	५२६१	५५२४	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
२७	फर्निचर तथा फिक्चर्स	६३८०	६६९९	७०३४	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
२८	बिमा तथा नवीकरण खर्च	५०६२	५३१५	५५८१	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
२९	भैपरी आउने चालु खर्च	९०००	९४५०	९९२३	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
३०	भैपरी आउने पूँजीगत	२६००	२७३०	२८६७	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
३१	भ्रमण खर्च	६१४०	६४४७	६७६९	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
३२	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	१३३६२	१४०३०	१४७३२	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
३३	महंगी भत्ता	११३९४	११९६४	१२५६२	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
३४	मेशिनरी तथा औजार	१८९६६	१९९१४	२०९१०	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
३५	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	५६०४	५८८४	६१७८	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
३६	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	५०	५३	५५	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
३७	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	२३५०	२४६८	२५९१	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
३८	विविध खर्च	५७०६	५९९१	६२९१	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
३९	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१५००	१५७५	१६५४	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
४०	संचार महसुल	७०३७	७३८९	७७५८	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
४१	सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई सःसर्त चालु अनुदान	५०००	५२५०	५५१३	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
४२	सवारी साधन	४८५०	५०९३	५३४७	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
४३	सवारी साधन मर्मत खर्च	२१५१६	२२५९२	२३७२१	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
४४	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	३८८८१	४०८२५	४२८६६	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
४५	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	२५०	२६३	२७६	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
४६	सेवा र परामर्श खर्च	५५५०	५८२८	६११९	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
४७	स्थानीय भत्ता	५९५१	६२४९	६५६१	१	१.४,३.४	१.३	२,१२	३	२	२	२
जम्मा		२३८८४५०	२५०७८७३	२६३३२६६								

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दशकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सहित	लौकिक सहित	जलवायु सहित	परिष्कृत	
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान									
३५	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	५६०४	५६०४	०	०	०	५८८४	५८८४	०	०	०	६१७८	६१७८	०	०	०	१	१.४.३.४	१.३	२.१२	३	२	२	२	
३६	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	५०	५०	०	०	०	५३	५३	०	०	०	५५	५५	०	०	०	१	१.४.३.४	१.३	२.१२	३	२	२	२	
३७	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	२३५०	२३५०	०	०	०	२४६८	२४६८	०	०	०	२५९१	२५९१	०	०	०	१	१.४.३.४	१.३	२.१२	३	२	२	२	
३८	विविध खर्च	५७०६	५७०६	०	०	०	५९९१	५९९१	०	०	०	६२९१	६२९१	०	०	०	१	१.४.३.४	१.३	२.१२	३	२	२	२	
३९	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१५००	१५००	०	०	०	१५७५	१५७५	०	०	०	१६५४	१६५४	०	०	०	१	१.४.३.४	१.३	२.१२	३	२	२	२	
४०	संचार महसुल	७०३७	७०३७	०	०	०	७३८९	७३८९	०	०	०	७७५८	७७५८	०	०	०	१	१.४.३.४	१.३	२.१२	३	२	२	२	
४१	सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई सःसर्त च	५०००	५०००	०	०	०	५२५०	५२५०	०	०	०	५५१३	५५१३	०	०	०	१	१.४.३.४	१.३	२.१२	३	२	२	२	
४२	सवारी साधन	४८५०	४८५०	०	०	०	५०९३	५०९३	०	०	०	५३४७	५३४७	०	०	०	१	१.४.३.४	१.३	२.१२	३	२	२	२	
४३	सवारी साधन मर्मत खर्च	२१५१६	२१५१६	०	०	०	२२५९२	२२५९२	०	०	०	२३७२१	२३७२१	०	०	०	१	१.४.३.४	१.३	२.१२	३	२	२	२	
४४	सौप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम	३८८८१	३११८१	७७००	०	०	४०८२५	३२७४०	८०८५	०	०	४२८६६	३४३७७	८४८९	०	०	१	१.४.३.४	१.३	२.१२	३	२	२	२	
४५	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	२५०	२५०	०	०	०	२६३	२६३	०	०	०	२७६	२७६	०	०	०	१	१.४.३.४	१.३	२.१२	३	२	२	२	
४६	सेवा र परामर्श खर्च	५५५०	५५५०	०	०	०	५८२८	५८२८	०	०	०	६११९	६११९	०	०	०	१	१.४.३.४	१.३	२.१२	३	२	२	२	
४७	स्थानीय भत्ता	५९५१	५९५१	०	०	०	६२४९	६२४९	०	०	०	६५६१	६५६१	०	०	०	१	१.४.३.४	१.३	२.१२	३	२	२	२	
जम्मा		२३८८४५०	१५३२९२२	४५२६२८	१४५०००	२५७९००	२५०७८७३	१६०९५६८	४७५२५९	१५२२५०	२७०७९५	२६३३२६६	१६९००४७	४९९०२२	१५९८६३	२८४३३५									

अनुसूची १०.१

भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सहित	लैङ्गिक समष्टि	जलवायु सहित	गरिबी सहित
		कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत								
१	प्रदेश सहकारी रजिष्ट्रार तथा सहकारी प्रशिक्षालय	३४४८९	३२९८९	१५००	३६२१३	३४६३८	१५७५	३८०२४	३६३७०	१६५४	१	१.४	१.३	१२	५	२	५	५
२	भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय	२२१६१०	२११०१०	१०६००	२३२६९१	२२१५६१	१११३०	२४४३२५	२३२६३९	११६८७	१	१.४	१.३	१२	५	२	५	५
जम्मा		२५६०९९	२४३९९९	१२१००	२६८९०४	२५६१९९	१२७०५	२८२३४९	२६९००९	१३३४०								

भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयको वि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक योजना आधार दीर्घकालीन	राष्ट्रिय सोच	विशेष विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लौकिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान								
१	भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्र	३४४८९	३४४८९	०	०	०	३६२१३	३६२१३	०	०	०	३८०२४	३८०२४	०	०	०	१	१.४	१.३	१.२	३	३	३	३
२	प्रदेश सहकारी रजिष्ट्रार तथा सहकारी प्रशिक्षणालय	२२१६१०	११६६१०	१०५०००	०	०	२३२६९१	१२२४४१	११०२५०	०	०	२४४३२५	१२८५६३	११५७६३	०	०	१	१.४	१.३	१.२	३	३	३	३
	जम्मा	२५६०९९	१५१०९९	१०५०००	०	०	२६८९०४	१५८६५४	११०२५०	०	०	२८२३४९	१६६५८७	११५७६३	०	०								

भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयको कार्यक्रमगत त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान			प्रदेशके समाष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	४५४०	४७६७	५००५	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
२	अन्य भत्ता	१९०	२००	२०९	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
३	अन्य संस्थालाई अनुदान' सःशर्त	१४००	१४७०	१५४४	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
४	अन्य सेवा शुल्क	२५०	२६३	२७६	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
५	इन्धन - अन्य प्रयोजन	१५०	१५८	१६५	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
६	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	३७१४	३९००	४०९५	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
७	इन्धन (पदाधिकारी)	१५००	१५७५	१६५४	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
८	करार सेवा शुल्क	५०१९	५२७०	५५३३	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
९	कर्मचारीको बैठक भत्ता	३१९	३३५	३५२	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
१०	कार्यक्रम खर्च	१४३८५०	१५१०४३	१५८५९५	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
११	घर भाडा	३१८०	३३३९	३५०६	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
१२	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	६०००	६३००	६६१५	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
१३	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१०००	१०५०	११०३	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
१४	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	७५०	७८८	८२७	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
१५	पदाधिकारी अन्य सुबिधा	१०००	१०५०	११०३	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
१६	पदाधिकारी बैठक भत्ता	१२०	१२६	१३२	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
१७	पानी तथा बिजुली	१५००	१५७५	१६५४	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
१८	पारिश्रमिक कर्मचारी	२९२१७	३०६७८	३२२१२	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१
१९	पारिश्रमिक पदाधिकारी	३१५०	३३०८	३४७३	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१२	५	५	५	१

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशीक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रीय सोच	द्विगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
२०	पोशाक	४२०	४४१	४६३	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१,१२	४	४	४	१
२१	फर्निचर तथा फिक्चर्स	३०००	३१५०	३३०८	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१,१२	४	४	४	१
२२	बिमा तथा नवीकरण खर्च	५००	५२५	५५१	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१,१२	४	४	४	१
२३	भ्रमण खर्च	१२१३	१२७४	१३३७	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१,१२	४	४	४	१
२४	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	८३५०	८७६८	९२०६	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१,१२	४	४	४	१
२५	महंगी भत्ता	१००८	१०५८	११११	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१,१२	४	४	४	१
२६	मेशिनरी तथा औजार	२५००	२६२५	२७५६	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१,१२	४	४	४	१
२७	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	२५०	२६३	२७६	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१,१२	४	४	४	१
२८	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	२४०	२५२	२६५	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१,१२	४	४	४	१
२९	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	२२७	२३८	२५०	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१,१२	४	४	४	१
३०	विविध खर्च	२९८०	३१२९	३२८५	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१,१२	४	४	४	१
३१	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१५००	१५७५	१६५४	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१,१२	४	४	४	१
३२	संचार महसुल	१११२	११६८	१२२६	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१,१२	४	४	४	१
३३	सवारी साधन	६००	६३०	६६२	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१,१२	४	४	४	१
३४	सवारी साधन मर्मत खर्च	२५५०	२६७८	२८११	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१,१२	४	४	४	१
३५	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	२१८००	२२८९०	२४०३५	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१,१२	४	४	४	१
३६	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	१०००	१०५०	११०३	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१,१२	४	४	४	१
जम्मा		२५६०९९	२६८९०४	२८२३४९								

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सहित	लोकिक सहित	मलवायू सहित	गरिबी सहित	
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान									
३६	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	१०००	१०००	०	०	०	१०५०	१०५०	०	०	०	११०३	११०३	०	०	०	१	१.१.१.४.३.४	१.३.१.४	१.१.२	५	५	५	५	
	जम्मा	२५६०९९	१५१०९९	१०५०००	०	०	२६८९०४	१५८६५४	११०२५०	०	०	२८२३४९	१६६५८७	११५७६३	०	०									

उद्योग, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	त्रिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	परिबी सङ्केत
		कुल	चालु	पूँजीगत	कुल	चालु	पूँजीगत	कुल	चालु	पूँजीगत								
१	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय(संघ शसर्त अनुदान)	२६००	२६००	०	२७३०	२७३०	०	२८६७	२८६७	०	१	१.१	१.४	९	२०	२०	२०	२०
२	उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय	१५१८९	११९८९	३२००	१५९४८	१२५८८	३३६०	१६७४६	१३२१८	३५२८	१	१.१	१.४	९	२०	२०	२०	२०
३	उद्योग,श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	११८५०३	११०८५३	७६५०	१२४४२८	११६३९६	८०३३	१३०६५०	१२२२१५	८४३४	१	१.१	१.४	९	२०	२०	२०	२०
४	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरु	११०३२२	१०४१२७	६१९५	११५८३८	१०९३३३	६५०५	१२१६३०	११४८००	६८३०	१	१.१	१.४	९	२०	२०	२०	२०
५	प्रदेश उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति कार्यक्रम	१८६३७१	१२००७१	६६३००	१९५६९०	१२६०७५	६९६१५	२०५४७४	१३२३७८	७३०९६	१	१.१	१.४	९	२०	२०	२०	२०
६	रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	२०००	२०००	०	२१००	२१००	०	२२०५	२२०५	०	१	१.१	१.४	९	२०	२०	२०	२०
७	रोजगार सुचना केन्द्रहरु	३३५४	३१७९	१७५	३५२२	३३३८	१८४	३६९८	३५०५	१९३	१	१.१	१.४	९	२०	२०	२०	२०
८	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्रहरु	३०९१५	३०३७५	५४०	३२४६१	३१८९४	५६७	३४०८४	३३४८८	५९५	१	१.१	१.४	९	२०	२०	२०	२०
	जम्मा	४६९२५४	३८५१९४	८४०६०	४९२७१७	४०४४५४	८८२६३	५१७३५३	४२४६७६	९२६७६								

उद्योग, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालयको वि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशको समक्षितगत उद्देश्य	प्रादेशिक स्रोतका आधार	दीर्घकालीन राष्ट्रिय स्रोत	दिनांक विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लोकिक सङ्केत	अन्वय सङ्केत	गतिवी सङ्केत												
		कुल	प्रदेश सरकार	विस्तीय समानीकरण	नगद अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	विस्तीय समानीकरण	नगद अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	विस्तीय समानीकरण	नगद अनुदान	सशर्त अनुदान																				
१	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय(संघ शसर्त अनुदान)	२६००	०	०	०	२६००	२७३०	०	०	०	२७३०	२८६७	०	०	०	२८६७	१	१.१	१.४	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९			
२	उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निदेशनालय	१५१८९	१५१८९	०	०	०	१५९४८	१५९४८	०	०	०	१६७४६	१६७४६	०	०	०	१	१.१	१.४	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९		
३	उद्योग,श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय	११८५०३	१०८५०३	१००००	०	०	१२४४२८	११३९२८	१०५००	०	०	१३०६५०	११९६२५	११०२५	०	०	१	१.१	१.४	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	
४	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरु	११०३२२	११०३२२	०	०	०	११५८३८	११५८३८	०	०	०	१२१६३०	१२१६३०	०	०	०	१	१.१	१.४	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	
५	प्रदेश उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति कार्यक्रम	१८६३७१	१७१३७१	१५०००	०	०	१९५६९०	१७९९४०	१५७५०	०	०	२०५४७४	१८८९३७	१६५३८	०	०	१	१.१	१.४	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९
६	रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	२०००	०	०	२०००	०	२१००	०	०	२१००	०	२२०५	०	०	२२०५	०	१	१.१	१.४	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	
७	रोजगार सुचना केन्द्रहरु	३३५४	३३५४	०	०	०	३५२२	३५२२	०	०	०	३६९८	३६९८	०	०	०	१	१.१	१.४	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९
८	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्रहरु	३०९१५	३०९१५	०	०	०	३२४६१	३२४६१	०	०	०	३४०८४	३४०८४	०	०	०	१	१.१	१.४	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९
जम्मा		४६९२५४	४३९६५४	२५०००	२०००	२६००	४९२७१७	४६९६३७	२६२५०	२१००	२७३०	५१७३५३	४८४७१९	२७५६३	२२०५	२८६७																				

उद्योग, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालयको कार्यक्रमगत त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समाष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	१२६७८	१३३१२	१३९७७	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
२	अन्य भत्ता	१०२५	१०७६	११३०	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
३	अन्य कार्यालय संचालन खर्च	१४२	१४९	१५७	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
४	अन्य संस्थालाई अनुदान' सःशर्त	३१८००	३३३९०	३५०६०	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
५	अन्य संस्थालाई सःशर्त पुँजीगत अनुदान	११०००	११५५०	१२१२८	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
६	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	१८०	१८९	१९८	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
७	अन्य सार्वजनिक निर्माण	१०००	१०५०	११०३	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
८	अन्य सेवा शुल्क	१२८	१३४	१४१	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
९	इन्धन - अन्य प्रयोजन	८१०	८५१	८९३	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
१०	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	४३१७	४५३३	४७५९	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
११	इन्धन (पदाधिकारी)	१०००	१०५०	११०३	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
१२	कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	२०००	२१००	२२०५	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
१३	करार सेवा शुल्क	१९८८५	२०८७९	२१९२३	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
१४	कर्मचारी तालिम खर्च	६००	६३०	६६२	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
१५	कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	५०	५३	५५	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
१६	कर्मचारीको बैठक भत्ता	१५६८	१६४६	१७२९	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
१७	कार्यक्रम खर्च	५२२७४	५४८८८	५७६३२	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
१८	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१६८००	१७६४०	१८५२२	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
१९	घर भाडा	६३५६	६६७४	७००७	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२
२०	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	८००	८४०	८८२	१	१.१,२.४	१.४	९,१३,१५	३	२	१	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशीक समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशीक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
२१	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	२४००	२५२०	२६४६	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
२२	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	३१२४	३२८०	३४४४	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
२३	पदाधिकारी अन्य सुविधा	१४५०	१५२३	१५९९	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
२४	पदाधिकारी बैठक भत्ता	५००	५२५	५५१	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
२५	पानी तथा बिजुली	२८३४	२९७६	३१२४	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
२६	पारिश्रमिक कर्मचारी	८९८८०	९४३७४	९९०९३	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
२७	पारिश्रमिक पदाधिकारी	६३९०	६७१०	७०४५	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
२८	पूँजीगत परामर्श खर्च	३५००	३६७५	३८५९	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
२९	पोशाक	१४६०	१५३३	१६१०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
३०	फर्निचर तथा फिक्चर्स	३३५५	३५२३	३६९९	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
३१	बिमा तथा नवीकरण खर्च	९०१	९४६	९९३	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
३२	भ्रमण खर्च	२७११	२८४७	२९८९	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
३३	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	७७४६	८१३३	८५४०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
३४	महंगी भत्ता	३३१२	३४७८	३६५१	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
३५	मेशिनरी तथा औजार	५४०५५	५६७५८	५९५९६	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
३६	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	१७८०	१८६९	१९६२	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
३७	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	३३६	३५३	३७०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
३८	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	५९८	६२८	६५९	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
३९	विविध कार्यक्रम खर्च	२९८०	३१२९	३२८५	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशीक समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशीक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	लक्ष्य दियो विकास	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
४०	विविध खर्च	४१६६	४३७४	४५९३	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
४१	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१५००	१५७५	१६५४	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
४२	संचार महसुल	२३७४	२४९३	२६१७	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
४३	सवारी साधन	२५५०	२६७८	२८११	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
४४	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	१०५०	११०३	११५८	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
४५	सवारी साधन मर्मत खर्च	२६०५	२७३५	२८७२	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
४६	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	९९०६१	१०४०१४	१०९२१५	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
४७	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	३०	३२	३३	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
४८	सेवा र परामर्श खर्च	७६०	७९८	८३८	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
४९	स्थानीय भत्ता	१४३३	१५०५	१५८०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	३	२	१	२
जम्मा		४६९२५४	४९२७१७	५१७३५३								

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सौचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सौच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत	
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	नगद अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	नगद अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	नगद अनुदान	सशर्त अनुदान									
३३	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	७७४६	७७४६	०	०	०	८१३३	८१३३	०	०	०	८५४०	८५४०	०	०	०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	५	२	१	२	
३४	महंगी भत्ता	३३१२	३३१२	०	०	०	३४७८	३४७८	०	०	०	३६५१	३६५१	०	०	०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	५	२	१	२	
३५	मेशिनरी तथा औजार	५४०५५	५४०५५	०	०	०	५६७५८	५६७५८	०	०	०	५९५९६	५९५९६	०	०	०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	५	२	१	२	
३६	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	१७८०	१७८०	०	०	०	१८६९	१८६९	०	०	०	१९६२	१९६२	०	०	०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	५	२	१	२	
३७	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	३३६	३३६	०	०	०	३५३	३५३	०	०	०	३७०	३७०	०	०	०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	५	२	१	२	
३८	योगदानमा आधारित वीमा कोष खर्च	५९८	५९८	०	०	०	६२८	६२८	०	०	०	६५९	६५९	०	०	०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	५	२	१	२	
३९	विविध कार्यक्रम खर्च	२९८०	८८०	०	०	२१००	३१२९	९२४	०	०	२२०५	३२८५	९७०	०	०	२३१५	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	५	२	१	२	
४०	विविध खर्च	४१६६	४१६६	०	०	०	४३७४	४३७४	०	०	०	४५९३	४५९३	०	०	०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	५	२	१	२	
४१	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१५००	१५००	०	०	०	१५७५	१५७५	०	०	०	१६५४	१६५४	०	०	०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	५	२	१	२	
४२	संचार महसुल	२३७४	२३७४	०	०	०	२४९३	२४९३	०	०	०	२६१७	२६१७	०	०	०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	५	२	१	२	
४३	सवारी साधन	२५५०	२५५०	०	०	०	२६७८	२६७८	०	०	०	२८११	२८११	०	०	०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	५	२	१	२	
४४	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	१०५०	१०५०	०	०	०	११०३	११०३	०	०	०	११५८	११५८	०	०	०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	५	२	१	२	
४५	सवारी साधन मर्मत खर्च	२६०५	२६०५	०	०	०	२७३५	२७३५	०	०	०	२८७२	२८७२	०	०	०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	५	२	१	२	
४६	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी स	९९०६१	९९०६१	०	०	०	१०४०१४	१०४०१४	०	०	०	१०९२१५	१०९२१५	०	०	०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	५	२	१	२	
४७	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	३०	३०	०	०	०	३२	३२	०	०	०	३३	३३	०	०	०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	५	२	१	२	
४८	सेवा र परामर्श खर्च	७६०	७६०	०	०	०	७९८	७९८	०	०	०	८३८	८३८	०	०	०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	५	२	१	२	
४९	स्थानीय भत्ता	१४३३	१४३३	०	०	०	१५०५	१५०५	०	०	०	१५८०	१५८०	०	०	०	१	१.१.२.४	१.४	९.१३.१५	५	२	१	२	
जम्मा		४६९२५४	४३९६५४	२५०००	२०००	२६००	४९२७१७	४६९६३७	२६२५०	२१००	२७३०	५१७३५३	४८४७१९	२७५६३	२२०५	२८६७									

वन, वातावरण तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	राष्ट्रिय सङ्केत
		कुल	चालु	पूँजीगत	कुल	चालु	पूँजीगत	कुल	चालु	पूँजीगत								
१	जडिबुटी विकास कार्यक्रम	९२००	२०००	७२००	९६६०	२१००	७५६०	१०१४३	२२०५	७९३८	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
२	जडिबुटी विकास कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	२२०००	०	२२०००	२३१००	०	२३१००	२४२५५	०	२४२५५	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
३	जलाधार संरक्षण तथा सीमसार व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	३४५००	०	३४५००	३६२२५	०	३६२२५	३८०३६	०	३८०३६	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
४	जैविक विविधता तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१३००००	०	१३००००	१३६५००	०	१३६५००	१४३३२५	०	१४३३२५	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
५	डिभिजन वन कार्यालयहरु	६१६०४१	५७४५९१	४१४५०	६४६८४३	६०३३२१	४३५२३	६७९१८५	६३३४८७	४५६९९	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
६	डिभिजन वन कार्यालयहरु (वन सुरक्षा सैनिक समेत)(संघ शसर्त अनुदान)	६५६०१	६५६०१	०	६८८८१	६८८८१	०	७२३२५	७२३२५	०	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
७	प्रदेश वन निर्देशनालय	७६९१०	२४०११	५२८९९	८०७५६	२५२१२	५५५४४	८४७९३	२६४७२	५८३२१	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
८	प्रदेश वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	१८७७५४	१२५९४१	६१८१३	१९७१४२	१३२२३८	६४९०४	२०६९९९	१३८८५०	६८१४९	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
९	प्रदेश हरित अभियान कार्यक्रम	७३५६२	३५४२२	३८१४०	७७२४०	३७१९३	४००४७	८११०२	३९०५३	४२०४९	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
१०	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम	२७६७२०	३९२०	२७२८००	२९०५५६	४११६	२८६४४०	३०५०८४	४३२२	३००७६२	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
११	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरु	२२५९१	२१८३१	७६०	२३७२१	२२९२३	७९८	२४९०७	२४०६९	८३८	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
१२	राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	७६०००	७०००	६९०००	७९८००	७३५०	७२४५०	८३७९०	७७१८	७६०७३	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
१३	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र	३२७००	९७००	२३०००	३४३३५	१०१८५	२४१५०	३६०५२	१०६९४	२५३५८	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
१४	वन तथा भू-संरक्षण विभाग(संघ शसर्त अनुदान)	४९३०२	४९३०२	०	५१७६७	५१७६७	०	५४३५५	५४३५५	०	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
१५	वन वातावरण तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय	१०८२४९	७१५७९	३६६७०	११३६६१	७५१५८	३८५०४	११९३४५	७८९१६	४०४२९	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
१६	वन्यजन्तु तथा बासस्थान संरक्षण कार्यक्रम	१४०००	५५००	८५००	१४७००	५७७५	८९२५	१५४३५	६०६४	९३७१	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
१७	वातावरण विभाग(संघ शसर्त अनुदान)	१३०००	०	१३०००	१३६५०	०	१३६५०	१४३३३	०	१४३३३	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
१८	वातावरण संरक्षण कार्यक्रम	१४९२४	९४२४	५५००	१५६७०	९८९५	५७७५	१६४५४	१०३९०	६०६४	१	१.१	१.४	९	ख	ख	१	ख
जम्मा		१८२३०५४	१००५८२२	८१७२३२	१९१४२०७	१०५६११३	८५८०९४	२००९९१७	११०८९१९	९००९९८								

वन, वातावरण तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशको समाहित उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार	राष्ट्रिय सोच	राष्ट्रिय सोच विरो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैंगिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गर्मी सङ्केत	
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण	नगद अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण	नगद अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण	नगद अनुदान	सशर्त अनुदान									
१	जडिबुटी विकास कार्यक्रम	९२००	०	९२००	०	०	९६६०	०	९६६०	०	०	१०१४३	०	१०१४३	०	०	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
२	जडिबुटी विकास कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	२२०००	०	०	०	२२०००	२३१००	०	०	०	२३१००	२४२५५	०	०	०	२४२५५	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
३	जलाधार संरक्षण तथा सीमसार व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	३४५००	०	०	०	३४५००	३६२२५	०	०	०	३६२२५	३८०३६	०	०	०	३८०३६	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
४	जैविक विविधता तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१३००००	०	०	१३००००	०	१३६५००	०	१३६५००	०	०	१४३३२५	०	०	१४३३२५	०	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
५	डिभिजन वन कार्यालयहरु	६१६०४१	६०३५४१	१२५००	०	०	६४६८४३	६३३७१८	१३१२५	०	०	६७९१८५	६६५४०४	१३७८१	०	०	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
६	डिभिजन वन कार्यालयहरु (वन सुरक्षा सैनिक समेत)(संघ शसर्त अनुदान)	६५६०१	०	०	०	६५६०१	६८८८१	०	०	०	६८८८१	७२३२५	०	०	०	७२३२५	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
७	प्रदेश वन निर्देशनालय	७६९१०	७६९१०	०	०	०	८०७५६	८०७५६	०	०	०	८४७९३	८४७९३	०	०	०	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
८	प्रदेश वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	१८७७५४	१२८८५४	५८९००	०	०	१९७१४२	१३५२९७	६१८४५	०	०	२०६९९९	१४२०६२	६४९३७	०	०	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
९	प्रदेश हरित अभियान कार्यक्रम	७३५६२	४७९६२	२६४००	०	०	७७२४०	४९५२०	२७७२०	०	०	८११०२	५१९९६	२९१०६	०	०	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
१०	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम	२७६७२०	४३२०	२७२४००	०	०	२९०५५६	४५३६	२८६०२०	०	०	३०५०८४	४७६३	३००३२१	०	०	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
११	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरु	२२५९१	२२५९१	०	०	०	२३७२१	२३७२१	०	०	०	२४९०७	२४९०७	०	०	०	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
१२	राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	७६०००	०	०	०	७६०००	७९८००	०	०	०	७९८००	८३७९०	०	०	०	८३७९०	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
१३	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र	३२७००	९७००	२३०००	०	०	३४३३५	१०१८५	२४१५०	०	०	३६०५२	१०६९४	२५३५८	०	०	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
१४	वन तथा भू-संरक्षण विभाग(संघ शसर्त अनुदान)	४९३०२	०	०	०	४९३०२	५१७६७	०	०	०	५१७६७	५४३५५	०	०	०	५४३५५	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
१५	वन वातावरण तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय	१०८२४९	९४२४९	१४०००	०	०	११३६६१	९८९६१	१४७००	०	०	११९३४५	१०३९१०	१५४३५	०	०	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
१६	वन्यजन्तु तथा वासस्थान संरक्षण कार्यक्रम	१४०००	८०००	६०००	०	०	१४७००	८४००	६३००	०	०	१५४३५	८८२०	६६१५	०	०	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
१७	वातावरण विभाग(संघ शसर्त अनुदान)	१३०००	०	०	०	१३०००	१३६५०	०	०	०	१३६५०	१४३३३	०	०	०	१४३३३	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
१८	वातावरण संरक्षण कार्यक्रम	१४९२४	९४२४	५५००	०	०	१५६७०	९८९५	५७७५	०	०	१६४५४	१०३९०	६०६४	०	०	१	१.१	१.४	९	५	५	१	५	
जम्मा		१८२३०५४	१००४७५१	४२७९००	१३००००	२६०४०३	१९१४२०७	१०५४९८९	४४९२९५	१३६५००	२७३४२३	२००९९१७	११०७७३८	४७१७६०	१४३३२५	२८७०९४									

वन, वातावरण तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको कार्यक्रमगत त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सौचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सौच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	९३३५	९८०२	१०२९२	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
२	अन्य भत्ता	१९८५	२०८४	२१८८	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
३	अन्य कार्यालय संचालन खर्च	६०४	६३४	६६६	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
४	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	३७५	३९४	४१३	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
५	अन्य सार्वजनिक निर्माण	२२०००	२३१००	२४२५५	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
६	अन्य सेवा शुल्क	५६०	५८८	६१७	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
७	आवासीय भवन निर्माण/खरिद	६५००	६८२५	७१६६	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
८	इन्धन - अन्य प्रयोजन	१२२६	१२८७	१३५२	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
९	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	१५०३९	१५७९१	१६५८०	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
१०	इन्धन (पदाधिकारी)	१३४४	१४११	१४८२	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
११	उत्पादन सामग्री / सेवा खर्च	७२०	७५६	७९४	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
१२	उपभोक्ता समिति तथा गैह्र सरकारी संस्था सहायता	५०००	५२५०	५५१३	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
१३	कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	४०००	४२००	४४१०	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
१४	करार सेवा शुल्क	३२७४९	३४३८६	३६१०६	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
१५	कर्मचारी तालिम खर्च	२७००	२८३५	२९७७	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
१६	कर्मचारीको बैठक भत्ता	३९३	४१३	४३३	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
१७	कार्यक्रम खर्च	१६७५७७	१७५९५६	१८४७५४	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
१८	खाद्यान्न	११५८७२	१२१६६६	१२७७४९	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१९	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१०६४०९	१११७२९	११७३१६	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
२०	घर भाडा	७४२७	७७९८	८१८८	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
२१	तटबन्ध तथा बाँध निर्माण	१०५००	११०२५	११५७६	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
२२	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	६६९०	७०२५	७३७६	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
२३	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	९०००	९४५०	९९२३	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
२४	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	४७२९	४९६५	५२१४	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
२५	पदाधिकारी अन्य सुबिधा	३५०	३६८	३८६	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
२६	पदाधिकारी बैठक भत्ता	२४०	२५२	२६५	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
२७	पानी तथा बिजुली	७८४०	८२३२	८६४४	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
२८	पारिश्रमिक कर्मचारी	५२८८६१	५५५३०४	५८३०६९	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
२९	पारिश्रमिक पदाधिकारी	३४७९	३६५३	३८३६	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
३०	पूँजीगत परामर्श खर्च	२४३५०	२५५६८	२६८४६	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
३१	पूँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	५०००	५२५०	५५१३	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
३२	पोशाक	८५१५	८९४१	९३८८	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
३३	फर्निचर तथा फिक्चर्स	५०१०	५२६१	५५२४	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
३४	बिमा तथा नवीकरण खर्च	४२२७	४४३८	४६६०	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
३५	भ्रमण खर्च	३९२६	४१२२	४३२८	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
३६	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	१२६९५	१३३३०	१३९९६	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
३७	महंगी भत्ता	१९६०८	२०५८८	२१६१८	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
३८	मेशिनरी तथा औजार	५४२०	५६९१	५९७६	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
३९	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	३०१६	३१६७	३३२५	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
४०	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	३७३५	३९२२	४११८	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
४१	वन तथा वातावरण संरक्षण	६१६५०३	६४७३२८	६७९६९५	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
४२	विविध कार्यक्रम खर्च	६०	६३	६६	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
४३	विविध खर्च	५३१२	५५७८	५८५६	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
४४	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१२६०	१३२३	१३८९	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३
४५	संचार महसुल	५११०	५३६६	५६३४	४	३.१	२.३	१३.१५	१	३	१	३

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशीय समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रीय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
४६	सवारी साधन	४८५०	५०९३	५३४७	४	३.१	२.३	१३,१५	१	३	१	३
४७	सवारी साधन मर्मत खर्च	१३८०८	१४४९८	१५२२३	४	३.१	२.३	१३,१५	१	३	१	३
४८	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	८१०	८५१	८९३	४	३.१	२.३	१३,१५	१	३	१	३
४९	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	१०५०	११०३	११५८	४	३.१	२.३	१३,१५	१	३	१	३
५०	सेवा र परामर्श खर्च	१०००	१०५०	११०३	४	३.१	२.३	१३,१५	१	३	१	३
५१	स्थानीय भत्ता	४२८५	४४९९	४७२४	४	३.१	२.३	१३,१५	१	३	१	३
जम्मा		१८२३०५४	१९१४२०७	२००९९१७								

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशक समन्वित उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास	सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण	नगद अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण	नगद अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण	नगद अनुदान	सशर्त अनुदान									
३६	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	१२६९५	१२६९५	०	०	०	१३३३०	१३३३०	०	०	०	१३९९६	१३९९६	०	०	०	५	३.१	२.३	१.३.१.५	१	३	१	३	
३७	महंगी भत्ता	१९६०८	१९६०८	०	०	०	२०५८८	२०५८८	०	०	०	२१६१८	२१६१८	०	०	०	५	३.१	२.३	१.३.१.५	१	३	१	३	
३८	मेशिनरी तथा औजार	५४२०	५४२०	०	०	०	५६९१	५६९१	०	०	०	५९७६	५९७६	०	०	०	५	३.१	२.३	१.३.१.५	१	३	१	३	
३९	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	३०१६	३०१६	०	०	०	३१६७	३१६७	०	०	०	३३२५	३३२५	०	०	०	५	३.१	२.३	१.३.१.५	१	३	१	३	
४०	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	३७३५	३७३५	०	०	०	३९२२	३९२२	०	०	०	४११८	४११८	०	०	०	५	३.१	२.३	१.३.१.५	१	३	१	३	
४१	वन तथा जलावरण संरक्षण	६१६५०३	१२८०३	३७२७००	१३००००	१०१०००	६४७३२८	१३४४३	३९१३३५	१३६५००	१०६०५०	६७९६९५	१४११५	४१०९०२	१४३३२५	१११३५३	५	३.१	२.३	१.३.१.५	१	३	१	३	
४२	विविध कार्यक्रम खर्च	६०	०	६०	०	०	६३	०	६३	०	०	६६	०	६६	०	०	५	३.१	२.३	१.३.१.५	१	३	१	३	
४३	विविध खर्च	५३१२	५३१२	०	०	०	५५७८	५५७८	०	०	०	५८५६	५८५६	०	०	०	५	३.१	२.३	१.३.१.५	१	३	१	३	
४४	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१२६०	१२६०	०	०	०	१३२३	१३२३	०	०	०	१३८९	१३८९	०	०	०	५	३.१	२.३	१.३.१.५	१	३	१	३	
४५	संचार महसुल	५११०	५११०	०	०	०	५३६६	५३६६	०	०	०	५६३४	५६३४	०	०	०	५	३.१	२.३	१.३.१.५	१	३	१	३	
४६	सवारी साधन	४८५०	४८५०	०	०	०	५०९३	५०९३	०	०	०	५३४७	५३४७	०	०	०	५	३.१	२.३	१.३.१.५	१	३	१	३	
४७	सवारी साधन मर्मत खर्च	१३८०८	१३८०८	०	०	०	१४४९८	१४४९८	०	०	०	१५२२३	१५२२३	०	०	०	५	३.१	२.३	१.३.१.५	१	३	१	३	
४८	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्ध	८१०	८१०	०	०	०	८५१	८५१	०	०	०	८९३	८९३	०	०	०	५	३.१	२.३	१.३.१.५	१	३	१	३	
४९	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर सञ्चालन खर्च	१०५०	१०५०	०	०	०	११०३	११०३	०	०	०	११५८	११५८	०	०	०	५	३.१	२.३	१.३.१.५	१	३	१	३	
५०	सेवा र परामर्श खर्च	१०००	१०००	०	०	०	१०५०	१०५०	०	०	०	११०३	११०३	०	०	०	५	३.१	२.३	१.३.१.५	१	३	१	३	
५१	स्थानीय भत्ता	४२८५	४२८५	०	०	०	४४९९	४४९९	०	०	०	४७२४	४७२४	०	०	०	५	३.१	२.३	१.३.१.५	१	३	१	३	
	जम्मा	१८२३०५४	१००४७५१	४२७९००	१३००००	२६०४०३	१९१४२०७	१०५४९८९	४४९२९५	१३६५००	२७३४२३	२००९९१७	११०७७३८	४७१७६०	१४३३२५	२८७०९४									

अनुसूची १३.१

यातायात व्यवस्था तथा सञ्चार मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिशो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत								
१	यातायात व्यवस्था कार्यालयहरु	१३१६८६	१२८४८६	३२००	१३८२७०	१३४९१०	३३६०	१४५१८४	१४१६५६	३५२८	३	१.३	१.१	९	५	५	२	५
२	यातायात व्यवस्था तथा सञ्चार मन्त्रालय	११६३८९	७९४८९	३६९००	१२२२०८	८३४६३	३८७४५	१२८३१९	८७६३७	४०६८२	३	१.३	१.१	९	५	५	२	५
३	यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालयहरु	५६९२५	५३२२५	३७००	५९७७१	५५८८६	३८८५	६२७६०	५८६८१	४०७९	३	१.३	१.१	९	५	५	२	५
जम्मा		३०५०००	२६१२००	४३८००	३२०२५०	२७४२६०	४५९९०	३३६२६३	२८७९७३	४८२९०								

यातायात व्यवस्था तथा सञ्चार मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशीक सोचका आधार वीचकालीन राष्ट्रिय सोच	विशेष तिनो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लौकिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गर्बित सङ्केत			
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान										
१	यातायात व्यवस्था तथा सञ्चार मन्त्रालय	११६३८९	९९६९९	१६६९०	०	०	१२२२०८	१०४६८४	१७५२५	०	०	१२८३१९	१०९९१८	१८४०१	०	०	७	१.३	१.१	९	७	७	७	७	७	
२	यातायात व्यवस्था कार्यालयहरू	१३१६८६	१३१६८६	०	०	०	१३८२७०	१३८२७०	०	०	०	१४५१८४	१४५१८४	०	०	०	७	१.३	१.१	९	७	७	७	७	७	
३	यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालयहरू	५६९२५	५६९२५	८००	०	०	५९७७१	५८९३१	८४०	०	०	६२७६०	६१८७८	८८२	०	०	७	१.३	१.१	९	७	७	७	७	७	
जम्मा		३०५०००	२८७५१०	१७४९०	०	०	३२०२५०	३०९८८६	१८३६५	०	०	३३६२६३	३१६९८०	१९२८३	०	०										

यातायात व्यवस्था तथा सञ्चार मन्त्रालयको कार्यक्रमगत त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान			प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	४६४४	४८७६	५१२०	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
२	अन्य भत्ता	९३५०	९८१८	१०३०८	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
३	अन्य भाडा	१८००	१८९०	१९८५	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
४	अन्य संस्थालाई सःशर्त पुँजीगत अनुदान	१४०००	१४७००	१५४३५	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
५	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	४५०	४७३	४९६	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
६	अन्य सार्वजनिक निर्माण	१४६५०	१५३८३	१६१५२	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
७	इन्धन - अन्य प्रयोजन	८७५	९१९	९६५	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
८	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	६४९४	६८१९	७१६०	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
९	इन्धन (पदाधिकारी)	१०००	१०५०	११०३	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
१०	करार सेवा शुल्क	२६३११	२७६२७	२९००८	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
११	कर्मचारी तालिम खर्च	६००	६३०	६६२	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
१२	कर्मचारीको बैठक भत्ता	८४४	८८६	९३१	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
१३	कार्यक्रम खर्च	२१९६०	२३०५८	२४२११	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
१४	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	२००००	२१०००	२२०५०	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
१५	घर भाडा	१०२७०	१०७८४	११३२३	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
१६	जग्गाको भाडा	९९८	१०४८	११००	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
१७	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	२०५५	२१५८	२२६६	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
१८	पत्रपत्रिका, छुपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	१३२८६	१३९५०	१४६४८	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
१९	पदाधिकारी अन्य सुविधा	३०८	३२३	३४०	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशीक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
२०	पदाधिकारी बैठक भत्ता	१००	१०५	११०	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
२१	पानी तथा बिजुली	३२४१	३४०३	३५७३	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
२२	पारिश्रमिक कर्मचारी	९७५४९	१०२४२६	१०७५४८	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
२३	पारिश्रमिक पदाधिकारी	३४३०	३६०२	३७८२	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
२४	पोशाक	१४७०	१५४४	१६२१	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
२५	फर्निचर तथा फिक्चर्स	३४००	३५७०	३७४९	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
२६	बिमा तथा नवीकरण खर्च	८५४	८९७	९४२	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
२७	भ्रमण खर्च	१७४२	१८२९	१९२१	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
२८	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	१२२९३	१२९०८	१३५५३	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
२९	महंगी भत्ता	३३८४	३५५३	३७३१	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
३०	मेशिनरी तथा औजार	४५००	४७२५	४९६१	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
३१	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	२५५५	२६८३	२८१७	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
३२	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	१६२	१७०	१७९	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
३३	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	६४७	६७९	७१३	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
३४	विविध खर्च	५७३७	६०२४	६३२५	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
३५	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१४००	१४७०	१५४४	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
३६	संचार महसुल	३६३०	३८१२	४००२	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
३७	सवारी साधन	१२५०	१३१३	१३७८	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
३८	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	८७५	९१९	९६५	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
३९	सवारी साधन मर्मत खर्च	४१९६	४४०६	४६२६	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
४०	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१६५०	१७३३	१८१९	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
४१	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	५००	५२५	५५१	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
४२	स्थानीय भत्ता	५४०	५६७	५९५	५	२.२,२.३	२.२,२.४	१६	२	३	१	३
जम्मा		३०५०००	३२०२५०	३३६२६३								

यातायात व्यवस्था तथा सञ्चार मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र सङ्केतीकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	४६४४	४६४४	०	०	०	४८७६	४८७६	०	०	०	५१२०	५१२०	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
२	अन्य भत्ता	९३५०	९३५०	०	०	०	९८१८	९८१८	०	०	०	१०३०८	१०३०८	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
३	अन्य भाडा	१८००	१८००	०	०	०	१८९०	१८९०	०	०	०	१९८५	१९८५	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
४	अन्य संस्थालाई सशर्त पुँजीगत अनुदान	१४०००	१४०००	०	०	०	१४७००	१४७००	०	०	०	१५४३५	१५४३५	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
५	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	४५०	४५०	०	०	०	४७३	४७३	०	०	०	४९६	४९६	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
६	अन्य सार्वजनिक निर्माण	१४६५०	३५०	१४३००	०	०	१५३८३	३६८	१५०१५	०	०	१६१५२	३८६	१५७६६	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
७	इन्धन - अन्य प्रयोजन	८७५	८७५	०	०	०	९१९	९१९	०	०	०	९६५	९६५	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
८	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	६४९४	६४९४	०	०	०	६८१९	६८१९	०	०	०	७१६०	७१६०	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
९	इन्धन (पदाधिकारी)	१०००	१०००	०	०	०	१०५०	१०५०	०	०	०	११०३	११०३	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
१०	करार सेवा शुल्क	२६३११	२६३११	०	०	०	२७६२७	२७६२७	०	०	०	२९००८	२९००८	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
११	कर्मचारी तालिम खर्च	६००	६००	०	०	०	६३०	६३०	०	०	०	६६२	६६२	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
१२	कर्मचारीको बैठक भत्ता	८४४	८४४	०	०	०	८८६	८८६	०	०	०	९३१	९३१	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
१३	कार्यक्रम खर्च	२१९६०	२१९६०	०	०	०	२३०५८	२३०५८	०	०	०	२४२११	२४२११	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
१४	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	२००००	१६८१०	३१९०	०	०	२१०००	१७६५१	३३५०	०	०	२२०५०	१८५३३	३५१७	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
१५	घर भाडा	१०२७०	१०२७०	०	०	०	१०७८४	१०७८४	०	०	०	११३२३	११३२३	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
१६	जग्गाको भाडा	९९८	९९८	०	०	०	१०४८	१०४८	०	०	०	११००	११००	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
१७	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	२०५५	२०५५	०	०	०	२१५८	२१५८	०	०	०	२२६६	२२६६	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
१८	पत्रपत्रिका, छुपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	१३२८६	१३२८६	०	०	०	१३९५०	१३९५०	०	०	०	१४६४८	१४६४८	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
१९	पदाधिकारी अन्य सुविधा	३०८	३०८	०	०	०	३२३	३२३	०	०	०	३४०	३४०	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
२०	पदाधिकारी बैठक भत्ता	१००	१००	०	०	०	१०५	१०५	०	०	०	११०	११०	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
२१	पानी तथा विजुली	३२४१	३२४१	०	०	०	३४०३	३४०३	०	०	०	३५७३	३५७३	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
२२	पारिश्रमिक कर्मचारी	९७५४९	९७५४९	०	०	०	१०२४२६	१०२४२६	०	०	०	१०७५४८	१०७५४८	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
२३	पारिश्रमिक पदाधिकारी	३४३०	३४३०	०	०	०	३६०२	३६०२	०	०	०	३७८२	३७८२	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
२४	पोशाक	१४७०	१४७०	०	०	०	१५४४	१५४४	०	०	०	१६२१	१६२१	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
२५	फर्निचर तथा फिक्चर्स	३४००	३४००	०	०	०	३५७०	३५७०	०	०	०	३७४९	३७४९	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
२६	बिमा तथा नवीकरण खर्च	८५४	८५४	०	०	०	८९७	८९७	०	०	०	९४२	९४२	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
२७	भ्रमण खर्च	१७४२	१७४२	०	०	०	१८२९	१८२९	०	०	०	१९२१	१९२१	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
२८	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	१२२९३	१२२९३	०	०	०	१२९०८	१२९०८	०	०	०	१३५५३	१३५५३	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
२९	महंगी भत्ता	३३८४	३३८४	०	०	०	३५५३	३५५३	०	०	०	३७३१	३७३१	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५
३०	मेशिनरी तथा औजार	४५००	४५००	०	०	०	४७२५	४७२५	०	०	०	४९६१	४९६१	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१.६	२	५	१	५

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	सर्वकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत	
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान									
३१	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	२५५५	२५५५	०	०	०	२६८३	२६८३	०	०	०	२८१७	२८१७	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१६	२	५	१	५	
३२	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	१६२	१६२	०	०	०	१७०	१७०	०	०	०	१७९	१७९	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१६	२	५	१	५	
३३	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	६४७	६४७	०	०	०	६७९	६७९	०	०	०	७१३	७१३	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१६	२	५	१	५	
३४	विविध खर्च	५७३७	५७३७	०	०	०	६०२४	६०२४	०	०	०	६३२५	६३२५	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१६	२	५	१	५	
३५	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	१४००	१४००	०	०	०	१४७०	१४७०	०	०	०	१५४४	१५४४	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१६	२	५	१	५	
३६	संचार महसुल	३६३०	३६३०	०	०	०	३८१२	३८१२	०	०	०	४००२	४००२	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१६	२	५	१	५	
३७	सवारी साधन	१२५०	१२५०	०	०	०	१३१३	१३१३	०	०	०	१३७८	१३७८	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१६	२	५	१	५	
३८	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	८७५	८७५	०	०	०	९१९	९१९	०	०	०	९६५	९६५	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१६	२	५	१	५	
३९	सवारी साधन मर्मत खर्च	४१९६	४१९६	०	०	०	४४०६	४४०६	०	०	०	४६२६	४६२६	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१६	२	५	१	५	
४०	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१६५०	१६५०	०	०	०	१७३३	१७३३	०	०	०	१८१९	१८१९	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१६	२	५	१	५	
४१	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	५००	५००	०	०	०	५२५	५२५	०	०	०	५५१	५५१	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१६	२	५	१	५	
४२	स्थानीय भत्ता	५४०	५४०	०	०	०	५६७	५६७	०	०	०	५९५	५९५	०	०	०	५	२.२.२.३	२.२.२.४	१६	२	५	१	५	
जम्मा		३०५०००	२८७५१०	१७४९०	०	०	३२०२५०	३०९८८६	१७३६५	०	०	३३६२६३	३१६९८०	१९२८३	०	०									

अनुसूची १४.१

पर्यटन तथा संस्कृति मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत								
१	पर्यटन तथा संस्कृति मन्त्रालय	३८२५०	३५०००	३२५०	४०१६३	३६७५०	३४१३	४२१७१	३८५८८	३५८३	१	१.१.३.१	१.४	९.१.३.१.५	५	५	१	५
२	पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना(संघ शसर्त अनुदान)	४४३००	०	४४३००	४६५१५	०	४६५१५	४८८४१	०	४८८४१	१	१.१.३.१	१.४	९.१.३.१.५	५	५	१	५
३	पर्यटन प्रवर्द्धन तथा पूर्वाधार विकास आयोजना	९५६८००	२९१००	९२७७००	१००४६४०	३०५५५	९७४०८५	१०५४८७२	३२०८३	१०२२७८९	१	१.१.३.१	१.४	९.१.३.१.५	५	५	१	५
४	पर्यटन विकास कार्यालयहरू	१८६००	१७६००	१०००	१९५३०	१८४८०	१०५०	२०५०७	१९४०४	११०३	१	१.१.३.१	१.४	९.१.३.१.५	५	५	१	५
५	प्रदेश संप्रहालय	१२५००	१०७००	१८००	१३१२५	११२३५	१८९०	१३७८१	११७९७	१९८५	२	२.१.२.४	२.१	४	१	२	५	५
	भाषा, कला, संस्कृति तथा पुरातत्व संरक्षण एवं विकास कार्यक्रम	५२२००	५२२००	०	५४८१०	५४८१०	०	५७५५१	५७५५१	०	२	२.१.२.४	२.१	४	५	५	५	५
	जम्मा	११२२६५०	१४४६००	९७८०५०	११७८७८३	१५१८३०	१०२६९५३	१२३७७२२	१५९४२२	१०७८३००								

पर्यटन तथा संस्कृति मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रयोग, प्राथमिकीकरण र साझेतीकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक योजना आधार क्षेत्रकालीन	राष्ट्रिय योजना दिशो विकास	लाभ्य	मानव विकास सूचकाङ्क	संकेत	जलवायु सहित	गर्मी स्रोत	
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान									
१	पर्यटन तथा संस्कृति मन्त्रालय	३८२५०	३८२५०	०	०	०	४०१६३	४०१६३	०	०	०	४२१७१	४२१७१	०	०	०	१	१.१.३.१	१.४	१.१.३.१.५	३	३	१	३	
२	पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना(संघ शसर्त अनुदान)	४४३००	०	०	०	४४३००	४६५१५	०	०	०	४६५१५	४८८४१	०	०	०	४८८४१	१	१.१.३.१	१.४	१.१.३.१.५	३	३	१	३	
३	पर्यटन प्रवर्द्धन तथा पूर्वाधार विकास आयोजना	९५६८००	८२१८००	१३५०००	०	०	१००४६४०	८६२८९०	१४१७५०	०	०	१०५४८७२	९०६०३५	१४८८३८	०	०	१	१.१.३.१	१.४	१.१.३.१.५	३	३	१	३	
४	पर्यटन विकास कार्यालयहरू	१८६००	१८६००	०	०	०	१९५३०	१९५३०	०	०	०	२०५०७	२०५०७	०	०	०	१	१.१.३.१	१.४	१.१.३.१.५	३	३	१	३	
५	प्रदेश संग्रहालय	१२५००	१२५००	०	०	०	१३१२५	१३१२५	०	०	०	१३७८१	१३७८१	०	०	०	२	२.१.२.४	२.१	४	१	२	३	३	
६	भाषा, कला, संस्कृति तथा पुरातत्व संरक्षण एवं विकास कार्यक्रम	५२२००	२२२००	३००००	०	०	५४८१०	२३३१०	३१५००	०	०	५७५५१	२४४७६	३३०७५	०	०	२	२.१.२.४	२.१	४	३	३	३	३	
	जम्मा	११२२६५०	९१३३५०	१६५०००	०	४४३००	११७८७८३	९५९०१८	१७३२५०	०	४६५१५	१२३७७२२	१००६९६८	१८१९१३	०	४८८४१									

पर्यटन तथा संस्कृति मन्त्रालयको कार्यक्रमगत त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	२४५०	२५७३	२७०१	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
२	अन्य भत्ता	५८	६१	६४	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
३	अन्य संस्थालाई अनुदान सःशर्त	३००००	३१५००	३३०७५	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
४	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	१८०	१८९	१९८	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
५	अन्य सहायता	२५००	२६२५	२७५६	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
६	अन्य सार्वजनिक निर्माण	९५५०००	१००२७५०	१०५२८८८	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
७	इन्धन - अन्य प्रयोजन	१६०	१६८	१७६	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
८	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	१०६०	१११३	११६९	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
९	इन्धन (पदाधिकारी)	६००	६३०	६६२	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
१०	कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	१२५०	१३१३	१३७८	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
११	करार सेवा शुल्क	४४१३	४६३४	४८६५	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
१२	कर्मचारी तालिम खर्च	६००	६३०	६६२	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
१३	कर्मचारीको बैठक भत्ता	१२०	१२६	१३२	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
१४	कार्यक्रम खर्च	२६८५०	२८१९३	२९६०२	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
१५	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१०००	१०५०	११०३	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
१६	घर भाडा	१७४०	१८२७	१९१८	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
१७	धार्मिक तथा सांस्कृतिक संस्था सहायता	५०००	५२५०	५५१३	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
१८	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	५००	५२५	५५१	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
१९	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	२१००	२२०५	२३१५	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	द्विगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
२०	पत्रपत्रिका, छुपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	१६७०	१७५४	१८४१	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
२१	पदाधिकारी अन्य सुबिधा	१२०	१२६	१३२	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
२२	पदाधिकारी बैठक भत्ता	४०	४२	४४	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
२३	पानी तथा बिजुली	९४९	९९६	१०४६	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
२४	पारिश्रमिक कर्मचारी	२५४७७	२६७५१	२८०८८	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
२५	पारिश्रमिक पदाधिकारी	५४३४	५७०६	५९९१	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
२६	पूँजीगत परामर्श खर्च	११०००	११५५०	१२१२८	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
२७	पूँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	९००	९४५	९९२	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
२८	पोशाक	३९०	४१०	४३०	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
२९	फर्निचर तथा फिक्चर्स	१४००	१४७०	१५४४	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
३०	बिमा तथा नवीकरण खर्च	२३२	२४४	२५६	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
३१	भ्रमण खर्च	६९०	७२५	७६१	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
३२	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	३५००	३६७५	३८५९	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
३३	महंगी भत्ता	६४८	६८०	७१४	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
३४	मेशिनरी तथा औजार	६७००	७०३५	७३८७	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
३५	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	६९२	७२७	७६३	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
३६	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	५०	५३	५५	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
३७	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	१८९	१९८	२०८	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
३८	विविध खर्च	११००	११५५	१२१३	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
३९	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	७००	७३५	७७२	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
४०	संचार महसुल	९७०	१०१९	१०६९	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
४१	सरकारी निकाय, समिति, बोर्ड — पुजिगत सःशर्त अनुदान	१५०००	१५७५०	१६५३८	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
४२	सवारी साधन	३००	३१५	३३१	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
४३	सवारी साधन मर्मत खर्च	९३०	९७७	१०२५	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
४४	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	७८५०	८२४३	८६५५	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
४५	स्थानीय भत्ता	१३८	१४५	१५२	१	१.१, २.४	१.४	८,१७	५	५	५	२
जम्मा		११२२६५०	११७८७८३	१२३७७२२								

पर्यटन तथा संस्कृति मन्त्रालयको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सौचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सौच	विशेष विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैंगिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गर्बि सङ्केत
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	२४५०	२४५०	०	०	०	२५७३	२५७३	०	०	०	२७०१	२७०१	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
२	अन्य भत्ता	५८	५८	०	०	०	६१	६१	०	०	०	६४	६४	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
३	अन्य संस्थालाई अनुदान सशर्त	३००००	०	३००००	०	०	३१५००	०	३१५००	०	०	३३०७५	०	३३०७५	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
४	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	१८०	१८०	०	०	०	१८९	१८९	०	०	०	१९८	१९८	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
५	अन्य सहायता	२५००	२५००	०	०	०	२६२५	२६२५	०	०	०	२७५६	२७५६	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
६	अन्य सार्वजनिक निर्माण	९५५०००	७९०७००	१२००००	०	४४३००	१००२७५०	८३०२३५	१२६०००	०	४६५१५	१०५२८८८	८७१७४७	१३२३००	०	४८८४१	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
७	इन्धन - अन्य प्रयोजन	१६०	१६०	०	०	०	१६८	१६८	०	०	०	१७६	१७६	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
८	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	१०६०	१०६०	०	०	०	१११३	१११३	०	०	०	११६९	११६९	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
९	इन्धन (पदाधिकारी)	६००	६००	०	०	०	६३०	६३०	०	०	०	६६२	६६२	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
१०	कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	१२५०	१२५०	०	०	०	१३१३	१३१३	०	०	०	१३७८	१३७८	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
११	करार सेवा शुल्क	४४१३	४४१३	०	०	०	४६३४	४६३४	०	०	०	४६६५	४६६५	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
१२	कर्मचारी तालिम खर्च	६००	६००	०	०	०	६३०	६३०	०	०	०	६६२	६६२	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
१३	कर्मचारीको बैठक भत्ता	१२०	१२०	०	०	०	१२६	१२६	०	०	०	१३२	१३२	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
१४	कार्यक्रम खर्च	२६८५०	२६८५०	०	०	०	२८१९३	२८१९३	०	०	०	२९६०२	२९६०२	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
१५	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१०००	१०००	०	०	०	१०५०	१०५०	०	०	०	११०३	११०३	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
१६	घर भाडा	१७४०	१७४०	०	०	०	१८२७	१८२७	०	०	०	१९१८	१९१८	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
१७	धार्मिक तथा सांस्कृतिक संस्था सहायता	५०००	५०००	०	०	०	५२५०	५२५०	०	०	०	५५१३	५५१३	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
१८	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	५००	५००	०	०	०	५२५	५२५	०	०	०	५५१	५५१	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
१९	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	२१००	२१००	०	०	०	२२०५	२२०५	०	०	०	२३१५	२३१५	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
२०	पत्रपत्रिका, छुपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	१६७०	१६७०	०	०	०	१७५४	१७५४	०	०	०	१८४१	१८४१	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
२१	पदाधिकारी अन्य सुविधा	१२०	१२०	०	०	०	१२६	१२६	०	०	०	१३२	१३२	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
२२	पदाधिकारी बैठक भत्ता	४०	४०	०	०	०	४२	४२	०	०	०	४४	४४	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
२३	पानी तथा बिजुली	९४९	९४९	०	०	०	९९६	९९६	०	०	०	१०४६	१०४६	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
२४	पारिश्रमिक कर्मचारी	२५४७७	२५४७७	०	०	०	२६७५१	२६७५१	०	०	०	२८०८८	२८०८८	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
२५	पारिश्रमिक पदाधिकारी	५४३४	५४३४	०	०	०	५७०६	५७०६	०	०	०	५९९१	५९९१	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
२६	पूँजीगत परामर्श खर्च	११०००	११०००	०	०	०	११५५०	११५५०	०	०	०	१२१२८	१२१२८	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
२७	पूँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	९००	९००	०	०	०	९४५	९४५	०	०	०	९९२	९९२	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
२८	पोशाक	३९०	३९०	०	०	०	४१०	४१०	०	०	०	४३०	४३०	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
२९	फर्निचर तथा फिक्चर्स	१४००	१४००	०	०	०	१४७०	१४७०	०	०	०	१५४४	१५४४	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
३०	बिमा तथा नवीकरण खर्च	२३२	२३२	०	०	०	२४४	२४४	०	०	०	२५६	२५६	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
३१	भ्रमण खर्च	६९०	६९०	०	०	०	७२५	७२५	०	०	०	७६१	७६१	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२
३२	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	३५००	३५००	०	०	०	३६७५	३६७५	०	०	०	३८५९	३८५९	०	०	०	१	१.२.४	१.४	८.१७	४	४	४	२

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	विशेष विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सहित	लैंगिक सहित	जलवायु सहित	गर्बी सहित
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान								
३३	महंगी भत्ता	६४८	६४८	०	०	०	६८०	६८०	०	०	०	७१४	७१४	०	०	०	१	१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
३४	मेशिनरी तथा औजार	६७००	६७००	०	०	०	७०३५	७०३५	०	०	०	७३८७	७३८७	०	०	०	१	१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
३५	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	६९२	६९२	०	०	०	७२७	७२७	०	०	०	७६३	७६३	०	०	०	१	१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
३६	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	५०	५०	०	०	०	५३	५३	०	०	०	५५	५५	०	०	०	१	१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
३७	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	१८९	१८९	०	०	०	१९८	१९८	०	०	०	२०८	२०८	०	०	०	१	१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
३८	विविध खर्च	११००	११००	०	०	०	११५५	११५५	०	०	०	१२१३	१२१३	०	०	०	१	१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
३९	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	७००	७००	०	०	०	७३५	७३५	०	०	०	७७२	७७२	०	०	०	१	१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
४०	संचार महसुल	९७०	९७०	०	०	०	१०१९	१०१९	०	०	०	१०६९	१०६९	०	०	०	१	१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
४१	सरकारी निकाय, समिति, बोर्ड — पुजिगत सःशर्त अनुदान	१५०००	०	१५०००	०	०	१५७५०	०	१५७५०	०	०	१६५३८	०	१६५३८	०	०	१	१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
४२	सवारी साधन	३००	३००	०	०	०	३१५	३१५	०	०	०	३३१	३३१	०	०	०	१	१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
४३	सवारी साधन मर्मत खर्च	९३०	९३०	०	०	०	९७७	९७७	०	०	०	१०२५	१०२५	०	०	०	१	१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
४४	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	७८५०	७८५०	०	०	०	८२४३	८२४३	०	०	०	८६५५	८६५५	०	०	०	१	१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
४५	स्थानीय भत्ता	१३८	१३८	०	०	०	१४५	१४५	०	०	०	१५२	१५२	०	०	०	१	१, २.४	१.४	८,१७	४	४	४	२
जम्मा		११२२६५०	९९३३५०	१६५०००	०	४४३००	११७८७८३	९५९०१८	१७३२५०	०	४६५१५	१२३७७२२	१००६९६८	१८१९१३	०	४८८४१								

अनुसूची १५.१

प्रदेश व्यवस्थापिकाको त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लौकिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिवी सङ्केत
		कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत								
१	प्रदेश सभा सचिवालय	२४८८३५	२४२९३५	५९००	२६१२७७	२५५०८२	६१९५	२७४३४१	२६७८३६	६५०५	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
	जम्मा	२४८८३५	२४२९३५	५९००	२६१२७७	२५५०८२	६१९५	२७४३४१	२६७८३६	६५०५								

प्रदेश व्यवस्थापिकाको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच विरो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत		
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान								
१	प्रदेश सभा	१९७३८३	१८९३८६	७९९७	०	०	२०७२५२	१९८८५५	८३९७	०	०	२१७६१५	२०८७९८	८८१७	०	०	५	२.३	२.४	१.६	२	५	५	५
२	प्रदेश सभा सचिवालय	५१४५२	५१४५२	०	०	०	५४०२५	५४०२५	०	०	०	५६७२६	५६७२६	०	०	०	५	२.३	२.४	१.६	२	५	५	५
जम्मा		२४८८३५	२४०८३८	७९९७	०	०	२६१२७७	२५२८८०	८३९७	०	०	२७४३४१	२६५५२४	८८१७	०	०								

प्रदेश व्यवस्थापिकाको कार्यक्रमगत त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान			प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सौचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सौच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	१०५५०	११०७८	११६३१	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
२	अन्य भत्ता	३०१३	३१६४	३३२२	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
३	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	७००	७३५	७७२	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
४	अन्य सेवा शुल्क	२६०	२७३	२८७	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
५	इन्धन - अन्य प्रयोजन	७७७	८१६	८५७	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
६	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	२३६०	२४७८	२६०२	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
७	इन्धन (पदाधिकारी)	३२४९	३४११	३५८२	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
८	औषधी खरिद खर्च	५००	५२५	५५१	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
९	कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	५००	५२५	५५१	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
१०	करार सेवा शुल्क	९०४४	९४९६	९९७१	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
११	कर्मचारी तालिम खर्च	२००	२१०	२२१	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
१२	कर्मचारीको बैठक भत्ता	५४०	५६७	५९५	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
१३	कार्यक्रम खर्च	२०१००	२११०५	२२१६०	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
१४	घर भाडा	२२२५	२३३६	२४५३	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
१५	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	१५००	१५७५	१६५४	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
१६	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	५००	५२५	५५१	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
१७	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	१८५०	१९४३	२०४०	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
१८	पदाधिकारी अन्य सुविधा	२४६५२	२५८८५	२७१७९	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशीक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१९	पदाधिकारी बैठक भत्ता	९७२०	१०२०६	१०७१६	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
२०	पानी तथा बिजुली	२२८०	२३९४	२५१४	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
२१	पारिश्रमिक कर्मचारी	२२८७४	२४०१८	२५२१९	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
२२	पारिश्रमिक पदाधिकारी	१०३५८८	१०८७६७	११४२०६	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
२३	पोशाक	८६०	९०३	९४८	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
२४	फर्निचर तथा फिक्चर्स	१९००	१९९५	२०९५	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
२५	बिमा तथा नवीकरण खर्च	१८००	१८९०	१९८५	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
२६	भ्रमण खर्च	४०४५	४२४७	४४६०	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
२७	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	३०५०	३२०३	३३६३	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
२८	महंगी भत्ता	७६८	८०६	८४७	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
२९	मेशिनरी तथा औजार	१८००	१८९०	१९८५	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
३०	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	१०००	१०५०	११०३	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
३१	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	१२	१३	१३	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
३२	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	१५४	१६२	१७०	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
३३	वन तथा वातावरण संरक्षण	२००	२१०	२२१	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
३४	विविध खर्च	१७००	१७८५	१८७४	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
३५	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	३००	३१५	३३१	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
३६	संचार महसुल	९२४	९७०	१०१९	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
३७	सवारी साधन मर्मत खर्च	६५००	६८२५	७१६६	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशीक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
३८	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१९००	१९९५	२०९५	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
३९	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	२००	२१०	२२१	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
४०	सेवा र परामर्श खर्च	७४०	७७७	८१६	५	२.३	२.४,२.५	१६	२	५	५	५
जम्मा		२४८८३५	२६१२७७	२७४३४१								

प्रदेश व्यवस्थापिकाको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशकै समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	संघकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	१०५५०	१०५५०	०	०	०	११०७८	११०७८	०	०	०	११६३१	११६३१	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
२	अन्य भत्ता	३०१३	३०१३	०	०	०	३१६४	३१६४	०	०	०	३३२२	३३२२	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
३	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	७००	७००	०	०	०	७३५	७३५	०	०	०	७७२	७७२	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
४	अन्य सेवा शुल्क	२६०	२६०	०	०	०	२७३	२७३	०	०	०	२८७	२८७	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
५	इन्धन - अन्य प्रयोजन	७७७	७७७	०	०	०	८१६	८१६	०	०	०	८५७	८५७	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
६	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	२३६०	२३६०	०	०	०	२४७८	२४७८	०	०	०	२६०२	२६०२	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
७	इन्धन (पदाधिकारी)	३२४९	३२४९	०	०	०	३४११	३४११	०	०	०	३५८२	३५८२	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
८	औषधी खरिद खर्च	५००	५००	०	०	०	५२५	५२५	०	०	०	५५१	५५१	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
९	कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	५००	५००	०	०	०	५२५	५२५	०	०	०	५५१	५५१	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
१०	करार सेवा शुल्क	९०४४	९०४४	०	०	०	९४९६	९४९६	०	०	०	९९७१	९९७१	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
११	कर्मचारी तालिम खर्च	२००	२००	०	०	०	२१०	२१०	०	०	०	२२१	२२१	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
१२	कर्मचारीको बैठक भत्ता	५४०	५४०	०	०	०	५६७	५६७	०	०	०	५९५	५९५	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
१३	कार्यक्रम खर्च	२०१००	१२१०३	७९९७	०	०	२११०५	१२७०८	८३९७	०	०	२२१६०	१३३४४	८८१७	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
१४	घर भाडा	२२२५	२२२५	०	०	०	२३३६	२३३६	०	०	०	२४५३	२४५३	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
१५	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	१५००	१५००	०	०	०	१५७५	१५७५	०	०	०	१६५४	१६५४	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
१६	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	५००	५००	०	०	०	५२५	५२५	०	०	०	५५१	५५१	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
१७	पत्रपत्रिका, छुपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	१८५०	१८५०	०	०	०	१९४३	१९४३	०	०	०	२०४०	२०४०	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
१८	पदाधिकारी अन्य सुविधा	२४६५२	२४६५२	०	०	०	२५८८५	२५८८५	०	०	०	२७१७९	२७१७९	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
१९	पदाधिकारी बैठक भत्ता	९७२०	९७२०	०	०	०	१०२०६	१०२०६	०	०	०	१०७१६	१०७१६	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
२०	पानी तथा बिजुली	२२८०	२२८०	०	०	०	२३९४	२३९४	०	०	०	२५१४	२५१४	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
२१	पारिश्रमिक कर्मचारी	२२८७४	२२८७४	०	०	०	२४०१८	२४०१८	०	०	०	२५२१९	२५२१९	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
२२	पारिश्रमिक पदाधिकारी	१०३५८८	१०३५८८	०	०	०	१०८७६७	१०८७६७	०	०	०	११४२०६	११४२०६	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
२३	पोशाक	८६०	८६०	०	०	०	९०३	९०३	०	०	०	९४८	९४८	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
२४	फर्निचर तथा फिक्चर्स	१९००	१९००	०	०	०	१९९५	१९९५	०	०	०	२०९५	२०९५	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
२५	बिमा तथा नवीकरण खर्च	१८००	१८००	०	०	०	१८९०	१८९०	०	०	०	१९८५	१९८५	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
२६	भ्रमण खर्च	४०४५	४०४५	०	०	०	४२४७	४२४७	०	०	०	४४६०	४४६०	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४
२७	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	३०५०	३०५०	०	०	०	३२०३	३२०३	०	०	०	३३६३	३३६३	०	०	०	५	२.४	२.४	१.६	२	४	४	४

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	रीधकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत		
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान										
२८	महंगी भत्ता	७६८	७६८	०	०	०	८०६	८०६	०	०	०	८४७	८४७	०	०	०	५	२.३	२.४.२.५	१.६	२	३	३	३	३	
२९	मेशिनरी तथा औजार	१८००	१८००	०	०	०	१८९०	१८९०	०	०	०	१९८५	१९८५	०	०	०	५	२.३	२.४.२.५	१.६	२	३	३	३	३	
३०	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	१०००	१०००	०	०	०	१०५०	१०५०	०	०	०	११०३	११०३	०	०	०	५	२.३	२.४.२.५	१.६	२	३	३	३	३	
३१	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	१२	१२	०	०	०	१३	१३	०	०	०	१३	१३	०	०	०	५	२.३	२.४.२.५	१.६	२	३	३	३	३	
३२	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	१५४	१५४	०	०	०	१६२	१६२	०	०	०	१७०	१७०	०	०	०	५	२.३	२.४.२.५	१.६	२	३	३	३	३	
३३	वन तथा वातावरण संरक्षण	२००	२००	०	०	०	२१०	२१०	०	०	०	२२१	२२१	०	०	०	५	२.३	२.४.२.५	१.६	२	३	३	३	३	
३४	विविध खर्च	१७००	१७००	०	०	०	१७८५	१७८५	०	०	०	१८७४	१८७४	०	०	०	५	२.३	२.४.२.५	१.६	२	३	३	३	३	
३५	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	३००	३००	०	०	०	३१५	३१५	०	०	०	३३१	३३१	०	०	०	५	२.३	२.४.२.५	१.६	२	३	३	३	३	
३६	संचार महसुल	९२४	९२४	०	०	०	९७०	९७०	०	०	०	१०१९	१०१९	०	०	०	५	२.३	२.४.२.५	१.६	२	३	३	३	३	
३७	सवारी साधन मर्मत खर्च	६५००	६५००	०	०	०	६८२५	६८२५	०	०	०	७१६६	७१६६	०	०	०	५	२.३	२.४.२.५	१.६	२	३	३	३	३	
३८	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१९००	१९००	०	०	०	१९९५	१९९५	०	०	०	२०९५	२०९५	०	०	०	५	२.३	२.४.२.५	१.६	२	३	३	३	३	
३९	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	२००	२००	०	०	०	२१०	२१०	०	०	०	२२१	२२१	०	०	०	५	२.३	२.४.२.५	१.६	२	३	३	३	३	
४०	सेवा र परामर्श खर्च	७४०	७४०	०	०	०	७७७	७७७	०	०	०	८१६	८१६	०	०	०	५	२.३	२.४.२.५	१.६	२	३	३	३	३	
जम्मा		२४८८३५	२४८८३८	७९९७	०	०	२६१२७७	२५२८८०	८३९७	०	०	२७४३४१	२६५५२४	८८१७	०	०										

प्रदेश योजना आयोगको त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत								
१	प्रदेश योजना आयोग	५०६८८	४७८८८	२८००	५३२२२	५०२८२	२९४०	५५८८४	५२७९७	३०८७	५	२.४	२.४	१६	२	४	४	४
	जम्मा	५०६८८	४७८८८	२८००	५३२२२	५०२८२	२९४०	५५८८४	५२७९७	३०८७								

प्रदेश योजना आयोगको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक स्रोतका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय स्रोत	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत	
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान									
१	प्रदेश योजना आयोग	५०६८८	५०६८८	०	०	०	५३२२२	५३२२२	०	०	०	५५८८४	५५८८४	०	०	०	५	२.३	२.४	१६	२	३	३	३	
	जम्मा	५०६८८	५०६८८	०	०	०	५३२२२	५३२२२	०	०	०	५५८८४	५५८८४	०	०	०									

प्रदेश योजना आयोगको कार्यक्रमगत त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	द्विगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	१४४०	१५१२	१५८८	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
२	अन्य भत्ता	१००	१०५	११०	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
३	इन्धन - अन्य प्रयोजन	१००	१०५	११०	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
४	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	६२५	६५६	६८९	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
५	इन्धन (पदाधिकारी)	७२०	७५६	७९४	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
६	करार सेवा शुल्क	२७२१	२८५७	३०००	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
७	कर्मचारी तालिम खर्च	६६	६९	७३	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
८	कर्मचारीको बैठक भत्ता	३००	३१५	३३१	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
९	कार्यक्रम खर्च	९५१०	९९८६	१०४८५	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
१०	घर भाडा	१२००	१२६०	१३२३	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
११	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	२३४०	२४५७	२५८०	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
१२	पदाधिकारी अन्य सुविधा	३०००	३१५०	३३०८	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
१३	पदाधिकारी बैठक भत्ता	२४०	२५२	२६५	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
१४	पानी तथा बिजुली	५८२	६११	६४२	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
१५	पारिश्रमिक कर्मचारी	१३००२	१३६५२	१४३३५	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
१६	पारिश्रमिक पदाधिकारी	३९०३	४०९८	४३०३	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
१७	पोशाक	२३०	२४२	२५४	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
१८	फर्निचर तथा फिक्चर्स	९००	९४५	९९२	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५
१९	बिमा तथा नवीकरण खर्च	५४०	५६७	५९५	५	२.३	२.४	८,१६	२	५	५	५

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिके समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रीय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकांक सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
२०	भ्रमण खर्च	१०२०	१०७१	११२५	५	२.३	२.४	८,१६	२	३	३	३
२१	मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री	१२००	१२६०	१३२३	५	२.३	२.४	८,१६	२	३	३	३
२२	महंगी भत्ता	५५२	५८०	६०९	५	२.३	२.४	८,१६	२	३	३	३
२३	मेशिनरी तथा औजार	१३५०	१४१८	१४८८	५	२.३	२.४	८,१६	२	३	३	३
२४	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	३३०	३४७	३६४	५	२.३	२.४	८,१६	२	३	३	३
२५	विविध खर्च	१३७०	१४३९	१५१०	५	२.३	२.४	८,१६	२	३	३	३
२६	संचार महसुल	६००	६३०	६६२	५	२.३	२.४	८,१६	२	३	३	३
२७	सवारी साधन	५५०	५७८	६०६	५	२.३	२.४	८,१६	२	३	३	३
२८	सवारी साधन मर्मत खर्च	८९७	९४२	९८९	५	२.३	२.४	८,१६	२	३	३	३
२९	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	५००	५२५	५५१	५	२.३	२.४	८,१६	२	३	३	३
३०	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	३००	३१५	३३१	५	२.३	२.४	८,१६	२	३	३	३
३१	सेवा र परामर्श खर्च	५००	५२५	५५१	५	२.३	२.४	८,१६	२	३	३	३
जम्मा		५०६८८	५३२२२	५५८८४								

प्रदेश योजना आयोगको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक-सोचका आधार-स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिपो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	१४४०	१४४०	०	०	०	१५१२	१५१२	०	०	०	१५८८	१५८८	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
२	अन्य भत्ता	१००	१००	०	०	०	१०५	१०५	०	०	०	११०	११०	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
३	इन्धन - अन्य प्रयोजन	१००	१००	०	०	०	१०५	१०५	०	०	०	११०	११०	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
४	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	६२५	६२५	०	०	०	६५६	६५६	०	०	०	६८९	६८९	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
५	इन्धन (पदाधिकारी)	७२०	७२०	०	०	०	७५६	७५६	०	०	०	७९४	७९४	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
६	करार सेवा शुल्क	२७२१	२७२१	०	०	०	२८५७	२८५७	०	०	०	३०००	३०००	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
७	कर्मचारी तालिम खर्च	६६	६६	०	०	०	६९	६९	०	०	०	७३	७३	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
८	कर्मचारीको बैठक भत्ता	३००	३००	०	०	०	३१५	३१५	०	०	०	३३१	३३१	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
९	कार्यक्रम खर्च	९५१०	९५१०	०	०	०	९९८६	९९८६	०	०	०	१०४८५	१०४८५	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
१०	घर भाडा	१२००	१२००	०	०	०	१२६०	१२६०	०	०	०	१३२३	१३२३	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
११	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	२३४०	२३४०	०	०	०	२४५७	२४५७	०	०	०	२५८०	२५८०	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
१२	पदाधिकारी अन्य सुविधा	३०००	३०००	०	०	०	३१५०	३१५०	०	०	०	३३०८	३३०८	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
१३	पदाधिकारी बैठक भत्ता	२४०	२४०	०	०	०	२५२	२५२	०	०	०	२६५	२६५	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
१४	पानी तथा बिजुली	५८२	५८२	०	०	०	६११	६११	०	०	०	६४२	६४२	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
१५	पारिश्रमिक कर्मचारी	१३००२	१३००२	०	०	०	१३६५२	१३६५२	०	०	०	१४३३५	१४३३५	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
१६	पारिश्रमिक पदाधिकारी	३९०३	३९०३	०	०	०	४०९८	४०९८	०	०	०	४३०३	४३०३	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
१७	पोशाक	२३०	२३०	०	०	०	२४२	२४२	०	०	०	२५४	२५४	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
१८	फर्निचर तथा फिक्चर्स	९००	९००	०	०	०	९४५	९४५	०	०	०	९९२	९९२	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
१९	बिमा तथा नवीकरण खर्च	५४०	५४०	०	०	०	५६७	५६७	०	०	०	५९५	५९५	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
२०	भ्रमण खर्च	१०२०	१०२०	०	०	०	१०७१	१०७१	०	०	०	११२५	११२५	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
२१	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	१२००	१२००	०	०	०	१२६०	१२६०	०	०	०	१३२३	१३२३	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
२२	महंगी भत्ता	५५२	५५२	०	०	०	५८०	५८०	०	०	०	६०९	६०९	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
२३	मेशिनरी तथा औजार	१३५०	१३५०	०	०	०	१४१८	१४१८	०	०	०	१४८८	१४८८	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
२४	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	३३०	३३०	०	०	०	३४७	३४७	०	०	०	३६४	३६४	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
२५	विविध खर्च	१३७०	१३७०	०	०	०	१४३९	१४३९	०	०	०	१५१०	१५१०	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
२६	संचार महसुल	६००	६००	०	०	०	६३०	६३०	०	०	०	६६२	६६२	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
२७	सवारी साधन	५५०	५५०	०	०	०	५७८	५७८	०	०	०	६०६	६०६	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
२८	सवारी साधन मर्मत खर्च	८९७	८९७	०	०	०	९४२	९४२	०	०	०	९८९	९८९	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५
२९	सोप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	५००	५००	०	०	०	५२५	५२५	०	०	०	५५१	५५१	०	०	०	५	२.३	२.४	८.१६	२	५	५	५

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक-सोचका आधार-स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत						
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान														
३०	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	३००	३००	०	०	०	३१५	३१५	०	०	०	३३१	३३१	०	०	०	५	२.३	२.४	१.१	१.१	१.१	१.१	१.१	१.१	१.१	१.१	१.१	१.१	१.१
३१	सेवा र परामर्श खर्च	५००	५००	०	०	०	५२५	५२५	०	०	०	५५१	५५१	०	०	०	५	२.३	२.४	१.१	१.१	१.१	१.१	१.१	१.१	१.१	१.१	१.१	१.१	१.१
	जम्मा	५०६८८	५०६८८	०	०	०	५३२२२	५३२२२	०	०	०	५५८८४	५५८८४	०	०	०														

अनुसूची १७.१

प्रदेश लोक सेवा आयोगको त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सौचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सौच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत								
१	प्रदेश लोक सेवा आयोग	१६५०००	८५०००	८००००	१२१०००	१०००००	२१०००	१३५०००	११००००	२५०००	५	१.२	१.२	१.६	२	४५	४५	४५
	जम्मा	१६५०००	८५०००	८००००	१२१०००	१०००००	२१०००	१३५०००	११००००	२५०००								

प्रदेश लोक सेवा आयोगको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	राष्ट्रिय दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिनो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत	
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान									
१	प्रदेश लोक सेवा आयोग	१६५०००	१६५०००	०	०	०	१२१०००	१२१०००	०	०	०	१३५०००	१३५०००	०	०	०	५	१.२	१.२	१.६	२	५	५	५	
	जम्मा	१६५०००	१६५०००	०	०	०	१२१०००	१२१०००	०	०	०	१३५०००	१३५०००	०	०	०									

प्रदेश लोक सेवा आयोगको कार्यक्रमगत त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	११२०	११७६	१२३५	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
२	अन्य भत्ता	७०	७४	७७	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
३	अन्य भाडा	८०	८४	८८	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
४	अन्य सेवा शुल्क	१८०	१८९	१९८	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
५	इन्धन - अन्य प्रयोजन	१२०	१२६	१३२	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
६	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	१५६१	१६३९	१७२१	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
७	करार सेवा शुल्क	३८३२	४०२४	४२२५	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
८	कर्मचारीको बैठक भत्ता	३६०	३७८	३९७	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
९	कार्यक्रम खर्च	१८००	१८९०	१९८५	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
१०	घर भाडा	२८०८	२९४८	३०९६	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
११	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१५०	१५८	१६५	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
१२	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	४८००	५०४०	५२९२	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
१३	पदाधिकारी अन्य सुविधा	१३९४	१४६४	१५३७	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
१४	पानी तथा विजुली	५४१	५६८	५९६	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
१५	पारिश्रमिक कर्मचारी	१८२१३	१९१२४	२००८०	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
१६	पारिश्रमिक पदाधिकारी	२४५०	२५७३	२७०१	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
१७	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	१००	१०५	११०	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
१८	पोशाक	२२०	२३१	२४३	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
१९	फर्निचर तथा फिक्चर्स	१२००	१२६०	१३२३	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
२०	बिमा तथा नवीकरण खर्च	३७५	३९४	४१३	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायू सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
२१	भ्रमण खर्च	३००	३१५	३३१	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
२२	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	१८००	१८९०	१९८५	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
२३	महंगी भत्ता	५२८	५५४	५८२	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
२४	मेशिनरी तथा औजार	५८००	६०९०	६३९५	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
२५	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	४८०	५०४	५२९	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
२६	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	१५०	१५८	१६५	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
२७	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	१२०	१२६	१३२	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
२८	विविध खर्च	३४३४२	३६०५९	३७८६२	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
२९	संचार महसुल	५७६	६०५	६३५	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
३०	सवारी साधन	९००	९४५	९९२	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
३१	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	३००	३१५	३३१	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
३२	सवारी साधन मर्मत खर्च	१५६०	१६३८	१७२०	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
३३	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१०००	१०५०	११०३	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
३४	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	५७०	५९९	६२८	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
३५	सेवा र परामर्श खर्च	२००	२१०	२२१	५	१.२, २.३	१.२, २.४	८,१०,१६	२	५	५	५
जम्मा		९००००	९४५००	९९२२५								

प्रदेश लोक सेवा आयोगको वि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र सङ्केतीकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	विश्व विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैंगिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	११२०	११२०	०	०	०	११७६	११७६	०	०	०	१२३५	१२३५	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
२	अन्य भत्ता	७०	७०	०	०	०	७४	७४	०	०	०	७७	७७	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
३	अन्य भाडा	८०	८०	०	०	०	८४	८४	०	०	०	८८	८८	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
४	अन्य सेवा शुल्क	१८०	१८०	०	०	०	१८९	१८९	०	०	०	१९८	१९८	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
५	इन्धन - अन्य प्रयोजन	१२०	१२०	०	०	०	१२६	१२६	०	०	०	१३२	१३२	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
६	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	१५६१	१५६१	०	०	०	१६३९	१६३९	०	०	०	१७२१	१७२१	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
७	करार सेवा शुल्क	३८३२	३८३२	०	०	०	४०२४	४०२४	०	०	०	४२२५	४२२५	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
८	कर्मचारीको बैठक भत्ता	३६०	३६०	०	०	०	३७८	३७८	०	०	०	३९७	३९७	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
९	कार्यक्रम खर्च	१८००	१८००	०	०	०	१८९०	१८९०	०	०	०	१९८५	१९८५	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
१०	घर भाडा	२८०८	२८०८	०	०	०	२९४८	२९४८	०	०	०	३०९६	३०९६	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
११	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१५०	१५०	०	०	०	१५८	१५८	०	०	०	१६५	१६५	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
१२	पत्रपत्रिका, छुपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	४८००	४८००	०	०	०	५०४०	५०४०	०	०	०	५२९२	५२९२	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
१३	पदाधिकारी अन्य सुविधा	१३९४	१३९४	०	०	०	१४६४	१४६४	०	०	०	१५३७	१५३७	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
१४	पानी तथा बिजुली	५४१	५४१	०	०	०	५६८	५६८	०	०	०	५९६	५९६	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
१५	पारिश्रमिक कर्मचारी	१८२१३	१८२१३	०	०	०	१९१२४	१९१२४	०	०	०	२००८०	२००८०	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
१६	पारिश्रमिक पदाधिकारी	२४५०	२४५०	०	०	०	२५७३	२५७३	०	०	०	२७०१	२७०१	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
१७	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	१००	१००	०	०	०	१०५	१०५	०	०	०	११०	११०	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
१८	पोशाक	२२०	२२०	०	०	०	२३१	२३१	०	०	०	२४३	२४३	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
१९	फर्निचर तथा फिक्चर्स	१२००	१२००	०	०	०	१२६०	१२६०	०	०	०	१३२३	१३२३	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
२०	बिमा तथा नवीकरण खर्च	३७५	३७५	०	०	०	३९४	३९४	०	०	०	४१३	४१३	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
२१	भ्रमण खर्च	३००	३००	०	०	०	३१५	३१५	०	०	०	३३१	३३१	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
२२	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	१८००	१८००	०	०	०	१८९०	१८९०	०	०	०	१९८५	१९८५	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
२३	महंगी भत्ता	५२८	५२८	०	०	०	५५४	५५४	०	०	०	५८२	५८२	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
२४	मेशिनरी तथा औजार	५८००	५८००	०	०	०	६०९०	६०९०	०	०	०	६३९५	६३९५	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
२५	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	४८०	४८०	०	०	०	५०४	५०४	०	०	०	५२९	५२९	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
२६	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	१५०	१५०	०	०	०	१५८	१५८	०	०	०	१६५	१६५	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
२७	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	१२०	१२०	०	०	०	१२६	१२६	०	०	०	१३२	१३२	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
२८	विविध खर्च	३४३४२	३४३४२	०	०	०	३६०५९	३६०५९	०	०	०	३७८६२	३७८६२	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख
२९	संचार महसुल	५७६	५७६	०	०	०	६०५	६०५	०	०	०	६३५	६३५	०	०	०	५	१.२.२.३	२.२.४	८.१०.१६	२	ख	ख	ख

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लौकिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत	
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानिकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान									
३०	सवारी साधन	९००	९००	०	०	०	९४५	९४५	०	०	०	९९२	९९२	०	०	०	५	१.२. २.३	२. २.४	८.१०.१६	२	३	३	३	
३१	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	३००	३००	०	०	०	३१५	३१५	०	०	०	३३१	३३१	०	०	०	५	१.२. २.३	२. २.४	८.१०.१६	२	३	३	३	
३२	सवारी साधन मर्मत खर्च	१५६०	१५६०	०	०	०	१६३८	१६३८	०	०	०	१७२०	१७२०	०	०	०	५	१.२. २.३	२. २.४	८.१०.१६	२	३	३	३	
३३	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१०००	१०००	०	०	०	१०५०	१०५०	०	०	०	११०३	११०३	०	०	०	५	१.२. २.३	२. २.४	८.१०.१६	२	३	३	३	
३४	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	५७०	५७०	०	०	०	५९९	५९९	०	०	०	६२८	६२८	०	०	०	५	१.२. २.३	२. २.४	८.१०.१६	२	३	३	३	
३५	सेवा र परामर्श खर्च	२००	२००	०	०	०	२१०	२१०	०	०	०	२२१	२२१	०	०	०	५	१.२. २.३	२. २.४	८.१०.१६	२	३	३	३	
जम्मा		९००००	९००००	०	०	०	९४५००	९४५००	०	०	०	९९२२५	९९२२५	०	०	०									

अनुसूची १८.१

मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालयको त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०			आ.व. २०८०/८१			आ.व. २०८१/८२			प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रदेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत								
१	मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	१९५००	१८९५०	५५०	२०४७५	१९८९८	५७८	२१४९९	२०८९२	६०६	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
	जम्मा	१९५००	१८९५०	५५०	२०४७५	१९८९८	५७८	२१४९९	२०८९२	६०६								

मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालयको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकाय	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशको समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत	
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान									
१	मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	१९५००	१९५००	०	०	०	२०४७५	२०४७५	०	०	०	२१४९९	२१४९९	०	०	०	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३	
	जम्मा	१९५००	१९५००	०	०	०	२०४७५	२०४७५	०	०	०	२१४९९	२१४९९	०	०	०									

मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालयको कार्यक्रमगत त्रि-वर्षीय खर्चको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	३००	३१५	३३१	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
२	अन्य भत्ता	७२	७६	७९	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
३	अन्य कार्यालय संचालन खर्च	९०	९५	९९	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
४	इन्धन - अन्य प्रयोजन	७५	७९	८३	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
५	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	४३९	४६१	४८४	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
६	इन्धन (पदाधिकारी)	३४५	३६२	३८०	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
७	करार सेवा शुल्क	१८०५	१८९५	१९९०	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
८	कर्मचारीको बैठक भत्ता	१००	१०५	११०	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
९	कार्यक्रम खर्च	३५३०	३७०७	३८९२	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
१०	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१५०	१५८	१६५	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
११	पत्रपत्रिका, छुपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	३६०	३७८	३९७	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
१२	पदाधिकारी अन्य सुबिधा	१५४	१६२	१७०	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
१३	पदाधिकारी बैठक भत्ता	१००	१०५	११०	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
१४	पानी तथा बिजुली	२९६	३११	३२६	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
१५	पारिश्रमिक कर्मचारी	५६६८	५९५१	६२४९	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
१६	पारिश्रमिक पदाधिकारी	२५०३	२६२८	२७६०	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
१७	पोशाक	८०	८४	८८	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
१८	फर्निचर तथा फिक्चर्स	२५०	२६३	२७६	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
१९	बिमा तथा नवीकरण खर्च	१५०	१५८	१६५	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	अनुमान	प्रक्षेपण		प्रदेशिक समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच	दिगो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२								
२०	भ्रमण खर्च	३००	३१५	३३१	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
२१	मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री	५६०	५८८	६१७	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
२२	महंगी भत्ता	१९२	२०२	२१२	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
२३	मेशिनरी तथा औजार	३००	३१५	३३१	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
२४	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	२३०	२४२	२५४	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
२५	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	३८	४०	४२	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
२६	विविध खर्च	३५०	३६८	३८६	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
२७	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	२००	२१०	२२१	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
२८	संचार महसुल	१७२	१८१	१९०	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
२९	सवारी साधन मर्मत खर्च	३७५	३९४	४१३	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
३०	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	१००	१०५	११०	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
३१	सेवा र परामर्श खर्च	२१६	२२७	२३८	५	२.२	२.२	१६	२	२	३	३
जम्मा		१९५००	२०४७५	२१४९९								

मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालयको त्रि-वर्षीय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साङ्केतिकरण

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सौचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सौच	द्वितीय विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गर्बिणी सङ्केत
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान								
१	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	३००	३००	०	०	०	३१५	३१५	०	०	०	३३१	३३१	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
२	अन्य भत्ता	७२	७२	०	०	०	७६	७६	०	०	०	७९	७९	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
३	अन्य कार्यालय संचालन खर्च	९०	९०	०	०	०	९५	९५	०	०	०	९९	९९	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
४	इन्धन - अन्य प्रयोजन	७५	७५	०	०	०	७९	७९	०	०	०	८३	८३	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
५	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	४३९	४३९	०	०	०	४६१	४६१	०	०	०	४८४	४८४	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
६	इन्धन (पदाधिकारी)	३४५	३४५	०	०	०	३६२	३६२	०	०	०	३८०	३८०	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
७	करार सेवा शुल्क	१८०५	१८०५	०	०	०	१८९५	१८९५	०	०	०	१९९०	१९९०	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
८	कर्मचारीको बैठक भत्ता	१००	१००	०	०	०	१०५	१०५	०	०	०	११०	११०	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
९	कार्यक्रम खर्च	३५३०	३५३०	०	०	०	३७०७	३७०७	०	०	०	३८९२	३८९२	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
१०	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१५०	१५०	०	०	०	१५८	१५८	०	०	०	१६५	१६५	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
११	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	३६०	३६०	०	०	०	३७८	३७८	०	०	०	३९७	३९७	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
१२	पदाधिकारी अन्य सुविधा	१५४	१५४	०	०	०	१६२	१६२	०	०	०	१७०	१७०	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
१३	पदाधिकारी बैठक भत्ता	१००	१००	०	०	०	१०५	१०५	०	०	०	११०	११०	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
१४	पानी तथा बिजुली	२९६	२९६	०	०	०	३११	३११	०	०	०	३२६	३२६	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
१५	पारिश्रमिक कर्मचारी	५६६८	५६६८	०	०	०	५९५१	५९५१	०	०	०	६२४९	६२४९	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
१६	पारिश्रमिक पदाधिकारी	२५०३	२५०३	०	०	०	२६२८	२६२८	०	०	०	२७६०	२७६०	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
१७	पोशाक	८०	८०	०	०	०	८४	८४	०	०	०	८८	८८	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
१८	फर्निचर तथा फिक्चर्स	२५०	२५०	०	०	०	२६३	२६३	०	०	०	२७६	२७६	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
१९	बिमा तथा नवीकरण खर्च	१५०	१५०	०	०	०	१५८	१५८	०	०	०	१६५	१६५	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
२०	भ्रमण खर्च	३००	३००	०	०	०	३१५	३१५	०	०	०	३३१	३३१	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
२१	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	५६०	५६०	०	०	०	५८८	५८८	०	०	०	६१७	६१७	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
२२	महंगी भत्ता	१९२	१९२	०	०	०	२०२	२०२	०	०	०	२१२	२१२	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
२३	मेशिनरी तथा औजार	३००	३००	०	०	०	३१५	३१५	०	०	०	३३१	३३१	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
२४	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	२३०	२३०	०	०	०	२४२	२४२	०	०	०	२५४	२५४	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
२५	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	३८	३८	०	०	०	४०	४०	०	०	०	४२	४२	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
२६	विविध खर्च	३५०	३५०	०	०	०	३६८	३६८	०	०	०	३८६	३८६	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
२७	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	२००	२००	०	०	०	२१०	२१०	०	०	०	२२१	२२१	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
२८	संचार महसुल	१७२	१७२	०	०	०	१८१	१८१	०	०	०	१९०	१९०	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
२९	सवारी साधन मर्मत खर्च	३७५	३७५	०	०	०	३९४	३९४	०	०	०	४१३	४१३	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५

क्र.सं.	कार्यक्रम/आयोजना	आ.व. २०७९/८०					आ.व. २०८०/८१					आ.व. २०८१/८२					प्रदेशके समष्टिगत उद्देश्य	प्रादेशिक सौचका आधार स्तम्भ	दीर्घकालीन राष्ट्रिय सौच	दिनो विकास लक्ष्य	मानव विकास सूचकाङ्क सङ्केत	लैङ्गिक सङ्केत	जलवायु सङ्केत	गरिबी सङ्केत
		कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान	कुल	प्रदेश सरकार	वित्तीय समानीकरण	विशेष अनुदान	सशर्त अनुदान								
३०	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	१००	१००	०	०	०	१०५	१०५	०	०	०	११०	११०	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
३१	सेवा र परामर्श खर्च	२१६	२१६	०	०	०	२२७	२२७	०	०	०	२३८	२३८	०	०	०	५	२.२	२.२	१.६	२	२	५	५
जम्मा		१९५००	१९५००	०	०	०	२०४७५	२०४७५	०	०	०	२१४९९	२१४९९	०	०	०								

प्रादेशिक सोचका आधार स्तम्भ

“ स्वच्छ, सुखी र समुन्नत प्रदेश “

स्वच्छ	 स्वस्थ र सन्तुलित पर्यावरण	 आधारभूत सरसफाइ सुविधा	 नवीकरणीय ऊर्जा	 जैविक कृषि
सुखी	 परिष्कृत तथा मर्यादित जीवन	 सभ्य र न्यायपूर्ण समाज	 सुशासन	 जीवनस्तर
समुन्नत	 उच्च र समतामूलक आय	 मानव पूजी निर्माण तथा सम्भावनाको पूर्ण उपयोग	 सर्वसुलभ तथा आधुनिक पूर्वाधार एवं सघन अन्तर आबद्धता	 उच्च र दिगो उत्पादन र उत्पादकत्व

प्रदेश नं. १ को

मध्यमकालीन खर्च संरचना

आ.व. २०७८/८०-२०८१/८२